

בבלי ירושלמי תוספתא

חוברת שבועית ללימוד בי"ת
ביחד עם **תכשיטי הבית**
פרק נ"ך ליום

בעידודו של מו"ר הרה"ץ שליט"א

פרשת
כי תצא
ג' – ט' אלול תשפ"ו

יוצא לאור ע"י חסידי ברסלב
יבנאל עיר ברסלב, עיר שומרי הלשון, עיר השמחה

ניתן להשיג בתיבה בכניסה ל'היכל מוהרא"ש'
או שלח צרף למייל: breslevsheli1@gmail.com

נדפס לזכות נשמתו הטהורה
של כ״ק אדמו״ר עט״ר
מוהרא״ש
ר׳ אליעזר שלמה בן
ר׳ מנחם זאב זי״ע

לזכות מורנו ורבנו הרה״צ
ר׳ יצחק שמואל אהרן לעזער
שליט״א

יהי רצון שימשיך להנהיג את הקהילה הקדושה מתוך
בריאות איתנה ונחת מכל יצ״ח ותלמידיו

לזכות נשמתם הקדושה והטהורה של
רבי חייא ובניו חזקיה ויהודה
ולזכות
רב המנונא סבא ורב הונא ריש גלותא

טוֹב לוֹמַר לִפְנֵי הַלִּמּוּד:
לִמּוּד הַבַּבְלִי, יְרוּשַׁלְמִי, תּוֹסֶפְתָּא וּנְבִיאִים כְּתוּבִים יְהִיֶה לְעִלּוּי
הַשְׁכִינָה הַקְּדוֹשָׁה וּלְהָקֵל צַעֲרָהּ, לְעִלּוּי כָּל נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל
שֶׁנִּפְטְרוּ מִן הָעוֹלָם, גְּאֻלָּה, יְשׁוּעָה, רְפוּאָה וְהַצָּלָחָה לְכֻלָּל
נִשְׁמוֹת יִשְׂרָאֵל בְּרוּחָנִיוּת וּבְגַשְׁמִיוּת, גִּלּוּי מְשִׁיחַ־צִדְקֵנוּ בְּרַחֲמִים
וּבְנִין בֵּית־מִקְדָּשֵׁנוּ וְתִפְאַרְתֵּנוּ בִּמְהֵרָה בְיָמֵינוּ, אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

כל הסריקין אסורין — לענין מצות דפסח תנא: אין עושין סריקין המצויירין בפסח, מפני שהאשה שוהה עליהן, ומחמצתן. ונחתום אחד ובייתוס שמו, היה לו דפוס אחד מצוייר, והיה מושיב לתוכו את הסריק והוא מצוייר מיד. אמר להם: אפשר יעשנה בדפוס, ויקבענה מיד! אמרו לו: אם כן, יאמרו "כל הסריקין אסורין"! והכא נמי יאמרו "כל האחין אסורין, ואלו מותרין"! איזורו מוכיח עליו — האיזור תמיד הוא קבוע בחלוקו, ובשהוא פושט חלוקו ולובש חלוק אחר, נוטל האיזור מזה וקובעו בזה. וזה שאין לו אחר — מכבסו עם איזורו, והרואה כשהוא מכבסו ואיזורו עמו יודע שאין לו חלוק אחר, ולבך התירו לו חכמים. **משנה טיפת חלב שנפלה על החתיכה** — בתוך הקדירה על אחת מן החתיכות, ולא הגיס את הקדירה, ולא נחלק טעם הטיפה אלא לאותה חתיכה בלבד. **אם יש בה בנותן טעם** — באותה חתיכה. כלומר, שאין באותה חתיכה לבדה ששים לבטל הטיפה מיד — נאסרת החתיכה. ובשאר חתיכות דקדרה לא איירי תנא דמתניתין. ובגמרא פליגי בה אם חוזרת אותה חתיכה ואוסרתן או לאו. **ניער את הקדרה** — הגיס בה מיד, קודם שקבלה החתיכה טעם מן הטיפה, דהשתא נתערבה הטיפה בכולן. **אם יש בה בנותן טעם באותה קדרה** — כלומר, אין כח בטיפה לאסור כולן אלא אם כן יש בנותן טעם ליתן בכל הקדרה. **גמרא אמר אביי טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא** — הא דאסרינן בכל איסורין משנתנו טעם בהיתר, אף על פי שאין אוכל ממש, כגון סילק האיסור ואין כאן אלא טעמו — דאורייתא היא, דגמרינן מבשר בחלב דאסריה רחמנא באבילה, כדגמרינן לקמן (קטו,ב) מ"לא תבשל" שלשה פעמים האמורים בתורה. ואף על גב דכי מסלק זה מתוך זה לאחר בשולו, אין כאן אלא הטעם, ומיניה גמרינן לכל איסורין במה מצינו. **דאי סלקא דעתך** — בכל שאר איסורין טעמו דרבנן היא, דלא גמרינן להו מבשר בחלב. **מאי טעמא לא גמרינן מיניה משום דחדוש הוא** — דשניהם מין היתר, זה לבדו וזה לבדו, וכשנתערבו — נאסרו. ועוד: שדרך בשול נאסרו, בלא אבילה. הילכך, לא גמרינן חומרא מיניהו. אי חדוש הוא — אמאי קתני מתניתין דבציעא טעמא? בלא נותן טעם נמי אסור, דהא חדושא חדיש ביה רחמנא, ואפילו כל דהו, דהא בשר בחלב הוא! אלא שמע מינה: לאו חדושא, דאהכי קפיד רחמנא. דומיא דכלאי הכרם, דמתסרי נמי משום כלאי תערובת. דכיון דלאו חדוש הוא, גמרינן ליה (חולין צח,א) מ"זרוע בשלה" דמישתרי כל כמה דליכא טעמא. **אמר ליה רבא** — לעולם אימא לך: חדוש הוא. ודקאמרת, אף על גב דליכא טעמא ליתסר, דהא ליכא למגמריה מ"זרוע בשלה" — על כרחך בגופיה גלי קרא דבעינן טעמא, מדלא אסרתו תורה אלא דרך בשול, שאסר הבשר להתבשל בחלב ואין לך כגון זו שלא יתן טעם. **אמר רב** — הא דתנן במתניתין "אם יש בנותן טעם באותה חתיכה" — לאסור את כל הקדרה. דכיון דנאסרה החתיכה, היא עצמה כולה נעשית איסור, ואוסרת כל החתיכות כולן. ואפילו יש בהן כדי לבטל החתיכה כולה, נאסרות כולן. **מפני שהן מינה** — ורב סבר לה כרבי יהודה דאמר: מין במינו — לא בטיל. **לימא פליגא אדרבא דאמר** — בפרק "גיד הנשה" (חולין ק,ב) קסבר רבי יהודה: כל מין ומינו ודבר אחר שעם מינו. כלומר, מין דאיסור שנתערב עם מינו ובשאינו מינו דהיתר — סלק את מינו דהיתר, כמי שאינו מועיל לא לבטלו לאיסור, דמין במינו לא בטיל. ולא תוספת הוא נוסף עליו להיות שניהם איסור. ולא יוכל מין האחר לרבות עליו ולבטלו, אלא סלקהו כאילו אינו כאן, וירבה שאינו מינו של היתר על האיסור ויבטלנו. והכא נמי יש כאן רוטב שיוכל לבטל את כל החתיכה הנאסרת, ואמאי אוסרת? **ברוטב עבה** — דק דק של בשר ושומן, דכוליה מין בשר הוא. **ומאי קסבר** — רב באפשר לסוחטו, באיסור שנבלע בהיתר ונתן בו טעם ואסרו, וחזר ובישל ההיתר הזה עם היתר אחר. שאפשר האיסור הנבלע בזה ליסחט ממנו וליחלק בהיתר האחרון, ואין בו כשיעור לאסור את האחרון? **אי קסבר** — הותר גם הראשון, מפני שנפלט האיסור ממנו. ולבתחלה הוא דאסור, שאין מבטלין איסור לבתחלה. ומיהו דיעבד שרי לאבול אף הראשון. **אמאי חתיכה נעשית נבלה** — הא אפשר היא ליסחט ממנה וליחלק לאחרים שלא קבלו ממנו כלום, ואין לנו לאסור עד שיתן החלב טעם בכולן, דליכא למימר: אפשר ליסחט מזה וליבלע בזה, שהרי כולן שוין בטעמו, ואיזה תתיר ואיזה תאסור? **אלא קסבר** — משנאסרה החתיכה, שוב אין לה היתר בסחיטה. ואשמועינן: אף ההיתר שבה נעשה איסור, להיות כאן שיעור גדול לאסור אחרים הרבה. **מותר** — אף הראשון שנאסר. **בשר אסור** — שנתן החלב טעם בו.

חלב

כָּל הַסְּרִיקִין אֲסוּרִין, וּסְרִיקֵי בַּיְיתוֹס מוּתָּרִין! - הָתָם, הָא אָמַר מָר בַּר רַב אַשִׁי: אֵיזוֹרוֹ מוֹכִיחַ עָלָיו. **מַתְנִי׳** טִיפַּת חֵלֶב שֶׁנָּפְלָה עַל הַחֲתִיכָה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם בְּאוֹתָהּ חֲתִיכָה - אָסוּר. נִיעֵר אֶת הַקְּדֵרָה, אִם יֵשׁ בָּהּ בְּנוֹתֵן טַעַם בְּאוֹתָהּ קְדֵרָה - אָסוּר. **גְּמָ׳** אֲמַר אַבַּיֵי: טַעְמוֹ וְלֹא מַמָּשׁוֹ בְּעָלְמָא - דְּאוֹרַיְיתָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ דְּרַבָּנַן, מִבָּשָׂר בְּחָלָב מַאי טַעְמָא לָא גָּמְרִינַן - דְּחִדּוּשׁ הוּא, אִי חִדּוּשׁ הוּא, אַף עַל גַּב דְּלֵיכָּא נוֹתֵן טַעַם נַמִּי! אֲמַר לֵיהּ רָבָא: דָּרֵךְ בְּשׁוּל אָסְרָה תּוֹרָה. אָמַר רַב: כֵּיוָן שֶׁנָּתַן טַעַם בַּחֲתִיכָה - חֲתִיכָה עַצְמָהּ נַעֲשֵׂית נְבֵלָה, וְאוֹסֶרֶת כָּל הַחֲתִיכוֹת כּוּלָּן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינָהּ. אֲמַר לֵיהּ מָר זוּטְרָא בְּרֵיהּ דְּרַב מָרִי לְרָבִינָא: מִכְּדֵי רַב כְּמַאן אֲמַר לִשְׁמַעֲתֵיהּ - כְּרַבִּי יְהוּדָה, דַּאֲמַר: מִין בְּמִינוֹ לָא בָּטֵיל, לֵימָא פְּלִיגָא אַדְּרַבָּא, דַּאֲמַר רָבָא: כָּל שֶׁהוּא מִין וּמִינוֹ וְדָבָר אַחֵר - סַלֵּק אֶת מִינוֹ כְּמִי שֶׁאֵינוֹ, וְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ רַבֶּה עָלָיו וּמְבַטְּלוֹ! - אֲמַר לֵיהּ: אִי דִּנְפַל בְּרוֹטֶב רַבָּה - הָכִי נַמִּי, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - דִּנְפַל בְּרוֹטֶב עָבֶה. - וּמַאי קָסָבַר, אִי קָסָבַר: אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ מוּתָּר - חֲתִיכָה אַמַּאי נַעֲשֵׂית נְבֵלָה? אֶלָּא קָסָבַר: אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ אָסוּר. דְּאִיתְּמַר, רַב וְרַבִּי חֲנִינָא וְרַבִּי יוֹחָנָן דְּאָמְרִי: אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ - אָסוּר, שְׁמוּאֵל וְרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר רַבִּי וְרֵישׁ לָקִישׁ דְּאָמְרִי: אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ - מוּתָּר. - וְסָבַר רַב אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ - אָסוּר? וְהָאִיתְּמַר, כַּזַּיִת בָּשָׂר שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ יוֹרָה שֶׁל חָלָב, אָמַר רַב: בָּשָׂר - אָסוּר, וְחָלָב - מוּתָּר. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ אָסוּר,

חלב

טִיפַּת חלב שנפלה על חתיכת בשר אם יש בנותן טעם באותה חתיכה — נאסרת. בשהחתיכה כולה חוץ לרוטב איירי, כדאמרינן בפרק "גיד הנשה" (חולין צו,ב). ולכך משערינן באותה חתיכה לבטל הטיפה, ולא בשאר חתיכות. משום דחלב מפעפע על כל החתיכה, ואין מפעפע מחתיכה לחברתה אלא על ידי ניעור וכסוי. כדאמרינן בגמרא: אילימא לא ניער כלל, אמאי כל החתיכות אסורות? מיבלע בלע מפלט לא פליט! **מִבָּשָׂר** בחלב מאי טעמא לא גמרינן כו' — ואם תאמר: דהכא משמע דנפקא ליה לאביי טעם בעיקר מבשר בחלב, ואילו בפרק "אלו עוברין" (פסחים מד,ב) ובפרק "שלשה מינין" (נזיר לז,א) פליגי רבי עקיבא ורבנן, למר נפקא ליה טעם בעיקר מ"מִשֶּׁרֶת", ולמר מגיעולי גוים. ואביי דאירי בההיא סוגיא משמע דידע לההיא ברייתא! ויש לומר: דאביי קבלה מרבא, שדחה לו, וחזר בו.

דְּחַדּוּשׁ הוא — פירש בקונטרס: דשניהן מין היתר, זה לבדו וזה לבדו, וכשנתערבו —נאסרין. וטעם זה לא קאמר ב"אלו עוברין" (פסחים מד,ב) ובפרק "שלשה מינים" (נזיר לז,א), דהא כלאים נמי הכי הוו. ומסיק דהיינו חדושו: דאי תרו ליה כוליה יומא בחלבא —שרי, אף על גב שנבלע החלב בבשר, אף על פי שהוא צונן, לפי שהוא צלול והבשר שוהה בתוכו. וכי בשיל ליה —אסור.

אֲמַר רבא דרך בשול אסרה תורה — דיחויא בעלמא הוא, דמהכא ליכא למילף, אבל טעם בעיקר הוי דאורייתא כדפירש (בקונטרס) פרק "גיד הנשה" (חולין צח,ב דיבור המתחיל רבא).

דַּאֲמַר רבא קסבר רבי יהודה כו' — פירש בקונטרס: דאמר רבא בפרק "גיד הנשה" (שם ק,ב). ואין לשון זה שם. אבל בפרק "הקומץ רבה" (מנחות כג,א) איתיה גבי "רבי יהודה אומר: מנחת כהנים כמנחת כהן משיח" כו'. ומדרבא דאמר הכי בפרק "גיד הנשה" (חולין ק,ב) אליבא דרב לא בעי לאקשויי הכא דרב אדרב —דאיכא לשנויי, כדמשני אביי התם: בשקדם וסלקו. אבל בההיא ד"הקומץ רבה" (מנחות כב,א) ליכא טעמא אחרינא לרבי יהודה, אלא כמו שמפרש רבא, ולהכי פריך שפיר מינה. ואם תאמר: אמאי לא פריך מדרבי יהודה גופיה, דלקמן קאמר רבי יהודה בברייתא האי לישנא גופיה דקאמר רב הכא אדרבא דמפרש טעמא דרבי יהודה? ויש לומר: דלא שמיע ליה ברייתא, כי היכי דלא שמיע ליה לרב. דאי ידע ליה רב, לא הוה ליה למימר אלא "הלכה כרבי יהודה" ותו לא. ועוד יש לומר: דברייתא דרבי יהודה משמע שפיר דאין ברוטב ששים לבטל החתיכה, מדאמור רבנן "עד שתתן טעם ברוטב ובחתיכות" —משמע דליכא ברוטב לחודיה כדי לבטל. **אֶפְשָׁר** לסוחטו מותר — פירוש: דיעבד, אי נסחט האיסור ונתבטל —מותרת עם החתיכה שכבר נאסרת, אבל לכתחלה אין מבטלין איסור, כדפירש בקונטרס.

אמאי

חָלָב אַמַּאי מוּתָּר? חֲלַב נְבֵלָה הוּא! - לְעוֹלָם קָסָבַר רַב אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ - אָסוּר, וְשָׁאנֵי הָתָם דַּאֲמַר קְרָא: "לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - גְּדִי אָסְרָה תּוֹרָה, וְלֹא חָלָב. - וְסָבַר רַב גְּדִי אָסְרָה תּוֹרָה וְלֹא חָלָב? וְהָא אִיתְמַר, חֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חָלָב שֶׁבִּשְּׁלָן זֶה עִם זֶה, אָמַר רַב: לוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ, וְאֵינוֹ לוֹקֶה עַל בִּשּׁוּלוֹ. וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ גְּדִי אָסְרָה תּוֹרָה וְלֹא חָלָב, אַאֲכִילָה אַמַּאי לוֹקֶה? חֲצִי שִׁיעוּר הוּא! אֶלָּא, לְעוֹלָם קָסָבַר רַב: חָלָב נַמִּי אָסוּר, וְהָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן - כְּגוֹן שֶׁנָּפַל לְתוֹךְ יוֹרָה רוֹתַחַת, דִּמְבַלַּע בָּלַע, מִפְלַט לָא פָּלַט. סוֹף סוֹף כִּי נָייחַ הֲדַר פָּלֵיט! - כְּשֶׁקָּדַם וְסִילְקוֹ. גּוּפָא, חֲצִי זַיִת בָּשָׂר וַחֲצִי זַיִת חָלָב שֶׁבִּשְּׁלָן זֶה עִם זֶה, אָמַר רַב: לוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ, וְאֵינוֹ לוֹקֶה עַל בִּשּׁוּלוֹ. - מַה נַּפְשָׁךְ, אִי מִצְטָרְפִין - אַבִּשּׁוּל נַמִּי לִילְקֵי! אִי לָא מִצְטָרְפִין - אַאֲכִילָה נַמִּי לָא לִילְקֵי! - לְעוֹלָם לָא מִצְטָרְפִי, וּבְבָא מִיּוֹרָה גְּדוֹלָה. וְלֵוִי אָמַר: אַף לוֹקֶה עַל בִּשּׁוּלוֹ. וְכֵן תָּנֵי לֵוִי בְּמַתְנִיתִין: כְּשֵׁם שֶׁלּוֹקֶה עַל אֲכִילָתוֹ, כָּךְ לוֹקֶה עַל בִּשּׁוּלוֹ. וּבְאֵי זֶה בִּשּׁוּל אָמְרוּ - בְּבִשּׁוּל שֶׁאֲחֵרִים אוֹכְלִין אוֹתוֹ מֵחֲמַת בִּשּׁוּלוֹ. וְאֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ עַצְמוֹ - תַּנָּאֵי הִיא, דְּתַנְיָא: טִפַּת חָלָב שֶׁנָּפְלָה עַל הַחֲתִיכָה, כֵּיוָן שֶׁנָּתְנָה טַעַם בַּחֲתִיכָה - הַחֲתִיכָה עַצְמָהּ נַעֲשֵׂית נְבֵלָה, וְאוֹסֶרֶת כָּל הַחֲתִיכוֹת כּוּלָּן מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִינָהּ, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: עַד שֶׁתִּתֵּן טַעַם בָּרוֹטֶב וּבַקֵּיפָּה וּבַחֲתִיכוֹת, אָמַר רַבִּי: נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה - בְּשֶׁלֹּא נִיעֵר וְשֶׁלֹּא כִּפָּה, וְדִבְרֵי חֲכָמִים - בְּשֶׁנִּיעֵר וְכִפָּה. מַאי "לֹא נִיעֵר וְלֹא כִּפָּה"? אִילֵימָא לֹא נִיעֵר כְּלָל, וְלֹא כִּפָּה כְּלָל, מִבְלַע בָּלַע מִפְלַט לָא פָּלַט! וְאֶלָּא, לֹא נִיעֵר - בַּתְּחִלָּה אֶלָּא בַּסּוֹף, וְלֹא כִּפָּה - בַּתְּחִלָּה אֶלָּא בַּסּוֹף, אַמַּאי, הָא בָּלַע וְהָא פָּלַט! - קָסָבַר: אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ - אָסוּר, מִכְּלָל

אַמַּאי מותר חלב נבלה הוא — מכאן היה מדקדק רבינו שמואל: דלמאן דאמר מין במינו לא בטיל, צריך תרי ששים. ששים ברוטב — לבטל טעם חתיכת נבלה, וששים בחתיכת היתר — לבטל רוטב היוצא מן הנבלה. וקשה לרבינו יצחק לדבריו: דמשני "גדי אסרה תורה ולא חלב", והלא בעלמא חתיכה של היתר נעשית נבלה מדרבנן, וצריך ששים כנגד כולה. דמדאורייתא לא צריך ששים אלא כנגד האיסור הנבלע בה. אם כן, אף על גב דגדי אסרה תורה ולא חלב, מכל מקום מדרבנן החלב עצמו נאסר כשאר איסורין, דמאי שנא משאר איסורין, ויאסור כל חלב שביורה! אלא ודאי כיון שהחלב הנפלט מן הבשר לא נעשה נבלה, אלא מטעם בשר המעורב בו — אין לו דין חלב טמא, אלא מתבטל בחלב שביורה, כמו שמתבטל טעם בשר האסור, ולא חשיב מין במינו. והכי נמי רוטב הנפלט מן הנבלה, אין לו דין מים אסורין, שלא להתבטל במים אחרים. אלא יש לו דין בשר נבלה, שמתבטל שפיר במים שבקדרה. והא דקאמר "חלב נבלה הוא", וקאי הכי במסקנא — היינו, דוקא בבשר בחלב, שכל אחד לבדו היתר, ובשנתבשל יחד עשה הכתוב הכל כנבלה. והוא בחלב היוצא מן הטרפה, ולכך לוקה על חצי זית חלב הנבלע מחצי זית שמנונית בשר. אבל מים הנפלטים מן הנבלה — אין נאסרין אלא מחמת טעם הנבלה המעורב בהן, ואין מצטרפין ללקות עליהן משום נבלה. ומכאן יש להוכיח דתבלין הבלועים מחלב או מדם, ונפלו לקדרה — מתבטלין בששים, ואף על גב דנותנין טעם — אפילו באלף מותר, דאינו חמור מן האיסור הנבלע בהן.

גְּדִי אסרה תורה ולא חלב — והא דנקט "כזית בשר בתוך יורה גדולה" — משום דאם נפל לתוך חלב מועט, היה נחשב הכל כגדי, משום שמנונית הבשר המעורב בחלב, ולא נתבטל.

שנפל לתוך יורה רותחת דמבלע בלע מפלט לא פלט — תימה: דדבר הנראה לעינים הוא דפליט. דכשנותנין ירק בקדרה רותחת, משתנה מראית המים מן הירק, וכן בשר שומן נימוח לתוכה ונראה השמנונית על הרוטב! ופירש רבינו שמואל: דהא דקאמר "מפלט לא פליט" — היינו, עד שיהא שבע מלבלוע. אבל לאחר ששבע, חוזר ופולט. וכן פירש הרב רבינו שמעיה: "סוף סוף כי נייח הדר פליט" — היינו, כי נייח מבליעתו. ומשני: "שקדם וסלקו" — קודם שגמר בליעתו. ואותן כלים וקערות האסורות, כשמגעילים אותם בתוך יורה גדולה ומניחין אותן מבפנים כשהמים רותחין — היה מצריך רבינו שמואל להניחם שעה גדולה, עד כדי שיהא להם שהות לגמור בליעה ולחזור ולפלוט אחר כך. ודבר תימה הוא: דמי בקי לידע שיעור זה? ואומר רבינו תם: דהא דקאמר הכא "מבלע בלע, מפלט לא פליט" — היינו, לא פליט מה שבלע עכשיו. אבל מה שהיה בלוע מקודם — פליט. ואין להתיר מטעם זה להגעיל כלי שהוא בן יומו, כשאין במים ששים לבטל האיסור, ולהניחן בפנים כשהן רותחין — משום דמים מבלע בלעי האיסור שבכלי, ולא פלטי. דבמים שהן צלולים לא שייך לומר בליעה, דלא בלעי, אלא שמתערב בהן האיסור. וגם אין סברא לומר דכי היכי דאמר "מבלע בלע, מפלט לא פליט מה שבלע", הכי נמי מפלט פליט מבלע לא בלע מה שפלט. ועוד: דאם כן, יהא אסור להגעיל שני כלים זה אחר זה — דבהגעלת הראשון נאסרו המים, והשני יבלע מן המים האסורין. דודאי פליטת עצמו לא יבלע, אבל פליטת כלי אחר יבלע. וגם כלי הראשון אינו מכניס כולו בבת אחת במים רותחים. ואם כן, מה שנכנס תחלה — פולט, וצד השני שמכניס אחר כך בולע מה שפלט צדו הראשון. לכך נראה דאין להגעיל כלי בן יומו כשאין במים ששים לבטל. והגעלה דמדין, דלא אסרה תורה אלא בן יומו — לא הגעילו אלא כלים קטנים בתוך הגדולים, שהיה במים ששים לבטל האיסור. ובערב פסח קודם ארבע שעות — מותר להגעיל כלי של חמץ, אף על פי שאין במים ששים. דאיכא שלשה נותני טעם של היתר: החמץ נותן טעם בכלי, והכלי נותן טעם במים, והמים חוזרין ונבלעין בכלי, ועדיין הוא היתר, שהוא קודם הפסח. **ודברי** חכמים כשניער מאי ניער אילימא ניער בסוף ולא בתחלה — הוה מצי למיפרך: מכלל דלרבנן אפילו לא ניער כלל — מבלע בלע מיפלט לא פליט! אלא דפריך טפי שפיר.

חלב אמאי מותר — הרי חלב מעט שנבלע בבשר נעשה נבלה, שהרי נאסר. וכשחזר ונפלט בשאר החלב — הוה ליה מין במינו, חלב אסור בחלב היתר, ורב אית ליה מין במינו לא בטיל. **חלב נבלה הוא** — זה שנבלע ונסחט. **גדי אסרה תורה ולא חלב** — ואפילו חלב — מותר, ואפילו היה בבשר שיעור גדול לתת טעם בשר בכל החלב — סבירא ליה נמי לרב דחלב מותר. **חצי זית חלב** — הכי משערינן יין וחלב וכל משקה לשערו בכזית: מביא כוס מלא משקין, ומביא זית, ונותן לתוכו הזית, והמשקה יוצא לחוץ. וההוא דנפיק הוי כזית. וכך היא שנויה בתוספתא בפרק "נזיר שאכל". **לוקה על אכילתו** — דכזית איסור אכל. **ואינו לוקה על בשולו** — לקמן מפרש טעמא בשמעתין. **אלא לעולם קסבר רב חלב נמי אסור** — גרסינן, היכא דיש בו טעם איסור או איסור מינו בלא טעם. **והכא במאי עסקינן** — דאמר רב לעיל "בשר אסור, חלב מותר" — כגון שנפל אותו זית לתוך יורה רותחת, דמה שבולע אינו פולט. שכל זמן שאינו נח מרתיחותיו, אינו פולט. **כשקדם וסילקו** — לאותו זית קודם שתנות. **לעולם לא מצטרפי** — לעשות איסור אלא אם כן היה בו בתחלה כשיעור. וכי אמר רב "לוקה על אכילתו" — שבא מיורה גדולה. ולצדדין אמר רב למילתיה: "אבל חצי זית בשר וחצי זית חלב" — הבא מיורה גדולה שנתבשל בה שיעור מזה ומזה ונאסרו, "לוקה על אכילתו" — שאכל שיעור שלם איסור של שם אחד. "ואין לוקה על בשולו" — דאם בשל כחצי זית בשר וכחצי זית חלב זה עם זה, לפי שאין מצטרפין מכלל היתרן לקרות איסור, עד שיהא בכל אחד ליעשות איסור לעצמו. **אחרים** — גוים. כלומר, שנתבשל כל צרכו. **כיון שנתנה טעם באותה חתיכה** — כלומר, כיון שיש בה כדי ליתן טעם באותה חתיכה — הכל אסור. ואפילו ניער את הקדרה, דאיכא למימר נחלק לכולן, והרי אין בו כדי לאסור — אפילו הכי, אסור. וטעמא מפרש לקמיה. **מפני שהן מינה** — לפיכך אוסרת כולן, ואפילו הן אלף, שיש בהן כדי לבטל חתיכת האיסור כו'. דכיון דמינו נינהו — לא בטיל טעמא דבשר דנפיק מיניה, שאף טעם הבשר נאסר. **וחכמים אומרים עד שתתן טעם כו'** — קא סלקא דעתין דאטפה קיימי, עד שיהא בה כדי ליתן טעם בכולם אין כאן איסור אפילו בחתיכה ראשונה, מפני שהוא חוזר ונסחט. **קיפה** — דק דק של בשר שיורד לשולי קדרה. **נראין כו'** — מפרש לקמיה כולה מילתא דרבי. **ניער** — הגיס בה במגיס. המנער את הקדרה, מתפשט הטעם בכולה. וכן המכסה אותה, מפני שמי השוליים עולין עד פה ויורדין. **אילימא לא ניער כלל** — אמאי נאסרות האחרות? **מבלע בלע** — ההיא חתיכה. **מפלט לא פליט** — באחרות את טעם החלב, שהחלב בגגה של חתיכה הוה. **לא ניער בתחלה** — וקבלה החתיכה את הטעם, ואחר כך ניער, וחזרה ופלטתה באחרות. **הא בלע והא פלט** — מה שבלעה וחזרה להתירה, והאיסור שיצא ממנה אין בו כשיעור לאסור! **קסבר אפשר לסוחטו אסור** — מפני שכולה נעשית איסור, וכל הנסחט ממנה — אסור, וכל הנשאר בה — אסור. וכיון דאף טעם בשר שבה נאסר — חוזר ואוסר האחרות, אפילו הן אלף, דמין במינו לא בטיל.

ופרכינן:

נראין

ופרכינן: מכלל דרבי יהודה סבר כי ניער כו' — נמי אסירי. דמדקאמר "רואה אני דברי רבי יהודה בשלא ניער בתחלה, אבל איני רואה את מה שהוא אוסר אף בשניער" — מכלל דאיהו, אף בשניער אסר. מדלא קתני "אמר רבי: לא אמר רבי יהודה אלא בשלא ניער". **הא לא בלעה** — חתיכה ראשונה יותר מן האחרונה, ובטיפה הזאת אין שיעור לאסור את כולן.

שמא לא ניער תחלה יפה — ובלעה, ואחר כך פלטה כשניער בסוף. ובהא גזירה לא סבר לה רבי כוותיה, אבל בדאפשר לסוחטו אסור, ובמין במינו לא בטיל — סבר לה כוותיה. **אמר מר ודברי חכמים** — המתירין את הכל, נראין לרבי — כשניער, אבל בשלא ניער — לא נראה לו. מכלל, דהם מתירין אף בשלא ניער. **ומאי ניער** — דקאמר רבי? **אילימא ניער בסוף ולא בתחלה** — דאף על גב דקבלה את הטעם קאמר רבי דרואה הוא את דברי המתירין, הואיל וניער בסוף וחזר ונסחט, דקסבר: אפשר לסוחטו מותר — האמרת "נראין דברי ר' יהודה בהא"? **ניער מתחלה ועד סוף** — ראה את דברי המתירין בזו. דכיון דפשט מתחלה הטעם בכולה קדרה, ואין בה כדי לאסור את כולה — מותר. ולא ראה דברי רבי יהודה החושש שמא לא ניער יפה יפה. **מכלל דרבנן סברי כו'** — מדקאמר "רואה אני את דבריהם בשניער בתחלה, ואין אני רואה את דבריהם מה שהתירו בשלא ניער מתחלה, והן מתירין אותו בניעור שבסוף, ומשום סחיטה" — מכלל, דקסברי: אפשר לסוחטו — מותר. **וממאי דבאפשר לסוחטו פליגי** — והאי "עד שתתן" דקאמרי רבנן — אטיפה קאי, ושרי אף החתיכה? דילמא חתיכה קמייתא ודאי אסירא, ואסיפא דמילתיה דרבי יהודה דאסר את השאר אפילו הן אלף מפני שהן מינה, פליגי רבנן. ואמרי: לעולם אין חתיכה זו אוסרת את השאר, עד שיהא בחתיכה כדי לתת טעם בכולן. דמין במינו נמי בטיל. ורבי הכי קאמר: רואה אני את דברי רבי יהודה לאסור אף בשאר החתיכות — בשלא ניער בתחלה, וקבלה טעם האיסור ונעשת איסור אלא בסוף, וחזרה ופלטה באחרות, ומין במינו לא בטיל. ואין אני רואה דבריו בשניער בתחלה — דהא לא נעשת איסור. ולשמא לא ניער יפה לא חיישינן. ורואה אני את דברי המתירין — כשניער בתחלה, כדפרישית, דלא נעשת איסור, ולשמא לא ניער לא חיישינן. ואין אני רואה היתר אפילו באחרות — בשלא ניער בתחלה אלא בסוף, דנעשת איסור מתחלה ואוסרת בסוף את חברותיה במשהו, דמין במינו לא בטיל. **האי מאי אי אמרת בשלמא במין במינו** — כולם מודים דלא בטיל, ובחתיכה קמייתא שרו רבנן משום דאפשר לסוחטו מותר, ו"עד שתתן" דקתני — אטיפה קאי. **היינו** — דשייך למימר "נראין דברי חכמים המתירין בשניער בתחלה", דלא בלעה. **אלא אי אמרת אפשר לסוחטו לרבנן נמי אסור** — והאי דקשרו רבנן בין שניער בתחלה ובין שלא ניער בתחלה — אשארא הוא דקשרו, ומשום דמין במינו בטל, ו"עד שתתן" דקתני — אחתיכה קאי. היכי מצי רבי למיתני "נראין דברי חכמים בשניער"? והא רבנן נמי אסרי לה לחתיכה, דאית להו גזרה שמא לא ניער יפה יפה. ורבי, מדתלי טעמא דהיתרא בשניער, מכלל דשרי אף בקמייתא משום דלא בלעה. ואין נראין לו בה, לא דברי רבי יהודה האוסר בכולן, ולא דברי חכמים המתירין באחרות ואוסרין מיהא בראשונה. ואם בא רבי להשמיענו דמין במינו לא בטיל, ועוד דלא חיישינן לשמא לא ניער יפה? הכי איבעי ליה למיתני: "נראין דברי רבי יהודה שאוסר בכולן, בשלא ניער בתחלה אלא ניער בסוף. דכיון שקבלה הטעם ונאסרה? אוסרת חברותיה בכל שהוא, דמין במינו לא בטיל. ואין נראין דבריו — כשניער. דאיהו חושש לשמא לא ניער יפה, ואוסרת כולן. דכיון דניער — לא חיישינן להכי, ואף הראשונה מותרת. ומדקאמר "נראין דברי חכמים" — מכלל דרבנן בקמייתא נמי שרו, ו"עד שתתן" — אטיפה קאי, וקסברי: אפשר לסוחטו מותר, ולא נעשית החתיכה נבלה. **ותו לא מידי** — אין לשנות את הסוגיא. והשתא דקם ליה רבי בשיטתיה דרבי יהודה דאפשר לסוחטו אסור, ורב ורבי יוחנן ורבי חנינא נמי כוותיה סברי, אף על גב דאיפליגו עלייהו שמואל וריש לקיש — הא אמרינן: שמואל באיסורי במקום רב, ליתא. וכן לגבי רבי יוחנן ליתא. ועבדינן כרבי יהודה, בין בטיפת חלב שנפל על החתיכה ולא ניער ויש בה כדי ליתן טעם באותה חתיכה, ובין בחלב הדבוק בחתיכת בשר ויש בו ליתן טעם בה. ואפילו אין בו כזית, דהוי חצי שיעור אסור מן התורה. והחתיכה עצמה נעשית נבלה, ואין מועילין שאר החתיכות לבטלה, דכולן נאסרות, ואפילו הן אלף. דבהא נמי קיימא לן כרבי יהודה דמין במינו לא בטיל, דהא קם ליה רבי בשיטתיה. ורב ושמואל נמי בשיטתיה קיימי, דרב ושמואל דאמרי תרוייהו: כל איסורין שבתורה — במינו במשהו, ותניא כותייהו במסכת עבודה זרה (עג,ב). ואף על גב דאיפלוג עלייהו רבי יוחנן וריש לקיש התם, ותניא נמי כוותייהו — שמעינן לאביי ורבא, דבתראי הוו, דקמו כרב ושמואל. דאיתמר: חלא לגו חמרא כו', במסכת עבודה זרה (סו,א). ובפסחים (ל,א) נמי פסק רבא הלכתא כרב, דמין במינו במשהו. דאמר רבא, הלכתא: חמץ בזמנו, בין במינו בין שלא במינו — במשהו. ומפרשינן טעמא: במינו, במשהו — רב לטעמיה, דאמר: כל איסורין שבתורה במינו במשהו, ובשלא במינו גזר רב בחמץ אטו מינו, משום דלא בדילי אינשי מיניה, ואתו לזלזולי ביה. שמע מינה: בתרוייהו הלכה כרבי יהודה, בין באפשר לסוחטו אסור וכולה נעשית נבלה, בין במין במינו לא בטיל. אבל אם יש ברוטב לבדו יותר משששים בכל החתיכה שקבלה את הטעם — הרוטב מבטלה, ומשליכה וכולן מותרות. דבהא אפילו רבי יהודה מודי, דכל מין ומינו ודבר אחר — סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו. ואית ספרים דמתניא בהו איפכא: אמר רבי נראין דברי רבי יהודה בשניער ובסוף כו' — ולא אפשר לאוקמא. דאם כן, כולהו מודו בקמייתא דאסירא. דכיון דמוקי פלוגתייהו נמי בשלא ניער בכלל, אם כן על כרחך לרבנן נמי קמייתא אסורה, דהא בלע ולא פלט, ואין כאן מחלוקת אלא באחרונות, ולא איירי באפשר לסוחטו מידי. הילכך לא גרסינן לה. **משנה לא קרעו אינו עובר** — על אכילתו ללקות, ולא על בשולו, דלאו "חלב" מקרי. ובגמרא מפרש אי איכא מידהא איסורא דרבנן או לא. **חלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו** — להיות בכרת. ובמסכת כריתות (כב,א) מוקים לה בלב עוף, שאין בדמו כזית. אבל בבהמה — חייב כרת אם לא קרעו לאחר בשולו, אבל בשרו — אינו נאסר, שהלב חלק הוא, ואינו בולע. והכי נמי אמרינן בפסחים (עד,ב): שאני לב, דשיע. **גמרא** אמר

מִכְּלָל דְּרַבִּי יְהוּדָה סָבַר: כִּי נִיעַר מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף וְכָפָה מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף - אָסוּר. אַמַּאי, הָא לָא בָּלַע כְּלָל? - אֵימָא "לֹא נִיעַר יָפֶה יָפֶה, וְלֹא כָּפָה יָפֶה יָפֶה". אָמַר מָר: "וְדִבְרֵי חֲכָמִים כְּשֶׁנִּיעַר וְכָפָה", מַאי "נִיעַר" וּמַאי "כָּפָה"? אִילֵימָא נִיעַר בַּסּוֹף וְלֹא נִיעַר בַּתְּחִלָּה, וְכָפָה בַּסּוֹף וְלֹא כָּפָה בַּתְּחִלָּה - הָאָמְרַתְּ "נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּהָא"? אֶלָּא, נִיעַר - מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף, וְכָפָה - מִתְּחִלָּה וְעַד סוֹף. מִכְּלָל דְּרַבָּנַן סָבְרִי: נִיעַר בַּסּוֹף וְלֹא נִיעַר בַּתְּחִלָּה, כָּפָה בַּסּוֹף וְלֹא כָּפָה בַּתְּחִלָּה - מוּתָּר. אֲלַמָּא קָסְבְרִי - אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ - מוּתָּר. אָמַר לֵיהּ רַב אַחָא מְדִיפְתִּי לְרָבִינָא: מִמַּאי דְּבֶאֱפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ פְּלִיגִי, דִּלְמָא, אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ - דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר. וְהָכָא בְּמִין בְּמִינוֹ קָא מִיפַּלְגִי, וְרַבִּי יְהוּדָה לְטַעֲמֵיהּ דַּאֲמַר מִין בְּמִינוֹ לֹא בָּטֵיל, וְרַבָּנַן לְטַעֲמַיְיהוּ דְּאָמְרִי מִין בְּמִינוֹ בָּטֵיל! - הַאי מַאי? אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דְּרַבָּנַן בְּמִין בְּמִינוֹ הָכָא כְּרַבִּי יְהוּדָה סְבִירָא לְהוּ וּבֶאֱפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ פְּלִיגִי - הַיְינוּ דְּקָאָמַר רַבִּי "נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה בְּהָא וְדִבְרֵי חֲכָמִים בְּהָא". אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ אֶפְשָׁר לְסוֹחֲטוֹ דִּבְרֵי הַכֹּל אָסוּר, וְהָכָא בְּמִין בְּמִינוֹ קָמִיפַּלְגִי - הַאי "נִרְאִין דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה וְאֵין נִרְאִין" מִבָּעֵי לֵיהּ, וְתוּ לָא מִידִי. **מִשְׁנָה** הַכָּחָל - קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת חֶלְבּוֹ, לֹא קְרָעוֹ - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. **גְּמָרָא** אָמַר

נראין דברי רבי יהודה ואין נראין מבעיא ליה — תימה: לימא דכולי עלמא מין במינו לא בטיל, והכי קאמר: נראין דברי רבי יהודה לחכמים — בשלא ניער בתחלה אלא בסוף, שחכמים לא נחלקו עליו אלא כשניער מתחלה ועד סוף. דכי האי גוונא משני לעיל בפרק קמא (יב,א) גבי "אבדו לו גדייו ותרנגוליו", ובפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא עט,א) גבי "בור ושובך", ובכמה דוכתין! ויש לומר: דלא קאמר אלא היכא דלא אפשר ליה למימר בענין אחר.

הלב קורעו ומוציא את דמו לא קרעו אינו עובר עליו — פירש בקונטרס: במסכת כריתות (כב,א) מוקי לה בלב עוף, דאין בדמו כזית. אבל בבהמה — חייב כרת אם לא קרעו לאחר בשולו. ואי אפשר לומר כן, דבהדיא אמרינן ב"הקומץ רבה" (מנחות כא,א) דדם שבשלו — אינו עובר עליו אם אכלו. והא דמוקי לה בפרק "דם שחיטה" (כריתות כב,א) בלב עוף — משום דבכל ענין קתני מתניתין דאינו עובר עליו, בין חי בין מבושל. ומה שפירש בקונטרס דבשר הלב אינו נאסר, שהלב חלק הוא ואינו בולע, דהכי אמרינן בפסחים (עד,ב) "שאני לב דשיע", אומר רבינו תם: דאין לסמוך על זה לעשות מעשה, דדחייה בעלמא הוא בפרק "ביצד צולין" (פסחים עד,ב). דהוה בעי למיפשט מיניה דאמרינן בבולעו כך פולטו, מדקתני "קורעו לאחר בשולו". ודחי: שאני לב דשיע. אבל למאי דמסיק דכבולעו כך פולטו — תו לא אמרינן דשיע ולא בלע. ו"קורעו לאחר בשולו" — היינו, לאחר צלייתו. דשייך ביה "כבולעו כך פולטו", שהדם נופל לחוץ. אבל בקדרה — אסור, ולא אמרינן דשיע ולא בלע.

אינו עובר עליו ומותר — פירש בקונטרס: דמותר אם בשלו, משום דחלב שחוטה דרבנן הוא. והאי, כיון דאבלע ולא פירש — אפילו איסורא דרבנן ליכא. משמע שרוצה להעמיד כולה שמעתתא דכחל לצלי, דאי לקדרה — אמאי מותר? הא יצא חלב וחזר ונבלע! וכן פירש לקמן בהדיא גבי "זויקו לה כחלי", דפריך: והא "בשלו" קתני בדיעבד, ופירש בקונטרס: והא ודאי בצלי הוא, מדקתני "מותר". דאי בקדרה — אמאי מותר? הא יצא החלב וחזר ונבלע. ולקמן בתר שמעתתא דכבד פירש בקונטרס: והלכות כחל כבר אמרנו למעלה, דלצלי — בעי קריעה שתי או ערב, ואי לא קרעו — מותר, כלישנא קמא דרב, דהא תניא כוותיה. ולקדרה — קורעו שתי וערב וטחו בכותל. ומה שכתוב בספרים בפרק "גיד הנשה" (חולין צז,ב) "כחל עצמו אסור היכא דלא קריעה ובשליה בהדי בשרא" לא גרסינן ליה, דאפילו בשליה לחודיה אסור לפירוש הקונטרס, לפי שפירש וחזר ונבלע. ומיהא גם לפירוש הקונטרס היכא דאיכא ששים במים שנתבשל בהן הכחל — לא היה נאסר הכחל היכא שבשלו לחודיה, לפי שהחלב הנפלט נתבטל במים. אבל היכא דבשלו עם בשר — אסור משום טעם בשר הנבלע בחלב שבכחל. וכן יש ספרים דגרסי בסמוך "כחל שבשלו בחלבו — מותר, היכא דבשליה לחודיה בלא בשר". ויש להעמידו לפירוש הקונטרס שיש במים ששים כדפרישית שמתבטל בהן חלב היוצא מן הכחל.

הא איסורא איכא — ואם תאמר: לפירוש הקונטרס, דלמא הא איסורא איכא לקדרה, אבל לצלי — מותר? ויש לומר: דאם כן הוה ליה למתני דאם לא קרעו — מותר, דהוי חדוש, וממילא הוה מוקמינן ליה בצלי.

לב הוא דבעי קריעה אבל כחל לא בעי קריעה — ואם תאמר: אדרבה, דוק מינה איפכא: אינו עובר עליו — הא איסורא איכא, כדדייק לעיל. דהכא לא שייך למימר "איידי דבעי למימר בסיפא" כדקאמר לעיל. ויש לומר: דדלמא איידי דקתני במתניתין "ואינו עובר עליו", נקט נמי בברייתא הכי. **הא** כחל לא בעי קריעה — מדלא קתני "קורעו לאחר בשולו", והוה מוקמינן לה בצלי, כדקתני גבי לב. ואם תאמר: ומאי קסבר? אי מדניא ביה קריעה אחר בשול — אמאי מותר בלא קריעה, יותר מקודם בשול דצריך קריעה? ואי לא מדניא ביה קריעה — היכי מייתי סייעתא לרב מהך ברייתא מדלא קתני "קורעו לאחר בשולו", הא אין קריעה מועלת לו כלום לאחר שנתבשל! ויש לומר: דודאי סלקא דעתך דמועלת לו קריעה לאחר בשולו, והא דקאמר רב: ואינו עובר עליו ומותר בלא קריעה — במבושל, ובחי — קורעו. היינו, משום דכי נתבשל כבר פלט במקצת, אבל חי שיש לו רוב חלב בעי קריעה. **דלמא** לב הוא דסגי ליה בקריעה — פירוש: משום דשיע ולא בלע אפילו לקדרה או לצלי, משום דכבולעו כך פולטו, כמסקנא דפסחים (עד,ב). אבל כחל לא סגי ליה בקריעה אפילו לצלי — משום דכבולעו כך פולטו לא שייך בשאר איסורים, אלא בדם לחודיה. **נדה** דם טוהר — בסלוק של פרשת פרה יסד רבי אליעזר הקליר: "מן הדם — טחול, הדם מטומאת נדה (אשה) — טהרת בתולי אשה, ומאשת איש — יפת תואר לאיש. וכנגד כותית לא פירש, והכל עשה על פי הירושלמי.

זויקו לה כחלי — פירש בערוך: כמו זיקים מלאים, ודמי לזויקי דארמאי בפרק שני דמסכת עבודה זרה (לא,ב), כלומר נפוחין. וכן הכא, כחל כמו נוד נפוח מלא חלב ולא נקרע. ובקונטרס פירש: שפודו, תנו לה כחל בשפוד. **ההוא** לקדרה — פירש בקונטרס: דרב נחמן סבירא ליה כלישנא בתרא דרב, ובריייתא מוקי לה בצלי, כדכתיב "ויבשלו (את) הפסח" בדברי הימים. ואין זה דוחק, דהכי נמי מוקמינן בפרק "ביצד צולין" (פסחים עד,א): קורעו לאחר בשולו — היינו, אחר צלייתו. ואינו רוצה לומר דסבר לגמרי כלישנא בתרא — דהא מיקל טפי אפילו מלישנא קמא, דשרי אפילו לכתחלה. אלא בפירוש דמתניתין סבר כלישנא בתרא, דכיון דשרי רב נחמן לצלי לכתחלה בלא קריעה, אם כן, הא דקתני "קורעו" — היינו, לקדרה, כדקאמר הכא. וכי קתני "לא קרעו, אינו עובר עליו" — על כרחך, אינו עובר עליו ואסור, כיון דמיירי לקדרה. ורבינו תם פירש: דהא דצריך קריעת שתי וערב וטחו בכותל לקדרה — היינו, קדרה עם בשר. ד"לקדרה" משמע עם בשר. כדתנא: אם בנותן טעם בקדרה. אבל לקדרה בלא בשר, או לצלי — שרי לכתחלה בקריעה קצת. וטעמא דהחמירו בה עם הבשר — לפי דטעם החלב נבנס בבשר ומשתנה טעם הבשר, ויש בו טעם בשר בחלב, ולכך גזרו חכמים. ובשאין הבשר עם הכחל בקדרה, אף על פי שלא קרעו שתי וערב — כיון שקרעו קצת לכתחלה, מותר, דאין

אמר רב אינו עובר עליו — מדאורייתא, ומותר לכתחלה באכילה אם בשלו. ולא אמרינן: אסור מיהא מדרבנן — דהא אפילו נסחט ממנו ויצא, אמרינן לקמן (קיא,א): חלב שחוטה, מדרבנן הוא. והאי, כיון דמובלע ולא פירש — אפילו איסור דרבנן ליכא. **דהתם מיעבר הוא דלא עבר** — ללקות, דאין בו כזית. **הא איסורא איכא** — דחצי שיעור אסור מן התורה. **הא כחל לא בעי קריעה** — לאחר הבישול, מדלא תנא ביה "לא קרעו, קורעו לאחר בשולו". **דלמא** — משום הכי לא תנייה, משום דלב הוא דסגי ליה בקריעה דלאחר בשול, משום דבשעת בשול לא בלע, דשיע. **אבל כחל** — שהוא רך, כבר נבלע בו החלב על ידי בשול, ולא סגי ליה תו בקריעה. **קבה** — של טלה או של עגל שיונקים החלב לתוך קבתן. **זה כנום במעיו** — ומשיצא מדדי הבהמה — חלב הוא. וכחל אינו כנוס במעיו — שלא יצא מדדי הבהמה בחייה, ולא נאסף אלא מובלע בבשר הוא, ולא בא לכלל חלב. ומיהו לכתחלה בעי קריעה מדרבנן. **וטחו בכותל** — כובשו בידיו לכותל, כדי שיסחט חלבו. **קרע לי** — כחל קודם שתצלנו, ואנא איכול. **מתניתין היא** — דקורעו מתחלתו ומותר. **הא קא משמע לן** — קריעה בעלמא קאמר ליה, או שתי או ערב, לפי שהחלב הנוטף יוצא למטה. ומשיצא, והרי הוא חלב — לא חזר. ולא בעי שתי וערב אלא לקדרה, דהתם ודאי צריך להוציא כולו מתחלה. לפי שכשהוא יוצא — הרי הוא חלב גמור, וחוזר ומתבשל עמו. ודקתני לעיל "שבשלו מותר" — בצלי קאמר, דצלי נמי קרי בשול, דכתיב בדברי הימים (ב לה) "ויבשלו (את) הפסח". **ילתא** — אשתו. **הכבד** — כולו דם הוא, קרוש — טעם דם לו. **דם טוהר** — של בתולין ושל ימי טוהר של יולדת. **מוח** — של דג ששמו שיבוטא, טעמו כטעם חזיר. **גירותא** — עוף טמא הוא. **לישנא דכוורא** — יש לו טעם גירותא. **אסר לן אשת איש** — שרא לן גרושה, ואף על פי שבעלה חי. **בעינא למיכל בישרא בחלבא** — ומה אמצא היתר דוגמתו? **זויקו** — שפודו, תנו לה כחל בשפוד. **והא אנן קורעו תנן ההוא לקדרה** — דכי נפיק מיניה — הוי חלב שחוטה, וכי הדר ומיבלע ליה — אסר ליה. ודקתני "לא קרעו אינו עובר עליו" — רב נחמן סבירא ליה כלישנא בתרא דרב, ובריייתא מוקי לה בצלי, דכתיב "ויבשלו (את) הפסח" בדברי הימים.

והא

אָמַר רַבִּי זֵירָא, אָמַר רַב: אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, וּמוּתָּר. - וְהָא אֲנַן תְּנַן "אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו" - מִיעֲבַר הוּא דְּלָא עָבַר, הָא אִיסּוּרָא אִיכָּא! - בְּדִין הוּא דְּאִיסּוּרָא נַמִּי לֵיכָּא, וְאַיְידֵי דְּבָעָא לְמֵיתְנָא סֵיפָא "הַלֵּב קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ, לֹא קָרְעוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו", הָתָם - מִיעֲבַר הוּא דְּלָא עָבַר, הָא אִיסּוּרָא אִיכָּא, תְּנָא נַמִּי רֵישָׁא "אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו". לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: הַכָּחָל - קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת חֶלְבּוֹ, לֹא קָרְעוֹ - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הַלֵּב - קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ, לֹא קָרְעוֹ - קוֹרְעוֹ לְאַחַר בְּשׁוּלוֹ, וּמוּתָּר. לֵב הוּא דְּבָעֵי קְרִיעָה, אֲבָל כְּחָל - לָא בָּעֵי קְרִיעָה. - דִּילְמָא: לֵב הוּא דְּסַגִּי לֵיהּ בִּקְרִיעָה, אֲבָל כְּחָל - לָא סַגִּי לֵיהּ בִּקְרִיעָה. וְאִיבָּא דְּאָמְרִי, אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב: אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו, וְאָסוּר. לֵימָא מְסַיַּיע לֵיהּ: "אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו" - מִיעֲבַר הוּא דְּלָא עָבַר, הָא אִיסּוּרָא אִיכָּא. - בְּדִין הוּא דְּאִיסּוּרָא נַמִּי לֵיכָּא, וְאַיְידֵי דְּבָעָא לְמֵיתְנָא סֵיפָא "הַלֵּב קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ, לֹא קָרְעוֹ אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו", דְּהָתָם - מִיעֲבַר הוּא דְּלָא עָבַר, הָא אִיסּוּרָא אִיכָּא, תְּנָא נַמִּי רֵישָׁא "אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו". תָּא שְׁמַע: הַכָּחָל - קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת חֶלְבּוֹ, לֹא קָרְעוֹ - אֵינוֹ עוֹבֵר עָלָיו. הַלֵּב - קוֹרְעוֹ וּמוֹצִיא אֶת דָּמוֹ, לֹא קָרְעוֹ - קוֹרְעוֹ לְאַחַר בְּשׁוּלוֹ, וּמוּתָּר. לֵב הוּא דְּבָעֵי קְרִיעָה, אֲבָל כְּחָל - לָא בָּעֵי קְרִיעָה! - דִּילְמָא: לֵב הוּא דְּסַגִּי לֵיהּ בִּקְרִיעָה, אֲבָל כְּחָל - לָא סַגִּי לֵיהּ בִּקְרִיעָה. תַּנְיָא בְּלִישָׁנָא קַמָּא דְּרַב: כְּחָל שֶׁבִּשְּׁלוֹ בַּחֲלָבוֹ - מוּתָּר, קִבָּה שֶׁבִּשְּׁלָהּ בַּחֲלָבָהּ - אָסוּר, וּמַה הֶפְרֵשׁ בֵּין זֶה לָזֶה - זֶה כָּנוּם בְּמֵעָיו, וְזֶה אֵין כָּנוּם בְּמֵעָיו. כֵּיצַד קוֹרְעוֹ? אָמַר רַב יְהוּדָה: קוֹרְעוֹ שְׁתֵּי וָעֶרֶב וְטָחוֹ בְּכוֹתֶל. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֲלָעָזָר לִשְׁמַעְיָה: קְרַע לִי וַאֲנָא אֵיכּוֹל. מַאי קָא מַשְׁמַע לָן? מַתְנִיתִין הִיא! - הָא קָא מַשְׁמַע לָן: דְּלָא בָּעֵינַן שְׁתֵּי וָעֶרֶב וְטָחוֹ בְּכוֹתֶל. אָמְרָה לֵיהּ יַלְתָּא לְרַב נַחְמָן: מִכְּדֵי, כָּל דַּאֲמַר לָן רַחֲמָנָא שְׁרָא לָן בְּוָותֵיהּ, אֲמַר לָן דָּמָא - שְׁרָא לָן בַּבְדָּא, נִדָּה - דַּם טְהוֹרָה, חֶלֶב בְּהֵמָה - חֶלֶב חַיָּה, חֵזִיר - מוֹחָא דִּשְׁיבּוּטָא, גִּירוּתָא - לִישָׁנָא דְּכַוּורָא, אֵשֶׁת אִישׁ - גְּרוּשָׁה בְּחַיֵּי בַּעְלָהּ, אֵשֶׁת אָח - יְבָמָה, גּוֹיָה - יֶפֶת תֹּאַר, בָּעֵינַן לְמֵיכַל בִּשְׂרָא בְּחַלְבָא! אָמַר לְהוּ רַב נַחְמָן לְטַבָּחֵי: זְוִיקוּ לָהּ כָּחְלִי. - וְהָאֲנַן תְּנַן "קוֹרְעוֹ"? - הַהוּא לִקְדֵרָה. - וְהָא קָתָנֵי "שֶׁבִּשְּׁלוֹ" - דִּיעֲבַד - אִין, לְכַתְּחִלָּה - לָא! - הוּא הַדִּין דַּאֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה, וְאַיְידֵי דְּקָא בָּעֵי לְמֵיתְנָא סֵיפָא קִבָּה, שבשלה

והא קתני שבשלו בריעבד — והא ודאי בצלי הוא, מדקתני "מותר", דאי בקדרה — אמאי מותר? הא יצא החלב וחזר ונבלע! **איכא תנא** — בהאי דוכתא. **דאתנייה לרב כחל** — יש כאן מי ששנה לרב: כחל שבשלו בלא קריעה — אסור באכילה? ולישנא בתרא דרב הוה שמיע ליה לרבי אלעזר. **אחוייה** — בני המקום. **לרב יצחק** — אמרו לו לרבי אלעזר: זה שנאה לו. **אני לא שניתי לו כחל כל עיקר** — כלומר, שום כחל לא שניתי לו לאיסור, בין כחל מניקה ובין כחל שאינה מניקה. **ורב** — ששנה להם כחל שאסור. **בקעה מצא** — כלומר, ראה שהיו מזלזלים באיסור בשר בחלב, והחמיר עליהן. **לטטלפושׁ. ריבעא** — ליטרא. **רב כהנא מתני הכי** — כמו שאמרנו, שכן השיבו רב יצחק לרבי אלעזר: לא שניתי לו כל עיקר. כחל מניקה — שהיתה מניקה, ויש בדדיה חלב כנוס הרבה. **ומתוך פלפולו של רבי חייא** — שהוא מחודד מאד ומבין מעצמו, וכסבור שתלמידיו מחודדין כמותו. כשחזר ושנאה לפני רבי חייא, שנה לו סתם, וסבור שיבין רב שאין אסור אלא מניקה, ולא הבין. **תכלא** — שְׁכוּל, קובר את בניו. **מרא דעובדא** — זהיר במעשים טובים. **לא אבלי כחלי** — לגמרי, אפילו צלי, ואפילו קרעו. **כמאי טויתינהו** — היכן הוו לך שם עצים? **בפורצני** — חרצנים שאצל היקבים, והבערתים. **לאחר שנים עשר חדש הוה** — ותנן במסכת עבודה זרה (לד,א): לחים — אסורין, יבשין — מותרין. ואלו הם לחים — כל שנים עשר חדש. **דקדחו בהו חילפי** — גדלו בהם, מחמת שנרקבו ונעשו עפר. **חילפי** — אורטיי"ש. והואיל ומתקלקלין ונרקבין ולא נטלו משם, שמע מינה: אינו חושש. **פטור מן התפילין** — מפני שצריך לחלצן תדיר. **דלא הוה רמי חוטי** — לא הטיל ציצית לטליתו.

כפתוהו

שֶׁבְּשָׁלָהּ בַּחֲלָבָהּ - אֲסוּרָה, דַּאֲפִילּוּ דִּיעֲבַד נַמִּי לָא, תְּנָא נַמִּי רֵישָׁא שֶׁבְּשָׁלָהּ. כִּי סְלֵיק רַבִּי אֶלְעָזָר אַשְׁכְּחֵיהּ לְזֵעִירִי, אֲמַר לֵיהּ: אֵיפָא תַּנָּא דְּאַתְנֵייהּ לְרַב כְּחָל? אַחֲוֵייהּ לְרַב יִצְחָק בַּר אֲבוּדִימִי. אֲמַר לֵיהּ: אֲנִי לֹא שָׁנִיתִי לוֹ כְּחָל כָּל עִקָּר, וְרַב - בְּקָעָה מָצָא וְגָדַר בָּהּ גָּדֵר. דְּרַב אִיקְלַע לְטַטְלְפּוֹשׁ, שְׁמָעָהּ לְהַהִיא אִיתְתָא דְּקָאֲמְרָה לַחֲבֵירְתָהּ: רִיבְעָא דְּבִשְׂרָא כַּמָּה חֲלָבָא בָּעֵי לְבִשּׁוּלֵי? אֲמַר: לָא גְּמִירִי דְּבָשָׂר בְּחָלָב אָסוּר! אִיעַכַּב וְקָאֲסַר לְהוּ בָּחֲלֵי. רַב כָּהֲנָא מַתְנֵי הָכִי, רַבִּי יוֹסֵי בַּר אַבָּא מַתְנֵי: אֲנָא בְּחָל שֶׁל מֵנִיקָה שָׁנִיתִי לוֹ, וּמִפִּלְפּוּלוֹ שֶׁל רַב חִיָּיא שָׁנָה לֵיהּ בְּחָל סְתָם. רָבִין וְרַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף אִיקְלְעוּ לְבֵי רַב פַּפִּי, אַיְיתוּ לְקַמַּיְיהוּ תַּבְשִׁילָא דִּכְחָל. רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף - אֲכַל, רָבִין - לָא אֲכַל. אֲמַר אַבַּיֵי: רָבִין תָּכְלָא, אַמַּאי לָא אֲכַל? מִכְּדֵי, דְּבִיתְהוּ דְּרַב פַּפִּי - בְּרָתֵיהּ דְּרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא חֲוָאי, וְרַבִּי יִצְחָק נַפָּחָא - מָרֵיהּ דְּעוּבְדָא הָוָה, אִי לָאו דִּשְׁמֵיעַ לָהּ מִבֵּי נָשָׁא, לָא הָוָה עָבְדָא! בְּסוּרָא לָא אָכְלִי כְּחָלִי, בְּפוּמְבְּדִיתָא אָכְלִי כְּחָלִי. רָמִי בַּר תַּמְרֵי, דְּהוּא רָמֵי בַּר דִּיקוּלֵי מִפּוּמְבְּדִיתָא, אִיקְלַע לְסוּרָא בְּמַעֲלֵי יוֹמָא דְּכִפּוּרֵי, אַפְּקִינְהוּ כּוּלֵּי עָלְמָא לְכְחָלֵינְהוּ שְׁדִינְהוּ. אֲזַל אִיהוּ, נָקְטִינְהוּ, אֲכַלִינְהוּ. אַיְיתוּהּ לְקַמֵּיהּ דְּרַב חִסְדָּא. אֲמַר לֵיהּ: אַמַּאי תַּעֲבִיד הָכִי? אֲמַר לֵיהּ: מֵאַתְרָא דְּרַב יְהוּדָה אֲנָא, דְּאָכֵיל. אֲמַר לֵיהּ: וְלֵית לָךְ "נוֹתְנִין עָלָיו חוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁיָּצָא מִשָּׁם וְחוּמְרֵי הַמָּקוֹם שֶׁהָלַךְ לְשָׁם"? אֲמַר לֵיהּ: חוּץ לַתְּחוּם אֲכַלְתִּינְהוּ. - וּבַמֶּה טָווּתִינְהוּ? אֲמַר לֵיהּ: בְּפוּרְצָנֵי. - וְדִלְמָא מִיַּין נָסֵךְ הָוְיָא? אֲמַר לֵיהּ: לְאַחַר שְׁנִים עָשָׂר חֹדֶשׁ הָוֹוּ. - וְדִלְמָא דְּגֶזֶל הֲוָה? אֲמַר לֵיהּ: יֵאוּשׁ בְּעָלִים הֲוָה, דְּקָדְחוּ בְּהוּ חִילְפֵי. חַזְיֵיהּ דְּלָא הֲוָה מַנַּח תְּפִילִין, אֲמַר לֵיהּ: מַאי טַעֲמָא לָא מַנַּחַת תְּפִילִין? אֲמַר לֵיהּ: חוֹלֵי מֵעַיִן הוּא, וַאֲמַר רַב יְהוּדָה, חוֹלֵי מֵעַיִן - פָּטוּר מִן הַתְּפִילִין. חַזְיֵיהּ דְּלָא הֲוָה קָא רָמֵי חוּטֵי, אֲמַר לֵיהּ: מַאי טַעֲמָא לֵית לָךְ חוּטֵי? אֲמַר לֵיהּ: טַלִּית שְׁאוּלָה הִיא, וַאֲמַר רַב יְהוּדָה

טלית

דאין החלב בעינה עוד בכחל, כמו שהיה קודם. ואף על פי שנפלט וחזר ונבלע תוך הכחל — לא גזרו בו חכמים, כיון שאין שם בשר אחר, ולא נשתנה טעמו של כחל מפני בליעה זו, ולא אתי למיכל בשר בחלב. ובדיעבד שרי אפילו לא קרעו כלל, ואין חילוק בין צלי לקדרה בלא בשר, דאין בו שום טעם להקל בצלי יותר. דבצלי נמי נוטף החלב ונופל על החכל מבחוץ, וחוזר ונבלע. ולא שייך "כבולעו כך פולטו" אלא בדם, אבל טיפת חלב שנפלה על חתיכת צלי — לא, כמו בשמנונית דנבלה, דאפילו צלי אינו חוזר ופולט שמנונית שבלע. והכי פירושו: "הכחל קורעו ומוציא את חלבו" — פירוש: שתי וערב וטחו בכותל, כדמפרש בגמרא. דמוקי ליה רבי אלעזר לקדרה, והיינו, עם בשר, כדפרישית. ומוקי לה הכי, משום דמתניתין סתמא קתני — משמע שבא להתיר בכל ענין בשול. "לא קרעו" — פירוש: לא עשה דין קריעה, שלא קרעו שתי וערב וטחו בכותל, אלא קריעה קצת. "אינו עובר עליו. אמר רב: אינו עובר עליו, ומותר" — כיון דקרעו קצת, אבל אם לא קרעו כלל ובשלו בהדי בשר — אסור מדרבנן, כדאמרינן בפרק "גיד הנשה" (חולין צז,ב): כחל בששים, דחלב שחוטה אסור מדרבנן. "כיצד קורעו" — אמתניתין קאי. "אמר ליה רבי אלעזר: קרע לי ואנא איכול" — פירוש: קרע לי קריעה קצת, ואנא איכול בקדרה בלא בשר. "מאי קא משמע לן, דלא בעי שתי וערב" — אלא לקדרה בהדי בשר. "אמר לה רב נחמן: זויקו לה כחלי" — פירוש: בשלו לה בקדרה בלא בשר כחלי נפוחים כנודות — פירוש: שלא נקרעו שתי וערב אלא קריעה קצת, מכל מקום קרי "זויקו" — לפי שלא נקרעו שתי וערב. "והא אנן תנן: קורעו" — פירוש: שתי וערב, אבל קריעה קצת לא מהני! "ההוא לקדרה" — פירוש: בהדי בשר. "והא קתני כחל שבשלו בחלבו מותר" — אלמא אפילו בקדרה בלא בשר אסור לכתחלה לבשל. דבלא בשר מיירי, מדקתני "שבשלו בחלבו", דמשמע דליכא איסורא אלא איהו גופיה, ורב נחמן מתיר לכתחלה כו'. והוה מצי לשנויי: דמיירי בשלא קרעו כלל, אלא דעדיפא משני. ואם תאמר: היכי מייתי סייעתא מהך ברייתא ללישנא קמא דרב, והא רב איירי אפילו בקדרה בהדי בשר, וברייתא איירי בקדרה בלא בשר, כדפרישית? ויש לומר: משום דלישנא בתרא דרב קאמר: אינו עובר עליו, ואסור בין בהדי בשר בין בלא בשר. ודקר ברייתא שריא מיהא בלא בשר. ומשום דפליגא אלישנא בתרא קאמר: תניא כלישנא קמא. והשתא רב נחמן כלישנא קמא, דתניא כוותיה, והילכתא כוותיה. ולמאי דפרישית דמתניתין איירי נמי בקדרה בהדי בשר משום דקתני סתמא, אם כן רישא דברייתא דקתני נמי "הכחל קורעו ומוציא את חלבו", הוי נמי אפילו בהדי בשר. ולא הוי דומיא ד"לב קורעו. לא קרעו, קורעו לאחר בישולו" — דלא איירי בהדי בשר. דאי בהדי בשר — נעשה הבשר נבלה, וחוזר ואוסר את הלב. דטעם דלב דשיע לא קאי לפי המסקנא דפסחים (עד,ב), לפירוש רבינו תם. **איכא** תנא דאתנייה לרב כחל אחוייה ליה לרב יצחק בר אבודימי — וכן בפרק "המוכר את הספינה" (בבא בתרא פז,א): איכא תנא דאתנייה לרב מידות? אחוי ליה רב יצחק בר אבודימי. והקשה רבינו שמואל: דהא רב יצחק בר אבודימי היה רבו של רבא, כדאמר בריש יבמות (ג,א) ובריש פרק "אלו הן הנשרפין" (סנהדרין עו,א): אמר רבא: אמר לי רב יצחק בר אבודימי אתיא "הנה" "הנה" ו"הנה", ואיך יתכן דרב יצחק בר אבודימי שהיה רבו של רב, שהיה חי עד רבא? והלא ביום שמת רב יהודה, שהיה תלמידו של רב, נולד רבא! וגרס התם רבינו שמואל "איכא תנא דאתנייה רב מדות". וקשה לרבינו תם: דהכא בשמעתין אין שייך לומר כן, דקאמר: "אני לא שניתי לו"! ומיהו יש לפרש "לו" כמו "ממנו". כמו (בבא מציעא לג,א) "תלמיד ורבו צריך לו". אבל הא דקאמר "ומתוך פלפולו של רבי חייא שנה לו כחל סתם" לא אתי שפיר. ואומר רבינו תם: דשנים היו, אחד היה בימי רבינו הקדוש, דאמרינן פרק "בירה" (שבת מ,ב): דאמר רב יצחק בר אבודימי, פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ. ואותו יכול להיות שהיה רבו של רב. וקשה קצת: דאם רב יצחק בר אבודימי ד"המוכר את הספינה" היה רבו של רב, היכי קאמר לרבי אלעזר התם "הא איתמר עלה אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן"? והלא רבי יוחנן שהיה רבו של רבי אבהו היה קורא לרב "רבינו", כדאמרינן ב"אלו טרפות" (חולין נד).

דאתנייה לרב כחל — פירוש בקונטרס: יש כאן מי ששנה לרב כחל שבשלו בלא קריעה אסור באכילה, ולישנא בתרא דרב הוה שמיע ליה לרבי אלעזר. ונראה: דלא קאי אהנהו לישני דלעיל, אלא שמע שהיה רב אוסר כחל, ואפילו בקריעת שתי וערב, כדאמרינן בסמוך: בסורא לא אכלי כחלי, אף על גב דמתניתין שריא ליה בקריעה, והיה תמיה רבי אלעזר. והשיב לו רבי יצחק בר אבודימי: דרב בקעה מצא וגדר בה גדר. ורב יוסף קאמר דכחל מניקה שנה לו, דאסור אפילו בקריעה, ומתניתין — כשאינה מניקה. ורבי חייא שנה לו "כחל" סתם, והיה סבור שיבין רב מעצמו, ולא הבין וטעה בדבריו. והיה סבור שמכח שום ברייתא היה בא לחלוק על משנתנו, לאסור כל כחל, אפילו בקריעה. ואנן דאכלינן כחלי, אפילו של מניקה בקריעה — סמכינן אלישנא דרב בקעה מצא, ואין חילוק בין מניקה לשאינה מניקה. וגם אעובדא דרבין ורב יצחק בר יוסף דאייתו קמייהו תבשיל דכחלי, ואכל רב יצחק, ומסתמא של מניקה היה, מדלא רצה רבין לאכול. ורב יצחק עיקר, מדאמר אביי: "רבין תיכלא אמאי לא אכל". וגם מעובדא דרמי בר תמרי דנקטינהו לבולהו כחלי, ואפילו של מניקה ואכל.

טלית שאולה פטורה כל שלשים יום כו' — מדאורייתא פטורה לעולם, כדקאמר ב"ראשית הגז" (חולין קלז,א) "בסותך" — ולא של אחרים. אלא לפי שנראית כשלו, חייבוהו חכמים משלשים יום ואילך, דאין דרך לישאל יותר משלשים יום. ומכאן מדקדק רבינו תם דסתם שאלה — שלשים יום, כמו הלואה. דאמרינן במכות (ג,ב): המלוה את חבירו סתם — אין רשאי לתובעו פחות משלשים יום. ונראה: דאין ראיה מזה, דהכי נמי אמרינן ב"התכלת" (מנחות מד,א): השוכר בית בחוצה לארץ — כל שלשים יום פטור מן המזוזה, אף על גב דסתם שכירות לא הויא שלשים יום. ולענין ברכה נראה שאין לברך על השאולה. אף על פי שאומר רבינו תם דנשים מברכות אסוכה, אף על גב דפטורות, דהוי אינה מצווה ועושה. מדאשכחן רב יוסף דאמר: מאן דאמר לי הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות, עבידנא יומא טבא לרבנן. ואם לא היה יכול לברך כל הברכות — לא היה שמח בדבר. מכל מקום לא דמי לטלית שאולה: דהתם — אדם אחר היה חייב, שאינו סומא או שאינה אשה. אבל הכא — כל אדם פטור כשאינו שלו. ואף על פי כן, המברך לא הפסיד. ויש מפרשים: דאם היא של כלאים, כגון תכלת, דאסורה, כיון דפטורה מדאורייתא. ואומר רבינו תם: דאין לחוש, מדאמרינן בריש "התכלת" (מנחות מ,ב): ותכלת אין בה משום כלאים, ואפילו בטלית פטורה. ומסיק: "כגון שהטיל למוטלת" — פירוש: טלית שיש בה ציצית כבר. ולא בעי למימר "כגון שאחר כך הסיר הראשונים", וקא משמע לן דלא הויא פסולה משום "תעשה ולא מן העשוי" — דאם כן למה ליה למימר: אין בה משום כלאים, לימא: הטיל למוטלת כשרה. אלא הא קא משמע לן: כל טלית דאשתרי בה כלאים, דהיינו בתכלת — מותר בכל ענינים, בין להתעטף בין להציע תחתיו, בין לו בין לחבירו בין לאשתו, בין ביום בין בלילה. דלגמרי שרא ביה כלאים. והא דאמרינן בפרק "במה מדליקין" (שבת כה,ב): גזירה משום כסות לילה — לא כמו שפירש בקונטרס: שמא יתכסה בה בלילה. אלא גזירה משום כסות המיוחד ללילה, דלא אשתרי בה כלאים כלל, דאימעיט מ"וראיתם". ורבי אלעזר ממי"ץ* הקשה לו: דאמר בריש ערכין (ג,ב): הכל חייבים בציצית, כהנים לוים וישראלים. ומפרש: דכהנים אצטריך ליה — דסלקא דעתך אמינא: הואיל ואשתרי כלאים גבייהו, לא ליחייבו. קא משמע לן: נהי דאישתרי בעידן עבודה, שלא בעידן עבודה — לא אישתרי, ולא אמרינן דאישתרי בכל ענין! ואומר רבינו תם: דהתם נמי אישתרו בכל ענין, אפילו שלא בעידן עבודה, כדאמרינן בפרק "בא לו" (יומא סח,א) גבי "בגדי כהונה ניתנו ליהנות בהם או לא": תא שמע, "לא היו ישנים בבגדי כהונה" — שינה הוא דלא, הא הלוכי מהלכי! ועוד תניא התם, גבי בגדי כהונה: דלצאת בהם במדינה, אסור — פירוש: משום איסור הקדש. ובמקדש — מותר, בין בשעת עבודה בין שלא בשעת עבודה. והא דקאמר "נהי דאשתרו בשעת עבודה" — כלומר, בגדים שלובשים בשעת עבודה. "שלא בשעת עבודה" — פירוש: בגדי חול, "מי אישתרו בכלאים?!". ומיהו משמע התם דלא שרו אלא דרך לבישה. דבעי למידק התם דניתנו ליהנות בהם, מדקתני "פושטים אותם ומקפלים ומניחין אותם תחת ראשיהם". ודחי: לא תימא "תחת ראשיהם", אלא אימא "בנגד ראשיהם". והכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך "תחת ראשיהם" — נהי דנתנו ליהנות בהם, תיפוק ליה משום כלאים. ולפי זה בטלית שאולה, היה אסור להציעו תחתיו. ומיהו נראה שיש לחלק בין טלית, שכל עיקר לבישתה לצורך הנאתו. ובין בגדי כהונה, שעיקר לבישתן לצורך עבודה. **כל** מצות עשה שמתן שכרה כו' — ואם תאמר: והרי צדקה, דכתיב "פתוח תפתח את ידך וגו' כי בגלל הדבר הזה יברכך" וגו' (דברים טו), ואמרינן בפרק קמא דבבא בתרא (ח,ב) דרבא אכפייה לרב נתן בר אמי, ואפיק מיניה ארבע מאות זוז לצדקה! ואומר רבינו תם: ד"אכפייה" — היינו בדברים, כדאשכחן פרק "נערה" בכתובות (נג,א): אכפייה ועל. ועוד: דבצדקה נמי איכא לאו, "לא תקפוץ ולא תאמץ" (דברים טו).

כבדא מה אתון ביה — אומר רבינו תם: דכולה הך שמעתא איירי בכבד שלא נמלח, דאי בתר מליחה ושהייה במלח — פשיטא דשרי לבשלה בהדי בשר, שעל ידי מליחה יצא כל הדם. שכך נוהגין העולם לבשל אחר צלייה, והוא הדין דשרי אחר מליחה. דשיעור מליחה פירש בהלכות גדולות דהוי כשיעור צלייה, משום דמליח הרי הוא כרותח דצלי. ופולט על ידי מליחה, כמו שפולט על ידי צלייה. אבל בלא מליחה מיבעיא ליה אי שרי לבשל עם בשר, דשמא דם הכבד אף על פי שפירש מותר, אף על פי שדם שאר האברים שפירש אסור, כדאמרינן בפרק קמא דכריתות (ד,ב): חד, לדם האברים, ולכך אמרינן לקמן (קיג,א) דאין מולחין בשר אלא בכלי מנוקב. דם הכבד שמא שרי, דהא כל הכבד דם הוא, ושרייה רחמנא, כדאמר לעיל (קט,ב): שרא לן כבדא. ונראה: דמדאורייתא פשיטא ליה דדם הכבד מותר, אף על פי שפירש, משום דכולו דם הוא, כדפרשתי, מדלא חשיב פרק "דם שחיטה" (כריתות כא,ב) דם הכבד. דקתני: דם הטחול ודם הלב ודם הכליות ודם האברים — הרי אלו בלא תעשה. אלא מדרבנן מבעיא ליה. ואפילו נאסור מדרבנן דם היוצא ממנו על ידי מליחה, לפי שהוא בעין, גזירה אטו שאר דם, כי היכי דגזרינן בדם מהלכי שתים, דאמרינן (שם כא,ב): שבין השינים — מוצצו, שעל הכבר — גוררו. מכל מקום מיבעיא ליה בבשול, לפי שאינו ניכר הדם כלל, ולכך יהא מותר, ולא נגזור בשול כבד אטו בשול בשר אחר בלא מליחה. ועוד יש לומר בענין אחר: דבלא מליחה — פשיטא דאסור, ועל ידי מליחה הוא דמבעיא ליה. כיון שיש בכבד רוב דם, שמא אינו יוצא כולו על ידי מליחה, או שמא יוצא? ומיהו קשה קצת: דקאמר בסמוך "למיסר חבירתה נמי לא תבעי לך, דתנן: הכבד אוסרת" — הא איכא לאוקמי בשלא נמלחה! ולפירוש רבינו תם ניחא. ויש לומר: דמשמע ליה דמיירי אחר מליחה, כמו שדרך לבשל בשר. ולקמן (קיא,א) גבי בר שבא דאייתו לקמיה כבדא שליקא, ולא אכל — לפירוש רבינו תם צריך לומר: דיודע היה שלא נמלחה הכבד. והא נמי דפשיט מההוא דקריבי קניא בקופיה — יודע היה שלא נמלחה הכבד, אף על פי שצריך לומר כי הריאה והלב שהיו עם הכבד נמלחו. ואין לתמוה על זה: דכמה דברים היו עושין כדי להראות הלכה לתלמידים. אי נמי: כל שלשתן נמלחו, אלא דלכבד לא מהניא מליחה אלא בקריעת שתי וערב וחתוכיה לתחת, כדקאמר בסמוך. ולקמן (שם) נמי דקאמר "אבל לטחול, שומנא בעלמא הוא", ומייתי מדשמואל דעבדי ליה תבשילא דטחלי ביומא דהקוזה — היו יודעים דבלא מליחה היו עושין לו, דבמליחה — כבדא נמי שרי. אי נמי: התם קאי אקריעה שתי וערב. הני מילי — כבדא, אבל טחלא — לא בעי קריעה, כי הא דשמואל בו'. ויודעין היו דמטחול שלם עבדי ליה. ורב אלפס כתב שמנהג בכל ישראל שלא לבשל כבד, אפילו אחר מליחה בלא צלייה.

דתנן הכבד אוסרת ואינה נאסרת מפני שהיא כו' — משנה היא במסכת תרומות (פרק עשירי משנה יא). ותימה: רב ספרא מעיקרא מאי סבר, שלא הביא לו המשנה כמו שמביאה לבסוף. דבסתמא גם מתחלה היה יודע, דמשניות אפילו דזרעים ודטהרות היו שגורות בפיהם, כדפירשתי בפרק "תולין" (שבת קלח,ב) גבי "עתידה תורה שתשתכח מישראל, הא נמי מתניתין היא השרץ שנמצא בתנור, הפת שבתוכו שניה מפני שהתנור תחלה"! ויש לומר: דגם בתחלה היה יודע המשנה, אבל היה סבור שאביי הוה מסופק בשלוקה אם נאסרת או אינה נאסרת, כמבושלת דפליגי בה תנאי בסמוך, והיה מסופק היאך הלכה. ועל כן הביא לו ראיה מרבי זריקא ורבי אסי שלקו ליה ואכיל. והשיב לו אביי: דלמיסר נפשה לא קמיבעיא ליה דאינה נאסרת — כתנא קמא דרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה וכסתם מתניתין דתרומות. והשיב לו: למה אין פשוט לך מתוך אותה משנה עצמה, שאתה למד ממנה שאינה נאסרת אפילו בשליקה, שאפילו בבישול אוסרת חבירתה?

טַלִּית שְׁאוּלָה, כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם - פְּטוּרָה מִן הַצִּיצִית. **אַדְּהָכִי, אַיְיתוּהּ לְהַהוּא גַּבְרָא דְּלָא הֲוָה מוֹכֵר אֲבוּהּ וְאִמֵּיהּ, כְּפָתוּהוּ. אֲמַר לְהוּ: שְׁבַקוּהוּ, דְּתַנְיָא: כָּל מִצְוֹת עֲשֵׂה שֶׁמַּתַּן שְׂכָרָהּ בְּצִדָּהּ - אֵין בֵּית דִּין שֶׁלְּמַטָּה מְוַהֲרִין עָלֶיהָ. אֲמַר לֵיהּ: חֲזֵינָא לָךְ דַּחֲרִיפַת טוּבָא! אֲמַר לֵיהּ: אִי הָוֵית בְּאַתְרֵיהּ דְּרַב יְהוּדָה, אַחֲוֵינָא לָךְ חוּרְפָאי! אֲמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב סָפְרָא: כִּי סָלְקַת לְהָתָם בְּעֵי מִינַּיְיהוּ, כַּבְדָּא מָה אַתּוּן בֵּיהּ? כִּי סָלֵיק, אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַב זְרִיקָא, אֲמַר לֵיהּ: אֲנָא שָׁלְקֵי לֵיהּ לְרַבִּי אַמִּי, וְאָכַל. כִּי אֲתָא לְגַבֵּיהּ, אֲמַר לֵיהּ: לְמֵיסַר נַפְשָׁהּ - לָא קָא מִיבָּעֲיָא לִי, כִּי קָמִבָּעֲיָא לִי - לְמֵיסַר חֲבִירְתָּהּ. - מַאי שְׁנָא לְמֵיסַר נַפְשָׁהּ דְּלָא מִיבָּעֲיָא לְךָ - דְּתָנֵן: אֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת, לְמֵיסַר חֲבִירְתָּהּ נַמִּי לָא תִּבְעֵי לָךְ - דְּתָנֵן: הַכֶּבֶד אוֹסֶרֶת וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא פּוֹלֶטֶת וְאֵינָהּ בּוֹלַעַת! אֲמַר לֵיהּ: דִּילְמָא הָתָם בְּכַבְדָּא דְּאִיסּוּרָא, כפתוהו — על העמוד להלקותו, כדתניא (כתובות פו,א): במה דברים אמורים דארבעים ותו לא — במצות לא תעשה, שכבר נעשית העבירה. אבל מצות עשה שלפניו, ואינו רוצה לקיימה. כגון אומרין לו "עֲשֵׂה סוכה!", ואינו עושה. "עֲשֵׂה לולב!", ואינו עושה — מכין אותו עד שתצא נפשו. **שמתן שכרה בצדה** — "למען יאריכון ימיך" (שמות כ). לכך פירש מתן שכרה — לומר: אם לא תקיימנה, זהו עונשו, שלא תטול שכר זה. **כבדא מה אתם נוהגין בו** — מותר לבשל בקדרה או אסור, מפני שפולט דם? ואף על פי שכולו דם, אפילו הכי לאחר שפירש ויצא, הרי הוא דם, ואסור. **כי סליק** — רב ספרא. **אשכחיה לרבי זריקא** — ובעא מיניה. **אמר ליה** — רבי זריקא. **אנא שלקי לרבי אמי ואכל** — בשלתי לו הכבד, ואכלו. **כי אתא** — רב ספרא. **לגביה** — דאביי, סיפר לו מה ששמע. **אמר ליה** — אביי. **למיסר נפשה** — שיהא דם הנפלט ממנה חוזר לתוכה ואוסרת. **לא מיבעיא לי** — דפשיטא לי, דבין דטרודה היא לפלוט ולהוציא כל שעה — לא בלעה. **כי קמיבעיא לי למיסר חבירתה** — אם דם היוצא ממנה אוסר בשר אחר המתבשל עמו. **דתנן הכבד [אוסרת] ואינה נאסרת** — כלומר, מדפשוט לך בדידה דשריא, אלמא שמיעא לך הא מתניתין. אם כן, למיסר נמי חבירתה לא תיבעי לך, דהא הך משנה גופה תנן בה דאוסרת. ובסדר זרעים היא. **אמר ליה דלמא ההיא בכבדא דאיסורא** — כגון דטרפה.

ומשום

ומשום שמנונית — קאמר דאוסרת את המתבשל עמה, לפי שבולע מן הטרפה. "ואינה נאסרת" — אם של היתר היא, ובשלה עם טרפה, אינה נאסרת. לפי שטרודה לפלוט כל שעה, ואינה בולעת כלום. אבל דמא דנפיק מינה דכשרה מיבעיא לי: אי אסיר אחרינ', אי לא? דאיכא למימר: דמא דהיתירא הוא, שהרי עיקרה דם. וכל זמן שלא פירש — פשיטא לי דמותר, וכי פירש — מיבעיא לי מאי? **קניא בקופיה** — הקנה עם כל המחובר לו, הריאה והלב וכבד, וכולן נתבשלו יחד. **דלמא פי קנה חוץ לקדרה הוה** — וסימפוני הכבד שופכין דרך קנה הכבד לתוך קנה הגדול של ריאה, ויוצא דם דרך חללו חוץ לקדרה. **אי נמי חליט הוה מעיקרא** — ונתבשל דמו בתוכו, כדי שלא יפלוט עוד כשיבשלהו עם האחר. ודמו המובלע בתוכו — מותר, כל זמן שלא יצא. **חלטי ליה בחלא** — צומתו בחומץ, שהחומץ צומתו. אשטרוינ"ט. ושוב אינו פולט עולמית, והדר מבשלי ליה עם בשר אחר. **חלא אסיר** — אותו חומץ שנצמת בו — אסור, דקסבר: מוציא מקצת מן הדם. **כי היכי דפליט הדר בלע** — מאותו חומץ עצמו, דכיון שנצמת ואינו טרוד לפלוט — חוזר ובולע. **אמרו ליה בר בי רב דלגיו לא אכיל** — אמרו לו לרב נחמן: תלמיד שנתארח אצלך, אינו אוכל מה שהביאו לפניו. **גאמו לשבא** — הגמיאהו והלעיטהו לשבא על כרחו. על שם אביו קֶרֶאו. **מתובלת** — התבלין מרככין אותה. **שלוקה** — הרבה מאד. **נאסרת** — לפי שלאחר שגמרה פליטתה חוזרת ובולעת. **תלת סאוי טחאי** — שלש סאין פת נקיה, פניה טוחין בשמן ודבש. **מי עדיפת לן מינה** — יום השבת היה. **אמאי עבדיתו הכי** — אף על פי שדם הנבלע בו היתר הוא, מיהו דם הכנוס בסמפונות — דם הוא. **וחתוכא לתחת** — חתוכו למטה, כשנתנוהו בתנור לצלות, כדי שיזוב הדם ויצא. **והני מילי** — דבעי קריעה בכבדא — מפני שדם כנוס לתוכו, אבל טחלא — אין בו דם, ואפילו לקדרה שרי. **כי עביד מילתא** — הקזה. **כבדא עילוי בשרא** — בתנור היו צולין כל צלי שלהן, וחודו של שפוד תלוי למטה. ובשהכבד נתון תחלה, ואחר כך הבשר — נמצא הכבד עליון כשתולין אותו. **דמא משרק שריק** — אף על פי שזב מן הכבד על הבשר — אין בכך כלום, לפי שהדם על ידי צלי אינו נוח ליבלע, אלא מחליק ונופל. **מסרך סריך** — נדבק ונבלע. **הלכתא כו'** — ולדידן אסור לגמרי לכתחלה — לפי ששפודים שלנו אינן תלויין אלא שוכבות. ופעמים שמרים זנב השפוד, ונמצא התחתון עליון. ופעמים שמשפילו, ונמצא חברו עליון. הלכך, בין שהכבד לצד הראש ובין שהוא לצד הזנב — אסור.

שפיר

וּמִשּׁוּם שַׁמְנוּנִיתָא, מִשּׁוּם דָּמָא מַאי? כִּי הֲדַר סָלִיק אַשְׁכְּחֵיהּ לְרַבִּי זֵרִיקָא. אֲמַר לֵיהּ: הַאי נַמִּי לָא תִּבָּעֵי לָךְ, דַּאֲנָא וְיָנַאי בְּרֵיהּ דְּרַבִּי אַמִּי אִיקְלַעַן לְבֵי יְהוּדָה בְּרֵיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן פָּזִי, וּקְרִיבוּ לָן קַנְיָא בְּקוֹפֵיהּ - וַאֲכַלְנָא. מַתְקִיף לָהּ רַב אַשִׁ, וְאִיתֵימָא רַבִּי שְׁמוּאֵל מִזְּרוֹקְנְיָא: וְדִלְמָא פִּי קָנֶה חוּץ לַקְּדֵרָה הָוָה? אִי נַמִּי, מִיחְלַט הָוָה חָלֵיט לֵיהּ מֵעִיקָּרָא? כִּי הָא, דְּרַב הוּנָא - חָלְטֵי לֵיהּ בְּחָלָא, וְרַב נַחְמָן - חָלְטֵי לֵיהּ בְּרוֹתְחִין. וְסָבַר רַב פַּפָּא קַמֵּיהּ דְּרַבָּא לְמֵימַר: חָלָא אֲסִיר, אֲמַר לֵיהּ: אִי חָלָא אֲסִיר - אִיהוּ נַמִּי אֲסִיר, כִּי הֵיכִי דְּפָלֵיט הֲדַר בָּלַע. רַב בַּר שַׁבָּא אִיקְלַע לְבֵי רַב נַחְמָן, אַיְיתוּ לֵיהּ כַּבְדָּא שְׁלִיקָא וְלָא אֲכַל, אָמְרוּ לֵיהּ: בַּר בֵּי רַב דִּלְגָּו לָא אָכֵיל! וּמַגּוּ? רַב בַּר שַׁבָּא, אֲמַר לְהוּ רַב נַחְמָן: גָּאמוּ לְשַׁבָּא. כְּתַנָּאֵי, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: הַכָּבֵד אוֹסֶרֶת וְאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת, מִפְּנֵי שֶׁפּוֹלֶטֶת וְאֵינָהּ בּוֹלַעַת. רַבִּי יִשְׁמָעֵאל בְּנוֹ שֶׁל רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אוֹמֵר: מִתּוּבֶּלֶת - אוֹסֶרֶת וְנֶאֱסֶרֶת, שְׁלוּקָה - אוֹסֶרֶת וְנֶאֱסֶרֶת. רַבָּה בַּר רַב הוּנָא אִקְלַע לְבֵי רַבָּה בַּר רַב נַחְמָן, אַיְיתִי לְקַמֵּיהּ תְּלַת סָאֵי טְחַאי. אֲמַר לְהוּ: מִי הֲוָה יָדְעִיתוּ דְּאָתֵינָא? אֲמַרוּ לֵיהּ: מִי עֲדִיפַתְּ לָן מִינָּהּ דִּכְתִיב "וְקָרָאתָ לַשַּׁבָּת עֹנֶג"?! אַדְּהָכִי, אַשְׁכַּח דַּהֲווֹ קָא כַּבְדָא דַּהֲוָה בָּהּ סַמְפּוֹנָא דִּבְלִיעָא דָּמָא. אֲמַר לְהוּ: אַמַּאי עֲבַדִיתוּ הָכִי? אֲמַרוּ לֵיהּ: אֶלָּא הֵיכִי נַעֲבִיד? אֲמַר לְהוּ: קִרְעוּ שְׁתֵּי וָעֶרֶב וְחִיתּוּכָא לְתַחַת. וְהָנֵי מִילֵי - כַּבְדָּא, אֲבָל טַחֲלָא - שׁוּמָנָא בְּעָלְמָא הוּא. כִּי הָא דִּשְׁמוּאֵל עָבְדִי לֵיהּ תַּבְשִׁילָא דְּטַחְלֵי בְּיוֹמָא דַּעֲבִיד מִלְתָא. אִתְמַר: כַּבְדָּא עִילָּוֵי בִּשְׂרָא - שָׁרֵי, דָּמָא מִשְׁרַק שָׁרֵיק. כְּחָלָא עִילָּוֵי בִּשְׂרָא - אָסוּר, מַאי טַעֲמָא - חָלָב סְרוּכֵי מִסְרִיךְ. רַב דִּימִי מִנְּהַרְדְּעָא מַתְנֵי אִפְּכָא: כְּחָלָא עִילָּוֵי בִּשְׂרָא - שָׁרֵי, מַאי טַעֲמָא - חֲלֵב שְׁחוּטָה דְּרַבָּנָן, כַּבְדָּא עִילָּוֵי בִּשְׂרָא - אָסוּר, דָּם דְּאוֹרַיְיתָא. דְּרֵישׁ מָרֵימָר, הִלְכְתָא: בֵּין כַּבְדָּא בֵּין כְּחָלָא, תּוּתֵי בִּשְׂרָא - שָׁרֵי. עִילָּוֵי בִּשְׂרָא, דִּיעֲבַד - אִין, לְכַתְּחִלָּה - לָא. רַב אַשִׁ אִיקְלַע לְבֵי רָמֵי בַּר אַבָּא חֲמוּהּ, חַזְיֵיהּ לְבַרְיֵיהּ דְּרָמֵי בַּר אַבָּא דְּקָא

שפיר

שמאותו טעם שדברנו בכח השמועה הוא בא לאסור כבדא עילוי בישרא. ומיהו יש לומר: דקאי אמאי דאמרינן מקמי הך מילתא: הני מילי כבדא, שיש בו רוב דם. אבל טחלא — שומנא בעלמא הוא. **דמא** משרק שריק — ואם תאמר: למה לי האי טעמא?

כי הא דרב הונא חלטי ליה בחלא ורב נחמן חלטי ליה ברותחין — ואם תאמר: ותפשוט מינה דאסור, מדהוו צריכי למחלטיה! ויש לומר: דלדידהו נמי הוה מספקא להו, ולכך היו מחמירין. ודוקא לבשל עם הבשר הוו חלטי ליה, שלא תאסור הבשר, אבל בפני עצמה — אינה נאסרת.

רב בר שבא איקלע לבי רב נחמן אייתו ליה כבדא שליקא ולא אכל — צריך לומר: שלא היה נחלט ברותחין, ולפי שלא היה בשר אחר עמו — לא הוצרכו לחלטו. אף על פי שפולט דם ואוסר הרוטב והכלים — מזה לא היו חוששין, כיון שהכבד עצמו מותר. שאין לומר שנחלט, ועל ידי כן היה רב נחמן מתירו, אבל אם לא נחלט היה אוסרו, ובר שבא היה סבור דחליטה אינה מועלת — אם כן, לא מייתי שפיר "כתנאי", דתנאים לא נחלקו בזה.

וחתוכיה לתחת — לבשלו בקדרה אחר צלייתו או מליחתו אייריי. דאי לאוכלו צלי — למה לי חתוכה? דמה שפולט — שריק ונופל, דמה שלא נפלט — הוי דם האברים שלא פירש, ושרי, פרק "דם שחיטה" (כריתות כא). ואי משום דם סמפונות הכבד צריך קריעה אף לצלי, דהוי בכרת אף על פי שלא פירש — אם כן, בטחול נמי אי איכא סמפונות, למה לא יצטרך קריעה? ועוד: דסברא הוא דאין בטחול סמפונות, ואם כן מה בא להשמיענו "אבל דטחלא, לא"? ובהלכות גדולות כתב: האי מאן דמצלי כבדא בשלומיה — צריך לחתוכיה. מאי טעמא? דאזיל דמא ומכניס בסמפונות. והיכא דלא קריעה — לקריעה לאחר בשולו. וחותך, ויצא דם הכנוס בסמפונות. ולא חיישינן שמא דם הסמפונות חוזר ונבלע בכבד — דהא מסקינן ב"כיצד צולין" (פסחים עד,ב) דכבולעו כך פולטו.

אבל טחלא שומנא בעלמא הוא — היינו, דוקא גוף הטחול הוא שומן, אבל דם היוצא ממנו — אסור, כדתניא פרק "דם שחיטה" (כריתות כא,ב).

כבדא עילוי בשרא אסור — לכתחלה אסור לכולי עלמא, אף על גב דבשרא עילוי בשרא שרי, אפילו למאן דלית ליה בפרק "כיצד צולין" (פסחים עד,ב) כבולעו כך פולטו, משום דדם מישרק שריק. בכבד, שיש בו רוב דם, שאינו יכול לצאת על ידי מליחה כמו בשאר בשר כדמשמע בוליה שמעתין — לא שריק שפיר. ולפירוש רבינו תם לא ניחא כולי האי — דבכולה שמעתין לא נסתפק בדם הכבד כי אם להקל ולהתיר בלא מליחה, ולא להחמיר. ואף על פי שדברנו לעיל שאינה בולעת מחמת שטרודה לפלוט לעולם, מכל מקום עיקר השמועה אינה מדבר זה. ולבאורה משמע לומר: דקאי אמאי דאמרינן מקמי הך מילתא: הני מילי כבדא, שיש בו רוב דם. אבל טחלא — שומנא בעלמא הוא. **דמא** משרק שריק — ואם תאמר: למה לי האי טעמא? תיפוק ליה דכבולעו כך פולטו! וכי תימא: דאצטריך להתיר אפילו למאן דלית ליה ב"כיצד צולין" (שם) כבולעו כך פולטו — אכתי קשה: דמסקינן התם דמולייתא שריא אפילו לכתחלה מהאי טעמא, והכא פסקינן דאסור לכתחלה לכולי עלמא! ואי משום דפעמים נצלה הבשר שלמטה מן הכבד תחלה, והכבד עדיין פולטת, ונופל על הבשר. וכשמסירין הבשר הרי בלע, ולא היה לו שהות לפלוט — אם כן, בשרא עלוי בשרא נמי ליתסר מהאי טעמא כשהתחתון נצלה קודם, ומסירין אותו מן השפוד! ויש לומר: דכבד שיש בו שפע דם לא אמרינן בבולעו כך פולטו. והא דאמרינן ב"כיצד צולין" (שם) דלב קורעו אחר בישולו משום דכבולעו כך פולטו, אף על פי שיש בו שפע דם — הלב מתבשל ומתייבש במקומו בחלל הלב. **דם** דאורייתא — אף על גב דאמר ב"הקומץ רבה" (מנחות כא,א): דם שבשלו אינו עובר עליו, מכל מקום תחלה כשנפלט, עד שלא נתבשל — היה דאורייתא. אבל חלב שחוטה — תחלתו דרבנן. ומיהו קשה: לפי מה שפירש הקונטרס לעיל דדם כבד אפילו פירש — לאו דאורייתא, מדלא חשיב ליה בפרק "דם שחיטה" (כריתות כא,ב) בהדי לב וטחול וכליות. **תותי** בשרא שרי — ואם תאמר: כחל היאך מותר תותי בשרא? והלא שמנונית הבשר נוטף על הכחל! ואי בקרעו שתי וערב וטחו בכותל — אם כן, עילוי בשרא נמי לישתרי, דהא מותר לבשלו עם בשר בקדרה! ויש לומר: דהכא גרע טפי, דאף על פי שקרעו — עדיין נוטף החלב מן הכחל על הבשר, וניכר שהוא בעין. ויש ללמוד מכאן היתר פשוט: דהיכא דקרעו שתי וערב וטחו בכותל — דמותר לבשלו עם בשר בקדרה, כדברי רבינו תם, ולא מצינו בקונטרס שחולק עליו בזה, דהא בהדיא שרי הכא תותי בשרא, אף על פי ששמנונית הבשר על הכחל. ומה שנזהרים שלא לחתוך כחל רותח בסכין של בשר — מנהג של הבל הוא, דאפילו בשפוד אחד שרינן הכא לכתחלה, כשהכחל למטה. ואפילו עילוי בשרא — לכתחלה הוא דאסור מטעם דפרישית, אבל בדיעבד שרי.

מליח אינו כרותח — והא דתניא (חולין קיג,א) דטמא מליח וטהור תפל אסור — היינו בדגים, דרפו קרמייהו. **אמר** אביי האי היתרא בלע כו' — לא רצה לומר משום דהוי נותן טעם בר נותן טעם כמו דגים שעלו בקערה — דאביי לטעמיה, דחשיב ליה חד טעמא משום חורפיה דצנון. ואף על גב דלקמן אסר אביי — אליבא דרב כהנא קאמר לה. **ולא** היא שאני התם דנפיש מרריה — כלומר, מכאן אין להוכיח, אבל הוא בפירוש אמרה, כדמוכח בסמוך. **אבא** בר אבא — אבוה דשמואל הוה, כדאמרינן בפרק "מי שמתו" (ברכות יח,ב). **כרבי** חייא בר אבא סבירא לי — אין הלכה כן, אלא כדפסקינן בפרק "כיצד מברכין" (שם מא,ב).

הלכתא דגים שעלו בקערה — של בשר, מותר לאוכלן בכותח. אם הקערה והדגים צוננים — לא איצטריך לפסוק, דליכא מאן דפליג. אלא כשהאחד מהן רותח, דבין עלאה גבר בין תתאה גבר, קליפה מידהא בעי, כדאמרינן בפרק "כיצד צולין" (פסחים עו,א); אדמיקר ליה בלע. בשם רש"י פירש רבינו יהודה בן נתן חתנו: דוקא עלו — שרו, אבל נתבשלו — אסור, דכחד טעמא חשיב. ובא מעשה לפניו בביצים שנתבשלו בקדרה של חלב, ואסר לעשות מהם מולייתא של בשר. ויש להביא ראיה לדבריו מצנון שחתכו בסכין, דאסור לאוכלו בכותח משום דאגב חורפיה בלע טפי, וחשיב כחד טעמא, ונתבשלו לא גרע מצנון. ומיהו לפירוש לשון אחר שפירש בקונטרס דטעמא דאסור משום שהשומן קרוש על הסכין ואינו ניבר, והוי טעם ראשון בצנון — אין ראיה משם. ומתוך לשון הקונטרס משמע דאין חלוק בין עלו לנתבשלו. דלעיל גבי נותן טעם בר נותן טעם פירש בקונטרס: דאם היו מבושלים עם בשר ממש או לאבול חלב בקערה — מודה שמואל דאסור, דהוי נותן טעם ראשון. משמע מתוך פירושו דמבושלים עם בשר — הוא דאסור, אבל מבושלים עם הקערה — שרי. ודאי

שִׁפּוֹד כַּבְדָּא עֵילָוֵי בִּשְׂרָא, אֲמַר: כַּמָּה יָהֵיר הַאי מַרַבָּנַן! אֵימַר דַּאֲמוֹר רַבָּנַן - דְּיֵעֲבֵד, לְכַתְּחִלָּה מִי אֲמוֹר? וְאִי אִיפָּא בֵּי דּוּגִי - בִּשְׂרָא עֵילָוֵי כַּבְדָּא נַמִי אֲסִיר. - וּמַאי שְׁנָא מִדָּמָא דִּבְשְׂרָא? דָּמָא דִּבְשְׂרָא - שְׁכַן, דָּמָא דְּכַבְדָּא - קָפֵי. אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר שְׁמוּאֵל: סַכִּין שֶׁשָּׁחַט בָּהּ - אָסוּר לַחְתּוֹךְ בָּהּ רוֹתֵחַ. צוֹנֵן - אָמְרִי לָהּ: בָּעֲיָא הַדָּחָה, וְאָמְרִי לָהּ: לָא בָּעֲיָא הַדָּחָה. אָמַר רַב יְהוּדָה, אָמַר שְׁמוּאֵל: קְעָרָה שֶׁמָּלַח בָּהּ בָּשָׂר - אָסוּר לֶאֱכוֹל בָּהּ רוֹתֵחַ. וּשְׁמוּאֵל לְטַעֲמֵיהּ, דַּאֲמַר שְׁמוּאֵל: מָלִיחַ - חֲרֵי הוּא כִּרְוּתֵחַ, וְכָבוּשׁ - חֲרֵי הוּא כִּמְבוּשָׁל. כִּי אֲתָא רָבִין אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מָלִיחַ - אֵינוֹ כִּרְוּתֵחַ, וְכָבוּשׁ - אֵינוֹ כִּמְבוּשָׁל. אֲמַר אַבַּיֵי: הָא דְּרָבִין לֵיתָא, דְּהַהִיא פִּינְכָּא דַּהֲוָה בֵּי רַבִּי אַמִּי דְּמִלַּח בֵּיהּ בְּשָׂרָא - וּתְבַרֵיהּ. מִכְּדִי רַבִּי אַמִּי תַּלְמִיד דְּרַבִּי יוֹחָנָן הֲוָה, מַאי טַעְמָא תְּבַרֵיהּ? לָאו מִשּׁוּם דִּשְׁמִיעָא לֵיהּ מִינֵּיהּ דְּרַבִּי יוֹחָנָן דַּאֲמַר: מָלִיחַ - חֲרֵי הוּא כִּרְוּתֵחַ! יְתִיב רַב בָּהֲנָא אֲחוּהּ דְּרַב יְהוּדָה קַמֵּיהּ דְּרַב הוּנָא, וְיָתֵיב וְקָאָמַר: קְעָרָה שֶׁמָּלַח בָּהּ בָּשָׂר - אָסוּר לֶאֱכוֹל בָּהּ רוֹתֵחַ, וּצְנוֹן שֶׁחָתְכוֹ בְּסַכִּין - מוּתָּר לֶאֱכֹל בְּכוּתָּח. מַאי טַעְמָא? אֲמַר אַבַּיֵי: הַאי - הֵיתֵּרָא בָּלַע, וְהַאי - אִיסּוּרָא בָּלַע. אֲמַר לֵיהּ רָבָא: כִּי בָּלַע הֵיתֵּרָא, מַאי הָוֵי! סוֹף סוֹף, הַאי הֵיתֵּרָא דְּאָתֵי לִידֵי אִיסּוּרָא הוּא, דְּאִיסּוּרָא קָאָכֵיל! אֶלָּא אֲמַר רָבָא: הַאי - אֶפְשָׁר לְמִטְעֲמֵיהּ, וְהַאי - לָא אֶפְשָׁר לְמִטְעֲמֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב פַּפָּא לְרָבָא: וְלִיטְעֲמֵיהּ קְפִילָא אַרְמָאָה, מִי לָא תְּנַן, קְדֵרָה שֶׁבִּישֵּׁל בָּהּ בָּשָׂר - לֹא יְבַשֵּׁל בָּהּ חָלָב, וְאִם בִּשֵּׁל - בְּנוֹתֵן טַעַם. בִּשֵּׁל בָּהּ תְּרוּמָה - לֹא יְבַשֵּׁל בָּהּ חוּלִּין, וְאִם בִּשֵּׁל - בְּנוֹתֵן טַעַם. וְאָמְרִינַן: בִּשְׁלָמָא תְּרוּמָה - טָעִים לָהּ כֹּהֵן, אֶלָּא בָּשָׂר בְּחָלָב - מַאן טָעִים לָהּ? וַאֲמַר לָן לִיטְעֲמֵיהּ קְפִילָא. הָכִי נַמִי - לִיטְעֲמֵיהּ קְפִילָא! - הָכִי נַמִי, כִּי קָאָמִינָא - דְּלֵיכָּא קְפִילָא. אִיתְמַר, דָּגִים שֶׁעָלוּ בִּקְעָרָה, רַב אָמַר: אָסוּר לֶאֱכֹלָן בְּכוּתָּח, וּשְׁמוּאֵל אָמַר: מוּתָּר לֶאֱכֹלָן בְּכוּתָּח. רַב אָמַר אָסוּר - נוֹתֵן טַעַם הוּא, וּשְׁמוּאֵל אָמַר מוּתָּר - נוֹתֵן טַעַם בַּר נוֹתֵן טַעַם הוּא. וְהָא דְּרַב, לָאו בְּפֵירוּשׁ אִיתְמַר אֶלָּא מִכְּלָלָא אִיתְמַר. דְּרַב אִיקְלַע לְבֵי רַב שִׁימִי בַּר חֲיָיא בַּר בְּרֵיהּ, חָשׁ בְּעֵינָיו, עָבְדוּ לֵיהּ שָׁיְפָא בִּצְעָא. בָּתַר הָכִי רְמוּ לֵיהּ בִּשּׁוּלָא בְּגָווֹהּ, טָעִים לֵיהּ טַעְמָא דְּשָׁיְפָא, אֲמַר: יָהֵיב טַעְמָא פּוּלֵי הַאי! וְלָא הִיא, שָׁאנֵי הָתָם - דְּנָפִישׁ מְרָרָהּ טְפֵי. רַבִּי אֶלְעָזָר הֲוָה קָאִים קַמֵּיהּ דְּמָר שְׁמוּאֵל, אַיְיתוּ לְקַמֵּיהּ דָּגִים שֶׁעָלוּ בִּקְעָרָה וְקָא אָכֵיל בְּכוּתָּח, יָהֵיב לֵיהּ וְלָא אֲכַל. אֲמַר לֵיהּ: לְרַבָּךְ יְהִיבִי לֵיהּ - וְאָכַל, וְאַתְּ לָא אֲכַלְתְּ? אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַב, אֲמַר לֵיהּ: הֲדַר בֵּיהּ מָר מִשְּׁמַעֲתֵיהּ? אֲמַר לֵיהּ: חַס לֵיהּ לְזַרְעֵיהּ דְּאַבָּא בַּר אַבָּא דְּלִיסְפֵּי לִי מִידֵי וְלָא סְבִירָא לִי. רַב הוּנָא וְרַב חִיָּיא בַּר אַשִׁי הֲווּ יָתְבִי, חַד בְּהַאי גִּיסָא וְחַד בְּהַאי גִּיסָא דְּמַבְרָא. לְמָר אַיְיתוּ לֵיהּ דָּגִים שֶׁעָלוּ בִּקְעָרָה וְאָכַל בְּכוּתָּח, לְמָר אַיְיתוּ לֵיהּ תְּאֵנִים וַעֲנָבִים בְּתוֹךְ הַסְּעוּדָה וְאָכַל וְלָא בֵּרִיךְ. מָר אֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: יַתְמָא! עֲבַד רַבָּךְ הָכִי?! מָר אֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: יַתְמָא! עֲבַד רַבָּךְ הָכִי?! אֲנָא כִּשְׁמוּאֵל סְבִירָא לִי, וּמָר אֲמַר לֵיהּ לְחַבְרֵיהּ: אֲנָא כְּרַבִּי חִיָּיא סְבִירָא לִי. דְּתָנֵי רַבִּי חִיָּיא: פֵּת פּוֹטֶרֶת כָּל מִינֵי מַאֲכָל, וְיֵין פּוֹטֵר כָּל מִינֵי מַשְׁקִין. אָמַר חִזְקִיָּה מִשּׁוּם אַבַּיֵי, הִלְכָתָא: דָּגִים שֶׁעָלוּ בִּקְעָרָה - מוּתָּר לֶאֱכֹלָן בְּכוּתָּח, צְנוֹן שֶׁחָתְכוֹ בְּסַכִּין שֶׁחָתַךְ בָּהּ בָּשָׂר - אָסוּר לֶאֱכֹלוֹ בְּכוּתָּח. וְהָנֵי מִילֵּי צְנוֹן,

דאגב

שפיד — נותן בשפוד, ולא היה חש למה שהכבד יהיה עליון. **בי דוגי** — שנותנין כלי לקבל השומן, כדרך שאנו עושין לאווזין, והוא נקרא "בי דוגי" בלשון ארמי. **בשרא עילוי כבדא נמי אסור** — לפי שדם הכבד נוטף לתוך הבי דוגי, ונמצא אוכלו. **ומאי שנא מדמא דבשרא** — והרי אף דם הבשר, כשאין שם בכבד, זב עם השומן, ואנו אוכלין אותו? **ומשני דמא דבשרא שכן** — יורד לשולי הכלי, והשומן צף למעלה, ומניחין לתוך הכלי מראה אדמומית שבשולים. **קפי** — צף למעלה, כמו (מלכים ב ו) "ויצף הברזל", ומתרגמינן: וקפא פרזלא. והלכות בחל כבר למדנו למעלה: לצלי — בעי קריעה שתי וערב, ואם לא קרעו — מותר, כלישנא קמא דרב, דהא תניא כוותיה. ולקדרה — קורעו שתי וערב וטחו בכותל. **סכין ששחט בה** — איידי דבית השחיטה רותח, בולע הסכין מן הדם, ואסור לחתוך בה רותח מפני שחוזר ופולט בו. **צונן** — ואם חתך בה צונן. **בעי הדחה** — ההוא צונן. **קערה שמלח בה בשר אסור לאכול בה דבר רותח** — לפי שנבלע בה הדם, ונותן טעם ראשון הוי כאיסור גמור. **הא דרבין** — דאמר: רבי יוחנן מיקל — ליתא. **דההיא פינכא גרסינן** — קערה של חרס, שאין לה תקנה בהגעלה. **מכדי רבי אמי תלמיד דרבי יוחנן הוי** — אביי מסיק ליה למילתיה. **וצנון שחתכו בסכין** — אף על גב דאגב חורפיה דצנון, איגר"שי בלעז, הוא בולע משמנונית הסכין הקרוש עליו, והוי האי צנון נותנת טעם ראשון, שהרי בלע איסור ממש והוי כבשר. **מותר לאכלו** — לאותו צנון בכותח שיש בו נסיובי דחלבא, כדמפרש טעמא: דכיון שבלע מן השמנונית, דהיתרא בלע. **והאי איסורא בלע** — קערה בלועה דם. **סוף סוף האי היתירא לידי איסורא אתי** — כשנותנו בכותח. **האי** — צנון אפשר לו לישראל לטועמו קודם שיתננו בכותח, והאי "מותר" דקאמר — כגון שטעמו בתחלה, ולא היה בו טעם שמנונית. **והאי** — דם הקערה. **לא אפשר למטעמיה** — לפי שאסור הוא, הלכך אין לו תקנת היתר. **קפילא** — נחתום גרו. **כי קאמינא** — דאסור לאוכל בה רותח, בדליכא קפילא. **דגים שעלו בקערה** — מן הצלי, כשהיו רותחין נתנן לתוך הקערה שאכלו בה בשר. **אסור לאוכלן בכותח** — לפי שהבשר נותן בהם טעם. **נותן טעם בר נותן טעם הוא** — אם היו מבושלים עם בשר ממש, היה אסור לאוכלן בכותח. אי נמי: מודה שמואל שאסור לאכול חלב רותח בקערה — דנותן טעם ראשון הוי כבשר גמור. אבל קערה זו היא עצמה אינה בשר, אלא על ידי נותן טעם, ואינה כבשר. **שייפא** — משיחה מסממנים. **בצעא** — קערה. **רמו בישולא** — באותה קערה לאחר זמן. **אמר יהיב טעמא** — בקערה. **כולי האי** — שחוזר ונותן טעם בבישול, ומאן דשמע סבר: דאית ליה לרב נתינת טעם בר נתינת טעם נמי בעלמא. **ולא היא** — דגבי סממנים נפיש מרריהו, מרים הם מאד. **קאים קמיה** — משמש לפניו בסעודה. **לרבך** — רב שלמדת ממנו שאסור. **אבא בר אבא** — אבוה דשמואל הוה, וחסיד גדול היה. **דליספי לי מידי דלא סבירא לי** — לא היו דברים מעולם. **בהך גיסא דמברא דסורא** — שהיה הנהר מפסיקן. **תאנים וענבים** — לא אתו לליפתן, וקיימא לן (ברכות מא,ב): דברים הבאים לאחר סעודה, כלומר הרגילים לבא לאחר סעודה — טעונין ברכה בין לפניהם ובין לאחריהם, אפילו הביאן בתוך הסעודה. דכיון דאינן ליפתן, אין הפת פוטרתן. **יתמא** — בלא דעת.

קישות — מתוקה היא, ואינו נבלע בתוכה, אלא השמנונית צף ועומד על מקום החתך. הלכך, "גריר לבי פסקיה" — למקום חתך גורר מעט בסכין, "ואבילי" — אף בבותח. הלכך, דגים שעלו בקערה — מותר לאוכלן בבותח, כדאמר דאין נותן טעם הבא מן הממש אלא נותן טעם הבא מנותן טעם. דסתם קערה מקנחין אותה משומן הקרוש עליה משום מיאוס. אבל לסכין, פעמים שהשמנונית קרוש עליו, ואינו ניכר. וכשחותך בצנון — הוי נותן טעם הבא מן הממש. ועוד: דמשום חורפיה בלע טפי מדגים הרותחים, ואגב דוחקא דסכינא פליט סכינא ובלע צנון. קלחי — קלחים. **ליפתא** — לפת אינו חריף אלא מתוק ואין טעם שומן ניכר בו. **דסילקא אסירי** — לפי שנותן טעם בהן. **ואי פתך בהו דליפתא** — ערבן בעת חתוכן, שחתך אחת של לפת ואחת של תרדין — הלפת מבטל טעם השמנונית מן הסכין, ואין התרדין מקבלין טעם הימנו. **כמכא** — כותח. מי חיישינן שמא יפול מן הכותח במלח, והוא לא ידע וימלחו ממנו קדרת בשר? **דחלא מאי** — דרך לתת חומץ לתוך התבשיל. מי חיישינן שמא יפול מן הכותח בחומץ, ויחזור ויתן ממנו לתבשיל? **לבי תיכול** — "כשתמדוד לי עליה כור של מלח בשברי, אומר לך טעמו של דבר". **האי** — כותח הנופל במלח, נראה וניכר, מפני שהוא עב ולא בטיל. אבל כותח הנופל בחומץ ליתיה בעיניה, וטעמא נמי לא יהיב כותח בחומץ. **שרייה רב חיננא** — אף על פי שהכותח מליח הוא. **דאינו נאכל מחמת מלחו** — אינו נוח ליאכל מרוב מלח שבו, עד ששורין ומדיחין אותו במים, כעין מליחת בשר להצניע. **נאכל מחמת מלחו הוא** — כלומר, נאכל במלחו הוא. **קליפה** — מלמעלה סביב. **ואי אית ביה פילי** — בקעים והוא צלי — לא סגיא ליה בקליפה, לפי שבולע דרך הנקבים, וכולו אסור. **ואי מתבל בתבלין** — התבלין שנתבשלו עמו מרככין אותו ונוח לבלוע, וכשנפל לכותח היה צמא לבלוע, ובלע. **שחתך עליה בשר** — כשהוא חותך מן הצלי. **אסור לאכלה** — מפני שהדם יוצא ונבלע בו. **והני מילי דאסמיק** — שהיה הבשר אדום שנקטרוד"א. **והני מילי דאבריה** — שנקב הדם את הככר. כלומר, עבר מצדו לצדו, עד שנראה משני צדדין. הכי גרסינן: **והני מילי דאסמכיה** — שהיה אותו מוהל היוצא מן הבשר עבה, אבל צלול — לאו דם הוא. **שדי ליה לבליה** — להדוא ככר. **מה נפשך** — דאיהו לא בעי למיכליה ולשמעיה ספי ליה איסורא? **דאנינא דעתיה** — האי דלא אכיל ליה — משום דאיסטניס הוה, ולאו משום איסורא. **חמר בשר** — יין הבשר. **אין מניחין כלי** — "בי דוגי" דלעיל (קיא,ב). **עד שיכלה** — שיהא כל דמו כבר נפלט ממנו. **משתעלה תימרתו** — שהבשר מעלה עשן. לישנא אחרינא: שיהו הגחלים מעלין עשן. שכל זמן שהדם שותת עליהן, אינן אלא בבין והולכים. אבל כשהשומן נוטף, הן מעלין עשן. לשון מורי. **ודילמא תתאה ממא** — צד התחתון של צד גחלים נצלה, והעליון לא נצלה? **תרי גללי דמלחא** — בין על הבשר ובין בתוך הכלי, והדם נגרר אצל המלח לשוליים.

ומשפייה

דַּאֲגַב חוּרְפֵּיהּ בָּלַע, אֲבָל קִישׁוּת - גָּרִיר לְבֵי פְּסָקֵיהּ וְאָבֵיל. קִילְחֵי דְּלִיפְתָּא - שָׁרֵי, דְּסִילְקָא - אֲסִירִי. וְאִי פָּתַךְ בְּהוּ דְּלִיפְתָּא - שַׁפִּיר דָּמֵי. בְּעָא מִינֵּיהּ רַב דִּימִי מֵרַב נַחְמָן: מַהוּ לְאַנּוּחֵי כַּדָּא דְּמִלְחָא גַּבֵּי כַּדָּא דְּכַמְכָּא? אֲמַר לֵיהּ: אָסוּר. - דְּחַלָּא מַאי? אֲמַר לֵיהּ: שָׁרֵי. - וּמַאי שְׁנָא? - לְבֵי תֵּיכּוֹל עֲלָה כּוֹרָא דְּמִלְחָא! מַאי טַעֲמָא - הַאי אִיתֵיהּ אִיסּוּרָא בְּעֵינֵיהּ, וְהַאי לֵיתֵיהּ אִיסּוּרָא בְּעֵינֵיהּ. הַהוּא בַּר גּוֹזָלָא דְּנָפַל לְכַדָּא דְּכַמְכָּא, שָׁרְיֵיהּ רַב חִנָּנָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מִפַּשְׁרוֹנְיָא. אֲמַר רָבָא: מַאן חָכִים לְמִשְׁרֵי כִּי הַאי גַּוְונָא, אִי לָאו רַב חִנָּנָא בְּרֵיהּ דְּרָבָא מִפַּשְׁרוֹנְיָא! קָסָבַר: כִּי אֲמַר שְׁמוּאֵל מָלִיחַ הֲרֵי הוּא כִּרוֹתֵיהּ, הָנֵי מִילֵּי - הֵיכָא דְּאֵינוֹ נֶאֱכָל מֵחֲמַת מְלוּחוֹ, אֲבָל הַאי כּוּתְחָא - הֲרֵי נֶאֱכָל מֵחֲמַת מְלוּחוֹ. וְהָנֵי מִילֵּי - חַי, אֲבָל צָלִי - בְּעֵי קְלִיפָּה. וְאִי אִית בֵּיהּ פִּילֵי - כּוּלֵּיהּ אָסוּר, וְאִי מְתַבֵּל בְּתַבְלִין - כּוּלֵּיהּ אָסוּר. אֲמַר רַב נַחְמָן, אָמַר שְׁמוּאֵל: כִּכָּר שֶׁחָתַךְ עָלֶיהָ בָּשָׂר - אָסוּר לְאָכְלָהּ. וְהָנֵי מִילֵּי - דְּאַסְמִיק, וְהָנֵי מִילֵּי - דְּאַבְרֵיהּ, וְהָנֵי מִילֵּי - דְּאַסְמְכֵיהּ, אֲבָל קְלִישְׁתָּא - לֵית לָן בָּהּ. שְׁמוּאֵל שְׁדִי לֵיהּ לְכַלְבֵּיהּ, רַב הוּנָא יָהֵיב לֵיהּ לְשַׁמָּעֵיהּ. - מַה נַּפְשָׁךְ, אִי שָׁרֵי - לְכוּלֵּי עָלְמָא שָׁרֵי, אִי אָסוּר - לְכוּלֵּי עָלְמָא אָסוּר! - שָׁאנֵי רַב הוּנָא - דַּאֲנִינָא דַּעְתֵּיהּ. רָבָא אָכֵיל לֵיהּ, וְקָרֵי לֵיהּ "חֲמַר בָּשָׂר". אָמַר רַב נַחְמָן, אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין מַנִּיחִין כְּלִי תַּחַת בָּשָׂר, עַד שֶׁיִּכְלֶה כָּל מַרְאֵה אַדְמוּמִית שֶׁבּוֹ. - מְנָא יָדְעִינַן? מָר זוּטְרָא מִשְּׁמֵיהּ דְּרַב פַּפָּא אָמַר: מִשֶּׁתַּעֲלֶה תִּימְרָתוֹ. מַתְקִיף לָהּ רַב אַשִׁי: וְדִלְמָא, תַּתָּאָה מְמָא, עֵילָּאָה לָא מְמָא? אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי: לֵית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא אֶלָּא - מִשְׁדָּא בֵּיהּ תַּרְתֵּי גְּלֵלֵי מִלְחָא,

ומשפייה

מחליא לשבת, כדאמר גבי חלתית פרק "אין מעמידין" (עבודה זרה לט,א).

מהו לאנוחי כדא דמלחא בהדי כדא דכמכא אמר ליה אסור — אין לאסור מטעם זה להניח בתבה אחת כד של בשר אצל כד של חלב — דהתם נזהר יפה שלא יפול מזה על זה, אבל הכא — לא מסקי אדעתייהו ליזהר שלא יפול מן הכותח במלח, ולא ידע, וימלח ממנו בשר. וכן דחלא, כי דרך לתת חומץ בתבשיל, וחיישינן שמא יפול מן הכותח לתוכו ויחזור ויתן לתוך התבשיל. **הני** מילי דאינו נאכל מחמת מלחו — הרב רבינו יעקב ישראל התיר פעם אחת גיגית מלאה בשר שנמלחה יפה עם חתיכת נבלה, ואמר דלא חשיב אינו נאכל מחמת מלחו אלא אם כן נמלח כעין עבוד, כדאמר פרק "כלל גדול" (שבת עה,ב): האי מאן דמלח בישרא בשבת — חייב משום מעבד, ומוקי לה: דבעי לאורחא, אבל לביתא — לא משוי אינש מיכליה עץ. ובקונטרס נמי פירש: אינו נאכל מרוב מלח שבו, עד ששורהו ומדיחו במים, כעין בשר שמולחים להצניע. וקשיא לרבינו תם: דאטו הנהו אטמהתא דאימליחו בגידא דנשיא בי ריש גלותא, בפרק "גיד הנשה" (חולין צז,ב), דמייתי עלה "מליח הרי הוא כרותח", וכי נמלחו לאורחא? וכן (חולין קיא,ב) קערה שנמלח בה בשר אסור לאכול בה רותח, והיכא פינכא דהוה בי רבי אמי, וכן רב מרי דאימלח ליה בשר שחוטה בהדי טרפה בסמוך — אטו כל הני הוו לאורחא או להצניע בפירוש הקונטרס? ואומר רבינו תם: דכל מליחות שאנו עושין לקדרה — חשיבי אין נאכלין מחמת מלחן, מדפירש בהלכות גדולות דשיעור מליחה כשיעור צלייה, משום דמליח הרי הוא כרותח דצלי. וכן משמע ב"הקומץ רבה" (מנחות כא,א) דקאמר: טעמא דמעטיה קרא, הא לאו הכי (הוה אמינא) דם ליבעי מלח, והא נפק ליה מתורת דם. דאמר רב יהודה: דם שמלחו — אינו עובר עליו! ואלמא, מליחת קדשים הוי אין נאכל מחמת מלחו, מדפטר דם שמלחו כמו דם שבשלו, דאמרינן התם דאין עובר עליו. וקאמר התם רבה על מליחת קדשים: וכן לקדרה — אלמא, למליחת קדרות צריך שלא יהו נאכלים מחמת מלחן.

תרי גללי דמלחא ומשפייה — שהדם נגרר אצל המלח בשולים. ואפילו למאן דאמר (חולין קח,ב) אפשר לסוחטו אסור — יש להתיר כאן. ולא אמרינן: מיד כשנוטף השומן מן הבשר, נאסר מחמת דם המעורב בו, ושוב לא יועיל לו תרי גללי דמלחא — דכיון שהדם נפרש ממנו לגמרי, אין נשאר בו טעם, ואפילו משהו. דכך היו בקיאין בדבר המותר. ולא דמי לאפשר לסוחטו דלעיל — דהתם אין האיסור יוצא לגמרי אלא שמתבטל. ועכשיו אין להתיר על ידי תרי גללי דמלחא, לפי מה שפירש בהלכות גדולות דדוקא נקט תרי גללי, אבל הרבה מלח — פוסק כח הדם, ואין אנו בקיאין בדבר, שלא להרבות ושלא למעט.

והא דאמרינן פרק "כל שעה" (פסחים ל,ב): אין טשין התנור באליה. ואם טש, כל הפת אסורה, עד שיוסק התנור, ולא סגי בקנוח — אין ראיה משם דנתבשל אסור, מדלא חשיב ליה בקנוח נותן טעם בר נותן טעם. דאומר רבינו תם: דאי אפשר לתנור להתקנח יפה כשנדבק בו השמנונית, והוי בעין עד שיוסק. ויש לדקדק: דאפילו נתבשלו — שרי, כדאמרינן פרק "דם חטאת" (זבחים צז,א) דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו, ומותר לבשל שלמים האידנא בקדרה שבשל בה שלמים אתמול. דלא אמרינן דקא ממעט באכילת שלמים דהאידנא, משום דטעם שני הוא ונתבטל קודם שיבא לידי איסור! ואין לומר: דשאני התם דהוי טעם שלישי, לפי שיש מים בקדרה — מטעם זה יהיו נמי הביצים מותרים שנתבשלו במים בקדרה! ועוד: דגבי שפוד ואסכלה מייתי בסוף מסכת עבודה זרה (עו,א) ההיא דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו. ומיהו על כרחך אין ראיה משם, דהא אפילו בשל בה חטאת — שרי לבשל באותה קדרה שלמים, בסוף מסכת עבודה זרה (שם). והרי ממעט באכילתה, דמתסרי לזרים ולנשים ולעבדים, דאין נאכלת אלא לזכרי כהונה. וגם מפסלי ביוצא, דהוי טעם שני באיסור. ועל כרחיך התם הוי טעמא משום דמין במינו מדאורייתא בטל ברוב, ובכלי מקדש אוקמוה אדאורייתא. וקערות שמשתמשין בהן בשר, שהודחו במחבת של חלב בכלי ראשון, ושניהם בני יומן — יש לאסור, אפילו אם נאמר לאו דוקא עלו אלא אפילו נתבשלו, אם השמנונית בעין על הקערות. דהוי כסכין שלא נתקנח, דאסר בקונטרס ללשון אחר. ואפילו אין שמנונית בעין — אסור, דהקערות נוגעות במחבת, ונפלט טעם מזה לזה, והוי טעם שני באיסור. ועוד: דלא דמי כלל לדגים שעלו בקערה, דהא כשהטעם שני של בשר ושל חלב נבנס במים — מיד נאסרו המים, וחוזרין ואוסרין הקערות והמחבת. ואם האחד אינו בן יומו, אז אותו שהוא בן יומו מותר. **אגב** חורפיה בלע — יש ליזהר שלא לחתוך שומין כרישין ובצלים בסכין חולבת, משום דחריפי טובא. והיכא דחתך ונתנן בקדרה מלאה מים רותחת — מותר בששים, לבטל טעם הבלוע בירק ונפלט מן הסכין. אבל חתכו בסכין של גוי — נעשה הירק כולו נבלה, וצריך ששים לבטל הירק. וצריך עיון אם הסכין מקונח ואין בן יומו, אי חורפא דידהו

דגים ועופות שמלחן זה עם זה אסורין — הדגים לבדן. והקשה רבינו שמואל: דאם כן, הוה ליה למימר "דגים שמלחן עם עופות אסורין"! ויש לומר: דאם כן, הוה משמע אפילו העופות תפל והדגים מלוחים, כמו דג טהור שמלחו עם דג טמא דבסמוך, דמיירי בטהור מליח וטמא תפל — וזה אינו, כי בענין זה לא היו הדגים אסורין. ונראה דאין העופות נאסרים מהדגים שנאסרו, אפילו לאותו פירוש שבכל איסורין אמרינן חתיכה עצמה נעשית נבלה אם האיסור עצמו הולך ומתפשט, ונאמר שגם מן הדם שנבלע בדגים נפלט מקצת עם ציר הדגים ונבלע בעופות אף על פי שכולה אין פולטין להיות מותרין על ידי כן כיון דכבר גמרו פליטתן — דמכל מקום אין סברא לאסור העופות, דדם משרק שריק במליחה כמו בצליה. ובדגים, דרפו קרמייהו, הוא דאמר לעיל דלא שריק דם עופות מיניידו. **ודגים** רפו קרמייהו ופלטי ועופות קמיטי — פירש בקונטרס: אבל בשר ובשר, כמו שזה שוהה לפלוט, כך זה שוהה לפלוט, ושניהם פולטין יחד. וכל זמן שתחתון טרוד לפלוט — אינו בולע. וכמו כן פירש בסמוך (חולין קיג,א) גבי רב ששת דמלח גרמא גרמא, דמסיק: אלא לא שנא. ופירש בקונטרס: לא שנא, ומותר. דכל זמן שטרודים לפלוט — אינן בולעים, וכשנח זה, כבר נח זה. ולפירושו תימה: כשמולחין הרבה חתיכות יחד זו אחר זו, ומניחין שניה על הראשונה וכן שלישית וכן רביעית, אפילו יש כמה חתיכות, אף על פי שהראשונה גומרת פליטתה תחלה. ופשטיה ד"אלא לא שנא" (נמי) משמע: (שמותר למלוח כל אחד ואחד בפני עצמו. וכן מפרש רבינו תם: "אלא לא שנא") — שאף על פי שהתחתון פולט תחלה — אינו נאסר. ולמה מותר? כיון שפליטת התחתון קודמת. ונראה דהיינו טעמא: משום דדם מישרק שריק במליחה כמו בצליה. וכי היכי דשרי בצלי בשרא עלוי בשרא אפילו לכתחלה, אף על פי שכלה תחלה פליטתה בצד התחתון של צד האש משום דמשרק שריק, הוא הדין נמי במליחה דשרי כהאי גוונא. ודגים דוקא משום דרפו קרמייהו אסירי — משום דרכיכי ונבלע הדם בתוכן, ולא שריק מינייהו. ומיהו היכא דאיכא גומות בצד עליון של תחתונות, דלא מצי שריק, קשה: למה יהא מותרין? דמעשים בכל יום שמוצאין גומות [בחתיכות] התחתונות מלאות ציר, ונוהגין בדבר היתר. ויש מפרשים: משום דפליטת ציר מושכת הרבה אחר פליטת הדם, וכל זמן שמושך פליטת הציר, פולטות מה שבולעות מן העליונות אחר פליטת דמן. ומה שנמצא בגומות — ציר הוא, ולא דם. אבל בדגים אין לומר כן — לפי שפליטת דם העופות מושכת אחר פליטת ציר הדגים. והרב רבינו יוסף מאורלינ"ש היה אומר: לפי שפליטת הדגים נגמר קודם התחלת פליטת העופות, לכך אינן פולטין עוד מה שבולעין מן העופות. אבל בשר ובשר, כיון שלא נגמר פליטת דם תחתון קודם התחלת בליעתה מן העליון — אין דרך פליטתה נסתמת. דהואיל ופתוח לפלוט — לא יסתם עד גמר פליטת החתיכה שעליה. וכן אם מלחו שלישית ונתנו על העליונות קודם גמר פליטתה — התחתונה פולטת עד שתגמור השלישית פליטתה. וכן לעולם כל מה שיתנו עליה תבלע ותפלוט, כיון שלא נחה רגע אחת. ואם תאמר: נהי דלפי שני הטעמים האלו אין לאסור מחמת פליטת חתיכה העליונה, מכל מקום נאסור מחמת דם הבלוע במלח שבין חתיכה לחתיכה שנמחה בציר שבגומות אחר פליטת כל הדם והציר. דבשלמא בכל חתיכה מלוחה דעלמא, אין המלח שעליה אוסרה — לפי שמועט הוא הדם הבלוע במלח, ואינו יכול עוד לזוז משם כלל. אבל כאן שנמחה המלח בציר שבגומא ונעשה צלול — היה לו לדם זה לאסור כדי קליפה! ושמא לא אמרינן מליח הרי הוא כרותח אלא בשעת פליטה, אבל אחר גמר פליטה — לא חשיב כרותח, דפסק כח המלח מחמת שהפליט את הבשר, ויוצא כח המלח עם הדם. אי נמי יש לומר: שהמלח שעל הבשר מעכב הדם הזה מליבנס בבשר. ולפי אותן השני טעמים שפירשתי, דכל זמן שהתחתונה פולטת ציר בולעת ופולטת דם העליונות עם ציר שלה, אז כל זמן שפתוחה לפלוט בולעת ופולטת — צריך להמתין לתחתונה עד שתשהה העליונה שיעור צליה, שעד אותה שעה אין התחתונה יוצאת מידי דמה. ומיהו עדיין יש לומר טעם אחר: דכל זמן שהבשר טרוד לפלוט ציר — אין בולע דם, וזמן פליטת הציר אינו כלה כל כך מהרה. ומכל מקום בשר שבתוך הציר, כגון בכלי שאינו מנוקב, אין להתיר מטעם זה — דאין לו שם כח לפלוט, מחמת שהוא שקוע בתוך הציר ובולע. והיינו טעמא דשמואל דאמר לקמן (קיג,א): אין מולחין אלא בכלי מנוקב — דאף על גב דעדיין לא גמר הבשר פליטת דמו, בולע, כדפרישית. והיכא דחציה של חתיכה בתוך הציר וחציה בחוץ — מה שבתוכו אסור, ומה שבחוץ מותר, כדפרישית לעיל בפרק "גיד הנשה" (צו,ב) גבי גדי שצלאו בחלבו. והיכא ששהה הבשר במלח כשיעור צליה על אחד, ואחר כך הושם בגיגית ושהה שם כל הלילה. ואחר כך נמצא הכלי מלא מיץ מן המליח שיצא מן הבשר. אירע מעשה בביתו של רש"י, והשיב: דמאחר ששהה הבשר במלח כדי שיעור, קודם שהושם בכלי — אין המים הנמצאים בכלי מין דם, אלא מוחל בעלמא. וכן נראה. ותדע שאותו המוחל הוא היתר, מיד כששהה שיעור צליה הוא מותר להדיחו ולבשלו בקדרה, אף על פי שלא נפלט ממנו המוחל היוצא אחר כך. ואין לאסור נמי המוחל מחמת המלח שעל הבשר שנמחה בתוכו — דאם מכח זה באנו לאסור בשר הנופל באותו מוחל, לפי שיש בו רוב מלח שעל הבשר, ואין נאכל מחמת מלחו ליחשב כרותח ואוסר את הבשר. אם כן גם מטעם זה יאסר כל הבשר שבעולם, כשמניחין אותו בתוך הכלי להדיחו, שנמחה המלח שעל הבשר במים. דמה לי מים מה לי מוחל, כיון דשניהם של היתר! אלא צריך לומר: שהדם שבמלח מתייבש בו, ואין בו כח ליבלע בבשר אלא עומד במקומו, אף על פי שנמחה בתוך אותו מוחל. כמו שפירשתי גבי אותן גומות שבבשר, דמה לי גומא מלאה ציר ומה לי כל הבשר בתוך הציר. או מטעם שפסק כח המלח, מחמת שהפליט הבשר, ולא חשיב כרותח, כדפרישית לעיל. ומכל מקום אין להקל, שכבר נהגו העם איסור. **הטמאים** לאסור צירן — דרשה גמורה היא גבי שרצים ובהמה, חוץ מגבי דגים, כדפרישית בפרק "גיד הנשה" (חולין צט,ב) גבי "שאני ציר, דזיעה בעלמא הוא".

ורוטבן וקיפה שלהן — ואם תאמר: ותיפוק ליה מ"משרת" ליתן טעם בעיקר. דמשם אתה דן לכל התורה, כדאיתא פרק "אלו עוברין" (פסחים מד,ב)! ויש לומר: דעיקר דרשה לא איצטריך אלא לצירן, ושאר הוו אסמכתא בעלמא. כדאמר פרק "אלו מציאות" (בבא מציעא ל,ב) גבי "והתעלמת" דעיקר קרא לזקן ואינו לפי כבודו. אי נמי: איצטריך נמי לרוטבן וקיפה, ואשמעינן דמחוי כממש. אם המחה השרץ וגמעו, דהוי כאכילה. דסלקא דעתך דבשתיה לא מיחייב, כיון דאכילה כתיבא ביה. והכי איתא ב"העור והרוטב" (חולין קכ,א) דמייתי לה א"המחה את החלב וגמעו". ואם תאמר: אם כן, היכי דריש מינה דצירן אסור, כיון דאיצטריך להכי? ויש לומר: דשקולים הם. ומציר גופיה לא הוה שמעינן דלהוי שתיה כאכילה, דהוי מצינן לאוקומי כשהקפדו ואבלו. **וקיפה** שלהן — ב"העור והרוטב" (גם זה שם) מפרש: "קיפה" — פירמא. ופריך: הוא עצמו ליטמא טומאת אוכלין! אלא מאי "קיפה"? תבלין. והיה יכול להיות בין פירמא בין תבלין, דאתא לאשמועינן דשתייתה כאכילתה. וכן פירש בקונטרס: "פירמא" — בשר ותבלין הנקפה בשולי הקדרה. ומיהו לא היה לו לומר "הנקפה".

ומשפייה — כמו (בבא מציעא ס,א): השופה יין לחבירו, קולי"ר. כלומר, יערה השומן העליון בנחת מכלי אל כלי, כדי שלא יתערב הדם בו. וראיתי בהלכות גדולות דדוקא נקט תרי גללי. כלומר, מעט מלח. אבל מלח הרבה פוסק כח הדם, ועושהו כמים, והוא נעבר ומתערב עם השומן. **ומי אמר שמואל הכי** — דלאחר שיכלה כל מראה אדמומית שבו מותר? **והאמר שמואל כו'** — והאי בשר כבר נצלה. **שאני התם דאגב דוחקא דסכינא פליט** — לעולם כשתעלה תמרתו אין הדם יוצא ממנו על ידי האור, ושמנונית הוא, ומותר. אבל כשחותכו וכובש עליו את הסכין, הוא דוחקו, ואם נשאר בו דם — דוחקו והוא יוצא. **דגים ועופות** — לאו דווקא עופות, דכל שכן בשר אחר, לפי שהוא קשה מבשר עופות. **אסורין** — [הדגים לבדן], שהדם יוצא מן הבשר ונבלע בדגים. **אפילו עופות ועופות [נמי] אסירי** — כדאמרינן לקמן (קיג,א): אין מולחין בשר אלא על גבי כלי מנוקב, לפי שהדם היוצא נשאר בכלי, וחוזר ונבלע בבשר. **אפילו עופות ודגים [נמי] שרי** — שהרי הדם יוצא. דמה לי דגים, ומה לי שאר שתי חתיכות הנמלחות זו על גב זו, שאף על גב שהדם יוצא מעליונה לתחתונה — אין נאסרין אם הכלי מנוקב. **לעולם בכלי מנוקב** — והיינו טעמא דדגים אסורין. **משום דדגים רפו קרמייהו** — קרום שלהן רך. **וקדמי ופלטי** — ממהרין לפלוט ציר שלהן. **ועופות קמיטי** — צומתין, אשטרינ"ט. כלומר, אין ממהרין לפלוט, וכבר נחו הדגים מלפלוט, ועדיין עופות פולטין. הלכך, בלעי דגים. אבל בשר ובשר — כמה שזה שוהה לפלוט, כך זה שוהה לפלוט, ושניהם פולטין יחד. וכל זמן שהתחתון טרוד בפליטה, אינו בולע. **אימלח ליה בשר שחוטה בהדי בשר נבלה** — ובכלי מנוקב, כמשפט המולחים בשר. וקמיבעיא ליה: מי אמרינן כי היכי דגבי דם לא חיישינן לדלמא פלט עליון ובלע תחתון, דאמרינן: כל זמן שטרודים בפליטה, אינן בולעין ושניהם נחין יחד מפליטתן. הכי נמי לא שנא, או לא? **אמר ליה הטמאים** — ה"א יתירא דגבי "הטמאים לכם בכל השרץ" (ויקרא יא). **לאסור צירן ורוטבן וקיפה** — פירמא, בשר ותבלין הנקפה בשולי הקדירה. וכיון דצירן אסור, מיתסר הבשר השחוט מחמת ציר הטרפה, שהוא נוח ליבלע מן הדם.

ולימא מְשַׁפְּיֵיהּ. אֲמַר לֵיהּ רַב אַחָא בְּרֵיהּ דְּרַב אִיקָא לְרַב אַשִׁי: וּמִי אֲמַר שְׁמוּאֵל הָכִי? וְהָאֲמַר שְׁמוּאֵל כִּבָּר שֶׁחֲתַכְתָּהּ עָלֶיהָ בָּשָׂר - אָסוּר לְאָכְלָהּ! - שָׁאנֵי הָתָם, דַּאֲגַב דּוּחֳקָא דְּסַכִּינָא פָּלֵיט. אָמַר רַב נַחְמָן: דָּגִים וְעוֹפוֹת שֶׁמְּלָחָן זֶה עִם זֶה - אֲסוּרִין. הֵיכִי דָּמֵי? אִי בִּכְלִי שֶׁאֵינוֹ מְנוּקָּב - אֲפִילּוּ עוֹפוֹת וְעוֹפוֹת נַמִּי אֲסִירִי! אִי בִּכְלִי מְנוּקָּב - אֲפִילּוּ דָּגִים וְעוֹפוֹת נַמִּי שָׁרֵי! - לְעוֹלָם - בִּכְלִי מְנוּקָּב, וְדָגִים מִשּׁוּם דִּרְפוּ קָרְמַיְיהוּ קָדְמֵי וּפָלְטֵי, וְעוֹפוֹת קָמִיטִי, בָּתַר דְּנַיְחִי דָּגִים פְּלִיטִי עוֹפוֹת, וַהֲדַר בָּלְעֵי מִינַּיְיהוּ. רַב מָרִי בַּר רָחֵל אִימְלַח לֵיהּ בָּשָׂר שְׁחוּטָה בַּהֲדֵי בִּשַּׂר טְרֵפָה, אֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרָבָא, אֲמַר לֵיהּ: "הַטְּמֵאִים" - לֶאֱסוֹר צִירָן וְרוֹטְבָן וְקִיפָּה שֶׁלָּהֶן,

הני מילי דמן — כלומר, הני מילי לגבי דם, וכגון בכלי שאינו מנוקב, דבתר דפלט הדר בלע. **אבל צירן** — זיעה הוא ולא מיתסר. והכא לדם ליכא למיחש — דמנוקב הוא. ואם כן, כשרה וכשרה נמי. **קא משמע לן** — דציר — אסור, וציר נוח ליבלע הוא. **מאי לאו שניהם מלוחים** — ושמע מינה: ציר נמי לא מיבלע כל זמן שעסוקים בפליטה, "ושמע מינה צירן מותר" לא גרסינן. **תפל** — מבלי מלח, דהשתא לא פליט טמא מידי. אבל שניהם מלוחים, דטמא נמי פליט — אסור, וכל שכן טמא מליח וטהור תפל. **הא שניהם מלוחים שרי** — דשניהם טרודים בפליטה. **רב הונא דלא בעי הדחה כרישא** — בדחלליה בי טבחא. כל רחיצת הבשר מתרגמינן: חילול. **מילחא גלליתא** — מלח גסה, שלמי"א. **ומנפיץ ליה** — למילחא לאחר זמן, מפני שהדם נבלע בה. אבל מלח דקה אין צריך לנפץ, שהיא נתבת מעצמה. **אין מחזיקין דם** — אינן בחזקת דם ליאסר אם לא נמלחו. **הדרא דכנתא** — דקין שסביב הכנתא, אנטרי"ל. **ומעיא** — קבה וכרס ושאר הדקין. **וכרכשא** — טבחייא. אבל הלב והריאה והכבד וכנתא גופה — יש בהן דם, וצריכין לימלח. **אלא לא שנא** — ומותר. וטעמא, כדפרשינן לעיל (קיב,ב, דיבור המתחיל ועופות): דכל זמן שטרודים לפלוט אינן בולעים, ובשנח זה — כבר נח זה. **הרי זה מכביד את הבשר** — לפי שבשעת שחיטתה היא טרודה להוציא דם, ובששובר מפרקתה — מתוך צרתה אין בה כח להתאנח ולהוציא דם. והיא נחה ושוקטת, והדם נבלע באבריה ומכביד הבשר. ונמצא גוזל את הבריות, כשהוא מוכרה במשקל, והדם שוקל. **איבעיא להו היכי קאמר** — האי "ומבליע דם" דקתני — כוליה חד איסורא הוא, והכי קאמר: מכביד את הבשר, ונמצא גוזל את הבריות הוא, משום דמבליע דם, שמכביד את משקלה. והבלעת דם — לפרושי "גוזל את הבריות" נקט לה. **הא לדידיה** — דליכא למימר משום גזילה — שרי, לפי שהוא חוזר ויוצא על ידי מלח. **או דילמא לדידיה נמי אסור** — ותרתי איסורי קחשיב: חדא, דגוזל את הבריות. וחדא, דמבליע דם, ושוב אינו יוצא, ואוכל דם. **משנה אינו עובר בלא תעשה** — היא גופה לא איצטריך, דהעלאה לאו דאורייתא. אלא דיוקא דילה איצטריך, למידק מינה: הא אוכל עוף בחלב — עובר, ולאפוקי מדרבי עקיבא דאמר: פרט לעופות. **גמרא אינו בא לידי לא תעשה** — כלומר, אין לחוש שמא יאכלנו ויעבור עליו, דאי נמי אכיל ליה — לא עבר. **משנה מותר לבשל ומותר בהנאה** — דאין בו משום בשר בחלב, כדליף בגמרא. ובאכילה מידא אסור — משום איסור טמאה. **פרט לעוף וחיה ובהמה טמאה** — "גדי" — פרט לעוף, שאינו בהמה; "גדי" — פרט לחיה, שאינה בהמה. דאף על גב דחיה בכלל בהמה — אתא קרא יתירא ומפקיע. "גדי" — ולא את הבהמה טמאה. אבל בהמה טהורה דלאו גדי, כגון פרה ורחל איתרבאי מקראי, כדקתני בברייתא בגמרא. **נאמר לא תאכלו כל נבלה ונאמר** — באותו פסוק עצמו "לא תבשל גדי בחלב אמו", דמשמע: כל שנוהג בו איסור נבלה, יש בו משום בשר בחלב. **גמרא מנהני מילי** — דכל בהמה במשמע.

כאן

וַלַיְמָא לֵיהּ מִדְּשְׁמוּאֵל, דַּאֲמַר שְׁמוּאֵל: מָלִיחַ - הֲרֵי הוּא כִּרְוֹתֵחַ, וְכָבוּשׁ - הֲרֵי הוּא כִּמְבוּשָׁל! - אִי מִדְּשְׁמוּאֵל, הֲוָה אָמִינָא: הָנֵי מִילֵי - דָּמָן, אֲבָל צִירָן וְרוֹטָבָן - לָא, קָמַשְׁמַע לָן. מֵיתִיבִי: דָּג טָהוֹר שֶׁמְּלָחוֹ עִם דָּג טָמֵא - מוּתָּר, מַאי לָאו שֶׁהָיוּ שְׁנֵיהֶן מְלוּחִין? - לָא, כְּגוֹן שֶׁהָיָה טָהוֹר מָלִיחַ וְטָמֵא תָּפֵל. - וְהָא מִדְּקָתָנֵי סֵיפָא אֲבָל אִם הָיָה טָהוֹר מָלִיחַ וְטָמֵא תָּפֵל, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא בְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מְלוּחִין עָסְקִינַן! - פְּרוּשֵׁי קָא מְפָרֵשׁ, טָהוֹר שֶׁמְּלָחוֹ עִם דָּג טָמֵא - מוּתָּר. כֵּיצַד - שֶׁהָיָה טָהוֹר מָלִיחַ וְטָמֵא תָּפֵל. הָכִי נַמִּי מִסְתַּבְּרָא, דְּאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ רֵישָׁא שְׁנֵיהֶם מְלוּחִים, הָשְׁתָּא שְׁנֵיהֶם מְלוּחִים - שָׁרֵי, טָהוֹר מָלִיחַ וְטָמֵא תָּפֵל מִבָּעְיָא! - אִי מִשּׁוּם הָא - לָא אִירְיָא, תָּנָא סֵיפָא לְגַלּוּיֵי רֵישָׁא, דְּלָא תֵּימָא: רֵישָׁא טָהוֹר מָלִיחַ וְטָמֵא תָּפֵל, אֲבָל שְׁנֵיהֶם מְלוּחִין - אָסוּר. תָּנָא סֵיפָא טָהוֹר מָלִיחַ וְטָמֵא תָּפֵל, מִכְּלָל דְּרֵישָׁא שְׁנֵיהֶן מְלוּחִין, וַאֲפִילּוּ הָכִי שָׁרֵי. תָּא שְׁמַע מְסֵיפָא דְּסֵיפָא: אֲבָל אִם הָיָה טָמֵא מָלִיחַ וְטָהוֹר תָּפֵל - אָסוּר, טָמֵא מָלִיחַ וְטָהוֹר תָּפֵל - הוּא דְּאָסוּר, הָא שְׁנֵיהֶן מְלוּחִין - שָׁרֵי! - אַיְידֵי דְּתָנָא רֵישָׁא טָהוֹר מָלִיחַ וְטָמֵא תָּפֵל, תָּנָא נַמִּי סֵיפָא טָמֵא מָלִיחַ וְטָהוֹר תָּפֵל. (סִימָן: בִּישְׁרָא דְּמַנַּח נַפְקוּתָא). אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין הַבָּשָׂר יוֹצֵא מִידֵי דָּמוֹ אֶלָּא אִם כֵּן מוֹלְחוֹ יָפֶה יָפֶה, וּמְדִיחוֹ יָפֶה יָפֶה. אִתְּמַר, רַב הוּנָא אָמַר: מוֹלֵחַ וּמְדִיחַ, בְּמַתְנִיתָא תָּנָא: מְדִיחַ וּמוֹלֵחַ וּמְדִיחַ. וְלָא פְּלִיגִי, הָא - דַּחֲלִילֵיהּ בֵּי טַבָּחָא, הָא - דְּלָא חֲלִילֵיהּ בֵּי טַבָּחָא. רַב דִּימִי מִנְּהַרְדְּעָא מְלַח לֵיהּ בְּמִילְחָא גְּלָלְנִיתָא, וּמְנַפֵּיץ לֵיהּ. אָמַר רַב מְשַׁרְשִׁיָא: אֵין מַחֲזִיקִין דָּם בִּבְנֵי מֵעַיִים, תִּרְגְּמָא - אַפְרְכְּשָׁא וּמֵעָיָא וְהַדָּרָא דִּכְנִתָּא. אָמַר שְׁמוּאֵל: אֵין מְנִיחִין בָּשָׂר מָלִיחַ אֶלָּא עַל גַּבֵּי כְּלִי מְנוּקָב. רַב שֵׁשֶׁת מָלַח לֵיהּ גַּרְמָא גַּרְמָא, תְּרֵי מַאי טַעֲמָא לָא - מִשּׁוּם דְּפָרֵישׁ מֵהַאי וּבָלַע הַאי. חַד נַמִּי, פָּרֵישׁ מֵהַאי גִּיסָא וּבָלַע הַאי גִּיסָא! אֶלָּא: לָא שָׁנָא. אָמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי חִיָּיא: הַשּׁוֹבֵר מִפְּרַקְתָּהּ שֶׁל בְּהֵמָה קוֹדֶם שֶׁתֵּצֵא נַפְשָׁהּ - הֲרֵי זֶה מַכְבִּיד אֶת הַבָּשָׂר, וְגוֹזֵל אֶת הַבְּרִיּוֹת, וּמַבְלִיעַ דָּם בָּאֵבָרִים. אִיבַּעְיָא לְהוּ: הֵיכִי קָאָמַר מַכְבִּיד אֶת הַבָּשָׂר וְגוֹזֵל אֶת הַבְּרִיּוֹת מִשּׁוּם דְּמַבְלִיעַ דָּם בָּאֵבָרִים, הָא לְדִידֵיהּ - שַׁפִּיר דָּמֵי, אוֹ דִלְמָא - לְדִידֵיהּ נַמִּי אָסוּר? תִּיקוּ.

משנה הַמַּעֲלֶה אֶת הָעוֹף עִם הַגְּבִינָה עַל הַשֻּׁלְחָן אֵינוֹ עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה.

גמרא הָא אוֹכְלוֹ - עוֹבֵר בְּלֹא תַּעֲשֶׂה, שָׁמַע מִינָּהּ: בְּשַׂר עוֹף בְּחָלָב דְּאוֹרַיְיתָא! אֵימָא: הַמַּעֲלֶה אֶת הָעוֹף עִם הַגְּבִינָה עַל הַשּׁוּלְחָן אֵינוֹ בָּא לִידֵי לֹא תַּעֲשֶׂה.

משנה בְּשַׂר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בַּחֲלַב בְּהֵמָה טְהוֹרָה - אָסוּר לְבַשֵּׁל וְאָסוּר בַּהֲנָאָה. בְּשַׂר בְּהֵמָה טְהוֹרָה בַּחֲלַב בְּהֵמָה טְמֵאָה, בְּשַׂר בְּהֵמָה טְמֵאָה בַּחֲלַב בְּהֵמָה טְהוֹרָה - מוּתָּר לְבַשֵּׁל וּמוּתָּר בַּהֲנָאָה. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר: חַיָּה וְעוֹף אֵינָם מִן הַתּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ" שָׁלֹשׁ פְּעָמִים, פָּרַט לְחַיָּה וּלְעוֹף וּבְהֵמָה טְמֵאָה. רַבִּי יוֹסֵי הַגְּלִילִי אוֹמֵר: נֶאֱמַר "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה", וְנֶאֱמַר "לֹא תְבַשֵּׁל גְּדִי בַּחֲלֵב אִמּוֹ", אֶת שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם נְבֵלָה - אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב, עוֹף שֶׁאָסוּר מִשּׁוּם נְבֵלָה, יָכוֹל יְהֵא אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב - תַּלְמוּד לוֹמַר: "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - יָצָא עוֹף שֶׁאֵין לוֹ חֲלֵב אֵם.

גמרא מִנָּא הָנֵי מִילֵי? אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, אֲמַר קְרָא: "וַיִּשְׁלַח יְהוּדָה אֶת גְּדִי הָעִזִּים"

ולימא ליה מדשמואל — אף על גב דברייתא עדיפא, בברייתא לחוד לא סגי, אלא מכח מילתיה דשמואל דמייתי בהדה, אבל בדשמואל לחוד סגי. ומשני: הוה אמינא, הני מילי דמן, וכאן אין שייך לאסור, משום דמשרק שריק או כבולעו כך פולטו. **מאי** לאו שניהם מלוחין — אלמא, לא בלע. ולא גרסינן "ושמע מינה דצירן מותר" — דהא משנה שלמה היא במסכת עבודה זרה (לה) דדג טמא צירו אסור, ובסיפא דהך ברייתא נמי קתני "טמא מליח וטהור תפל — אסור". **טהור** מליח וטמא תפל מותר — גבי מליח כרותח לא שייך לא עילאה גבר ולא תתאה גבר ואפילו קליפה לא בעי, אף על גב דאמרינן (פסחים עו,א) גבי עילאה ותתאה: אדמיקר ליה בלע. ויש ללמוד מכאן דאין צריך להגעיל דפוסי גבינות הגוים, ומותר לעשות בהם גבינות לישראל ולמולחן בתוכן, דהוי כמו טהור מליח וטמא תפל. דאין שייך מליחה בעץ, ולא נעשה עץ רותח על ידי מליחה. ומעשים בכל יום דמלח בקערה שמשתמשין בה בשר, לוקחים ממנו לתת ממנו בחלב. והמחמיר תבא עליו ברכה. **אין** מחזיקין דם בבני מעיים — לאסור מטעם זה למלוח בני מעיים עם שאר בשר, משום דלא טרידי לפלוט, דבלעי דם כמו דגים. דהכא דם משרק שריק, אבל דגים רפו קרמייהו, כדפירשתי לעיל (קיב,ב דבור המתחיל ודגים). ואין להתיר מטעם שריקה אם היו שופכין דם על הבשר בשעת צליה — דדוקא דם הנפלט נופל עם הציר על ידי צליה או על ידי מליחה, כדאמר לעיל (קיא,א) דשריק, אבל היכא דהוי הדם בעיניה לא אשכחן.

אלא לא שנא — ומותר בכל ענין, אף על פי שמניח השניה על אותה שנמלחה תחלה, כדפרישית לעיל.

בשר בהמה טהורה בחלב בהמה טהורה כו' — הוא הדין בשר עוף לרבנן דאסור מן התורה, דדוקא רבי עקיבא הוא דאמר חיה ועוף אינם מן התורה, ונפקא לן מדדריש לקמן: את שאסור משום נבלה, אסור לבשלו בחלב.

אלא

אלא למאן דאמר שני כתובים כו' — טובא כתיבי, אלא כל הנהו דרבקה חשיב להו כחד, וכן הנהו דיהודה כחד.

עזים העזים — תימה: דבחד מיעוטא סגי, וכן לקמן בסוף פרקין (קיז,ב) גבי תרומת הדשן. **קסבר** שמואל איסור חל על איסור — בחנם מוחק בקונטרס זאת הגירסא, דלהכי קאמר דקסבר שמואל איסור חל על איסור — דאי הוה סבירא ליה בעלמא דאין איסור חל על איסור, אלא הוה יליף מהכא, לא הוה מפיק חֵלֶב ומתה תרווייהו מחד קרא, אלא הוה מוקי קרא בדדמי. ולמאי דמשני בסמוך דבעלמא קסבר אין איסור חל על איסור, נפקי תרווייהו מחד קרא, כדפירש בקונטרס: משום דתרווייהו מין גדי הם. **דם** לאו גדי הוא — ואם תאמר: מכל מקום לא אמעיט אלא מ"גדי"? ויש לומר: דאפילו לא הוה כתיב אלא "לא תבשל בשר בחלב אמו" הוה ממעטינן דם, דלא איקרי בשר, כדאמר בפרק "כל שעה" (פסחים כג,ב): כשהותרה נבלה — היא וחלבה וגידה הותרה, אבל דמה לא קאמר שהותרה, דלאו בכלל נבלה היא. **ושאני** הבא דרבי רחמנא גדי — אי לאו "גדי" לא הוה ילפינן שיחול איסור בשר בחלב על איסור חֵלֶב, מדאמרינן סוף פרק "גיד הנשה" (חולין קג,א): יבא איסור נבלה ואיסור טרפה ויחול על איסור חלב. דשאני נבלה דמטמאה, וטרפה נמי משום דמחיים. דכדאי גוונא אמרינן בזבחים פרק "חטאת העוף" (ע,א). והא דאמר בפרק "גיד הנשה" (חולין קג,א) דאיסור טרפה חל על איסור אבר, מידי דהוה אאיסור חלב, אף על גב דאבר מן החי מטמא — מכל מקום כיון דחלב בברת, ואפילו הכי חייל עליה, כל שכן אאבר מן החי.

כיון

כָּאן - גִּדִּי עִזִּים, הָא כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "גְּדִי" סְתָם - אֲפִילּוּ פָּרָה וְרָחֵל בְּמַשְׁמָע. - וְלֵילַף מִינֵּיהּ! - כְּתִיב קְרָא אַחֲרִינָא "וְאֶת עֹרֹת גְּדָיֵי הָעִזִּים", כָּאן גְּדָיֵי הָעִזִּים, הָא כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "גְּדִי" סְתָם - אֲפִילּוּ פָּרָה וְרָחֵל בְּמַשְׁמָע. - וְלֵילַף מִינֵּיהּ! - הָווּ לְהוּ שְׁנֵי כְּתוּבִין הַבָּאִין כְּאֶחָד, וְכָל שְׁנֵי כְּתוּבִים הַבָּאִים כְּאֶחָד אֵין מְלַמְּדִין. - הָנֵיחָא לְמַאן דַּאֲמַר אֵין מְלַמְּדִין, אֶלָּא לְמַאן דַּאֲמַר מְלַמְּדִין, מַאי אִיכָּא לְמֵימַר? - תְּרֵי מִיעוּטֵי כְּתִיבִי "עִזִּים" "הָעִזִּים". אָמַר שְׁמוּאֵל: "גְּדִי" - לְרַבּוֹת אֶת הַחֵלֶב, "גְּדִי" - לְרַבּוֹת אֶת הַמֻּתָּה, "גְּדִי" - לְרַבּוֹת אֶת הַשָּׁלִיל, "גְּדִי" - לְהוֹצִיא אֶת הַדָּם, "גְּדִי" - לְהוֹצִיא אֶת הַשָּׁלְיָא, "גְּדִי" - לְהוֹצִיא אֶת הַטְּמֵאָה. "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - וְלֹא בְּחֵלֶב זָכָר, "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - וְלֹא בַּחֲלַב שְׁחוּטָה, "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - וְלֹא בַּחֲלַב טְמֵאָה. - הָא תְּלָתָא "גְּדִי" כְּתִיבִי, וַאֲנַן שִׁיתָּא דְּרַשְׁינַן! - קָסָבַר שְׁמוּאֵל: אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר, וְאִיסּוּר חֵלֶב וּמֻתָּה - מַחַד קְרָא נָפְקִי, דָּם נָמֵי - לָאו גְּדִי הוּא, וְשָׁלְיָא נָמֵי - פִּירְשָׁא בְּעָלְמָא הוּא. פָּשׁוּ לְהוּ תְּרֵי, חַד - לְרַבּוֹת אֶת הַשָּׁלִיל, וְחַד - לְמַעוּטֵי בְּהֶמָה טְמֵאָה. - וְסָבַר שְׁמוּאֵל אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר? וְהָאֲמַר שְׁמוּאֵל מִשּׁוּם רַבִּי אֶלְעָזָר: מִנַּיִן לְכֹהֵן טָמֵא שֶׁאָכַל תְּרוּמָה טְמֵאָה שֶׁאֵינוֹ בְּמִיתָה - שֶׁנֶּאֱמַר "וּמֵתוּ בוֹ כִּי יְחַלְּלֻהוּ" - פְּרָט לְזוֹ שֶׁמְּחוּלֶּלֶת וְעוֹמֶדֶת! - אִיבָּעֵית אֵימָא: בְּעָלְמָא - אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר, וְשָׁאנֵי הָתָם - דִּמְיעֵט רַחֲמָנָא "וּמֵתוּ בוֹ". אִיבָּעֵית אֵימָא: בְּעָלְמָא קָסָבַר שְׁמוּאֵל אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר, וְשָׁאנֵי הָכָא דְּרַבִּי רַחֲמָנָא "גְּדִי". וְאִיבָּעֵית אֵימָא: הָא - דִּידֵיהּ, הָא - דְּרַבִּיהּ. בְּעָא מִינֵּיהּ רַב אַחְדְּבוֹי בַּר אַמִי מֵרַב: הַמְכַשֵּׁל בַּחֲלַב גְּדִי שֶׁלֹּא הֵנִיקָה, מַהוּ? אֲמַר לֵיהּ: מִדְּאִיצְטְרִיכָא לְשְׁמוּאֵל לְמֵימַר "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - וְלֹא בַּחֲלַב זָכָר, זָכָר הוּא - דְּלָא אָתֵי לְכְלַל אֵם, אֲבָל הַאי כֵּיוָן דְּבָא לְכְלַל אֵם - אָסוּר. אִתְּמַר, הַמְכַשֵּׁל חֵלֶב בְּחָלָב - רַבִּי אַמִי וְרַבִּי אַסִי, חַד אָמַר: לוֹקֶה, וְחַד אָמַר: אֵינוֹ לוֹקֶה. לֵימָא בְּהָא קָמִיפַּלְגִי, דְּמַאן דַּאֲמַר לוֹקֶה קָסָבַר: אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר, וּמַאן דַּאֲמַר אֵינוֹ לוֹקֶה, קָסָבַר: אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר! - לָא, דְּכוּלֵּי עָלְמָא אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר, אֲפִילָה - דְּכוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָא לָקֵי, כִּי פְּלִיגִי - אַבְּשׁוּל, מַאן דַּאֲמַר לוֹקֶה - חַד אִיסּוּרָא הוּא. וּמַאן דַּאֲמַר אֵינוֹ לוֹקֶה - לְהָכִי אַפְּקֵיהּ רַחֲמָנָא לַאֲכִילָה בִּלְשׁוֹן בִּישׁוּל,

כיון

כאן — פירש לך הכתוב שגדי זה מעזים היה. **הא** — אם לא פירש, יש במשמע אף שאר בהמה, מדאיצטריך ביה לפרושי. **ונילף** — גזירה שוה מיניה: מה "גדי" האמור כאן — עזים, אף "גדי" האמור בבשר וחלב — עזים הוא? **תרי מיעוטי כתיבי** — ה"א דכתיב בכל חד מיעוטא הוא. **אמר שמואל** — קרא יתירא כתיב, לדרשה, ודרשינן להו. ולקמן פריך: תלתא קראי כתיבי, ושמואל שיתא דריש! **לרבות את החלב** — שאם בשל חֵלֶב בחָלָב, ואכלו — עובר משום חֵלֶב, ומשום בשר בחלב. **את המתה** — שאם בשל בשר נבלה בחלב, ואכלו — עובר משום בשר בחלב. ואף על גב דבעלמא אין איסור חל על איסור, וכאן הרי קדמו איסור חלב ואיסור נבלה לאיסור בשר בחלב — אתא קרא ורבינהו. **להוציא את הטמאה** — בשר בהמה טמאה שבשל אפילו בחלב בהמה טהורה. **ולא בחלב זכר** — שהיה לו חלב מועט מן הדדים, כגון אם נשתנה והיו לו דדים. **ולא בחלב שחוטה** — ד"אמו" משמע: הראויה להיות אם, ולא משנשחטה. **בחלב אמו** — משמע שלא נאסר חלב אלא ממין שנאסר בשר, ו"גדי" הא איתרבאי ביה כל בהמה טהורה, ולא טמאה. הלכך חלב כגדי, דהא "אמו" כתיב, וקא ממעט חלב טמאה, אפילו הבשר טהור. איסור חל על איסור — אני שמעתי דגרס ליה, והכי פירושו: איסור חל על איסור, ולא אצטריך קרא לא לחלב ולא למתה. **מחד קרא** — כלומר, מההוא קרא דאתא לגופיה נפקי דאם בשל חֵלֶב או בשר נבלה בחלב, אף הם במשמע. וקשיא לי הא דאמרינן לקמן בפירקין (קטז,א): לרבי עקיבא, משום דאית ליה איסור חל על איסור, מייתרי ליה כולהו תלתא "גדי" לדרשה, ואמרינן: חֵלֶב ומתה לא צריכי קרא. והכא לשמואל נמי, דאית ליה איסור חל על איסור, אמרינן: חֵלֶב ומתה מחד קרא נפקי, ולא מייתרי כולהו אלא תרי! ונראה בעיני דלא גרסינן להאי "קסבר שמואל איסור חל על איסור", אלא הכי גרסינן: "חלב ומתה מחד קרא נפקי" כו'. דכולהו תלתא "גדי" מייתרי לדרשה דהוה ליה למיכתב "לא תבשל בחלב אמו", כל מי שיש לו חלב אם בהמה, כיון דסופינו להביא במשמע "גדי" אף עגל וטלה, כדאמרן לעיל. ומדכתב "גדי" לדרשה אתי: חד, לחלב ומתה לאשמועינן שיהא איסור חל על איסור, ואיתרבו להו תרווייהו, דהא מין גדי הן, והי מינייהו מפקת? וחד לשליל, וחד למעוטי טמאה. ולקמן נמי בשמעתין אמרינן: שאני הכא, דרבי רחמנא "גדי". אלמא איסור חל על איסור לשמואל, הכא מ"גדי" נפקא ליה מריבויא. והא דפריך לקמן: וסבר שמואל איסור חל על איסור? הא קשיא ליה: דמדרבי שמואל חלב ומתה, אלמא איסור חל על איסור. **דם ושליא** — לא בעיא קרא למעוטינהו, דהא לאו "גדי" נינהו, ומהיכא תיתי לאיסורא. **ומתו בו** — באוכל תרומה בטומאת גופו כתיב, דהא לעיל מיניה כתיב "איש איש מזרע" וגו'. **פרט לזו כו'** — אלמא לא אתי איסור טומאת הגוף, שהוא במיתה בידי שמים, וחייל איסור טומאת תרומה, שאסורה ועומדת עליו באיסור עשה, כדמפרש ביבמות בפרק "הערל" (עג,ב): מ"בשעריך תאכלנו הטמא והטהור", דמשמע: טמא וטהור אוכלין בקערה אחת בשר פסולי המוקדשין לאחר פדיונן, דאין בהן איסור טומאה. וכתיב "תאכלנו" לזה, ולא לאחר. כלומר, בזה התרתי לטהור לאכול עם הטמא, ואף על פי שאוכל בשר טמא. שמותר לאכול פסולי המוקדשין, בין בטומאת הגוף ובין בטומאת עצמן. אבל בתרומה לא התרתי לך לאכול בטומאת עצמה, ולאו הבא מכלל עשה עשה. אבל אוכל תרומה בטומאת הגוף מפורש בו לא תעשה, דכתיב "בקדשים לא יאכל", וכתיב בתריה "ובא השמש וטהר ואחר יאכל" וגו', ומוקמינן ליה בתרומה, ביבמות (עד,ב). הכי גרסינן: **בעלמא קסבר שמואל איסור חל על איסור ושאני הכא דגלי רחמנא ומתו בו כי יחללוהו ואי בעית אימא בעלמא קסבר אין איסור חל על איסור ושאני הכא דרבי רחמנא גדי** — ולשון ששמעתי קשיא לי: כיון דחד לגופיה, הי רבי והי מייתר, והא דרשינהו? **הא דרביה** — רבי אלעזר, שאמר לעיל שמואל משמו. וכל היכא דקתני "משום פלוני" — לא שמע מפיו, אלא מפי אחרים שאמרו מפיו. ושמואל לא ראה את רבי אלעזר מימיו, דרבי אלעזר בחורבן היה (גיטין נו,א), מתלמידי רבן יוחנן בן זכאי, ושמואל מדורות האחרונים היה, בסוף שנותיו דרבי. **שלא הניקה** — לא ילדה מעולם, ויש לה חלב כשהיא קרובה לימי לידתה — מי דייקינן "אמו", שהיתה אמו כבר, או לא? **חד אמר** לוקה — קא סלקא דעתך דאאבילה קאמר, (והם) התרו בו משום בשר בחלב. **אין איסור חל על איסור** — ולא נפיק מקרא, דלגופיה. וקרא יתירא ליה לן לרבויי — דאיכא למימר: חד לרבויי שליל אתא, דחד איסור הוא דאיכא. וחד למעוטי שליא אתא, דלא סבירא ליה פירשא הוא, ובעי קרא למעוטי. דאילו למעוטי דם וטמאה לא איצטריך — דכיון דאין איסור חל על איסור, מהיכא תיתי לן דליתסרו, דבעי למעוטינהו? **כי פליגי אבשול** — שהרי החלב וכל שאר איסורין לא נאסרו לבשל, אלא בשר בחלב. הלכך, גבי בשול אין כאן אלא איסור בשר בחלב.

ומר אמר חדא כו' — מאן דאמר לוקה — קאי אבישול, דחדא איסורא הוא. ומאן דאמר אין לוקה — קאי אאכילה, דאם לא התרו בו משום אבילת חלב אלא משום בשר בחלב — אינו לוקה, דלא אתי איסור בשר בחלב וחייל אאיסור חלב. **במי חלב** — מישנ"א בלעז. **הפגול והנותר** — אלמא, אף על גב דאסירי וקיימי, אתי איסור בשר בחלב וחייל עלייהו, והוא הדין נמי אם בשל חֵלֶב בחָלָב. אלמא, מרבויא ד"גדי" נפקא לן דחייל על כל איסורין. **האי תנא** — נמי סבר בכל איסורין דאיסור חל על איסור, ואינהו סברי לה כמאן דאמר אין איסור חל על איסור, ותנאי טובא איפליגו בה. **הרי הן כחלב** — להכשיר את הזרעים. וחלב נקרא משקה, דכתיב (שופטים ד) "ותפתח את נאד החלב ותשקהו". **והמוחל** — משקה הזב מן הזיתים. **הרי הוא כשמן** — ושמן איקרי משקה, דכתיב (ישעיהו כה) "משתה שמנים". **אין לי אלא בחלב אמו** — כלומר, עז. **תלמוד לומר** — מקרא שני. **בחלב אמו** — דמייתר לרבויי כל חלב בהמה טהורה. דהאי תנא לא מצריך ליה לכדשמואל — דחלב זכר וחלב שחוטה וחלב טמאה מחד קרא דלגופיה נפקי. דהא "אמו" כתיב — ולא שחוטה ולא זכר. ולא טמאה — דהא "גדי" כתיב, ובטהורה משתעי, כדאמרן: להוציא את הטמאה. ועל ברחיך אמו נמי טהורה. דאי אמו טמאה, לא הוי איהו טהור. הלכך להכי לא אתא. ו"גדי" משמע ליה גדי דווקא, ובשר חיה ושאר בהמות — מ"גדי" יתירא נפקי לאיסורא. דאי סבירא ליה "גדי" הכל במשמע, אפילו עגל וטלה — למה ליה לרבויי חלב פרה ורחל, והא "אמו" כתיב. ולקמן (קטז,א) דמשמע לן יתורא ד"גדי" "גדי" לרבי עקיבא למעוטי חיה ועוף — הני מילי למאן דמשמע ליה "גדי" ואפילו עגל וטלה, אתי קרא יתירא למעוטי. אבל למאן דמשמע ליה "גדי" דווקא — קראי יתירי לרבויי אתו. דאי למעוטי — לא איצטריך וחד למעוטי טמאה, ולשליל לא איצטריך קרא, דממשמעות יליף ליה, כדאשכחנא גבי רבי עקיבא לקמן דאמר: שליל גדי מעליא. **הא אתיא ליה** — שפיר בקל וחומר. **מעיקרא דינא** — מתחלת הדין, דקתני "מה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה, נאסרה עמו בבשול" — זהו תחלתו של קל וחומר. ויש להקשות: מה לאמו שכן נאסרה לישחט עמו ביום אחד. ולהכי נקט "מעיקרא דדינא פירכא" — משום דפעמים מקשה על סוף הדין, כגון דקתני סיפא "פרה ורחל שנאסרו עמו בהרבעה, אינו דין שנאסרו עמו בבשול" — זהו סוף הדין. ואם היה מקשה ואומר "בהמה טמאה תוכיח, שנאסרה עמו בהרבעה, ולא נאסרה עמו בבישול. אף אתה אל תתמה על פרה ורחל" כו' — זו היא פירכא על סוף הדין. **חלב אחותו גדולה מנין** — אני שמעתי: דהיינו פרה, שהיא מין בהמה כמותה, אבל מין גדול הוא. ומהאי קרא גופיה דרישׁ, ותנא אחרינא הוא, ולישניה הוא דשני. ועוד: דלא נפק ליה פרה ורחל מיתורא דחד קרא, אלא פרה לחודה — דחלוקה מן הגדי בשני חילוקין: חדא, דנאסרה עמו בהרבעה. וחדא, דאין נבנסת עמו לדיר להתעשר. אבל רחל, שנבנסת עמו לדיר להתעשר, דהא "מעשר בקר וצאן" כתיב (ויקרא כז), וכל צאן במשמע — לא נפקא ליה מיניה שתאסר עמו בבישול. הלכך יליף ברישא פרה, והדר אתיא ליה רחל בהצד השוה, כדלקמן. בקר אינו נכנס עם הצאן להתעשר, בפרק בתרא דבכורות (נג,א). **ומה אמו** — שאינה חלוקה ממנו לענין מעשר, דהא מינה היא, ואף על פי שכבר ילדה — עדיין היא ראויה ליכנס עמו לדיר להתעשר. דגדייה יולדת בתוך שנתה, ונבנסת עם בנה לדיר להתעשר, כשעדיין לא נבנסה להתעשר, כדתניא בבכורות (כ,ב): גדייה שילדה שלש בנות, וכל בנותיה ילדו שלש [שלש] — כולן נבנסות לדיר להתעשר, ואפילו הכי חלקה הכתוב ממנו לאוסרה עמו בבישול. **אחותו גדולה** — פרה שאינה נבנסת כו'. **תלמוד לומר בחלב אמו** — קרא יתירא — לרבויי כל חלב, וממילא איתרבאי פרה. דאשכחן דנחלקה ממנו לענין מעשר, תיחלק ממנו לבישול. **אחותו קטנה** — רחל. **מביניא** — מאמו ומאחותו גדולה. **תיתי מאמו** — דמה אמו שלא נאסרה עמו בהרבעה, נאסרה עמו בבישול. אחותו קטנה, שנאסרה עמו בהרבעה, אינו דין שנאסרה עמו בבישול! **מה לאמו כו'. אי הכי אחותו גדולה נמי תיתי מביניא** — מאמו ומאחותו קטנה, ומחצי הדין, שהרי אין להשיב עליו. והכי דנינן: מה אמו, שנבנסת עמו לדיר, נאסרה עמו בבשול — אחותו גדולה, לא כל שכן! וכי פרכת: מה לאמו, שכן נאסרה עמו בשחיטה. תאמר באחותו גדולה! אחותו קטנה תוכיח. ותו ליכא למיפרך: מה לאחותו קטנה, שכן לא נבנסה כו'. אלמא מפלגי דינא נפקא לן. כך שמעתי. וקשיא לי: היכי נימא "אחותו קטנה תוכיח"? הא אבתי לא קיימא לן אחותו קטנה לאיסורא! ואני שמעתי דהכי פריך: מאי חזית דאחותו גדולה נפקא לן מקרא, וקטנה מביניא? תיפוק ליה אחותו קטנה מרבויא דקרא, וגדולה מביניא! וקשיא לי: חדא, דמסתברא קרא כי רבי לאחותו גדולה, לאיסורא

כיון דעל אבילה לא לקי — תימה: אימא איפכא, כדאמר בסמוך: כיון דאבשול לקי, אאבילה נמי לקי. **המבשל** במי חלב פטור — איסורא מיהא איכא, דהא כותח מנסיובי דחלבא עבדי ליה, כדאמר ברישׁ "אלו עוברין" (פסחים מב,א), ואמרינן לעיל (קיא,ב) דאסור לאכול בשר בכותח. **בחלב** פרה ורחל מנין — לא איצטריך ליה אלא לרבות בשאין מינו, כגון פרה בחלב גדי או גדי בחלב פרה. אבל פרה בחלב עצמה, הא דרשינן לעיל (קיג,ב): כל מקום שנאמר "גדי" — אפילו פרה ורחל במשמע. ובחנם דחק בקונטרס. **פרה** ורחל שנאסרו עמה בהרבעה — ואם תאמר: חיה ועוף יוכיחו לרבי עקיבא, או עוף לחודיה לרבי יוסי הגלילי, דנאסרו בהרבעה עם שאינו מינו, כדאמרינן בסוף "שור שנגח את הפרה" (בבא קמא נה,א) ולא נאסרו בבשול! ויש לומר: דעדיפא פריך.

מה לאמו שכן נאסרה עמו בשחיטה — תימה: לרבנן, חיה תוכיח, דאין אותו ואת בנו נוהג בחיה.

תלמוד לומר בחלב אמו — עוד דריש מינה בסמוך: היא עצמה בחלבה. אף על גב דשמואל דריש ליה למלתייהו לעיל (קיג,ב), הכא דריש מ"בחלב" — דתרי מיניייהו מייתרי. דהוה מצי למכתב "באמו", ואנא ידענא דבחלב אמו קאמר, כיון דבחד מיניייהו הוה כתיבא "בחלב אמו". ורבי יוסי הגלילי דממעט עוף שאין לו חלב אם — מויו"ו ד"אמו" קא דריש.

עד

כֵּיוָן דְּעַל אֲכִילָה לָא לָקֵי - אַבִּישׁוּל נַמִּי לָא לָקֵי.
וְאֵיפָא דְּאָמְרִי: אַבִּישׁוּל - כּוּלֵּי עָלְמָא לָא פְּלִיגִי דְּלָקֵי, כִּי פְּלִיגִי - אַאֲכִילָה. מַאן דַּאֲמַר אֵינוֹ לוֹקֶה - דְּהָא אֵין אִיפּוּר חָל עַל אִיפּוּר. וּמַאן דַּאֲמַר לוֹקֶה - לְהָכִי אַפְּקָהּ רַחֲמָנָא לַאֲכִילָה בִּלְשׁוֹן בִּישׁוּל, כֵּיוָן דְּאַבִּישׁוּל לָקֵי - אַאֲכִילָה נַמִּי לָקֵי. וְאֵיפָא אֵימָא: מָר אָמַר חֲדָא וּמָר אָמַר חֲדָא, וְלָא פְּלִיגִי. מֵיתִיבִי: הַמְבַשֵּׁל בְּמֵי חָלָב - פָּטוּר, דָּם שֶׁבִּשְׁלוֹ בְּחָלָב - פָּטוּר. הָעֲצָמוֹת וְהַגִּידִים וְהַקְּרָנַיִם וְהַטְּלָפַיִם שֶׁבִּשְׁלָן בְּחָלָב - פָּטוּר. הַפִּגּוּל וְהַנּוֹתָר וְהַטָּמֵא שֶׁבִּשְׁלָן בְּחָלָב - חַיָּיב! - הַאי תַּנָּא סָבַר אִיפּוּר חָל עַל אִיפּוּר. "הַמְבַשֵּׁל בְּמֵי חָלָב פָּטוּר". מְסַיֵּיעַ לֵיהּ לְרֵישׁ לָקִישׁ, דְּתַנְיָן: מֵי חָלָב - חֲרֵי הֵן כְּחָלָב, וְהַמּוֹחֵל חֲרֵי הוּא כְּשֶׁמֶן. אָמַר רֵישׁ לָקִישׁ: לֹא שָׁנוּ אֶלָּא לְהַכְשִׁיר אֶת הַזְּרָעִים, אֲבָל לְעִנְיַן בִּישׁוּל בָּשָׂר בְּחָלָב - מֵי חָלָב אֵינוֹ כְּחָלָב. תָּנוּ רַבָּנַן: "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - אֵין לִי אֶלָּא בַּחֲלַב אִמּוֹ, בַּחֲלַב פָּרָה וְרָחֵל מְנַיִן? אֲמַרְתָּ, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה אִמּוֹ שֶׁלֹּא נֶאֱסְרָה עִמּוֹ בְּהַרְבָּעָה - נֶאֱסְרָה עִמּוֹ בִּבְשׁוּלוֹ. פָּרָה וְרָחֵל שֶׁנֶּאֶסְרוּ עִמּוֹ בְּהַרְבָּעָה - אֵינוֹ דִּין שֶׁנֶּאֶסְרוּ עִמּוֹ בִּבְשׁוּלוֹ! תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּחֲלֵב אִמּוֹ". - וְהָא לָמָּה לִי קְרָא? הָא אָתְיָא לֵיהּ! אֲמַר רַב אַשִׁי: מְשׁוּם דְּאִיפָּא לְמֵימַר, מֵעִיקָּרָא דְּדִינָא פִּירְכָא, מַהֵיכָא קָא מַיְיתִית לָהּ - מֵאִמּוֹ, מַה לְּאִמּוֹ - שֶׁכֵּן נֶאֱסְרָה עִמּוֹ בְּשְׁחִיטָה, תֹּאמַר בְּפָרָה שֶׁלֹּא נֶאֱסְרָה עִמּוֹ בְּשְׁחִיטָה! תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּחֲלֵב אִמּוֹ". תַּנְיָא אִידָךְ: "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - אֵין לִי אֶלָּא בַּחֲלַב אִמּוֹ, בַּחֲלַב אֲחוֹתוֹ גְּדוֹלָה מִנַּיִן? אֲמַרְתָּ, קַל וָחוֹמֶר: וּמָה אִמּוֹ שֶׁנִּכְנְסָה עִמּוֹ לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר - נֶאֱסְרָה עִמּוֹ בִּבְשׁוּל. אֲחוֹתוֹ שֶׁלֹּא נִכְנְסָה עִמּוֹ לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר - אֵינוֹ דִּין שֶׁנֶּאֱסְרָה עִמּוֹ בִּבְשׁוּל! תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּחֲלֵב אִמּוֹ". - וְהָא לָמָּה לִי קְרָא? הָא אָתְיָא לֵיהּ! אֲמַר רַב אַשִׁי: מְשׁוּם דְּאִיפָּא לְמֵימַר, מֵעִיקָּרָא דְּדִינָא פִּירְכָא, מַהֵיכָא קָא מַיְיתִית לָהּ - מֵאִמּוֹ, מַה לְּאִמּוֹ - שֶׁכֵּן נֶאֱסְרָה עִמּוֹ בְּשְׁחִיטָה, תֹּאמַר בַּאֲחוֹתוֹ גְּדוֹלָה - שֶׁלֹּא נֶאֱסְרָה עִמּוֹ בְּשְׁחִיטָה! תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּחֲלֵב אִמּוֹ". - אַשְׁכַּחַן אֲחוֹתוֹ גְּדוֹלָה, אֲחוֹתוֹ קְטַנָּה מִנַּיִן? - אָתְיָא מִבִּינָיָא. - מַהֵי תֵּיתֵי? תֵּיתֵי מֵאִמּוֹ - מַה לְּאִמּוֹ שֶׁכֵּן נֶאֱסְרָה עִמּוֹ בְּשְׁחִיטָה! - אֲחוֹתוֹ גְּדוֹלָה תּוֹכִיחַ. מַה לַּאֲחוֹתוֹ גְּדוֹלָה שֶׁלֹּא נִכְנְסָה עִמּוֹ לַדִּיר לְהִתְעַשֵּׂר! - אִמּוֹ תּוֹכִיחַ. וְחָזַר הַדִּין, לֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה, וְלֹא רְאִי זֶה כִּרְאִי זֶה. הַצַּד הַשָּׁוֶה שֶׁבָּהֶן: שֶׁהוּא בָּשָׂר, וְאָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב. אַף אֲנִי אָבִיא אֲחוֹתוֹ קְטַנָּה שֶׁהוּא בָּשָׂר, וְאָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב. - אִי הָכִי, אֲחוֹתוֹ גְּדוֹלָה נַמִּי, תֵּיתֵי מִבִּינָיָא! - אֵין הָכִי נַמִּי, אֶלָּא "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" לָמָּה לִי? מִבָּעֵי לֵיהּ לְכִדְתַנְיָא: "בַּחֲלֵב אִמּוֹ" - אֵין לִי אֶלָּא בַּחֲלַב אִמּוֹ, הוּא

עד שיפרוט לך הכתוב כדרך שפרט לך בנבלה — בפרק "כל שעה" (פסחים כא,ב) אמרינן דלא מתוקמא דרבי אבהו אלא כרבי מאיר, דלרבי יהודה איצטריך לדברים ככתבן. ולרבי יהודה נפקא לן מ"לכלב תשליכון אותו" — אותו אתה משליך לכלב, ואי אתה משליך לכלב כל איסורין שבתורה. ואם תאמר: לרבי מאיר נמי, היכי יליף מיניה ד"לא תאכלו" משמע איסור הנאה, מדפרט היתר? הא איצטריך קרא להקדים נתינת גר למכירת גוי! ויש לומר: דמסברא בלא שום קרא הוה ידעינן להקדים, אלא השתא דכתיב נתינה ומכירה ללמד בעלמא איסור הנאה — אי לאו דכתיב "או" להקדים, הוה אמינא דאתא קרא להשוותם. ואם תאמר: ולא ליכתוב אלא חד מינייהו, או מכירה דגוי או נתינה דגר, ולא יצטרך "או" להקדים, כיון דידעי ליה מסברא! ויש לומר: דהוה אמינא דאתי קרא למעוטי נתינה דגוי. ואם תאמר: ויכתוב נתינה דגוי! ויש לומר: דהוה אמינא דאתי למעוטי נתינה דגר, דלא ליספו ליה, אף על פי דלא קבל עליו אלא לאבול נבלות, כדי שימהר להתגייר. ודוקא נבלה בארץ ישראל, שאין גוים מצויין שם, ואם בא למוכרה לגוי, צריך ליתנה בדמים מועטין, נתינת גר קודמת. אבל פשיטא שאם יש חפץ לאדם למכור — קודם ימכרנו לגוי ממה שיתננו אפילו לישראל חברו. **כדרך** שפרט לך בנבלה — לא גרס "לגר בנתינה ולגוי במכירה", כדפירש בקונטרס בפסחים (שם) — דאם כן הוה משמע דאיירי אליבא דרבי יהודה, דאמר דברים ככתבן, ודרבי אבהו לא מתוקמא אלא כרבי מאיר, כדפרישית. ואי גרס ליה — יש לפרש: דלישנא דקרא בעלמא נקט, ולא משום דלהוו דברים ככתבן. אי נמי: נקט הכי, משום דנתינת הגר קודמת.

רבי יהודה אומר דברים ככתבן — ואסור ליתן לגוי מתנת חנם. ועל זה מביאה בפרק קמא דמסכת עבודה זרה (כ,א). ואם תאמר: והתנן (חולין צג,ב), שולח אדם לגוי ירך שגיד הנשה בתוכה, ו"שולח" משמע בחנם, ובפרק "כל שעה" (פסחים כב,א) משמע דאתיא אפילו כרבי יהודה! ויש לומר: דתניא בתוספתא, אם היה שכנו — מותר, מפני שהוא כמוכרו לו. **או** למה לי שמע מינה לדברים ככתבן — משמע: דאי לאו "או" הוה אמינא "תתננה ומכור" א"גר" דלעיל וא"נברי". והכי נמי אמרינן ברישׁ "איזהו נשך" (ב"מ סא,א) "ובמרבית" קאי א"כסף" וא"אוכל" דבתריה. ותימה: דבפרק קמא דקדושין (לב,ב) איכא פלוגתא דתנאי גבי קימה והדור דשיבה וזקן, דאיכא למאן דאמר דלא קיימי אתרוייהו, משום דכתיב "מפני שיבה תקום והדרת פני זקן"! ויש לומר: משום דאין לשון "מפני" נופל על "והדרת", ולא לשון "פני" נופל על "תקום". ואם תאמר: בדפרק "הוציאו לו" (יומא נב,א) קאמר איסי בן יהודה: חמש פסוקים אין להם הכרע "שאת" "מחר" "ארור" "משוקדים" ו"קם", ואמאי לא קאי אלעיל ולתחת? ועוד: דאיסי גופיה סבר בקדושין דקימה והדור קיימי אתרוייהו! ויש לומר: דהכא וב"איזהו נשך" (ב"מ שם) ופרק קמא דקדושין (לב,ב) דאיכא תרי מילי — קאי חד ודאי אלעיל, וחד ודאי אלתחת, אית לן למימר דתרוייהו קיימי אהכא והכא. אבל התם אית לן למימר דקאי אחד דוכתא, או אלעיל או אלתחת

**הֵיאַ עֲצָמָהּ בַּהֲלָבָהּ מִנַּיִן? אָמַרְתָּ, קַל וָחוֹמֶר: וּמַה בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא נֶאֱסַר פְּרִי עִם פְּרִי בְּשְׁחִיטָה - נֶאֱסַר פְּרִי עִם הָאֵם בִּשְׁחִיטָה. מָקוֹם שֶׁנֶּאֱסַר פְּרִי עִם פְּרִי בִּבְשׁוּל, אֵינוֹ דִּין שֶׁנֶּאֱסַר פְּרִי עִם הָאֵם בִּבְשׁוּל! תַּלְמוּד לוֹמַר "בַּחֲלֵב אִמּוֹ". הָא לָמָּה לִי קְרָא? הָא אָתְיָא לָהּ! אָמַר רַב אַחְדְּבוֹי בַּר אַמִּי: מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵימַר, סוּם בֶּן סוּסְיָא אָחִי פִּרְדָּה יוֹכִיחַ, שֶׁאָסוּר פְּרִי עִם פְּרִי, וּמוּתָּר פְּרִי עִם הָאֵם! - הָתָם זֶרַע הָאָב הוּא דְּקָא גָּרִים, דְּהָא פֶּרֶד בֶּן סוּסְיָא אָחִי פִּרְדָּה יוֹכִיחַ, שֶׁמּוּתָּר פְּרִי עִם פְּרִי, וְאָסוּר פְּרִי עִם הָאֵם. אֶלָּא אָמַר מָר בְּרֵיהּ דְּרָבִינָא: מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵימַר, עֵבֶד בֶּן שִׁפְחָה אָחִי שִׁפְחָה יוֹכִיחַ, שֶׁאָסוּר פְּרִי עִם פְּרִי, וּמוּתָּר פְּרִי עִם הָאֵם! - הָתָם גֵּט שִׁיחְרוּר הוּא דְּקָא גָּרִים, דְּהָא עֵבֶד בֶּן מְשׁוּחְרֶרֶת אָחִי שִׁפְחָה יוֹכִיחַ, שֶׁמּוּתָּר פְּרִי עִם פְּרִי, וְאָסוּר פְּרִי עִם הָאֵם. אֶלָּא אָמַר רַב אִידִי בַּר אָבִין: מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵימַר, כִּלְאֵי זְרָעִים יוֹכִיחוּ, שֶׁאָסוּר פְּרִי עִם פְּרִי, וּמוּתָּר פְּרִי עִם הָאֵם! - כְּלוּם נֶאֱסַר פְּרִי עִם פְּרִי אֶלָּא עַל יְדֵי הָאֵם, דְּהָא חִיטֵּי וְשַׂעֲרֵי בְּכַדָּא, וְלָא מִיתְּסָרוּ. אֶלָּא אָמַר רַב אַשִׁי: מְשׁוּם דְּאִיכָּא לְמֵימַר, מַה לִּפְרִי עִם פְּרִי שֶׁכֵּן שְׁנֵי גוּפִים, תֹּאמַר בִּפְרִי עִם הָאֵם שֶׁכֵּן גּוּף אֶחָד, מְשׁוּם הָכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא. אָמַר רַב אַשִׁי: מִנַּיִן לְבָשָׂר בְּחָלָב שֶׁאָסוּר בַּאֲכִילָה? שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה" - כָּל שֶׁהִתְעַבְתִּי לְךָ, הֲרֵי הוּא בְּ"בַל תֹּאכַל". וְאֵין לִי אֶלָּא בַּאֲכִילָה, בַּהֲנָאָה מִנַּיִן? כִּדְרַבִּי אַבָּהוּ, דְּאָמַר רַבִּי אַבָּהוּ, אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר: כָּל מָקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "לֹא יֹאכַל", "לֹא תֹאכַל", "לֹא תֹאכְלוּ" - אֶחָד אִיסּוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אִיסּוּר הֲנָאָה בְּמַשְׁמַע, עַד שֶׁיִּפְרוֹט לְךָ הַכָּתוּב כְּדֶרֶךְ שֶׁפֵּרַט לְךָ בִּנְבֵלָה - לַגֵּר בְּנָתִינָה וְלַגּוֹי בְּמִכִירָה. דְּתַנְיָא: "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי" - אֵין לִי אֶלָּא לַגֵּר בְּנָתִינָה, וְלַגּוֹי בְּמִכִירָה, לַגֵּר בְּמִכִירָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "לַגֵּר... תִּתְּנֶנָּה... אוֹ מָכֹר". לַגּוֹי בְּנָתִינָה מִנַּיִן? תַּלְמוּד לוֹמַר "תִּתְּנֶנָּה... אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי". נִמְצָא, אֶחָד גֵּר וְאֶחָד גּוֹי - בֵּין בְּמִכִירָה בֵּין בְּנָתִינָה, דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: דְּבָרִים כִּכְתָבָן, לַגֵּר - בְּנָתִינָה, וְלַגּוֹי - בְּמִכִירָה. מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי יְהוּדָה? אִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ כִּדְקָאָמַר רַבִּי מֵאִיר, לְכְתוֹב רַחֲמָנָא "לֹא תֹאכְלוּ כָּל נְבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ וּמָכֹר", "אוֹ" לָמָּה לִי? שְׁמַע מִינַּהּ: לִדְבָרִים כִּכְתָבָן הוּא דַּאֲתָא, לַגֵּר - בְּנָתִינָה, וְלַגּוֹי בְּמִכִירָה. וְרַבִּי מֵאִיר אָמַר לָךְ: הַאי "אוֹ" - לְהַקְדִּים נְתִינָה דְּגֵר לְמִכִירָה דְּגוֹי. וְרַבִּי יְהוּדָה - לְהַקְדִּים נְתִינָה דְּגֵר לְמִכִירָה דְּגוֹי לָא צְרִיךְ קְרָא, סְבָרָא הוּא: זֶה אַתָּה מְצוּוֶּה לְהַחֲיוֹתוֹ, וְזֶה אִי אַתָּה מְצוּוֶּה לְהַחֲיוֹתוֹ. (סִימָן: שַׁבָּת חוֹרֵשׁ וְכִלְאֵי זְרָעִים אוֹתוֹ וְאֶת בְּנוֹ וְשִׁילּוּחַ הַקֵּן). אֶלָּא מַעֲתָּה מִשְׁנָה

לאיסורא רבי, שנאסרה עמו במעשר. אבל קטנה — לאו! ועוד: מאי קא מותיב לקמיה "בחלב אמו למאי אתא" — טובא איצטריך, לאחותו קטנה! ורואה אני את דברי רבי יוסף טוב עלם זכרונו לברכה שראיתי תשובת כתב ידו: ד"אחותו גדולה" ו"אחותו קטנה" — אמינו ממש קאמר, שהן מין גדי כמותו. ו"גדולה" — זו היא זקנה, שכבר נתעשרה. ו"קטנה" — זו היא גדייה שלא נתעשרה עדיין. והאי תנא היינו תנא גופיה דלעיל, דאתיא ליה פרה ורחל מחד מקראי יתירי, והשתא קא דריש לאידך. והכי קאמר: אחותו גדולה, שנתעשרה כבר, מנין. ועל כרחך נקט גדולה — משום דסופו יליף לה מרבויא. וקטנה לא מיתרביא ליה מיניה — משום דמסתברא כי רבי קרא לאיסורא, גדולה רבי, דנאסרה עמו במעשר. דאילו מקרא יתירא קמא לא מצי לרבויי — דאיבא למימר: כי רבי לאיסורא, לא רבי אלא פרה ורחל, דאסורין עמו בהרבעה, אבל אחותו — לא. ולהכי אשמעינן קרא אחרינא לאחותו גדולה, וקטנה אתיא מביניא. **אי הכי** — דקטנה אתיא לה מביניא? **אחותו גדולה נמי** — לא תיבעי קרא, ותיתי מביניא דאמו ופרה, ודרוש הכי: מה אמו, שנכנסה עמו לדיר — נאסרה עמו בבשול. אחותו גדולה — לא כל שכן! מה לאמו, שכן נאסרה עמו בשחיטה! פרה תוכיח. מה לפרה, שכן נאסרה עמו בהרבעה ובמעשר! אמו תוכיח, שמותרת עמו בהרבעה ובמעשר. וחזר הדין, הצד השוה שבהן: שהם חלב כו'. ואתיא מביניא בין אחותו גדולה ובין קטנה. **אלא** — קרא שלישי למאי אתא? **קמ"ל** — **לגופיה, תניינא** — **לפרה ורחל, ואידך** — **למאי? היא עצמה בחלבה** — שיצא ממנה בעודה חיה, מנין כו'. ואף מדרשה זו נראין הדברים דלאחותו ממש מצריך תלמודא, או מקרא או מביניא — דהא אפילו להיא עצמה מצרכינן תלמודא. אלמא לא נפקא לן מקרא דלגופיה כל מין גדי אלא אמו דווקא, אבל היא עצמה — לא, והוא הדין אחותו גדולה וקטנה. **פרי עם פרי בשחיטה** — ששוחטין שני בני פרה אחת ביום אחד. **פרי עם פרי בבישול** — גדי עם החלב. **אמר רב אחדבוי כו'** — הכא לא אמרי "מעיקרא דדינא פירכא" כדלעיל, משום דמקשי על סוף הדין. **אחי פרדה** — שילדתה הסוסיא מן החמור, והיזה לה בן אחר מן הסוס — הרי בן מותר עם אמו, ואסור עם אחותו. **התם זרע אב קא גרים** — ואיסורא לאו משום פרי עם פרי הוא, אלא משום פרי עם שאינו פרי. כלומר, משום צד אביהן שהוא חלוק. אבל גדי בחלב אמו — שניהם על שם אמן קראן הכתוב, ואפילו הכי אסרינהו. ותדע דטעמא משום חלוק האב הוא — דהא זימנין דהוי איסור איפכא, דפרי עם האם — אסור, ופרי עם פרי — מותר. **דהא פרד בן סוסיא** — שילדתו מן החמור, והוא אחי פרדה. שהיתה לה לסוסיא זו עוד בת אחת מן החמור. **עבד בן שפחה** — מותר במין אמו, ואסור בבת חורין. ופרכינן: **התם גט שחרור קא גרים** — ולאו משום פרי עם פרי הוא, דהא זימנין דהוי איפכא, ומיתסר. **כלאי זרעים** — חטין עם עדשין, שאסור לזרוע זה עם זה. **ומותר** — לזרוע כל אחד עם אמו, עם הקרקע. **ופרכינן התם פרי עם פרי מי מיתסר** — כלום נאסר פרי עם פרי אלא בזריעה, דהיינו על ידי האם? **הא חטי ושערי בכדא** — שהניח

מעשה

בכד להצניע שם. **כל שתיעבתי לך** — כל שאסרתי לך לתעבו ולהתרחק ממנו. **הרי הוא בכל תאכל** — עולמית בכל ענינין שהוא, בין שבא בעבירה ובין שלא בא בעבירה, כגון על ידי קטן או על ידי גוי, מאחר שתיעבתי לך — אסור. והאי הרי תיעבתיו לך להתרחק מבשולו, שלא לבשלם יחד. **עד שיפרוט לך הכתוב שהוא מותר בהנאה כדרך שפרט לך בנבלה** — שאף על פי שלא כתב לך אלא לא תאכל — הוצרך לפרש בה היתר הנאה. הא כל מקום שלא פירש לך בה היתר הנאה — הוי במשמע איסור הנאה מ"לא תאכל".

מדכתיב מכירה ונתינה באמצע — שמע מינה: אחד מכירה ואחד נתינה קיימי, בין אגר ובין אגוי. דאי דוקא כתיב — הוה ליה למכתב הכי "תתננה לגר ותמכרנה לגוי".

מעשה

[כד.]

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: לָא אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה אֶלָּא עַל בֵּן בֵּין הַבָּנִים, וְעַל בַּת בֵּין הַבָּנוֹת. בַּת בֵּין הָאַחִין, אָח בֵּין הַבָּנוֹת - לֹא. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה. רַבִּי שְׁאַל לְרַבִּי נָתָן. רַבִּי בָּא אָמַר: אָכֵן שְׁאִלָה: מַאי טַעֲמָא דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה? רַבִּי זְעֵירָא אָמַר: הָכֵן שְׁאִלָה: מָה רָאוּ לוֹמַר הֲלָכָה כְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָה? אֲמַר לֵהּ: וְאַתְּ לָא שָׁנִיתָה לָנוּ כֵּן? ׳אִנּוּן יֵרְתוּן׳! אֲמַר לֵיהּ: כֵּינִי מַתְנִיתָא: ׳אִנּוּן יִטְלוּן׳. אָמַר לוֹ: וַאֲפִלּוּ כְּמַן דְּאָמַר ׳יֵרְתוּן׳, כֹּחַ בֵּית דִּין מְיֻפֶּה. כְּמָה דְּתֵימַר תַּמָּן אֵין אָדָם מְזַכֶּה בִּלְשׁוֹן מַתָּנָה, וְהָכָא מְזַכֶּה! וְדִכְוָתַהּ, אֵין אָדָם מְזַכֶּה בִּלְשׁוֹן יְרוּשָׁה, וְהָכָא מְזַכֶּה.

תַּמָּן תְּנִינַן: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם מֵתָה יְרֻשָּׁנָה, שֶׁהִתְנָה עַל מַה שֶּׁכָּתוּב בַּתּוֹרָה. רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: מִפְּנֵי שֶׁהִתְנָה עַל הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה, וְהַמַּתְנֶה עַל הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה תְּנָיוֹ בָּטֵל. בִּתְנַאי שֶׁאֵינוֹ שֶׁל מָמוֹן, וְכָא בִּתְנַאי מָמוֹן נַן קָיְמִין. מַה טַעֲמָא דְּרַב? בַּסּוֹף הוּא זָכֶה. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. דְּמַר רַבִּי יוֹחָנָן: מָכְרָה וְנָתְנָה, בְּדִין הוּא לִהְיוֹת קַיָּם, וְלָמָּה אָמְרוּ ׳מִכְרָהּ בָּטֵל׳? שֶׁלֹּא תְּהֵא מַבְרַחַת נְכָסֶיהָ מִבַּעְלָהּ, וְאוֹמֶרֶת ׳שֶׁלִּי הֵן׳.

[כד:]

רַבִּי יוֹסְטִינִי הֲוָה לֵהּ עוּבְדָא קֳמֵי רַבָּנָן, וְחַייְבוּנֵיהּ. קָם קֳמֵי רֵישׁ לָקִישׁ, אֲמַר: זִיל חוֹת לְנִכְסָךְ. רַבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זֵירָא: אָמַר רַב בַּסּוֹף הוּא זָכֶה בָּהֶן. אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: הֲלָכָה כְּרַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל. אֲמַר רֵישׁ לָקִישׁ: אֱזִיל חוֹת לְנִכְסָךְ. מַאן אִנּוּן רַבָּנָן? רַבָּנָן דְּרַבִּי יוֹסְטִינִי.

״וְיָרַשׁ אֹתָהּ״ (בַּמִּדְבָּר כז, יא), יָכוֹל כְּשֵׁם שֶׁהוּא יוֹרְשָׁהּ כָּךְ הִיא יוֹרַשְׁתּוֹ? תַּלְמוּד לוֹמַר ״אֹתָהּ״ - הוּא יוֹרְשָׁהּ, הִיא אֵינָהּ יוֹרַשְׁתּוֹ. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: דִּבְרֵי חֲכָמִים אָבִיהָ יוֹרְשָׁהּ, אַחֶיהָ יוֹרְשִׁים אוֹתָהּ.

הָתִיב רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁאֵין יְרוּשַׁת אִשָּׁה דִּבַּר תּוֹרָה, מֵעַתָּה יִירַשׁ אֶת אֲרוּסָתוֹ! כְּמָה דְּתֵימַר מִן ״הַקְּרוֹבָה״ - לֹא גְרוּשָׁה, וְדִכְוָתַהּ ״הַקְּרוֹבָה״ - לֹא אֲרוּסָה. הָתִיב רַב הַמְנוּנָא: אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁאֵין יְרוּשַׁת אִשָּׁה דִּבַּר תּוֹרָה, מֵעַתָּה יִירַשׁ הַבַּעַל בָּרָאוּי כִּבְמְחוּזָק! אֲמַר רַבִּי יוֹסֵי: כָּךְ שָׁנָה רַבִּי: אֵין הַבַּעַל נוֹטֵל בָּרָאוּי כִּבְמְחוּזָק. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: הֲרֵי בְּכוֹר, הֲרֵי יְרֻשָּׁתוֹ תּוֹרָה וְאֵינוֹ יוֹרֵשׁ בָּרָאוּי כִּבְמְחוּזָק.

אָמַר רַבִּי יִצְחָק: וְיֵלֶין דְּכָתְבִין ׳אֵין מִיתַת דְּלָא בְנִין, כָּל דְּלֵהּ יַחֲזוֹר לְאָבִיהָ׳ - תְּנַאי מָמוֹן הוּא, וּתְנָאוֹ קַיָּם.

״וּשְׁגוּב הוֹלִיד אֶת יָאִיר״ וְגוֹ׳ (דִּבְרֵי הַיָּמִים א׳ ב, כב), וְכִי מִנַּיִן הָיוּ לְיָאִיר עָרִים בְּהַר הַגִּלְעָד? אֶלָּא שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה מִבְּנוֹת מְנַשֶּׁה וּמֵתָה וִירָשָׁהּ. אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁאֵין יְרוּשַׁת אִשָּׁה דִּבַּר תּוֹרָה, נֵימַר ׳וַיְהִי לִשְׁגוּב׳, אֶלָּא ״וַיְהִי לוֹ״ - לְיָאִיר. וְדִכְוָתַהּ ״וְאֶלְעָזָר בֶּן אַהֲרֹן מֵת״ (יְהוֹשֻׁעַ כד, לג), וְכִי מִנַּיִן הָיוּ לוֹ לְפִינְחָס בְּהַר אֶפְרַיִם? אֶלָּא שֶׁנָּשָׂא אִשָּׁה מִבְּנוֹת אֶפְרַיִם וִירָשָׁהּ. אִם אוֹמֵר אַתְּ שֶׁאֵין

יְרוּשַׁת אִשָּׁה דְּבַר תּוֹרָה, נִימַר ׳וַיְהִי לְאֶלְעָזָר׳, אֶלָּא ״וַיְהִי לְפִינְחָס״.

הֲלָכָה ו׳: מַתְנִיתִין: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לַאֲחֵרִים וְהִנִּיחַ אֶת בָּנָיו - מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי, אֲבָל אֵין רוּחַ חֲכָמִים נוֹחָה הֵימֶנּוּ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם לֹא הָיוּ בָּנָיו נוֹהֲגִין כַּשּׁוּרָה, זָכוּר לַטּוֹב.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לַאֲחֵרִים וְהִנִּיחַ אֶת בָּנָיו, עָלָיו הוּא אוֹמֵר (יְחֶזְקֵאל לב, כז): ״וַתְּהִי עֲוֹנֹתָם עַל עַצְמוֹתָם״. כַּהֲדָא: חַד בַּר נָשׁ אַפְקַד נִיכְסוֹי גַּבֵּי רַבִּי בָּא בַּר מַמָּל, אֲמַר לֵהּ: ׳אִין הָווֹיִין בְּנוֹי דַּהֲנָייֶה, הַב לוֹן פַּלְגָּא וְסַב פַּלְגָּא׳. אֲתוֹן בְּנוֹי וְנָסְבִין פַּלְגָּא. בָּתַר יוֹמִין אֲתוֹן בָּעַיָן מֵיעוֹר עִמֵּיהּ. אֲמַר לוֹן: ׳לֹא אָמַר לִי אֲבוּכוֹן אֶלָּא אִי הָווֹיִין בְּנוֹי דַּהֲנָייֶה, הַב לוֹן פַּלְגָּא וְסַב פַּלְגָּא. כְּדוֹן אַתּוּן קָקוֹ פְּדִיפְטֵי, הַבוּ לִי מַה דִּיהָבִית לְכוֹן׳!

[כה.]

הֲלָכָה ז׳: מַתְנִיתִין: הָאוֹמֵר ׳זֶה בְּנִי׳ - נֶאֱמָן, וְ׳זֶה אָחִי׳ - אֵינוֹ נֶאֱמָן, יִטֹּל עִמּוֹ בְּחֶלְקוֹ. מֵת, יַחְזְרוּ נְכָסִים לִמְקוֹמָן. נָפְלוּ לוֹ נְכָסִים מִמָּקוֹם אַחֵר, יִירְשׁוּ אֶחָיו עִמּוֹ. מִי שֶׁמֵּת וְנִמְצֵאת דַּייְתִיקִי קְשׁוּרָה לוֹ עַל יְרֵכוֹ, הֲרֵי זוֹ אֵינָהּ כְּלוּם. זְכָה בָהּ לְאַחֵר, בֵּין מִן הַיּוֹרְשִׁין וּבֵין שֶׁאֵין מִן הַיּוֹרְשִׁין - דִּבְרָיו קַיָּמִין.

גְּמָרָא: אִם הָיוּ מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָתוֹ אָמַר ׳אֵינוֹ בְּנִי׳, וְשֶׁאֵינוֹ בְּנוֹ אָמַר ׳בְּנִי׳ - נֶאֱמָן. הָיָה עוֹמֵד בְּצַד הַמּוֹכֵס, וְאָמַר ׳בְּנִי הוּא׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳עַבְדִּי הוּא׳ - נֶאֱמָן. ׳עַבְדִּי הוּא׳, וְחָזַר וְאָמַר ׳בְּנִי הוּא׳ - אֵינוֹ נֶאֱמָן. אִית תַּנַּי תָּנֵי: נֶאֱמָן. אָמַר רַבִּי מָנָא: כְּגוֹן אִלֵּין נַפְתָּאֵי דִּמְשַׁעְבְּדִין בִּבְנֵיהוֹן יַתִּיר.

הָאוֹמֵר: ׳יִנָּתְנוּ נְכָסַי לִפְלוֹנִי׳, וְהוּא כֹּהֵן, וְהָיוּ שָׁם עֲבָדִים. אַף־עַל־פִּי שֶׁאָמַר ׳אִי אֶפְשִׁי בָּהֶן׳, יֹאכְלוּ עֲבָדָיו בִּתְרוּמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִכֵּיוָן שֶׁאָמַר ׳אִי אֶפְשִׁי בָּהֶן׳ - זָכוּ בָּהֶן הַיּוֹרְשִׁין. אָמַר רַבִּי לָא: בִּסְתָם חֲלוּקִין. מַה נַן קָיְמִין? אִם דָּבָר בָּרִיא שֶׁרוֹצֶה בָּהֶן - כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁיֹּאכְלוּ עֲבָדָיו בַּתְּרוּמָה; וְאִם דָּבָר בָּרִיא שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בָּהֶן - כָּל עַמָּא מוֹדוּ שֶׁזָּכוּ בָּהֶן הַיּוֹרְשִׁין. אֶלָּא כִּי נַן קָיְמִין - בִּסְתָם. וְרַבָּנִין סָבְרִין: מִשְׁעָה רִאשׁוֹנָה הָיָה רוֹצֶה בָּהֶן, וְעַכְשָׁו חָזַר בּוֹ. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִכֵּיוָן שֶׁאָמַר ׳אִי אֶפְשִׁי׳, זָכוּ בָּהֶן הַיּוֹרְשִׁין. תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: דַּייְתִיקִי מְבַטֶּלֶת דַּייְתִיקִי,

[כה:]

אֵין מַתָּנָה מְבַטֶּלֶת מַתָּנָה. רַבִּי אַבָּא בַּר חַנָּה: רַבִּי יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ תְּרֵיהוֹן אָמְרִין: כָּל שֶׁאִלּוּ יַבְרִיא וְיַחְזֹר בְּדַייְתִיקְתּוֹ, חוֹזֵר אַף בְּמַתָּנָתוֹ. כְּהַהִיא: אַחָתִיהּ דְּרַבִּי חוּנְיָא כְּתָבַת נִיכְסַהּ לְרַבִּי חוּנְיָא. צְרָכַת וְזַבָּנַת לְבַעְלָהּ. מִן דְּדָמְכַת, אֲתָא בָּעֵי מֵיעוֹר עִמֵּיהּ. אֲמַר לֵהּ: וּלְמָה לָא תְּבַעְתִּינוּן בְּחַיֶּיהָ? אֲמַר לֵהּ: ׳לָא בְּעִית מְעִיקָּתַהּ׳. אַף־עַל־פִּי־כֵן אַפִּיק רַבִּי אַמִּי.

הֲלָכָה ח׳: מַתְנִיתִין: הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבָּנָיו, צָרִיךְ שֶׁיִּכְתֹּב ׳מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה׳, דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אֵינוֹ צָרִיךְ. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לִבְנוֹ לְאַחַר מוֹתוֹ, הָאָב אֵינוֹ

יָכוֹל לִמְכֹּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן כְּתוּבִין לַבֵּן. וְהַבֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לִמְכֹּר, מִפְּנֵי שֶׁהֵן בִּרְשׁוּת הָאָב. מָכַר הָאָב, מְכוּרִין עַד שֶׁיְּמוּת. מָכַר הַבֵּן, אֵין לַלּוֹקֵחַ בָּהֶן כְּלוּם עַד שֶׁיְּמוּת הָאָב. הָאָב תּוֹלֵשׁ וּמַאֲכִיל לְכָל מִי שֶׁיִּרְצֶה, וּמַה שֶּׁהִנִּיחַ תָּלוּשׁ הֲרֵי הוּא שֶׁל יוֹרְשִׁין.

גְּמָרָא: רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יָקִים אַעִיל עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: ׳מֵהַיּוֹם לְאַחַר מִיתָתוֹ׳ - מַתְנָתוֹ מַתָּנָה, ׳מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה׳ - אֵינוֹ גֵּט?! חַבְרַיָּא אָמְרִין: כֵּן אָמַר לֵהּ: אֵינָהּ הִיא אִסְרָטָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: כֵּן אָמַר לֵהּ: אֵינָהּ כְּגִטִּין, וְאֵינָהּ כְּמַתָּנָה. אָמַר רַבִּי לָא: בְּמַתָּנָה, אִם כָּתַב ׳מֵהַיּוֹם׳ - מַתָּנָה בְּרוּרָה הִיא. לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב בָּהּ ׳לְאַחַר מִיתָה׳? לְשַׁיֵּר בָּהּ אֲכִילַת פֵּרוֹת. אֲבָל בְּגִטִּין, אִם כָּתַב בָּהּ ׳מֵהַיּוֹם׳ - כָּרוּת הוּא. לְאֵי זֶה דָּבָר כָּתַב בָּהּ ׳לְאַחַר מִיתָה׳? לְשַׁיֵּר לוֹ גּוּפָהּ. אָמַר רַבִּי בוּן בַּר כָּהֲנָא קֳמֵי רַבִּי לָא: לְשַׁיֵּר לוֹ מַעֲשֶׂה יָדֶיהָ? אֲמַר לֵהּ: לֹא מָצִינוּ אִשָּׁה נְשׂוּאָה לָזֶה וּמַעֲשֶׂה יָדֶיהָ לָזֶה. רַבִּי זְעִירָא מְקַלֵּס לֵהּ, וְצָווּחַ לֵהּ: ׳בַּנָּיָה דְּאוֹרַיְתָא׳!

הָאוֹמֵר: ׳טָבִי עַבְדִּי עָשִׂיתִי בֶּן חוֹרִין, ׳עֲשִׂיתִיו בֶּן חוֹרִין, ׳עוֹשֶׂה אֲנִי אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין, ׳הֲרֵי הוּא בֶּן חוֹרִין, ׳הֲרֵי זֶה בֶּן חוֹרִין׳ - הֲרֵי זֶה זָכָה. רַבִּי חִיָּא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן:

[כו.]

וּבִלְבַד בִּשְׁטָר. ״יַעֲשֶׂה בֶּן חוֹרִין״, רַבִּי אוֹמֵר: זָכָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא זָכָה. הָאוֹמֵר: ׳שְׂדֵה פְלוֹנִי נָתַתִּי לְפְלוֹנִי׳, ׳נְתוּנָה לוֹ׳, ׳תְּהֵא שֶׁלּוֹ׳ ׳יִנְחַל פְּלוֹנִי בְּנְכָסַי׳, ׳יַחֲזִיק פְּלוֹנִי בְּנְכָסַי׳ - לֹא אָמַר כְּלוּם. ׳תִּנָּתֵן לוֹ מַתָּנָה׳, רַבִּי אוֹמֵר: זָכָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא זָכָה. וְכוֹפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין לְקַיֵּם דִּבְרֵי הַמֵּת. תָּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף הַכּוֹתֵב ׳דְּיֵאַתִּימוֹן׳ בְּלַעַז, הֲרֵי זוֹ כְּמַתָּנָה. רַבִּי חָנִין בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי: חִזַּרְתִּי עַל כָּל בַּעֲלֵי לְשׁוֹנוֹת לֵידַע מַהוּ ׳דְּיֵאַתִּימוֹן׳, וְלֹא אָמַר לִי אָדָם דָּבָר.

הָאוֹמֵר: ׳יִנָּתְנוּ נְכָסַי לְפְלוֹנִי׳, מֵת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, מֵת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי: הָרִאשׁוֹן רִאשׁוֹן קוֹדֵם. מֵת הַשֵּׁנִי בְּחַיֵּי רִאשׁוֹן, הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּרוֹת, וְאִם מֵת - יַחֲזִיר לְיוֹרְשֵׁי הַנּוֹתֵן. מֵת הַשְּׁלִישִׁי בְּחַיֵּי שֵׁנִי, הַשֵּׁנִי אוֹכֵל פֵּרוֹת, וְאִם מֵת - יַחֲזִיר לְיוֹרְשֵׁי הַנּוֹתֵן. מֵת הַשֵּׁנִי וְהַשְּׁלִישִׁי בְּחַיֵּי רִאשׁוֹן, הָרִאשׁוֹן מוֹכֵר קַרְקַע אוֹכֵל פֵּרוֹת, דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין לוֹ אֶלָּא אֲכִילַת פֵּרוֹת בִּלְבַד. חִזְקִיָּה אָמַר: הַלָּכָה כְּרַבִּי. אָמַר רַבִּי יַנַּאי: מוֹדֶה רַבִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹתְנָהּ בְּמַתְּנַת שְׂכִיב מְרַע. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: וְלֹא בְּמַתְּנַת בָּרִיא.

כַּהֲדָא: הָהִיא אִיתְּתָא כְּתָבַת נִיכְסַהּ לְחַד בַּר נָשׁ, צְרָכַת וְזַבְּנַת לְבַעְלָהּ. רַבִּי חִיָּה בַּר מַדְיָיא אַעִיל עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵי: לָא כֵן אָמַר רַבִּי יַנַּאי: מוֹדֶה רַבִּי שֶׁאֵינוֹ נוֹתְנָהּ בְּמַתְּנַת שְׂכִיב מְרַע? וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: וְלֹא בְּמַתְּנַת בָּרִיא? הָדָא אִיתְּא, מִכְיוָן דְּבַעְלָהּ זָקוּק מְסַפְּקָא לֵהּ מְזוֹנֵי, וְלָא כְּמַתְּנַת שְׂכִיב מְרַע הוּא?! עַד כְּדוֹן זָקוּק מְסַפְּקָא פִּתָּא וְקִיטְנֵי, דִּלְמָא בֵּיעֵי דִּלְמָא תַּרְנוּגְלִין?! מִמַּה דְּתָנֵי: הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּרוֹת וְקוֹנֶה קַרְקַע,

[כו:]

הֲדָא אָמְרָה, מוֹכֶרֶת קַרְקַע וְלוֹקַחַ קְבוּרָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְאִילֵּין דְּכָתְבִין אֲפִלּוּ לוֹכַל דְּבָרִים מְעִילִין. אָמַר רַבִּי יַעֲקֹב בַּר אַחָא: תָּנֵי תַּמָּן: קְבוּרָה כִּמְזוֹנוֹת, לֹא הָיָה לָהּ קְבוּרָה, מִן מַה דְּתָנֵי הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּרוֹת וְקוֹנֶה קַרְקַע, הֲדָא אָמְרָה, מוֹכֵר קַרְקַע וְלוֹקַחַ קְבוּרָה. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: וְאִילֵּין דְּכָתְבִין ׳אִין סָנָת, אִין סָנוּת׳ - תְּנַאי מָמוֹן הוּא, וְקַיֶּימְנוּהָ רַבָּנָן.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, אֵין הַגְּדוֹלִים מִתְפַּרְנְסִין עַל הַקְּטַנִּים, וְלֹא הַקְּטַנִּים נִזּוֹנִין עַל הַגְּדוֹלִים, אֶלָּא חוֹלְקִין בְּשָׁוֶה. נָשְׂאוּ גְּדוֹלִים, יִשְּׂאוּ קְטַנִּים. וְאִם אָמְרוּ קְטַנִּים: ׳הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִין כְּדֶרֶךְ שֶׁנְּשָׂאתֶם אַתֶּם׳ - אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן; אֶלָּא מַה שֶּׁנָּתַן לָהֶן אֲבִיהֶן נָתַן. הִנִּיחַ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת, אֵין הַגְּדוֹלוֹת מִתְפַּרְנְסוֹת עַל הַקְּטַנּוֹת, וְלֹא הַקְּטַנּוֹת נִזּוֹנוֹת עַל הַגְּדוֹלוֹת, אֶלָּא חוֹלְקוֹת בְּשָׁוֶה. נִשְּׂאוּ גְּדוֹלוֹת, יִשְּׂאוּ הַקְּטַנּוֹת. וְזֶה חֹמֶר בְּבָנוֹת מִבָּנִים: שֶׁהַבָּנוֹת נִזּוֹנוֹת עַל הַבָּנִים, וְאֵינָן נִזּוֹנוֹת עַל הַבָּנוֹת.

גְּמָרָא: רַבִּי יִרְמְיָה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי זְעֵירָא: נָסְבִין רַבְרְבַיָּא מֵאָה גַּרְבִין, וְאִנּוּן טָבִין עֶשְׂרִים דִּינָרִין. נָסְבִין זְעֵירַיָּא מֵאָה גַּרְבִין, דִּנּוּן טָבִין עֲשָׂרָה דִּינָרִין? אֲמַר לֵהּ: כְּמָה דְּנָסְבִין אִילֵּין יִסְּבוּן אִילֵּין.

הַדְרָן עֲלָךְ יֵשׁ נוֹחֲלִין

פֶּרֶק תְּשִׁיעִי

הֲלָכָה א: מַתְנִיתִין: מִי שֶׁמֵּת וְהִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת, בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּין, הַבָּנִים יִרְשׁוּ וְהַבָּנוֹת יִזּוֹנוּ. נְכָסִים מְמֻעָטִין, הַבָּנוֹת יִזּוֹנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים. אַדְמוֹן אוֹמֵר: בִּשְׁבִיל שֶׁאֲנִי זָכָר הִפְסַדְתִּי?! אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן.

גְּמָרָא: כֵּינִי מַתְנִיתָא: ׳הַבָּנוֹת יִזּוֹנוּ וְהַבָּנִים יִשְׁאֲלוּ עַל הַפְּתָחִים׳.

רַבִּי יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: וְהוּא שֶׁיֵּשׁ שָׁם לָאֵלּוּ מְזוֹנוֹת שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ. שְׁמוּאֵל אָמַר: זוֹ דִּבְרֵי רַבָּן גַּמְלִיאֵל בְּרַבִּי; אֲבָל דִּבְרֵי חֲכָמִים עַד שֶׁיִּבְגְּרוּ אוֹ עַד שֶׁיִּנָּשְׂאוּ. וְאִית בַּהּ לְקַלָּא וְאִית בַּהּ לְחֻמְרָא, פְּעָמִים שֶׁסְּמוּכִין לְבֶגֶר וּפְעָמִים שֶׁרְחוֹקוֹת מִן הַבֶּגֶר. בְּעוֹן קֳמֵי רַבִּי חִיָּה בַּר וָוה: אֵיךְ שְׁמַעְתְּנַהּ מֵרַבִּי יוֹחָנָן? אֲמַר לוֹן: אֲנָא לָא שְׁמַעִית מִנֵּיהּ הֲדָא מִלְתָּא, אֶלָּא מִן מַה דְּתָנֵי בַּר הוֹשַׁעְיָה בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: הָיָה שָׁם לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ מְזוֹן שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְנִתְמַעֲטוּ נְכָסִין. אֲמַר לֵהּ: הוֹאִיל וְהִתְחִילוּ בְּהֶתֵּר, הִתְחִילוּ.

[כז.]

רַבִּי חֲנִינָה וְרַבִּי מָנָא, חַד אָמַר: וְהוּא שֶׁיִּהְיֶה בַּסּוֹף מְזוֹן שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ. וְחוֹרָנָה אָמַר: אֲפִלּוּ מִתְּחִלָּה.

לֹא הָיָה שָׁם לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ מְזוֹן שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְהוֹתִירוּ, יֵשׁ שָׁם מָזוֹן לָאֵלּוּ וְלָאֵלּוּ שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ. אָמַר רַבִּי אַמִּי בַּבְלָיָא: נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: אִם עָמְדוּ יְתוֹמִין וּמָכְרוּ, שֶׁלָּהֶן מְכָרוּ. כָּל שֶׁכֵּן אִם הוֹתִירוּ, יַחֲלֹקוּ.

לֹא הָיָה שָׁם לָאֵלוּ וְלָאֵלוּ מִזּוֹן שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, מַהוּ שֶׁיֹּאמְרוּ בָּנִים לְבָנוֹת: ׳כְּלוּם אֵין לָכֶם אֶלָּא מִזּוֹן שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ׳? אָמַר רַבִּי אַבְדּוּמִי: נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: אִם אָמְרוּ הַיְתוֹמִים ׳הֲרֵי אָנוּ מַעֲלִין נִכְסֵי אָבִינוּ יוֹתֵר דִּינָר׳ - אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן. וְהָכָה אֵין שׁוֹמְעִין לָהֶן.

רַב חִסְדָּא בָּעֵי: הָיָה שָׁם לָאֵלוּ וְלָאֵלוּ מִזּוֹן שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, וְאַלְמָנָה לָזוּן, מַהוּ? נִשְׁמְעִנַּהּ מֵהָדָא: וְהוּא שֶׁיְּהֵא שָׁם לָאֵלוּ וְלָאֵלוּ מִזּוֹן שְׁנֵים־עָשָׂר חֹדֶשׁ, חוּץ מִכְּתֻבַּת אִשָּׁה, חוּץ מִמְּזוֹנוֹת אַלְמָנָה, חוּץ מִפַּרְנָסַת בָּנוֹת, חוּץ מִמִּלְוֶה בִּשְׁטָר, חוּץ מִמִּלְוֶה בְּעֵדִים, חוּץ מִקִּבּוּרָתָהּ.

אַלְמָנָה וּבָנוֹת שְׁתֵּיהֶן שָׁווֹת, אַלְמָנָה וּבָנִים שְׁנֵיהֶן שָׁוִין, אֵין אַלְמָנָה דּוֹחָה לִבְנוֹת, וְלֹא בָּנוֹת דּוֹחוֹת לְאַלְמָנָה. פְּעָמִים שֶׁהָאַלְמָנָה דּוֹחָה לִבְנוֹת עַל־יְדֵי בָּנִים. כֵּיצַד? שֶׁהָאַלְמָנָה דּוֹחָה לִבְנוֹת עַל־יְדֵי בָּנִים, כָּךְ תִּדְחֶה אַלְמָנָה לִבָּנִים! אָמְרֵי: רְאוּיָה הִיא לִתְבַּע כְּתֻבָּתָהּ וּלְאַבֵּד מְזוֹנוֹתֶיהָ. כַּהֲדָא אַרְמַלְתֵּיהּ דְּרַבִּי שֶׁבְּתַי,

[כז:]

הֲוָת מְבַזְּבְזָה בִּנְכָסֵיהּ, אֲתוֹן בְּנוֹי קַרְבוֹן לְרַבִּי לְעָזָר, אֲמַר לוֹן: ׳וּמָה נָעֲבִיד לְכוֹן וְאִנּוּן עַמָּא שָׁטְיָא׳! מִי נַחְתּוֹן, אַמְרוֹן לְכָתּוֹבָה: ׳מַה נַעֲבִיד׳? אֲמַר לוֹן: אִיתְחֲמוֹן זַבְּנוֹן מִן נִכְסֵי, וְאָתְיָא וְתָבְעָה פַּרְנָא וְלֵית לַהּ מְזוֹנִין׳. בָּתַר יוֹמִין אֲתַת וּקְרִיבַת לְרַבִּי לְעָזָר, אֲמַר לַהּ: ׳יְבָא עָלַי אִם אָמַרְתִּי לָהֶן דָּבָר, וּמַה נָעֲבִיד וּמַכַּת פְּרוּשִׁין נָגְעוּ בָהּ׳?!

רַב חֲנַנְאֵל בְּשֵׁם רַבִּי זְעֵירָא בְּשֵׁם אַבָּא בַּר יִרְמְיָה: שְׁנֵי דְבָרִים אָמַר חָנָן וַהֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. שִׁבְעָה דְבָרִים אָמַר אַדְמוֹן וְאֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ. רַבִּי בָּא בַּר זַבְדָּא בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָק בֶּן חֲקוֹלָה: כָּל מָקוֹם שֶׁשָּׁנִינוּ ׳אָמַר רַבָּן גַּמְלִיאֵל: רוֹאֶה אֲנִי אֶת דִּבְרֵי אַדְמוֹן׳ - הֲלָכָה כְּאַדְמוֹן.

הֲלָכָה ב: מַתְנִיתִין: הִנִּיחַ בָּנִים וּבָנוֹת וְטוּמְטוּם; בִּזְמַן שֶׁהַנְּכָסִים מְרֻבִּין - הַזְּכָרִים דּוֹחִין אוֹתוֹ אֵצֶל הַנְּקֵבוֹת. נְכָסִים מְמוּעָטִין - הַנְּקֵבוֹת דּוֹחוֹת אוֹתוֹ אֵצֶל הַזְּכָרִים. הָאוֹמֵר: ׳אִם יָלְדָה אִשְׁתִּי זָכָר יִטֹּל מָנֶה׳, יָלְדָה זָכָר - נוֹטֵל מָנֶה. ׳וְאִם נְקֵבָה מָאתַיִם׳, יָלְדָה נְקֵבָה - נוֹטֶלֶת מָאתַיִם. ׳אִם זָכָר מָנֶה, וְאִם נְקֵבָה מָאתַיִם׳, וְיָלְדָה זָכָר וּנְקֵבָה, הַזָּכָר נוֹטֵל מָנֶה וְהַנְּקֵבָה מָאתַיִם. יָלְדָה טוּמְטוּם, אֵינוֹ נוֹטֵל. וְאִם אָמַר ׳כָּל מַה שֶׁתֵּלֵד אִשְׁתִּי יִטֹּל׳ - הֲרֵי זֶה יִטֹּל. וְאִם אֵין שָׁם יוֹרֵשׁ אֶלָּא הוּא, יוֹרֵשׁ אֶת הַכֹּל.

גְּמָרָא: שְׁמוּאֵל אָמַר: זָכִין לְעֻבָּרִין. רַבִּי לְעָזָר אָמַר: אֵין זָכִין לְעֻבָּרִין. מַתְנִיתָא פְּלִיגָא עַל רַבִּי לְעָזָר: גֵּר שֶׁמֵּת וּבִזְבְּזוּ יִשְׂרָאֵל אֶת נְכָסָיו, וְנוֹדַע שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֵּן אוֹ שֶׁהָיְתָה אִשְׁתּוֹ מְעֻבֶּרֶת, כֻּלָּן חַיָּבִין לְהַחְזִיר. הֶחְזִירוּ וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבֵּן אוֹ שֶׁהִפִּילָה אִשְׁתּוֹ - הַמַּחְזִיק בָּאַחֲרוֹנָה זָכָה, בָּרִאשׁוֹנָה לֹא זָכָה! פְּתַר לַהּ מִשּׁוּם יֵאוּשׁ. וַאֲפִלּוּ כְּשְׁמוּאֵל לֵית הוּא פְּלִיגָא, אוֹ אֲפִלּוּ בָּאַחֲרוֹנָה לֹא יִזְכֶּה. עוֹד הוּא מִשּׁוּם יֵאוּשׁ.

תָּנֵי: הָאוֹמֵר: ׳הַמְבַשֶּׂרִינִי אִם יָלְדָה אִשְׁתִּי זָכָר, יִטֹּל מָאתַיִם׳, יָלְדָה זָכָר - נוֹטֵל מָאתַיִם. ׳אִם נְקֵבָה מָנֶה׳, יָלְדָה נְקֵבָה -

נוֹטֵל מָנֶה. ׳אִם זָכָר מָאתַיִם אִם נְקֵבָה מָנֶה׳, זָכָר וּנְקֵבָה – אֵין לוֹ אֶלָּא מָנֶה. אָמַר רַבִּי מָנָא: בִּטְלָהּ צָרַת נְקֵבָה שִׁמְחַת זָכָר.

הֲלָכָה ג: מַתְנִיתִין: הִנִּיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, הִשְׁבִּיחוּ גְּדוֹלִים אֶת

[כח.]

הַנְּכָסִים, הִשְׁבִּיחוּ לָאֶמְצַע. וְאִם אָמְרוּ ׳רְאוּ מַה שֶּׁהִנִּיחַ לָנוּ אַבָּא, הֲרֵי אָנוּ עוֹשִׂין וְאוֹכְלִין׳, הִשְׁבִּיחוּ לְעַצְמָן. וְכֵן הָאִשָּׁה שֶׁהִשְׁבִּיחָה אֶת הַנְּכָסִים, הִשְׁבִּיחָה לָאֶמְצַע. אִם אָמְרָה ׳רְאוּ מַה שֶּׁהִנִּיחַ לִי בַּעְלִי, הֲרֵינִי עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת׳, הִשְׁבִּיחָה לְעַצְמָהּ.

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי לָא: אִם אָמְרוּ בְּבֵית דִּין. דְּבֵי רַבִּי יַנַּאי אָמְרֵי: אֲפִלּוּ עִירְנָיָה. רַב אָמַר: אֲפִלּוּ סַל, אֲפִלּוּ קוּרְדּוֹם. תָּנֵי רַבִּי חִיָּה: אֲפִלּוּ מַחַט, אֲפִלּוּ מֶקֶף צָמִיד פָּתִיל.

אָמַר רַבִּי חֲנִינָה: הַמַּשִּׂיא אֶת בְּנוֹ בְּבֵיתוֹ, זָכָה בַּבַּיִת. תָּנֵי רַב הוֹשַׁעְיָה: בַּבַּיִת, וְלֹא בַּמִּטַּלְטְלִין. רַבִּי לָא חִלֵּק אֶת הַטְּרִיקְלִין בֵּינוֹ לְבֵין בְּנוֹ. רַבִּי חַגַּי בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹסֵי: הָיְתָה חֲפָתוֹ בְּקִיטוֹן, וְעָשָׂה לוֹ הֶסֵּב בַּטְּרִיקְלִין, מַהוּ? אֲמַר לֵהּ: לֵית חָמֵי לֵהּ מַפְקָה.

רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: חוֹלְקִין לִקְטַנִּים מִפְּנֵי גְּדוֹלִים. אֶלָּא, עָמְדוּ קְטַנִּים וּמָצְאוּ דָּבָר יָתֵר וּמִיחוּ? רַבִּי אַבָּהוּ אָמַר: נִשְׁבָּעִין לָהֶן. אָמַר רַבִּי מָנָא: כָּל הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה, חוּץ מִזּוֹ.

רַבִּי חִיָּה רַבָּה אָמַר: סְתָם אַחִין שֶׁתִּפִּין עַד שְׁלֹשָׁה דּוֹרוֹת. אָמַר רַבִּי בַּר בּוּן: אַף רַב הַמְנוּנָא הוֹרֵי כֵּן.

אָמַר רַבִּי אַמִּי: בֵּן שְׁנוּרְאָה חָלוּק בְּחַיֵּי אָבִיו, מַה שֶּׁסִּגֵּל לְעַצְמוֹ. כַּהֲדָא חַד בַּר נָשׁ אִתְעֲבִיד סַפָּר. בְּעָא אָחוֹי מִפְלַג עִמֵּיהּ, אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי אַמִּי, אָמַר: ׳כְּךְ אָנוּ אוֹמְרִים, אָדָם שֶׁמָּצָא מְצִיאָה אֶחָיו חוֹלְקִין עִמּוֹ׳?! חַד בַּר נָשׁ נְפַק לְשִׁלִּיחוּתָא, בְּעָא אָחוֹי מִפְלוּג עִמֵּיהּ, אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי אַמִּי, אָמַר: ׳כְּךְ אָנוּ אוֹמְרִים, אָדָם שֶׁיָּצָא לְלִיסְטָיָא, אֶחָיו חוֹלְקִין עִמּוֹ׳?! רַבִּי הוֹרְיָינָה אָחוֹי דְּרַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר סוּסְרְטַי, בְּעָא אָחוֹי מִפְלוּג עִמֵּיהּ, אָמַר לוֹ אַלֶּכְסַנְדְּרִי אָחוֹי: יָדַע אַתְּ דִּשְׁבַק אֲבוּנַן אַלְפִּים.

וְכֵן הָאִשָּׁה וְכוּ׳. אָמַר רַבִּי לָא: אָמְרָה בְּבֵית דִּין.

[כח:]

הֲלָכָה ד: מַתְנִיתִין: הָאַחִין הַשּׁוּתָפִין שֶׁנָּפַל אֶחָד מֵהֶן לְאֶמְנוּת, נָפַל לָאֶמְצַע. חַלָּה וְנִתְרַפֵּא, נִתְרַפֵּא מִשֶּׁל עַצְמוֹ. הָאַחִין שֶׁעָשׂוּ מִקְצָתָן שׁוֹשְׁבִינוּת בְּחַיֵּי הָאָב, חֲזָרָה הַשּׁוֹשְׁבִינוּת, חֲזָרָה לָאֶמְצַע שֶׁהַשּׁוֹשְׁבִינוּת נִגְבֵּית בְּבֵית דִּין. אֲבָל שִׁלַּח לוֹ חֲבֵרוֹ כַּדֵּי יַיִן וְכַדֵּי שֶׁמֶן, אֵינָן נִגְבִּין, מִפְּנֵי שֶׁהוּא גְּמִילוּת חֲסָדִים.

גְּמָרָא: תָּנֵי: הָאַחִין הַשּׁוּתָפִין שֶׁנָּפַל אֶחָד מֵהֶן לְאֶמְנוּת הַמֶּלֶךְ. בִּזְמַן שֶׁבָּאִין מִכֹּחַ הָאָרִיס, נוֹטְלִין מִכֹּחַ הָאָרִיס. מִכֹּחַ בַּעַל הַבַּיִת, נוֹטְלִין מִכֹּחַ בַּעַל הַבַּיִת. כַּהֲדָא דְרַב נַחְמָן בַּר שְׁמוּאֵל בַּר נַחְמָן, נִתְפַּשׂ לְבוּלֵי. אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי אַמִּי, אָמַר: אֵין אִית בְּנִיכְסוֹי דְּנַחְמָן שֶׁנִּתְפַּשׂ לְבוּלֵי, יִנָּתֵן לוֹ מִנְּכָסָיו. וְאִם לָאו, יִנָּתֵן לוֹ מִן הָאֶמְצַע.

חַלָּה וְנִתְרַפֵּא, נִתְרַפֵּא מִשֶּׁל עַצְמוֹ. תְּנֵי: רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כָּל מַכָּה שֶׁיֵּשׁ לָהּ קִיצָה, מִתְרַפְּאָה מִכְּתֻבָּתָהּ. שֶׁאֵין לָהּ קִיצָה, מִתְרַפְּאָה מִן הַנְּכָסִים. כַּהֲדָא קְרִיבְתֵּיהּ דְּרַבִּי שִׁמְעוֹן בַּר וָוא הֲוָת חָשְׁשָׁה עֵינֵהּ. אֲתָת גַּבֵּי רַבִּי יוֹחָנָן, אֲמַר לַהּ: קְצִיץ הֲוָא אֲהָן אַסְיָךְ? אִין קְצִיץ - מִן פֵּרְנָיִךְ, אִין לָא קְצִיץ - בַּעְלִיךְ יְהִיב לִיךְ. וְלָא כֵן תְּנִינַן: אַל תַּעַשׂ עַצְמָךְ כְּעָרְכֵי הַדַּיָּנִין, וְמַר רַבִּי חַגַּי בְּשֵׁם רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי, אָסוּר לְגַלּוֹת לְיָחִיד דִּינוֹ? אָמְרִי: יָדַע הֲוָה רַבִּי יוֹחָנָן דְּהִיא אִיתָּא כְּשֵׁרָה, בְּגִין כֵּן גַּלֵּי לָהּ. בַּעְלָהּ בָּעֵי הָן דְּקְצִץ, וְהִיא בָּעְיָה הָן דְּלָא קְצַץ, לְמַאן שָׁמְעִין? לָא לְבַעְלָהּ?! אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: הֲדָא דְתֵימַר, בְּהוּא דְּלֵית דִּינֵיהּ עִמֵּיהּ, בְּרַם בְּהוּא דְּאִית דִּינֵיהּ עִמֵּיהּ, אָמַר לֵהּ מִלְּתָא.

הֲלָכָה ה: מַתְנִיתִין: הַשּׁוֹלֵחַ סִבְלוֹנוֹת לְבֵית חָמִיו, שִׁלַּח שָׁם מֵאָה מָנֶה, וְאָכַל שָׁם סְעֻדַּת חָתָן אֲפִלּוּ בְּדִינַר, אֵינָן נִגְבִּין. לֹא אָכַל שָׁם סְעֻדַּת חָתָן, הֲרֵי אֵלּוּ נִגְבִּין. שִׁלַּח סִבְלוֹנוֹת מְרֻבִּין כְּדֵי שֶׁיָּבוֹאוּ עִמָּהּ לְבֵית בַּעְלָהּ, הֲרֵי אֵלּוּ נִגְבִּין. סִבְלוֹנוֹת מוּעָטִין כְּדֵי שֶׁתִּשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶן וְהִיא בְּבֵית אָבִיהָ, אֵינָן נִגְבִּין.

גְּמָרָא: חַד בַּר נָשׁ שִׁלַּח לַאֲרוּסְתּוֹ סִבְלוֹנוֹת מְרֻבִּין. אֲמְרוּ לֵהּ קְרִיבוּי: לָא תִּטְעוֹם תַּמָּן כְּלוּם. אֲזַל וְלָא שְׁמַע לוֹן וְכַל. וּנְפַל בֵּיתָא וּזְכוֹן בְּכֻלָּא. חַד בַּר נָשׁ שִׁלַּח לַאֲרוּסְתּוֹ עֶשְׂרִים וְאַרְבַּע

[כט.]

קְרָנוֹת מִינֵי חֲדַת בֵּין פֶּסַח לָעֲצֶרֶת, וְלָא אִיתְקְשֵׁי לְרַבָּנָן, אֶלָּא מִנָּן אַיְתֵי זֶרַע דְּכִיתָן וְזֵיתִין.

רַבִּי פְּרִידָא אוֹקִיר לְרַבִּי יְהוּדָה נְשִׂיָּא תְּרֵין פּוּגְלִין בֵּין רֵישׁ שַׁתָּא לְצוֹמָא, וַהֲוָה פָּקֵי שְׁמִטְתָּא, וַהֲוָה אִית בּוֹן טְעוּנָא דְּגַמְלָא. אֲמַר לֵהּ רַבִּי: לֵית אִנּוּן אֲסִירִין? לָאו סְפָחִין אִנּוּן? אֲמַר לֵהּ: בְּפָקֵי שְׁמִטְתָּא אִיזְדָּרְעוּן. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הִתִּיר רַבִּי לְקַח יָרָק מוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד.

הֲלָכָה ו: מַתְנִיתִין: שְׁכִיב מְרַע שֶׁכָּתַב כָּל נְכָסָיו לַאֲחֵרִים, שִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא - מַתְּנָתוֹ קַיֶּמֶת, לֹא שִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא - אֵין מַתְּנָתוֹ קַיֶּמֶת. לֹא כָתַב בָּהּ ׳שְׁכִיב מְרַע׳, וְהוּא אוֹמֵר: ׳שְׁכִיב מְרַע הָיִיתִי׳, וְהֵן אוֹמְרִין ׳בְּרִיא הָיָה׳, צָרִיךְ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁשְּׁכִיב מְרַע הָיָה. דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

גְּמָרָא: רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: שִׁיֵּר מִטַּלְטְלִין, לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אֶלָּא הִנִּיחַ לוֹ מָעוֹת וְלָקַח קַרְקַע, כְּמִי שֶׁשִּׁיֵּר לוֹ קַרְקַע. וְדָא דְתֵימַר ׳לֹא שִׁיֵּר קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא, אֵין מַתְּנָתוֹ מַתָּנָה׳ - בְּאוֹתוֹ שֶׁהִבְרִיא, אֲבָל אִם לֹא הִבְרִיא, הֲדָא הִיא דְּמַר רַבִּי יוֹחָנָן בְּשֵׁם רַבִּי יַנַּאי: עֲשׂוּ דִּבְרֵי שְׁכִיב מְרַע כִּבְרִיא שֶׁכָּתַב וְנָתַן. וְהוּא שֶׁמֵּת מֵאוֹתוֹ הַחֹלִי.

מְסָכָּן שֶׁחִלֵּק נְכָסָיו, בֵּין בְּחֹל בֵּין בְּשַׁבָּת, מַה שֶּׁעָשָׂה עָשׂוּי. וְאִם הָיָה בָּרִיא, עַד שֶׁיִּכְתֹּב בְּכֶסֶף בִּשְׁטָר וּבַחֲזָקָה.

אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: נִטְמָא בְּסָפֵק בִּקְעָה, בֵּין בִּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, מַחֲלֹקֶת רַבִּי מֵאִיר וַחֲכָמִים. בָּא לִשְׁאֹל בִּימוֹת הַחַמָּה, נִשְׁאָלִין לוֹ בִּימוֹת הַחַמָּה. בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, נִשְׁאָלִין לוֹ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים. אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן: וּבִלְבַד יָמִים הַסְּמוּכִין

[כט:]

לַגְּשָׁמִים. רַבִּי יַנַּאי בְּשֵׁם רַבִּי: יָד הַשְּׁטָרוֹת לַתַּחְתּוֹנָה. אָמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: וְלָא מַתְנִיתָא הִיא? לֹא כָתַב לָהּ שְׁכִיב מְרַע וְהוּא אוֹמֵר: ׳שְׁכִיב מְרַע׳ וְכוּ׳. וַהֲוָה רַבִּי יַנַּאי מְקַלֵּס לֵהּ (ישעיה מו, ו): ״הַזָּלִים זָהָב מִכִּיס״; ״בְּנִי, אַל יָלֻזוּ מֵעֵינֶיךָ״ וְגוֹ׳ (משלי ג, כא).

חַד טָלֵי זַבִּין נְכָסוֹי, אֲתָא עוּבְדָא קֳמֵי רַבִּי חִיָּה בַּר יוֹסֵף וְרַבִּי יוֹחָנָן. רַבִּי חִיָּה בַּר יוֹסֵף אָמַר: חֲזָקָה עַל בֶּן דַּעַת חָתְמוּ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: מִכְּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לַעֲקֹר נְכָסִין מִמִּשְׁפָּחָה, עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה. אוֹמֵר רַבִּי יוֹחָנָן: יָד הַשְּׁטָרוֹת לָעֶלְיוֹנָה. רַבִּי יַסָּא בְּעָא קֳמֵי רַבִּי יוֹחָנָן: מַה בְּרַבִּי? דְּרַבִּי אָמַר: יָד בַּעַל הַשְּׁטָר לַתַּחְתּוֹנָה! אֲמַר לֵהּ: דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא יָד הַשְּׁטָרוֹת לָעֶלְיוֹנָה. וְהֵיךְ אַתּוּן אָמְרִין? אַתָּא עוֹבְדָא קֳמֵי רַבִּי חִיָּה בַּר יוֹסֵף, וְאָמַר: חֲזָקָה עַל בֶּן דַּעַת חָתְמוּ. וַתְּ אֲמַרְתְּ: מִכְּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו לַעֲקֹר נְכָסִים מִמִּשְׁפָּחָה לְמִשְׁפָּחָה עָלָיו לְהָבִיא רְאָיָה! אֲמַר לֵהּ: אֲנָא לָא אֲמָרִית הָדָא מִלְּתָא. אָמַר רַבִּי זֵירָא קֳמֵי רַבִּי יַסָּא: אַפְלוּ בָּעֵי רַבִּי יוֹחָנָן מִיכְפּוֹר, וְלָא כֵן אָמַר רַבִּי יַנַּאי בְּשֵׁם רַבִּי: יָד בַּעַל הַשְּׁטָר לַתַּחְתּוֹנָה, אֲמַר לֵהּ רַבִּי יוֹחָנָן: וְלָאו מַתְנִיתָא הִיא! אֶלָּא חֲכָמִים שֶׁהֵן כְּרַבִּי. רַב יִרְמְיָה בְּשֵׁם רַב: הֲלָכָה כְּרַבִּי מֵאִיר. שְׁמוּאֵל אָמַר: חִלּוּפִין הִיא מַתְנִיתָא.

מַהוּ הָרְאָיָה? חַבְרַיָּא רַבְרְבַיָּא אָמְרֵי, עֵדִים. חַבְרַיָּא זְעִירַיָּיא אָמְרֵי, אֵין עֵדִים, כְּלוּם פְּלִיגִי אֶלָּא עַל הָעֵדִים?! אָמַר רַבִּי אַחָא: כֵּיוָן שֶׁאָמַרְתִּי לָכֶם לִכְתֹּב שְׁכִיב מְרַע, וְלֹא כְתָבְתֶּם, שַׁקָּרִים אַתֶּם.

הֲלָכָה ז: מַתְנִיתִין: הַמְּחַלֵּק נְכָסָיו עַל פִּיו, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: אֶחָד בָּרִיא וְאֶחָד מְסֻכָּן, נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת נִקְנִין בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה, וְשֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת אֵין נִקְנִין אֶלָּא בִּמְשִׁיכָה. אָמְרוּ לוֹ: מַעֲשֶׂה בְּאִימָּן שֶׁל בְּנֵי רוֹכֶל שֶׁהָיְתָה חוֹלָה, וְאָמְרָה: ׳תְּנוּ תֵּן כְּבֵינָתִי לְבִתִּי׳, וְהִיא בִּשְׁנֵים־עָשָׂר מָנֶה, וּמֵתָה, וְקִיְּמוּ חֲכָמִים אֶת דִּבְרֶיהָ. אָמַר לָהֶן: בְּנֵי רוֹכֶל תִּקְבְּרֵן אִמָּן!

גְּמָרָא: עַד כְּדוֹן בְּשֶׁהָיוּ קַרְקָעוֹת וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד. הָיוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמִטַּלְטְלִין בְּמָקוֹם אַחֵר? אָמַר רַבִּי בּוֹן: נִשְׁמְעִנָּהּ מֵהָדָא: אָמַר לָהֶן רַבִּי אֱלִיעֶזֶר: מַעֲשֶׂה בְּמֵרוֹנִי שֶׁהָיָה בִּירוּשָׁלַיִם, וְהָיוּ לוֹ מִטַּלְטְלִין הַרְבֵּה וּמְבַקֵּשׁ לְחַלְּקָן. אָמְרוּ לוֹ: אֵין לְךָ תַּקָּנָה, אֶלָּא אִם כֵּן קָנִיתָ קַרְקַע. מֶה עָשָׂה? הָלַךְ וְקָנָה סֶלַע אֶחָד סָמוּךְ לִירוּשָׁלַיִם, אָמַר: ׳חֲצָיָהּ צְפוֹנִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי וְעִמּוֹ מֵאָה צֹאן וּמֵאָה חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן, מֵחֲצָיָהּ דְּרוֹמִי אֲנִי נוֹתֵן לִפְלוֹנִי עִם מֵאָה חָבִיּוֹת שֶׁל שֶׁמֶן׳. וּבָא מַעֲשֶׂה לִפְנֵי חֲכָמִים

[ל.]

וְקִימוּ אֶת דְּבָרָיו! אָמַר רַבִּי חֲנַנְיָה קָמֵי רַבִּי מָנָא: וְלָא שְׁכִיב מְרַע הוּא?! לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה אֶלָּא בִּכְתָב, וְכָא אֲפִלּוּ בִּדְבָרִים. לְפִי שֶׁבְּכָל מָקוֹם אֵין אָדָם מְזַכֶּה עַד שֶׁיִּהְיוּ קַרְקָעוֹת וּמְטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אֶחָד, וְכָא אֲפִלּוּ קַרְקָעוֹת בְּמָקוֹם אֶחָד וּמְטַלְטְלִין בְּמָקוֹם אַחֵר. אֲמַר לֵהּ: וְלָא רַבִּי אֶלִיעֶזֶר הִיא? שָׁנְיָא הִיא?! שְׁכִיב מְרַע דְּרַבִּי לִיעֶזֶר כְּבָרְיָא דְּרַבָּנָן! אֲמַר לֵהּ: שְׁכִיב מְרַע דְּרַבִּי אֶלִיעֶזֶר כְּבָרְיָא דְּרַבָּנָן. תַּמָּן תְּנִינַן: רַבִּי עֲקִיבָה אוֹמֵר: קַרְקַע כָּל שֶׁהוּא. אָמַר רַבִּי מַתַּנְיָה: תִּפְתֵּר מְקוֹם שְׁבֹלֶת אַחַת וּמַרְגָּלִית טְמוּנָה בּוֹ.

אָמַר רַבִּי יוֹסֵי בְּרַבִּי בוּן: עִילָּא הָיָה רוֹצֶה לְקַלְקֵל, שֶׁהֵן זוֹרְעִין כְּרִכְמִין בַּכֶּרֶם.

הֲלָכָה ח: מַתְנִיתִין: וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: בְּשַׁבָּת דְּבָרָיו קַיָּמִין, מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לִכְתֹּב, אֲבָל לֹא בְּחֹל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: בְּשַׁבָּת אָמְרוּ, קַל וָחֹמֶר בְּחֹל. כַּיּוֹצֵא בּוֹ: זָכִין לְקָטָן וְאֵין זָכִין לְגָדוֹל. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר: לְקָטָן אָמְרוּ, קַל וָחֹמֶר לְגָדוֹל.

גְּמָרָא: אִית תַּנַּי תָּנֵי וּמַחְלִיף. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: כֵּינִי מַתְנִיתָא: אִם בְּשַׁבָּת אָמְרוּ, קַל וָחֹמֶר בְּחֹל. אִית תַּנַּי תָּנֵי וּמַחְלִיף רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי אָמַר: כֵּינִי מַתְנִיתָא: אִם בְּקָטָן אָמְרוּ, קַל וָחֹמֶר בְּגָדוֹל.

הֲלָכָה ט: מַתְנִיתִין: נָפַל הַבַּיִת עָלָיו עַל אָבִיו, עָלָיו וְעַל יוֹרְשָׁיו, עָלָיו וְעַל מוֹרִישָׁיו, וְהָיְתָה עָלָיו כְּתֻבַּת אִשָּׁה וּבַעֲלֵי חוֹב. יוֹרְשֵׁי הָאָב אוֹמְרִים: הַבֵּן מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הָאָב. וּבַעֲלֵי הַחוֹב אוֹמְרִים: הָאָב מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבֵּן. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יַחֲלֹקוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִין: הַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן. נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִשְׁתּוֹ; יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל אוֹמְרִים: הָאִשָּׁה מֵתָה רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵת הַבַּעַל. וְיוֹרְשֵׁי הָאִשָּׁה אוֹמְרִים: הַבַּעַל מֵת רִאשׁוֹן וְאַחַר כָּךְ מֵתָה הָאִשָּׁה. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים: יַחֲלֹקוּ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים: הַנְּכָסִין בְּחֶזְקָתָן; כְּתֻבָּה בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הַבַּעַל; וּנְכָסִין הַנִּכְנָסִין וְהַיּוֹצְאִין עִמָּהּ, בְּחֶזְקַת יוֹרְשֵׁי הָאָב. נָפַל הַבַּיִת עָלָיו וְעַל אִמּוֹ, אֵלּוּ וָאֵלּוּ מוֹדִין שֶׁיַּחֲלֹקוּ. אָמַר רַבִּי עֲקִיבָה:

[ל:]

מוֹדָה אֲנִי בָּזֶה שֶׁהַנְּכָסִים בְּחֶזְקָתָן. אָמַר לוֹ בֶּן עַזַּאי: עַל חֲלוּקִין אָנוּ מִצְטָעֲרִין, אֶלָּא שֶׁבָּאתֶם לַחֲלֹק עָלֵינוּ אֶת הַשָּׁוִין?!

גְּמָרָא: אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: זֹאת אוֹמֶרֶת שֶׁבֶּן עַזַּאי חָבֵר וְתַלְמִיד לְרַבִּי עֲקִיבָה.

הַדְּרָן עָלָךְ פֶּרֶק מִי שֶׁמֵּת

פֶּרֶק עֲשִׂירִי

הֲלָכָה א: **מַתְנִיתִין**: גֵּט פָּשׁוּט עֵדָיו מִתּוֹכוֹ, וּמְקֻשָּׁר מֵאֲחוֹרָיו. פָּשׁוּט שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו מֵאֲחוֹרָיו, וּמְקֻשָּׁר שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו מִתּוֹכוֹ - שְׁנֵיהֶן פְּסוּלִין. רַבִּי חֲנַנְיָה בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מְקֻשָּׁר שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו מִתּוֹכוֹ - כָּשֵׁר, מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ פָּשׁוּט. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכֹּל כְּמִנְהַג הַמְּדִינָה.

גְּמָרָא: וּמִנַּיִן לְגֵט הַמְקֻשָּׁר? אָמַר רַבִּי אִימִּי (יִרְמְיָה לב, יא): "וָאֶקַּח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה", "וְאֶת הֶחָתוּם" - זֶה הַמְקֻשָּׁר, "וְאֶת הַגָּלוּי" - זֶה הַפָּשׁוּט שֶׁבַּמְקֻשָּׁר. "וְאֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַחֻקִּים" שֶׁבֵּין זֶה לָזֶה, אֶלָּא שֶׁזֶּה בִּשְׁנַיִם וְזֶה בִּשְׁלשָׁה; זֶה מִתּוֹכוֹ וְזֶה מֵאֲחוֹרָיו.

וְרַבָּנִן דְּקֵיסָרִין אָמְרִין: "וָאֶקַּח אֶת סֵפֶר הַמִּקְנָה" - זֶה הַפָּשׁוּט, "וְאֶת הֶחָתוּם" - זֶה הַמְקֻשָּׁר, "וְאֶת הַגָּלוּי" - זֶה הַפָּשׁוּט שֶׁבַּמְקֻשָּׁר. "וְאֶת הַמִּצְוָה וְאֶת הַחֻקִּים" - שֶׁבֵּין זֶה לָזֶה, אֶלָּא שֶׁזֶּה בִּשְׁנַיִם וְזֶה בִּשְׁלשָׁה; וְזֶה מִתּוֹכוֹ וְזֶה מֵאֲחוֹרָיו.

רַבִּי אִידִי בְּשֵׁם רַבִּי יִרְמְיָה: הֲלָכָה מְקֻשָּׁר כָּךְ הוּא: כּוֹתֵב שֵׁם הַמַּלְוֶה וְשֵׁם הַלּוֶוה וְשֵׁם הָעֵדִים וּזְמַן, וּמְקַשְּׁרוֹ, וְחוֹזֵר וְכוֹתֵב כֵּן מִלְּמַטָּה.

חֵשׁ לוֹמַר שֶׁמָּא זִיף! אָמַר רַב הוּנָא: לְעוֹלָם אֵין הָעֵדִים חוֹתְמִין מִלְּמַטָּן עַד שֶׁיִּקְרְאוּ בוֹ מִלְּמַעְלָן: 'אֲנִי פְּלוֹנִי בֶּן פְּלוֹנִי, מְקֻבָּל עָלַי כָּל הַכָּתוּב לְמַעְלָן'.

רַבִּי בָּא בְּשֵׁם רַב יִרְמְיָה: צְרִיכִין הָעֵדִים שֶׁלֹּא לְהִיוֹת רְחוֹקִים מִן הַכְּתָב מְקוֹם שְׁתֵּי שִׁיטִין.

רַבִּי אִידִי בְּשֵׁם רַב יִרְמְיָה: מְקֻשָּׁר - שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו לְאָרְכּוֹ. פָּשׁוּט - שֶׁכָּתְבוּ עֵדָיו לְרָחְבּוֹ. אֵהָן מִלְּגָו, וַאֲהָן מִלְּבַר. הֵיכִי עָבֵיד? אָמַר רַבִּי מָנָא: כֵּיצַד הָעֵדִים חוֹתְמִין בְּגֵט הַמְקֻשָּׁר? אָמַר רַב חוּנָה: בֵּין קֶשֶׁר לְקֶשֶׁר.

אָמַר רַבִּי אִידִי: וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא בֵּין עֵדִים לִשְׁטַר מְקוֹם שְׁנֵי שִׁיטִין. שְׁמוּעוֹן בַּר וָא בְּשֵׁם רַבִּי יוֹחָנָן: חֲלַק מְקוֹם שְׁנֵי שִׁיטִין לְעִנְיָן אַחֵר, אֲפִלּוּ כָּל שֶׁהוּא. אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בַּר רַב יִצְחָק: מַתְנִיתָא אָמְרָה כֵן: 'עַד אֶחָד עִבְרִי וְעַד אֶחָד יְוָנִי,

תּוֹסֶפְתָּא

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק שֵׁנִי

ב,א כָּל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה פֵּרוֹת תָּדִיר, כְּגוֹן שְׂדֵה בֵּית הַשְּׁלָחִין, בֵּית הַבַּעַל - חֶזְקָתָהּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים, וְאֵינָהּ מְיוֹם לְיוֹם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: לֹא אָמְרוּ שָׁלֹשׁ שָׁנִים אֶלָּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בָּא בְּאַסְפַּמְיָא. אֲבָל אִם הָיָה עִמּוֹ בַּמְּדִינָה, כֵּיוָן שֶׁאָכְלָה שָׁנָה אַחַת - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה.

הַלּוֹקֵחַ מֵחֲמַת הַלּוֹקֵחַ, אַף עַל פִּי שֶׁהַלּוֹקֵחַ הָרִאשׁוֹן אוֹמֵר: "גְּזוּלָה הִיא בְּיָדִי" - לֹא כָּל הֵימֶנּוּ לְאַבֵּד זְכוּתוֹ שֶׁל זֶה. הָאוֹכֵל שָׂדֶה מֵחֲמַת אוֹנוֹ, וְנִמְצֵאת אוֹנוֹ שֶׁהִיא פְּסוּלָה - הֲרֵי זֶה אֵינָהּ חֶזְקָה. הָאוֹכֵל שָׂדֶה בְּחֶזְקַת שֶׁהִיא שֶׁלּוֹ וְהוֹצִיא עָלֶיהָ שְׁטַר שֶׁמְּכָרָהּ לוֹ וְשֶׁנָּתְנָה לוֹ בְּמַתָּנָה - יִתְקַיֵּם שְׁטַר בְּחוֹתָמָיו. וְאִם אָמַר: כָּתַבְתִּי שְׁטַר וְנָטַלְתִּי מָעוֹת, שְׁטַר פִּיסְפִּיס הוּא בְּיָדְךָ - הַכֹּל הוֹלֵךְ אַחַר חֶזְקָה. הָאוֹכֵל שָׂדֶה שֵׁשׁ שָׁנִים, וְעֵרְעֵר עָלֶיהָ שָׁלֹשׁ שָׁנִים רִאשׁוֹנוֹת, וּבָאַחֲרוֹנָה אָמַר לוֹ: אַתָּה מָכַרְתָּ לִי וְאַתָּה נָתַתָּ לִי בְּמַתָּנָה, אִם מֵחֲמַת טַעֲנָה רִאשׁוֹנָה - אֵינָהּ חֶזְקָה, שֶׁכָּל טַעֲנָה שֶׁמִּקְצָתָהּ בְּטֵלָה - בְּטֵלָה כֻּלָּהּ.

ב,ב אֵימָתַי אָמְרוּ: 'אָרִיס יִשָּׁבַע שֶׁלֹּא בְּטַעֲנָה'? כָּל זְמַן שֶׁאָרִיס יָצָא מֵאֲרִיסוּתּוֹ - הֲרֵי הוּא כְּכָל אָדָם. שֻׁתָּף, כָּל זְמַן שֶׁשּׁוּתָּף יָצָא מֵשּׁוּתָּפוּתּוֹ - הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל אָדָם. אַפּוֹטְרוֹפּוֹס, כָּל זְמַן שֶׁאַפּוֹטְרוֹפּוֹס יָצָא מֵאַפּוֹטְרוֹפְּסוּתּוֹ - הֲרֵי הוּא כְּאֶחָד מִכָּל אָדָם. הַבֵּן שֶׁחָלַק, וְהָאִשָּׁה שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה - הֲרֵי הֵן כְּאַחַד מִכָּל אָדָם. מְקַבְּלֵי פְּקִדּוֹנוֹת וְהָרוֹעִים וְהַשָּׂכִיר - אֵין לָהֶם חֶזְקָה. הָאוּמָנִין - אֵין לָהֶן חֶזְקָה. כֵּיצַד? רוֹאֶה כֵּלָיו אֵצֶל כּוֹבֵס, וְעַבְדּוֹ אֵצֶל אֻמָּן, אָמַר לוֹ: תֵּן לִי אֶת שֶׁלִּי, אָמַר לוֹ: אַתָּה מְכַרְתָּם לִי וְאַתָּה נָתַתָּם לִי בְּמַתָּנָה - אֵינָהּ חֶזְקָה. אַתָּה אָמַרְתָּ לִי לְמוֹכְרָם, אַתָּה אָמַרְתָּ לְתִנָּם בְּמַתָּנָה - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה.

ב,ג חֶזְקָה - שָׁלֹשׁ שָׁנִים. הֶחֱזִיק הָאָב שָׁנָה אַחַת, וְהַבֵּן שְׁתֵּי שָׁנִים. הָאָב שְׁתֵּי שָׁנִים, וְהַבֵּן שָׁנָה אַחַת - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. הָאָב שָׁנָה, וְהַבֵּן שָׁנָה - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. הֶחֱזִיק בִּפְנֵי הָאָב שָׁנָה אַחַת, וּבִפְנֵי הַבֵּן שְׁתֵּי שָׁנִים - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. בִּפְנֵי הָאָב שְׁתֵּי שָׁנִים, וּבִפְנֵי הַבֵּן שָׁנָה אַחַת - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. בִּפְנֵי הָאָב שָׁנָה, וּבִפְנֵי הַבֵּן שָׁנָה, וּבִפְנֵי הַלּוֹקֵחַ שָׁנָה - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה:

ב,ד הֶחֱזִיק הָאָדָם בִּפְנֵי שְׁנַיִם שָׁנָה הָרִאשׁוֹנָה, בִּפְנֵי שְׁנַיִם שָׁנָה הַשְּׁנִיָּה, בִּפְנֵי שְׁנַיִם שָׁנָה הַשְּׁלִישִׁית - הֲרֵי אֵלּוּ שָׁלֹשׁ עֵדָיוֹת, וְהֵן עֵדוּת אַחַת. נִמְצֵאת כַּת הָרִאשׁוֹנָה זוֹמֶמֶת - הֲרֵי בְּיָדוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים. שְׁנִיָּה - הֲרֵי בְּיָדוֹ שָׁנָה אַחַת. שְׁלִישִׁית - אֵין בְּיָדוֹ כְּלוּם. הָיוּ הֵן הָרִאשׁוֹנִים וְהֵן הָאַחֲרוֹנִים, נִמְצְאוּ זוֹמְמִין בָּרִאשׁוֹנָה - אֵין בְּיָדוֹ כְּלוּם. שְׁנִיָּה - הֲרֵי בְּיָדוֹ שָׁנָה אַחַת. שְׁלִישִׁית - הֲרֵי בְּיָדוֹ שְׁתֵּי שָׁנִים. אָמַר רַבִּי יוֹסֵי: בָּא רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אֵצֶל רַבִּי חֲלַפְתָּא, אָמַר לוֹ: הֲרֵי שֶׁהֶחֱזִיק בִּפְנֵי שְׁנַיִם שָׁנָה רִאשׁוֹנָה, וּבִפְנֵי שְׁנַיִם שָׁנָה שְׁנִיָּה, וּבִפְנֵי שְׁנַיִם שָׁנָה שְׁלִישִׁית, מַהוּ? אָמַר לוֹ: הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. אָמַר לוֹ: אַף אֲנִי אוֹמֵר כֵּן, אֶלָּא שֶׁעַקִּיבָה אוֹמֵר: אֵין חֶזְקָה. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים א ד): "וְלִשְׁלֹמֹה שְׁנֵים עָשָׂר נְצִיבִים עַל כָּל יִשְׂרָאֵל וְכִלְכְּלוּ" וְגוֹ'. וְאוֹמֵר (שָׁם) "וּנְצִיב אֶחָד אֲשֶׁר בָּאָרֶץ". הֱוֵי אוֹמֵר: זֶה חִדֵּשׁ הָעִבּוּר. רַבִּי נְחֶמְיָה אוֹמֵר: זֶה אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמְּמֻנֶּה עַל יְדֵי כֻּלָּן, שֶׁאֵין שִׁבְחוֹ שֶׁל מֶלֶךְ לִהְיוֹת שְׁנֵים עָשָׂר מְשַׁמְּשִׁין אוֹתוֹ, אֶלָּא שְׁנַיִם עָשָׂר מְשַׁמְּשִׁין אֶת הָאֶחָד, וְהָאֶחָד מְשַׁמֵּשׁ אֶת הַמֶּלֶךְ:

ב,ה הַמַּחֲזִיק בִּנְכְסֵי הַגֵּר, נָעַל וְגָדַר וּפָרַץ כָּל שֶׁהוּא - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. נָעַל אֶחָד וְגָדַר אֶחָד - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. נָעֲלוּ שְׁנַיִם וְגָדְרוּ שְׁנַיִם - הֲרֵי זוֹ חֶזְקָה. הָיוּ לוֹ עֶשֶׂר שָׂדוֹת, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בְּאַחַת - הֶחֱזִיק בְּכֻלָּן. עֶשְׂרָה עֲבָדִים, אַף עַל פִּי שֶׁהֶחֱזִיק בְּאֶחָד - לֹא הֶחֱזִיק בְּכֻלָּן. כֵּלִים וַעֲבָדִים, זָכָה בַּכֵּלִים - לֹא זָכָה בָּעֲבָדִים. בָּעֲבָדִים - לֹא זָכָה בַּכֵּלִים. כֵּלִים וְקַרְקָעוֹת, זָכָה בַּקַּרְקָעוֹת - לֹא זָכָה בַּכֵּלִים. בַּכֵּלִים - לֹא זָכָה

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

בַּקְרָקָעוֹת. עֲבָדִים וְקַרְקָעוֹת, זָכָה בַּעֲבָדִים - לֹא זָכָה בַּקַּרְקָעוֹת. בַּקַּרְקָעוֹת - לֹא זָכָה בַּעֲבָדִים. הָלַךְ בָּהּ, בֵּין לְאָרְכָּהּ וּבֵין לְרָחְבָּהּ - הֲרֵי זֶה קָנָה. הִלְכוּ בוֹ שְׁנַיִם - זֶה קָנָה מָקוֹם הִלּוּכוֹ, וְזֶה קָנָה מָקוֹם הִלּוּכוֹ; דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: שְׁנֵיהֶם לֹא קָנוּ עַד שָׁעָה שֶׁיַּחְזִיקוּ. לָקַח מִמֶּנּוּ עֶשֶׂר שָׂדוֹת, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן - הֶחֱזִיק בְּכֻלָּן. שָׂכַר מִמֶּנּוּ עֶשֶׂר שָׂדוֹת, כֵּיוָן שֶׁהֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן - הֶחֱזִיק בְּכֻלָּן. לָקַח מִקְצָתָן וְשָׂכַר מִקְצָתָן, וְהֶחֱזִיק בֵּין בִּלְקִיחָה בֵּין בִּשְׂכִירָה - הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה.

נְכָסִים שֶׁאֵין לָהֶן אַחֲרָיוּת - נִקְנִין עִם נְכָסִים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן אַחֲרָיוּת בְּכֶסֶף וּבִשְׁטָר וּבַחֲזָקָה. כֵּיצַד? אָמַר לוֹ: "חָצֵר וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ". כֵּיוָן שֶׁכָּתַב שְׁטַר, וְקִבֵּל מָעוֹת, וְהֶחֱזִיק בְּאַחַת מֵהֶן - הֶחֱזִיק בְּכֻלָּן. מָקוֹם עֲמִידַת תַּנּוּר וְכִירַיִם בֶּחָצֵר - אֵין לָהֶם חֲזָקָה. קוֹרָה עַל גַּבֵּיהֶן כָּל שֶׁהוּא - הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. תַּרְנְגוֹלִין בֶּחָצֵר - אֵין לָהֶן חֲזָקָה. עֲשָׂה לָהֶן גַּג גָּבוֹהַּ עֲשָׂרָה טְפָחִים - הֲרֵי זוֹ חֲזָקָה. צָנוֹר -אֵין לוֹ חֲזָקָה. מָקוֹם קִילּוּחוֹ - יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. פֶּתַח בֶּחָצֵר, אַף עַל פִּי שֶׁסְּתָמוֹ - אֵין לוֹ חֲזָקָה. פָּרַץ פַּצִּימְיו - יֵשׁ לוֹ חֲזָקָה. אֵיזוֹ הִיא חַלּוֹן הַצּוּרִי? כָּל שֶׁרֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִכָּנֵס לְתוֹכָהּ; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וּבִלְבַד שֶׁיְּהֵא לָהּ מַלְבֵּן אוֹ צוּרַת פֶּתַח. וְכֵן הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא יִפְתַּח אָדָם פֶּתַח עַל גַּבֵּי פִּתְחוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְחַלּוֹן עַל גַּבֵּי חַלּוֹן שֶׁל חֲבֵרוֹ, פֶּתַח עַל גַּבֵּי חַלּוֹנוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְחַלּוֹן עַל גַּבֵּי פִּתְחוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וַחֲכָמִים מַתִּירִין, וּבִלְבַד שֶׁיַּרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: לֹא יִפְתַּח אָדָם חֲנוּת כְּנֶגֶד חֲצַרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא יוֹשֵׁב בַּחֲנוּתוֹ וְרוֹאֶה מַה בַּחֲצַרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, אֶלָּא זֶה פּוֹתֵחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים, וְזֶה פּוֹתֵחַ לִרְשׁוּת הָרַבִּים.

ב,ו כְּשֵׁם שֶׁבְּנֵי חָצֵר יְכוֹלִין לְמַחוֹת זֶה עַל יְדֵי זֶה בֶּחָצֵר שֶׁל שְׁתָפִין - כָּךְ בְּנֵי מָבוֹי יְכוֹלִין לְמַחוֹת זֶה אֶת זֶה בְּמָבוֹי הַשְּׁתָפִין. כֵּיצַד? בָּנָה מֻרְחָץ בְּצַד מֻרְחָצוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, חֲנוּת בְּתוֹךְ חֲנוּתוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - אֵין יָכוֹל לְמַחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ: אַתָּה הֵבֵאתָ אֶת הַתַּקָּלָה, שֶׁאוֹמֵר לוֹ: כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשִׂיתָ בְּתוֹךְ שֶׁלְּךָ, אַף אֲנִי עוֹשֶׂה בְּתוֹךְ שֶׁלִּי. הָיוּ מֵימָיו עוֹבְרִים דֶּרֶךְ גַּגּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְעָמַד וְהִפְסִיקָן - יָכוֹל לְעַכֵּב עַל יָדוֹ, עַד שֶׁיּוֹדִיעַ בְּאֵיזֶה מָקוֹם הוּא מוֹלִיכָן. הָיְתָה דֶּרֶךְ הָרַבִּים אוֹ נָהָר עוֹבֶרֶת בְּתוֹךְ [שָׂדֵהוּ,] וְעָמַד וּגְדָרוֹ וְהֶעֱבִירוֹ בְּתוֹךְ שָׂדֶה חֲבֵרוֹ - אֵין יָכוֹל לְמַחוֹת בְּיָדוֹ וְלוֹמַר לוֹ: אַתָּה הֵבֵאתָ עָלַי אֶת הַתַּקָּלָה, שֶׁאוֹמֵר לוֹ: כְּדֶרֶךְ שֶׁעָשִׂיתִי בְּתוֹךְ שֶׁלִּי, כָּךְ עֲשֵׂה בְּתוֹךְ שֶׁלְּךָ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: הָרַבִּים שֶׁבָּרְרוּ דֶּרֶךְ לְעַצְמָן - מַה שֶּׁבָּרְרוּ בֵּרְרוּ.

יֵשׁ לוֹ בְּאֵר בַּחֲצַרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וַהֲרֵי בַּעַל חָצֵר מְבַקֵּשׁ לַחְפֹּר לוֹ בְּאֵר אַחֶרֶת - יָכוֹל לְעַכֵּב עַל יָדָיו. וְלֹא יַעֲשֶׂנּוּ בֵּית הַגַּלְגַּל לָרַבִּים, בֵּית טְבִילָה לָרַבִּים. וְלֹא יְהֵא מְמַלֵּא וּמַשְׁקֶה, מְמַלֵּא וּמוֹכֵר, אֶלָּא מְמַלֵּא וּמַשְׁקֶה בַּשּׁוּק, מְמַלֵּא וּמוֹכֵר בַּשּׁוּק. לָקַח חָצֵר וּבָהּ זִיזִין וּגְזוּזְטְרָאוֹת וְנָפְלוּ - הֲרֵי זֶה בּוֹנֶה אֶת מְקוֹמָן. אֵין מְפַיְחִין, אֵין מְסַיְּדִין, אֵין מְכַיְּרִין. לָקַח בֵּית מוּפָּח מְסַיָּד וּמְכַיָּר - הֲרֵי הֵן בְּחֶזְקָתָן.

סַד אָדָם כָּל בֵּיתוֹ בַּסִּיד, וּמְשַׁיֵּר דָּבָר מוּעָט זֵכֶר לִירוּשָׁלַיִם. עוֹשֶׂה אָדָם כָּל עִסְקֵי סְעוּדָה, וּמְשַׁיֵּר דָּבָר מוּעָט זֵכֶר לִירוּשָׁלַיִם. עוֹשֶׂה אִשָּׁה כָּל תַּכְשִׁיטֶיהָ, וּמְשַׁיֶּרֶת דָּבָר מוּעָט זֵכֶר לִירוּשָׁלַיִם. שֶׁנֶּאֱמַר (תְּהִלִּים קלז): "אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלַיִם תִּשְׁכַּח יְמִינִי תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי" וְגוֹ'. כָּל הַמִּתְאַבְּלִין עָלֶיהָ בָּעוֹלָם הַזֶּה - שְׂמֵחִים עִמָּהּ לָעוֹלָם הַבָּא, שֶׁנֶּאֱמַר (יְשַׁעְיָהוּ סו): "שִׂמְחוּ אֶת יְרוּשָׁלַיִם וְגִילוּ בָהּ כָּל אוֹהֲבֶיהָ, שִׂישׂוּ אִתָּהּ מָשׂוֹשׂ כָּל הַמִּתְאַבְּלִים עָלֶיהָ".

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

ג,א הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת - מָכַר אֶת הַדֶּלֶת, וְאֶת הַנָּגָר, וְאֶת הַמַּנְעוּל, וְאֶת הַמַּכְתֶּשֶׁת הַחֲקוּקָה. אֲבָל לֹא מָכַר אֶת הַתַּנּוּר, וְלֹא אֶת הַכִּירַיִם, וְלֹא אֶת הָרֵחַיִם, וְלֹא אֶת הַמַּכְתֶּשֶׁת

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

הַקְּבוּעָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר: כָּל הַמְּחַבֵּר בַּקַּרְקַע - הֲרֵי זֶה מָכוּר. וְאִם אָמַר לוֹ: ״הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁאוֹמֵר לוֹ: ״הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - לֹא מָכַר לוֹ אֶת הַבְּאֵר וְלֹא אֶת הַשָּׂדֶה וְלֹא אֶת הַדְּוּתוֹת וְהַיְצִיעִים, וְלֹא אֶת הַמְּעָרוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ. אִם כֵּן לָמָּה כָּתַב עוּמְקָא וְרוּמָא? שֶׁאִם רָצָה לְהַגְבִּיהַּ - מַגְבִּיהַּ, לְהַשְׁפִּיל - מַשְׁפִּיל. כָּל שֶׁאֵינוֹ מָכוּר בַּבַּיִת - מָכוּר בֶּחָצֵר. הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר - מָכַר אֶת הַבַּיִת. הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת - לֹא מָכַר אֶת הֶחָצֵר, אֶלָּא אֲוִירָהּ שֶׁל חָצֵר.

ג,ב הַמּוֹכֵר אֶת הֶחָצֵר - מָכַר בָּתִּים הַפְּנִימִים וּבָתִּים הַחִיצוֹנִים. אֲבָל לֹא מָכַר אֶת הַוִּילָאוֹת, וְלֹא אֶת הַוִּילְסָאוֹת, וְלֹא אֶת הַמֻּרְחָצָאוֹת שֶׁלִּפְנִים הֵימֶנּוּ, וְאִם הָיוּ עֲשׂוּיִין לְתַשְׁמִישׁ הֶחָצֵר - הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. אֲצְטַבְלָן הֶעָשׂוּי לְתַשְׁמִישׁ חָצֵר - מָכוּר. לָרַבִּים - אֵין מָכוּר. חֲנֻיּוֹת הַפְּתוּחוֹת לִפְנִים - מְכוּרוֹת עִמָּהּ. לַחוּץ - אֵין מְכוּרוֹת עִמָּהּ. לִפְנִים וְלַחוּץ - הֲרֵי אֵלּוּ מְכוּרוֹת עִמָּהּ.

ג,ג הַמּוֹכֵר אֶת בֵּית הַבַּד - מָכַר אֶת הַיְצִירִים, וְאֶת הַיְקָבִים, אֶת הַמִּפְרָכוֹת, וְאֶת הָרֶחַיִם הַתַּחְתּוֹנָה. אֲבָל לֹא מָכַר אֶת הַשַּׁקִּין, וְלֹא אֶת הַמַּרְצוּפִין, וְלֹא אֶת הָרֶחַיִם הָעֶלְיוֹנָה. וְאִם אָמַר לוֹ: ״הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ: ״הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - לֹא מָכַר לֹא אֶת הַבּוֹר, וְלֹא אֶת הַשִּׁיחַ, וְלֹא אֶת הַיְצִיעִין, וְלֹא אֶת הַדְּוּתוֹת, וְלֹא אֶת הַמְּעָרוֹת שֶׁבְּתוֹכוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ: ״הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין:

ג,ד הַמּוֹכֵר אֶת הַמֶּרְחָץ - מָכַר בָּתִּים הַפְּנִימִים וּבָתִּים הַחִיצוֹנִים, בֵּית הַיּוֹרוֹת בֵּית הַקָּמִין וּבֵית הָאוֹלְיָארִין. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הַיּוֹרוֹת, וְלֹא אֶת הַקָּמִין, וְלֹא אֶת הַמִּגְדָּלִים שֶׁבְּתוֹכוֹ. וְאִם אָמַר לוֹ: ״הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - הֲרֵי כֻּלָּן

הַשָּׁלֵם

מְכוּרִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ: ״הוּא וּמַה שֶּׁבְּתוֹכוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - לֹא מָכַר אֶת הַבְּרֵיכוֹת הַמִּסְתַּפְּקִין מֵהֶן מַיִם בֵּין בִּימוֹת הַחַמָּה בֵּין בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים, וְאַף לֹא בֵּית כְּנֶסֶת הָעֵצִים. וְאִם אָמַר לוֹ: ״מֶרְחָץ וְכָל מְשַׁמְּשֶׁיהָ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין:

ג,ה הַמּוֹכֵר אֶת הַשָּׂדֶה - לֹא מָכַר אֶת הַגַּת וְלֹא אֶת הַשּׁוֹמֵרָה אַף עַל פִּי שֶׁהֵן כֻּרֵם. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף לֹא מְחִיצַת הַקָּנִים שֶׁהִיא בֵּית רֹבַע. מָכַר לוֹ כָּל הָאִילָנוֹת, חוּץ מֵחָרוּב הַמֻּרְכָּב וְסַדַּן שִׁקְמָה. וְכָל שֶׁאֵינוֹ מָכוּר בַּשָּׂדֶה - מָכוּר בָּעִיר. הַמּוֹכֵר הָעִיר, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: סַנְטֵר - מָכוּר. אִינְקוּלְמוֹס - אֵין מָכוּר. וְאִם אָמַר לוֹ: ״הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. וְאַף עַל פִּי שֶׁאָמַר לוֹ: ״הִיא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - לֹא מָכַר אֶת שִׁירֶיהָ, וְלֹא אֶת בְּנוֹתֶיהָ, וְלֹא אֶת הַחוֹרְשִׁין הַמּוּקְצִין בִּפְנֵי עַצְמָן, וְלֹא אֶת הַבִּיבָרִין שֶׁל חַיָּה וְשֶׁל עוֹפוֹת וְשֶׁל דָּגִים:

ג,ו הַמּוֹכֵר אֶת הַכֶּרֶם - מָכַר אֶת הַקָּנִים, וְאֶת הַדּוֹקָרְנִין, וְאֶת זְמוֹרוֹת שִׁקְמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הָעֵצִים וְלֹא אֶת הָאֲבָנִים סְוִירוֹת, בֵּין לְנִירוֹ וּבֵין לְגִדְרוֹ, וְלֹא אֶת זְבָלִים, וְלֹא אֶת קוֹרוֹת שִׁקְמָה שֶׁבְּתוֹכוֹ. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: כָּל הָעוֹשֶׂה לְתַשְׁמִישׁ הַכֶּרֶם - הֲרֵי זֶה מָכוּר. מָכַר לוֹ כָּל הָאִילָנוֹת, חוּץ מֵחֲצִי חָרוּב מֻרְכָּב שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּמֵחֲצִי סַדַּן שִׁקְמָה שֶׁבְּמָקוֹם פְּלוֹנִי, וּשְׁאָר כָּל הֶחָרוּבִין אֵינָן מְכוּרִין, וּשְׁאָר כָּל הַסַּדָּנִין אֵינָן מְכוּרִין:

ג,ז הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ אֶת שֶׁלָּהֶן בְּמָקוֹם אֶחָד, אֲפִלּוּ הוּא בִּיהוּדָה וְהֵן בַּגָּלִיל, הוּא בַּגָּלִיל וְהֵן בִּיהוּדָה, אוֹ שֶׁהָיוּ בְּמָקוֹם אֶחָד, כֵּיוָן שֶׁזָּכָה אֶת אֶחָד מֵהֶן - זָכָה בְּכֻלָּן. אִם הָיָה עִמּוֹ בַּמְּדִינָה, כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו - הֲרֵי זֶה זָכָה. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: אִם עֲתִידִין לְהַטִּיל גּוֹרָלוֹת - עַד שֶׁיַּטִּילוּ גּוֹרָלוֹת. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אַף הַמַּקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה - לֹא

תּוֹסֶפְתָּא

הִקְדִּישׁ אֶלָּא חָרוּב מֵרְכָּב וְסַדָּן שִׁקְמָה, מִפְּנֵי שֶׁהֵן יוֹנְקִין מִשְּׁדֵה הֶקְדֵּשׁ׃

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק רְבִיעִי

ד,א הַמּוֹכֵר אֶת הַסְּפִינָה - מָכַר אֶת הָאַסְכְּלָא, וְאֶת בֵּית הַמַּיִם שֶׁבְּתוֹכָהּ. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הַיְצִיעִין, וְלֹא אֶת הַיְשָׁוִין, וְלֹא אֶת הָאִיזְקָפָה, וְלֹא אֶת הַבִּיצִית. סוּמְכוֹס אוֹמֵר׃ מָכַר אֶת הַדּוּגִית - מָכַר אֶת הָעֹל. מָכַר אֶת הַפָּרוֹת - לֹא מָכַר אֶת הָעֹל. מָכַר אֶת הַצֶּמֶד - לֹא מָכַר אֶת הַבָּקָר. מָכַר אֶת הַבָּקָר - לֹא מָכַר אֶת הַצֶּמֶד. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר׃ הַכֹּל לְפִי הַדְּמִים׃

ד,ב כֵּיצַד? חָמוֹר וְכֵלָיו אֲנִי מוֹכֵר לְךָ - מָכַר אֶת הַמִּרְדַּעַת, וְאֶת הָאַכְפָּף, וְאֶת הַשָּׁלִיף, וְאֶת הַקִּלְקִי, וְאֶת הַחִבּוּק. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הַזּוֹג, וְלֹא אֶת הַקַּרְקֵשׁ, וְלֹא אֶת פְּרוּמְבְּיָא, וְלֹא אֶת חֲסִיקָא, וְלֹא אֶת כּוּמָנִי, וְלֹא אֶת הַסַּק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר׃ הָיָה עָלָיו שָׁלִיף מָלֵא גִּיפְצוֹ - נוֹתְנוֹ לוֹ. וְאִם אָמַר׃ "חֲמוֹר וְכָל מַה שֶּׁעָלָיו אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין.

ד,ג הַמּוֹכֵר שִׁפְחָה לַחֲבֵרוֹ - מָכַר כֵּלִים שֶׁעָלֶיהָ, אֲפִלּוּ הֵן מֵאָה. אֲבָל לֹא מָכַר לֹא אֶת הַשִּׁירַיִם, וְלֹא אֶת הַנְּזָמִים, וְלֹא אֶת הַטַּבָּעוֹת, וְלֹא אֶת הַקְּטָלָאוֹת שֶׁבְּצַוָּארָהּ. וְאִם אָמַר לוֹ׃ "שִׁפְחָה וְכָל מַה שֶּׁעָלֶיהָ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ", אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ עָלֶיהָ כֵּלִים שֶׁהֵן מֵאָה מָנֶה - הֲרֵי כֻּלָּן מְכוּרִין. שִׁפְחָה מְעֻבֶּרֶת אֲנִי מוֹכֵר לְךָ. פָּרָה מְעֻבֶּרֶת אֲנִי מוֹכֵר לְךָ - מָכַר אֶת הַוָּלָד. שִׁפְחָה מֵינִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ. פָּרָה מֵינִיקָה אֲנִי מוֹכֵר לְךָ - לֹא מָכַר אֶת הַוָּלָד.

הַמּוֹכֵר שִׁפְחָה לַחֲבֵרוֹ עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוּמִין, אָמַר לוֹ׃ שִׁפְחָה זוֹ חוֹלָה הִיא, שׁוֹטָה הִיא, נִכְפִּית הִיא, שַׁעֲמוּמִית הִיא, וְהָיָה בָהּ מוּם אַחֵר, וְסִנְפּוֹ בֵּין הַמּוּמִין - הֲרֵי זֶה מֶקַח טָעוּת. אָמַר לוֹ׃ אוֹתוֹ הַמּוּם וּמוּם אַחֵר עִמּוֹ - אֵין זֶה מֶקַח טָעוּת׃

הַשָּׁלֵם

ד,ד הַמּוֹכֵר פָּרָה לַחֲבֵרוֹ עַל מְנָת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ מוּמִין, וְאָמַר לוֹ׃ נַגְּחָנִית הִיא, נַגָּפָנִית הִיא, נִשְׁכָּנִית הִיא, רַבְצָנִית הִיא, בַּעֲטָנִית הִיא, וְהָיָה בָהּ מוּם אַחֵר וְסִנְפּוֹ עִם הַמּוּמִין - הֲרֵי זֶה מֶקַח טָעוּת. וְאִם אָמַר לוֹ אוֹתוֹ הַמּוּם וּמוּם אַחֵר עִמּוֹ - אֵין זֶה מֶקַח טָעוּת.

הַמּוֹכֵר עֶבֶד לַחֲבֵרוֹ, וְנִמְצָא גַּנָּב אוֹ קַבְּיוֹסְטוֹס - הִגִּיעוֹ לִסְטִים, אוֹ שֶׁהָיָה מֻכְתָּב לַמַּלְכוּת - הֲרֵי זֶה מֶקַח טָעוּת. סֵפֶר שֶׁל צְבָאִים, וְנִמְצָא גְּוִיל, אוֹ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טָעוּת בֵּין דַּף לְדַף - הֲרֵי אֵין זֶה מָכוּר. מָכַר שׁוֹבָךְ - מָכַר אֶת יוֹנִין. מָכַר אֶת יוֹנִין - מָכַר אֶת שׁוֹבָךְ. מָכַר כַּוָּרַת - מָכַר דְּבוּרִין. מָכַר דְּבוּרִין - מָכַר כַּוָּרַת׃

ד,ה חַלּוֹת דְּבַשׁ - אֵין רַשַּׁאי לְסָרֵס אֶת כֻּלָּן כְּאֶחָד, אֶלָּא מֵנִיחַ שְׁתֵּי חַלּוֹת הַחִיצוֹנוֹת, וְהַשְּׁאָר עוֹלוֹת. וְאִם אֵין שָׁם אֶלָּא הֵן - אֵין רַשַּׁאי לִיגַּע בָּהֶן. זֵיתִים לָקוּץ - אֵין רַשַּׁאי לְשָׁרֵשׁ אֶת כֻּלָּן כְּאֶחָד, אֶלָּא מֵנִיחַ שְׁתֵּי גְּרוֹפִיוֹת בְּעִקָּרָן וְנוֹטֵל אֶת הַשְּׁאָר. בַּאֲרָזִין - מְשָׁרֵשׁ וְנוֹטֵל. בַּזְּמוֹרוֹת וּבַקָּנִים - נוֹטֵל אֶת הַהוּצִין׃

ד,ו הַמּוֹכֵר אֶת הָרֹאשׁ בִּבְהֵמָה דַּקָּה - לֹא מָכַר אֶת הַלֶּחִי. וְאִם הָיָה טַבָּח כֹּהֵן - הֲרֵי זֶה מָכוּר׃ הַמּוֹכֵר אֶת הָרֹאשׁ בִּבְהֵמָה גַּסָּה - לֹא מָכַר אֶת הָרַגְלַיִם. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכּוֹר - הֲרֵי אֵלּוּ מְכוּרוֹת׃

ד,ז הַקּוֹנֶה אִילָן אֶחָד בְּתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ - הֲרֵי זֶה לֹא קָנָה קַרְקַע. כָּל שֶׁתַּחְתָּיו וְחוּצָה לוֹ כְּמִלֹּא הָאוֹרֶה וְסַלּוֹ - זֶה וְזֶה אֵינוֹ רַשַּׁאי לְזוֹרְעָהּ. קָנָה שְׁנַיִם - קָנָה קַרְקַע. קָנָה אִילָן שֶׁבֵּינֵיהֶן, כָּל שֶׁמַּחְלִיפִין חוּץ מִמְּלֹא הָאוֹרֶה וְסַלּוֹ, וּבַעַל הַשָּׂדֶה רַשַּׁאי לְגַדֵּעַ. נִקַּץ הָאִילָן אוֹ שֶׁיָּבֵשׁ - הַקַּרְקַע שֶׁל בַּעַל הָאִילָן; דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים׃ לֹא קָנָה לֹא אֶת הַקַּרְקַע וְלֹא אֶת הָאִילָן, עַד שֶׁקָּנָה שְׁלשָׁה. קָנָה שְׁלשָׁה - קָנָה קַרְקַע, קָנָה אִילָן שֶׁבֵּינֵיהֶן. נִקַּץ הָאִילָן אוֹ שֶׁיָּבֵשׁ - הַקַּרְקַע שֶׁל בַּעַל הָאִילָן. וְכַמָּה יִהְיוּ קְרוֹבִין זֶה לָזֶה? כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בָּקָר עוֹבֵר בְּכֻלָּיו. וְכַמָּה

תּוֹסֶפְתָּא

יְהִיוּ רְחוֹקִין זֶה מִזֶּה? מִמַּטָּע עֲשָׂרָה לְבֵית סְאָה. פָּחוֹת מִכֵּן אוֹ יֶתֶר עַל כֵּן, אוֹ שֶׁקָּנָאן שְׁלשָׁה כְּאֶחָד - לֹא קָנָה לֹא אֶת הַקַּרְקַע וְלֹא אֶת הָאִילָן שֶׁבֵּינֵיהֶן:

ד,ח הַמַּקְדִּישׁ שְׁלשָׁה אִילָנוֹת מִמַּטָּע עֲשָׂרָה לְבֵית סְאָה - הִקְדִּישׁ אֶת הַקַּרְקַע וְאֶת הָאִילָן שֶׁבֵּינֵיהֶן. וּכְשֶׁהוּא פּוֹדֶה - פּוֹדֶה בֵּית זֶרַע חֹמֶר שְׂעוֹרִין בַּחֲמִשִּׁים שֶׁקֶל כֶּסֶף. פָּחוֹת מִכֵּן אוֹ יֶתֶר עַל כֵּן, אוֹ שֶׁהִקְדִּישָׁן זֶה אַחַר זֶה, אוֹ שֶׁהִקְדִּישׁ שְׁלָשְׁתָּן כְּאֶחָד - לֹא הִקְדִּישׁ לֹא אֶת הַקַּרְקַע וְלֹא אֶת הָאִילָן שֶׁבֵּינֵיהֶן. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ חָזַר וְהִקְדִּישׁ אֶת הַשָּׂדֶה, כְּשֶׁהוּא פּוֹדֶה - פּוֹדֶה אֶת הָאִילָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ, וְאֶת הַשָּׂדֶה בִּפְנֵי עַצְמָהּ:

ד,ט שְׁנַיִם שֶׁנָּטְעוּ אֶת הַכֶּרֶם - זֶה מַרְחִיק שְׁתֵּי אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ, וְזֶה מַרְחִיק שְׁתֵּי אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ. נִקְצַץ הַכֶּרֶם, אוֹ שֶׁיָּבֵשׁ - הַקַּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם. שְׁנַיִם שֶׁנָּטְעוּ אֶת הַשָּׂדֶה, וְעָמַד אֶחָד מֵהֶן וְקִצַּץ אֶת שֶׁלּוֹ - מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וְנוֹטֵעַ. נִקְצַץ הַכֶּרֶם אוֹ שֶׁיָּבֵשׁ - הַקַּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם. עָמַד אֶחָד מֵהֶן וְקִצַּץ אֶת שֶׁלּוֹ - מַרְחִיק אַרְבַּע אַמּוֹת וְזוֹרֵעַ. נִקְצַץ הַכֶּרֶם אוֹ שֶׁיָּבֵשׁ - הַקַּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַשָּׂדֶה.

שְׁנַיִם שֶׁחָלְקוּ, אֶחָד נוֹטֵל אֶת הַכֶּרֶם, וְאֶחָד נוֹטֵל שְׂדֵה לָבָן - נוֹתְנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּצַד הַשָּׂדֶה לָבָן, שֶׁעַל מְנָת כֵּן קִבֵּל עָלָיו בַּעַל הַכֶּרֶם. נִקְצַץ הַכֶּרֶם אוֹ שֶׁיָּבֵשׁ - הַקַּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם:

ד,י הַמּוֹכֵר כֶּרֶם לַחֲבֵרוֹ בְּצַד שְׂדֵה לָבָן, וְכֵן הַמְקַבֵּל מֵחֲבֵרוֹ חֲצִי שָׂדֶה לִיטַע - נוֹתְנִין לוֹ אַרְבַּע אַמּוֹת בְּצַד שְׂדֵה לָבָן, שֶׁעַל מְנָת כֵּן קִבֵּל עָלָיו בַּעַל הַכֶּרֶם. נִקְצַץ הַכֶּרֶם, אוֹ שֶׁיָּבֵשׁ - הַקַּרְקַע שֶׁל בַּעַל הַכֶּרֶם:

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק חֲמִישִׁי

ה,א אַרְבַּע מִדּוֹת בַּמּוֹכְרִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּמִדָּה שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶם. אֲבָל אִם הָיָה (בידו) [מִדָּה] שֶׁל אֶחָד מֵהֶן - רִאשׁוֹן רִאשׁוֹן קָנָה. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ בְּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶם. בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ, כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו - הֲרֵי זֶה קָנָה. בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר, עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ אוֹ עַד שֶׁיּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים. בִּרְשׁוּת הַמּוּפְקָדִין אֶצְלוֹ, עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו אוֹ עַד שֶׁיַּשְׁכִּיר אֶת מְקוֹמוֹ. אֵימָתַי אָמְרוּ: "מְטַלְטְלִין נִקְנִין בִּמְשִׁיכָה"? בִּרְשׁוּת הָרַבִּים, אוֹ בֶּחָצֵר שֶׁאֵינָהּ שֶׁל שְׁנֵיהֶן. בִּרְשׁוּת הַלּוֹקֵחַ, כֵּיוָן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו - הֲרֵי זֶה קָנָה. בִּרְשׁוּת הַמּוֹכֵר - עַד שֶׁיַּגְבִּיהַּ אוֹ עַד שֶׁיּוֹצִיא מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים. בִּרְשׁוּת זֶה שֶׁמְּפְקָד אֶצְלוֹ - עַד שֶׁיְּקַבֵּל עָלָיו, אוֹ עַד שֶׁיַּשְׁכִּיר לוֹ אֶת מְקוֹמוֹ:

ה,ב עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלֵּאת הַמִּדָּה נִשְׁבְּרָה מִדָּה - נִשְׁבְּרָה לַמּוֹכֵר. מִשֶּׁנִּתְמַלֵּאת מִדָּה - נִשְׁבְּרָה לַלּוֹקֵחַ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם הָיָה סַרְסוּר בֵּינֵיהֶן, נִשְׁבְּרָה חֲבִית - נִשְׁבְּרָה לְסַרְסוּר. מוֹדִים חֲכָמִים לְרַבִּי יְהוּדָה: בִּזְמַן שֶׁהַצָּלוֹחִית בְּיַד הַתִּינוֹק, וְחָנָנִי מְעָרֶה לְתוֹכָהּ שֶׁמֶן, וְנָפְלָה וְנִשְׁבְּרָה - שֶׁחַיָּב עַל הַשֶּׁמֶן וּפָטוּר עַל הַצָּלוֹחִית. וְאִם הִטָּה צָלוֹחִית וּשְׁבָרָהּ - חַיָּב אַף עַל הַצָּלוֹחִית. וְרַבִּי יְהוּדָה פּוֹטֵר שֶׁעַל מְנָת כֵּן שָׁלַח בְּנוֹ אֵצֶל חָנָנִי, עַל מְנָת שֶׁיְּאַבֵּד אֶת הָאִיסָּר וְיִשַּׁבֵּר אֶת הַצָּלוֹחִית:

ה,ג מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לְהַשְׁפִּיעַ - מַשְׁפִּיעַ לוֹ כָּל צָרְכּוֹ, עַד שֶׁלֹּא נִתְמַלְּאוּ אֲחוֹרֵי מִדָּה וְשׁוּלֵי מִדָּה לְהַכְרִיעַ - מַכְרִיעַ לוֹ כָּל צָרְכּוֹ. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: טֶפַח מִלֹּא הַחוּט הַמְּאוֹזָנַיִם, וּבְטוּרְטָנִי - טֶפַח שֶׁהֵן שְׁנֵי טְפָחִים בְּלַח; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבִּי נָתָן אוֹמֵר: כָּל הַמִּשְׁקָלוֹת שֶׁאָמְרוּ כְּשָׁעוּר לְטַמְאָן - כָּךְ שָׁעוּר לְהַכְרִיעָן. מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לְהַשְׁפִּיעַ וְשֶׁלֹּא לְהַכְרִיעַ - נוֹתֵן לוֹ גֵּירוּמִין. אֶחָד לַעֲשָׂרָה בַּלַּח, וְאֶחָד לְעֶשְׂרִים בְּיָבֵשׁ. הַמּוֹכֵר בְּפַקְטָנִי - כָּל הַשִּׁיפּוּעִין הֲרֵי הֵן שֶׁל מוֹכֵר. הַמּוֹכֵר בקטלזין בַּשּׁוּק, מַשְׁקִין שֶׁבַּאֲחוֹרֵי מֵנִיקוֹת - הֲרֵי הֵן שֶׁל לוֹקֵחַ. וְלֹא יְהֵא מְעָרֶה מִן הֶחָבִית, אֶלָּא קוֹנֵחַ מִן הָאַגָּן. וְשֶׁמֶן שֶׁקָּרֵשׁ - אֵין מַפְשִׁירִין אוֹתוֹ. אֵין חָנָנִי

תּוֹסֶפְתָּא

רַשַּׁאי לֹא לְהַרְתִּיעַ אֶת הַמִּדָּה, וְלֹא לְהַקְפִּיצָה וְלֹא לְנַטּוֹתָהּ, וְלֹא לְהוֹשִׁיבָהּ עַל צִדָּהּ, וְלֹא יַעֲשֶׂה קָנֵי מֹאזְנַיִם אָרוֹךְ מִצַּד אֶחָד וְקָצָר מִצַּד אֶחָד. וְלֹא יַעֲשֶׂה אֶת הַמָּחוֹק עָבֶה מִצַּד אֶחָד וְצַר מִצַּד אֶחָד. וְלֹא יְהֵא מְעָרֵב מַיִם בְּיַיִן, מֵי בלקייא בְּשֶׁמֶן, מֵי מַעְיָן בִּדְבָשׁ, סֹלֶת בִּדְבָשׁ, וְחֹמֶץ בְּשֶׁמֶן, חֹמֶץ בְּמוֹר, חוֹל בְּפוֹל, עֲלֵי גְּפָנִים בפילון, חֲלֵב הַמּוֹר בקטף, סִיקְרָא בְּצִיּוּר, וכסבורא בְּפִלְפִּלִין. חֲנָנִי מְקַנֵּחַ מִדּוֹתָיו שֶׁל שֶׁמֶן פַּעַם אַחַת בַּשַּׁבָּת, וְשֶׁל יַיִן מִשֶּׁעָשָׂה שִׁלְיָא, וְלֹא יְהֵא נוֹתֵן מִדּוֹתָיו וּמִשְׁקְלוֹתָיו בַּמֶּלַח מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲסֵרִין, שֶׁנֶּאֱמַר (דְּבָרִים כה) כִּי תוֹעֲבַת ה׳ וְגוֹ׳ כָּל עוֹשֵׂה אֵלֶּה:

ה,ד רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר מִשֵּׁם רַבִּי עֲקִיבָה: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא יט) מֹאזְנֵי צֶדֶק וְגוֹ׳, אָדָם מוֹכֵר לַחֲבֵרוֹ לָגִין וַחֲצִי רְבִיעִית וּשְׁמִינִית, וּכְשֶׁהוּא בָּא עִמּוֹ לְחֶשְׁבּוֹן, לֹא יֹאמַר לוֹ מַלֵּא לִי אֶת הַמִּדָּה הַזֹּאת, מְחוֹל לִי אֶת הַקֶּרְטוֹב הַזֶּה, שֶׁאֵין הָאָמָּנַת הַמִּדּוֹת תְּלוּיָה בַּבְּרִיּוֹת, וְהַמָּקוֹם הוּחַל שְׁמוֹ עֲלֵיהֶן. וְלֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁקְלוֹתָיו שֶׁל עֵץ שֶׁל אֶבֶר וְשֶׁל קִיסְפּוֹרִן וְשֶׁל מַתֶּכֶת, אֶלָּא שֶׁל זְכוּכִית. הָיָה מְבַקֵּשׁ עֶשֶׂר לִיטְרִין, לֹא יֹאמַר לוֹ שְׁקֹל לִי כָּל אַחַת וְאַחַת בְּפָנֵי עַצְמָהּ מִפְּנֵי הַכְּרִיעוֹת, אֶלָּא שְׁקֹל לִי כֻּלָּן כְּאַחַת. הָיָה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שִׁלְשָׁה רְבָעֵי לִיטְרָא -שׁוֹקֵל לוֹ לִיטְרָא וְנוֹטֵל מִמֶּנָּה רְבִיעַ לִיטְרָא. הָיָה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ חֲצִי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ לִיטְרָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ חֲצִי לִיטְרָא. רְבִיעַ לִיטְרָא -שׁוֹקֵל לוֹ רְבִיעַ לִיטְרָא. הָיָה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ תַּרְקַב - מוֹדֵד לוֹ בְּסָאָה וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ תַּרְקַב. הָיָה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ אַרְבָּעָה קַבִּין - מוֹדֵד לוֹ בְּסָאָה וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ מֵאַרְבַּעַת קַבִּין. הָיָה מְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ קַבִּים נוֹתֵן לוֹ קַבִּים. לֹא יַעֲשֶׂה אָדָם מִדָּה חֲסֵרָה אוֹ מִדָּה יְתֵרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, מִפְּנֵי שֶׁמְּרַמֶּה בּוֹ אֶת אֲחֵרִים. בְּכָל מָקוֹם הֵן עוֹשִׂין תַּרְקַב וַחֲצִי תַּרְקַב, קַב וַחֲצִי קַב, רְבַע תֻּמָּן וַחֲצִי תֻּמָּן, וְעוֹכְלָא הִין, וַחֲצִי הִין, וּשְׁלִישִׁית הִין, וּרְבִיעִית הִין, וְלוֹג וַחֲצִי לוֹג,

הַשָּׁלֵם

וּרְבִיעִית, וּשְׁמִינִית, וַחֲצִי שְׁמִינִית, וְאֶחָד מִשְׁמוֹנָה בַּשְּׁמִינִית, וְזֶה הוּא קָרְטוֹב.

פְּרוּטִית שֶׁאָמְרוּ, אֶחָד מִשְּׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת לְאִיסָר. אִיסָר - אֶחָד מֵעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לְדִינָר. שֵׁשׁ מָעָה - כֶּסֶף דִּינָר. מָעָה כֶּסֶף - שְׁנֵי פּוּנְדְיוֹן. פּוּנְדְיוֹן - שְׁנֵי אִיסָרִים. אִיסָר - שְׁנֵי מסמסין. מסמס - שְׁנֵי קוּנְטְרֵיסִין. קוּנְטְרֵס - שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פְּרוּטָה שֶׁאָמְרוּ - אַחַת מִשֵּׁשׁ פְּרוּטוֹת לְאִיסָר. שְׁלֹשׁ הדרסין מָעָה. שְׁנֵי הִינְצִין - הַדְרִיס, שְׁנֵי שְׁמִינִית הִינְץ, וּשְׁתֵּי פְּרוּטוֹת שָׁמִין. אֵין מִשְׁתַּכְּרִין לֹא בַּבֵּיצִים וְלֹא בַּפֵּרוֹת פַּעֲמַיִם; דִּבְרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וַחֲכָמִים מַתִּירִין:

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק שִׁשִּׁי

ו,א הַמּוֹכֵר זֵרְעוֹנֵי גִּנָּה לַחֲבֵרוֹ, זְרָעִים הַנֶּאֱכָלִין, זֶרַע וְלֹא צָמַח, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דְּמֵי הַזֶּרַע וְלֹא דְּמֵי הוֹצָאָה. אָמְרוּ לוֹ: הַרְבֵּה מְבַקְּשִׁים אוֹתָם לִדְבָרִים אֲחֵרִים.

ו,ב הַמּוֹכֵר פֵּרוֹת לַחֲבֵרוֹ - הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו רֹבַע טִנֹּפֶת פִּיגִים לִסְאָה. שְׁעוֹרִים - מְקַבֵּל עָלָיו רֹבַע קִטְנִית. קִשּׁוּאִין - מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מְאֵרוֹת לַמְּאָה. קַנְקַנִּין - מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר נָאוֹת פְּנוּסוֹת פְּנוּסוֹת מְגֻפָּרוֹת לַמְּאָה. יֶתֶר עַל כֵּן, בְּכֻלָּן - מַחֲזִיר לוֹ אֶת הַשְּׁאָר וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דָּמִים. הַלּוֹקֵחַ קַנְקַנִּין מֵחֲבֵרוֹ וְנִמְצְאוּ פְּנוּסוֹת, וְנִשְׁתַּבְּרוּ - חַיָּב לְהַעֲמִיד לוֹ דְּמֵי קַנְקַנִּין, אֲבָל לֹא דְּמֵי יַיִן. הַמּוֹכֵר יַיִן לַחֲבֵרוֹ סְתָם - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ עַד הַפֶּסַח. מְבֻסָּם - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ עַד עֲצֶרֶת. נִתְיַשֵּׁן - חַיָּב בְּאַחֲרָיוּתוֹ עַד הֶחָג. הַמּוֹכֵר מַרְתֵּף לַחֲבֵרוֹ סְתָם, בָּזֶה אָמְרוּ: מְקַבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוּסְסוֹת לַמְּאָה.

ו,ג "חֲבִית שֶׁל יַיִן אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - נוֹתֵן לוֹ יַיִן יָפֶה. "חֲבִית שֶׁל יַיִן זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - נוֹתֵן לוֹ יַיִן הַמִּתְקַבֵּל בַּחֲנוּת. "חֲבִית זוֹ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - אֲפִלּוּ חֹמֶץ הִגִּיעוֹ. "מֵאָה חֲבִיּוֹת שֶׁל יַיִן אֲנִי מוֹכֵר לְךָ" - נוֹתֵן לוֹ יַיִן יָפֶה כְּרֹב יַיִן הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם. "מֵאָה

תּוֹסֶפְתָּא

חָבִיּוֹת שֶׁל יַיִן אֵלּוּ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - נוֹתֵן לוֹ יַיִן יָפֶה כְּרַב יַיִן הַנִּמְכָּר בְּאוֹתוֹ חֲנוּת. ״מֵאָה חָבִיּוֹת אֵלּוּ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - אֲפִלּוּ חֹמֶץ הִגִּיעוֹ. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר יַיִן לַחֲבֵרוֹ וְנִמְצָא קוֹסֵס - הִגִּיעוֹ. נִסְכּוֹ עַל גַּבֵּי הַמִּזְבֵּחַ - יָצָא. עֲשָׂאוֹ תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר - יָצָא. שָׁתָה מִמֶּנּוּ נָזִיר - הֲרֵי זֶה לוֹקֶה אֶת הָאַרְבָּעִים:

ו,ד גְּשָׁמִים הַיּוֹרְדִין בֵּין הַגְּתוֹת, אִם מַכַּת מְדִינָה הִיא - אֵין צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ. וְאִם אֵין מַכַּת מְדִינָה הִיא - צָרִיךְ לְהוֹדִיעוֹ. לָקַח הֵימֶנּוּ לָגִין וַחֲצִי לָגִין, רְבִיעִית וּשְׁמִינִית - לֹא יַשְׁקֶה מֵהֶן לְחֲמֵרָיו לְפוֹעֲלָיו, וְלֹא כָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ עָלָיו טַעֲנַת מְזוֹנוֹת, אֶלָּא אִם כֵּן הוֹדִיעוֹ. הָיָה הוֹלֵךְ לְבֵית הָאֵבֶל וּלְבֵית הַמִּשְׁתֶּה, הָיָה בְּיָדוֹ לָגִין שֶׁל יַיִן הַמִּתְקַשְׁקֵשׁ - לֹא יְמַלְּאֶנּוּ מַיִם, מִפְּנֵי שֶׁטּוֹעֲנוֹ טַעֲנַת חִנָּם. וְאִם הָיָה חֲבֵר עִיר - הֲרֵי זֶה מֻתָּר.

הָיָה רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא יְסָרֵב אָדָם בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ, וְיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל. וְלֹא יַרְבֶּה לוֹ בְּתִקְרֹבֶת, וְיוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁאֵינוֹ מְקַבֵּל. וְלֹא יִפְתַּח לוֹ חָבִיּוֹת מְכוּרוֹת לְחֲנָוָנִי, מִפְּנֵי שֶׁטּוֹעֲנוֹ טַעֲנַת חִנָּם. וְאִם הוֹדִיעוֹ מִתְּחִלָּה, אוֹ שֶׁהָיָה מְבַקֵּשׁ לָבוֹר לוֹ אֶת הַיָּפֶה - הֲרֵי זֶה מֻתָּר. לֹא יִשְׁלַח אָדָם לַחֲבֵרוֹ חָבִית שֶׁל יַיִן וְיִתֵּן עַל פִּיהָ שֶׁמֶן, מִפְּנֵי הַסַּכָּנָה.

ו,ה הַלּוֹקֵחַ כֵּלִים לְשַׁלַּח לְבֵית חָמִיו, ״וְאָמַר: אִם נִתְקַבְּלוּ מִמֶּנּוּ - הֲרֵינִי נוֹתֵן לְךָ דְּמֵיהֶן, וְאִם לָאו - הֲרֵינִי נוֹתֵן כְּךָ וְכָךְ״. נִטְּלוּ הֵימֶנּוּ בַּהֲלִיכָה - חַיָּב לְשַׁלֵּם. בַּחֲזִירָה - הֲרֵי הוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר. סוּמְכוֹס אוֹמֵר: הַמּוֹכֵר חֵלֶק לַחֲבֵרוֹ בִּבְאֵר - אֵין פָּחוֹת מֵרוֹבַע. בֶּחָבִית - אֵין פָּחוֹת מִשְּׁמָנָה. בִּקְדֵרָה - אֵין פָּחוֹת מִשְּׁנַיִם עָשָׂר. בְּטִפּוּחַ - אֵין פָּחוֹת מִשִּׁשָּׁה עָשָׂר. ״פַּרְדְּסִי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״, אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ אִילָנוֹת - הִגִּיעוֹ, שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ אֶלָּא שְׁמוֹ. ״כַּרְמִי אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ אַף עַל פִּי שֶׁאֵין בּוֹ גְּפָנִים - הִגִּיעוֹ, שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ אֶלָּא שְׁמוֹ. ״בֵּית כּוֹר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ בֵּין שֶׁהוּא כְּבֵית עֶשְׂרִים סְאָה וּבֵין שֶׁהוּא כְּבֵית אַרְבָּעִים סְאָה - הִגִּיעוֹ, שֶׁלֹּא אָמַר לוֹ אֶלָּא שְׁמוֹ. ״בֵּית כּוֹר הַמֻּקָּף גָּדֵר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ בֵּין שֶׁהוּא כְּבֵית עֶשְׂרִים סְאָה וּבֵין שֶׁהוּא כְּבֵית אַרְבָּעִים סְאָה - אֵין לוֹ אֶלָּא עַד מָקוֹם הַגָּדֵר.

ו,ו אֵין מוֹצִיאִין לַאֲכִילַת פֵּרוֹת מִנְּכָסִין הַמְּשֻׁעְבָּדִין, מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם. כֵּיצַד? גָּזַל הֵימֶנּוּ שָׂדֶה וַאֲכָלָהּ, וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה לְפָנָיו - גּוֹבֶה אֶת הַקֶּרֶן מִנְּכָסִים מְשֻׁעְבָּדִים. וְלַאֲכִילַת פֵּרוֹת - אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. וְאֵין מוֹצִיאִין לְשֶׁבַח קַרְקָעוֹת וּלְמָזוֹן הָאִשָּׁה וְהַבָּנוֹת, מִפְּנֵי תִּקּוּן הָעוֹלָם. כֵּיצַד? לָקַח הֵימֶנּוּ שָׂדֶה וְהִשְׁבִּיחָהּ, וַהֲרֵי הִיא יוֹצְאָה לְפָנָיו - גּוֹבֶה מִנְּכָסִים הַמְּשֻׁעְבָּדִים. וְשֶׁבַח קַרְקָעוֹת - אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. בַּמֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בִּזְמַן שֶׁקָּדַם מִקָּחוֹ שֶׁל זֶה לְשִׁבְחוֹ שֶׁל זֶה. אֲבָל אִם קָדַם שִׁבְחוֹ שֶׁל זֶה לְמִקָּחוֹ שֶׁל זֶה - זֶה וְזֶה אֵינוֹ גּוֹבֶה אֶלָּא מִנְּכָסִים בְּנֵי חוֹרִין. זֶה אוֹמֵר: ״שִׁבְחִי קָדַם״. וְזֶה אוֹמֵר: ״מִקָּחִי קָדַם״ - הַמּוֹצִיא מֵחֲבֵרוֹ עָלָיו הָרְאָיָה.

ו,ז אֵלּוּ וְאֵלּוּ שֶׁהָיוּ אוֹמְרִים גּוּבְהָהּ שֶׁל מְעָרָה אַרְבַּע אַמּוֹת כּוּכִין שֶׁל בִּנְיָן שִׁבְעָה טְפָחִים וְטֶפַח לַכִּפָּה: עוֹשֶׂה חָצֵר עַל פִּי מְעָרָה שֵׁשׁ עַל שֵׁשׁ מָלֵא מִטָּה, אַחַת מִכָּאן וְאַחַת מִכָּאן, וּפוֹתֵחַ לְתוֹכָהּ שְׁתֵּי מְעָרוֹת. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר: אַרְבַּע מֵאַרְבַּע רוּחוֹתֶיהָ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: בַּסֶּלַע הַבָּא בְּיָדַיִם - פּוֹתֵחַ אֶת שְׁתֵּיהֶן מֵרוּחַ אַחַת. אָמְרוּ לוֹ: אִי אֶפְשָׁר לָבֶן:

ו,ח ״קְנָטִינָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - הֲרֵי זֶה מַעֲמִיד לוֹ שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה עַל שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה. בֵּין שֶׁאָמַר לוֹ: ״בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״. וּבֵין שֶׁאָמַר לוֹ: ״כְּבֵית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ - הֲרֵי זֶה מְקַבֵּל עָלָיו חָרִיץ וּבֶן חָרִיץ, וּמְחִיצַת גָּדֵר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ. ״בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ הֵן חָסֵר וְהֵן יָתֵר״. אֲפִלּוּ פָּחַת רֹבַע לַסְּאָה, אוֹ הוֹתִיר רֹבַע לַסְּאָה שֶׁהֵן שִׁבְעַת קַבִּין וּמֶחֱצָה לַכּוֹר

הַשָּׁלֵם

תּוֹסֶפְתָּא

– הִגִּיעוֹ. פָּחוֹת מִכֵּן אוֹ יָתֵר עַל כֵּן – מַחֲזִירִין זֶה לָזֶה. מַהוּ מַחְזִיר לוֹ? מָעוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁלָּקַח הַמָּעוֹת. וְאִם רָצָה – מַחְזִיר לוֹ קַרְקַע. ״בֵּית כּוֹר עָפָר אֲנִי מוֹכֵר לְךָ בְּסִימָנָיו בְּמִצָּרָיו״ אֲפִילוּ פָּחַת שְׁתוֹת אוֹ הוֹתִיר שְׁתוֹת שׁוּם הַדַּיָּנִין – הִגִּיעוֹ. פָּחוֹת מִכֵּן, אוֹ יָתֵר עַל כֵּן – מַחֲזִירִין זֶה לָזֶה. מַהוּ מַחְזִיר לוֹ? מָעוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁלָּקַח הֵימֶנּוּ. וְאִם רָצָה – מַחְזִיר לוֹ קַרְקַע:

ו,ט הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ: ״חֲצִי שָׂדִי וּבֵית לֶתֶךְ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ – מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן וְנוֹטֵל חֲצִי שָׂדֶה וּבֵית לֶתֶךְ. אָמַר לָזֶה: ״חֲצִי שָׂדִי וּבֵית לֶתֶךְ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״. וְלָזֶה אָמַר: ״חֲצִי שָׂדִי וּבֵית לֶתֶךְ אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ – מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן, זֶה נוֹטֵל חֲצִי שָׂדֶהוּ וְזֶה נוֹטֵל חֲצִי שָׂדֶהוּ. לָזֶה אָמַר: ״בַּצָּפוֹן״. וְלָזֶה אָמַר: ״בַּדָּרוֹם״ – מְשַׁמְּנִין בֵּינֵיהֶן, זֶה נוֹטֵל בַּצָּפוֹן וְזֶה נוֹטֵל בַּדָּרוֹם. ״בֵּית לֶתֶךְ כְּלַפֵּי צָפוֹן אֲנִי מוֹכֵר לְךָ״ – נוֹתֵן לוֹ בֵּית לֶתֶךְ כְּלַפֵּי צָפוֹן. ״בֵּית זֶרַע יָד״ – מַעֲמִיד לוֹ בֵּית זֶרַע יָד.

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק שְׁבִיעִי

ז,א כָּל שֶׁהוּא לִפְנִים מֵחֲבֵרוֹ – הוּא קוֹדֵם אֶת חֲבֵרוֹ. וְנַחֲלָה מְשַׁמֶּשֶׁת וְהוֹלֶכֶת וְעוֹלָה אֲפִילוּ עַד רְאוּבֵן. הָאַחִין זֶה אֶת זֶה, וְהָאַחָיוֹת זוֹ אֶת זוֹ, הָאַחִין אֶת הָאַחָיוֹת, וְהָאַחָיוֹת אֶת הָאַחִין – נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין. מַמְזֵר מוֹרִישׁ אֶת קְרוֹבָיו. עוֹבֵד כּוֹכָבִים וְעֶבֶד הַבָּא עַל בַּת יִשְׂרָאֵל, אֲפִלּוּ חָזַר הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים וְנִתְגַּיֵּר, עֶבֶד וְנִשְׁתַּחְרֵר – נָכְסָיו כְּנִכְסֵי הַגֵּר וּכְנִכְסֵי עֶבֶד מְשֻׁחְרָר – כָּל הַקּוֹדֵם בָּהֶן זָכָה. נֶאֱמֶנֶת חַיָּה לוֹמַר: ״זֶה יָצָא רִאשׁוֹן״. אֵימָתַי? בִּזְמַן שֶׁאֵין שָׁם עַרְעוּר, אֲבָל יֵשׁ שָׁם עַרְעוּר – הֲרֵי זֶה אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. רַבִּי אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אִם הֶחְזִקָה עַל אוּמְדָּהּ – נֶאֱמֶנֶת. וְאִם לָאו – אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת. הָיוּ מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּכוֹר, וּבִשְׁעַת מִיתָּה אָמַר: ״אֵינִי בְּכוֹר״ – אֵינוֹ נֶאֱמָן. מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁאֵינוֹ בְּכוֹר, וּבִשְׁעַת מִיתָּה אָמַר: ״בְּכוֹר הוּא״ – אֵינוֹ נֶאֱמָן. הָיוּ מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּכוֹר, וּבִשְׁעַת מִיתָּה אָמַר: ״בְּכוֹר הוּא״ – נֶאֱמָן. הָיוּ מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָּתוֹ אָמַר: ״בְּנִי הוּא״ – נֶאֱמָן. הָיוּ מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָּתוֹ אָמַר: ״אָחִי הוּא״ – אֵינוֹ נֶאֱמָן. הָיוּ מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא עַבְדּוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָּתוֹ אָמַר: ״בְּנִי הוּא״ – נֶאֱמָן. הָיָה עוֹמֵד בֵּין הַמּוֹכְסִין, אָמַר: ״בְּנִי הוּא״ וְחָזַר וְאָמַר: ״עַבְדִּי הוּא״ – נֶאֱמָן. ״עַבְדִּי הוּא״ וְחָזַר וְאָמַר: ״בְּנִי הוּא״ – אֵין נֶאֱמָן.

ז,ב אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ נְכָסִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם, שֶׁאַף שֶׁלּוֹ הִשְׁבִּיחַ כְּשֶׁלָּהֶן. כֵּיצַד? הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מוּחְכֶּרֶת וּמוּשְׁכֶּרֶת אֵצֶל אֲחֵרִים, וּפָרָה רוֹעָה בָּאֲפָר – הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּזְרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה. רַבִּי אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא פִלְפְּלוּ בּוֹ יְתוֹמִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן – הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אֶלָּא בְּכָל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ. אֲבָל בָּנָה בִּנְיָן, נָטַע נְטִיעוֹת – הַכֹּל שָׁוִין שֶׁנּוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. כֵּיצַד נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם? יָרַשׁ שְׁטָרֵי חוֹב – נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. יָצְאוּ עָלָיו שְׁטָרֵי חוֹב – נוֹתֵן פִּי שְׁנַיִם. וְאִם אָמַר: אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִטּוֹל וְשֶׁלֹּא לִתֵּן – הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. כֵּיצַד אֵינוֹ נוֹטֵל בָּרְאוּי כִּבְמֻחְזָק? מֵת אָבִיו בְּחַיֵּי אָבִיו – נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְּכְסֵי אָבִיו, וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְּכְסֵי אֲבִי אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו בְּכוֹר – אַף נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְּכְסֵי אֲבִי אָבִיו.

ז,ג בָּנוֹת צְלָפְחָד – נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִין בַּנַּחֲלָה, חֵלֶק אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה מְיוּצְאֵי מִצְרַיִם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַף חֵלֶק אֲחִי אֲבִיהֶן, לְפִי שֶׁלֹּא נִתְּנָה הָאָרֶץ אֶלָּא לִיוּצְאֵי מִצְרַיִם, וְלֹא נִתְחַלְּקָה אֶלָּא לָעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב. יָרַשׁ הַשֵּׁבֶט אֶת שִׁבְטוֹ, וְחָזַר הַשֵּׁבֶט וְיָרַשׁ אֶת הָרָאוּי לוֹ. כֵּיצַד? שְׁנֵי אַחִין שֶׁהָיוּ מִיוּצְאֵי מִצְרַיִם, לְאֶחָד יֵשׁ

הַשָּׁלֵם

נֶאֱמָן. הָיוּ מֻחְזָקִין שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָּתוֹ אָמַר: ״בְּנִי הוּא״ – נֶאֱמָן. הָיוּ מוּחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָּתוֹ אָמַר: ״אֵינוֹ בְּנִי״ – אֵינוֹ נֶאֱמָן. שֶׁאֵין בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָּתוֹ אָמַר: ״בְּנִי הוּא״ – נֶאֱמָן. הָיוּ מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא בְּנוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָּתוֹ אָמַר: ״אָחִי הוּא״ – אֵינוֹ נֶאֱמָן. הָיוּ מֻחְזָקִין בּוֹ שֶׁהוּא עַבְדּוֹ, וּבִשְׁעַת מִיתָּתוֹ אָמַר: ״בְּנִי הוּא״ – נֶאֱמָן. הָיָה עוֹמֵד בֵּין הַמּוֹכְסִין, אָמַר: ״בְּנִי הוּא״ וְחָזַר וְאָמַר: ״עַבְדִּי הוּא״ – נֶאֱמָן. ״עַבְדִּי הוּא״ וְחָזַר וְאָמַר: ״בְּנִי הוּא״ – אֵין נֶאֱמָן.

ז,ב אֵין הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ נְכָסִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם. רַבִּי אוֹמֵר: אוֹמֵר אֲנִי, שֶׁהַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בְּשֶׁבַח שֶׁהִשְׁבִּיחוּ לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶם, שֶׁאַף שֶׁלּוֹ הִשְׁבִּיחַ כְּשֶׁלָּהֶן. כֵּיצַד? הָיְתָה לוֹ בְּהֵמָה מוּחְכֶּרֶת וּמוּשְׁכֶּרֶת אֵצֶל אֲחֵרִים, וּפָרָה רוֹעָה בָּאֲפָר – הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם בִּזְרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה. רַבִּי אוֹמֵר: כָּל דָּבָר שֶׁלֹּא פִלְפְּלוּ בּוֹ יְתוֹמִים לְאַחַר מִיתַת אֲבִיהֶן – הַבְּכוֹר נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: אֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם אֶלָּא בְּכָל אֲשֶׁר יִמָּצֵא לוֹ. אֲבָל בָּנָה בִּנְיָן, נָטַע נְטִיעוֹת – הַכֹּל שָׁוִין שֶׁנּוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. כֵּיצַד נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם? יָרַשׁ שְׁטָרֵי חוֹב – נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. יָצְאוּ עָלָיו שְׁטָרֵי חוֹב – נוֹתֵן פִּי שְׁנַיִם. וְאִם אָמַר: אִי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לִטּוֹל וְשֶׁלֹּא לִתֵּן – הָרְשׁוּת בְּיָדוֹ. כֵּיצַד אֵינוֹ נוֹטֵל בָּרְאוּי כִּבְמֻחְזָק? מֵת אָבִיו בְּחַיֵּי אָבִיו – נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְּכְסֵי אָבִיו, וְאֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְּכְסֵי אֲבִי אָבִיו. וְאִם הָיָה אָבִיו בְּכוֹר – אַף נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם מִנְּכְסֵי אֲבִי אָבִיו.

ז,ג בָּנוֹת צְלָפְחָד – נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִין בַּנַּחֲלָה, חֵלֶק אֲבִיהֶן שֶׁהָיָה מְיוּצְאֵי מִצְרַיִם. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב אוֹמֵר: אַף חֵלֶק אֲחִי אֲבִיהֶן, לְפִי שֶׁלֹּא נִתְּנָה הָאָרֶץ אֶלָּא לִיוּצְאֵי מִצְרַיִם, וְלֹא נִתְחַלְּקָה אֶלָּא לָעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב. יָרַשׁ הַשֵּׁבֶט אֶת שִׁבְטוֹ, וְחָזַר הַשֵּׁבֶט וְיָרַשׁ אֶת הָרָאוּי לוֹ. כֵּיצַד? שְׁנֵי אַחִין שֶׁהָיוּ מִיוּצְאֵי מִצְרַיִם, לְאֶחָד יֵשׁ

תּוֹסֶפְתָּא

לוֹ תִּשְׁעָה בָּנִים, וּלְאֶחָד יֵשׁ לוֹ בֵּן אֶחָד, וְלִפְנֵיהֶן בֵּית חֲמֵשֶׁת כּוֹרִין, תִּשְׁעָה - נָטְלוּ בֵּית לֶתֶךְ, וְאֶחָד - נוֹטֵל בֵּית לֶתֶךְ. הֶחְזִירוּם לַאֲבוֹתֵיהֶם, חָזְרוּ אָבוֹת וְהוֹרִישׁוּ אֶת הַבָּנִים, תִּשְׁעָה - נָטְלוּ מֶחֱצָה, וְאֶחָד - נָטַל מֶחֱצָה. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אַף נִתְחַלְּקָה הָאָרֶץ לְיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. כֵּיצַד? הָיָה מִן הַיּוֹצְאִין מִמִּצְרַיִם הָעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב - הוּא נוֹטֵל שְׁנֵי חֲלָקִים מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם, וְלֹא מִן הָעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב. מֵהָעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב וְלֹא מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם - נוֹטֵל חֵלֶק אֶחָד. הַמִּתְאוֹנְנִים, וְהַמְרַגְּלִים, וַעֲדָתוֹ שֶׁל קֹרַח - לֹא נָטְלוּ בָּאָרֶץ חֵלֶק. אֲבָל הַבָּנִים - יָרְשׁוּ בִּזְכוּת אָבוֹת אֲבוֹתֵיהֶם, וּבִזְכוּת אָבוֹת. וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב - נָטְלוּ שְׁלֹשָׁה חֲלָקִין בַּנַּחֲלָה, שֶׁהֵן מִיּוֹצְאֵי מִצְרַיִם וּמִן הָעוֹמְדִים בְּעַרְבוֹת מוֹאָב, וְשֶׁנָּטְלוּ מְרַגְּלִים חֶלְקָן נָטְלוּ יְהוֹשֻׁעַ וְכָלֵב. חֵלֶק הַמִּתְאוֹנְנִים וַעֲדָתוֹ שֶׁל קֹרַח - נָפַל לָאֶמְצַע, וְהַבָּנִים נָחֲלוּ לְעַצְמָן. וּכְשֵׁם שֶׁהִבֵּן קוֹדֶם אֶת הַבַּת בִּנְכָסֵי הָאָב, כָּךְ קוֹדֵם הַבֵּן בִּנְכָסֵי הָאֵם. רַבִּי אֶלְעָזָר בְּרַבִּי יוֹסֵי אָמַר מִשֵּׁם רַבִּי זְכַרְיָה בֶּן הַקָּצָב, וְכֵן הָיָה רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אִישׁ כְּפַר איכוס אוֹמֵר מִשּׁוּם רַבִּי שִׁמְעוֹן: אֶחָד הַבֵּן וְאֶחָד הַבַּת - שָׁוִין בִּנְכָסֵי הָאֵם.

ז,ד הָאוֹמֵר: "יַחֲלְקוּ בָּנַי נְכָסַי" וְהָיָה שָׁם בְּכוֹר, אִם זָכוּ בַּנְּכָסִים בְּחַיֵּי הָאָב - אֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם, וְאִם לָאו - נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. הָאוֹמֵר: "תְּנוּ מָאתַיִם דִּינָר לְפְלוֹנִי בְּנִי בְּכוֹר כָּרָאוּי לוֹ" - נוֹטְלָן וְנוֹטֵל פִּי שנים. "בְּבְכוֹרָתוֹ" - יָדוֹ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רוֹצֶה נוֹטְלָן, וְרוֹצֶה נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם.

הָאוֹמֵר: "תְּנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִית אִשְׁתִּי כָּרָאוּי לָהּ" - נוֹטֶלֶת וְנוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ. "בִּכְתֻבָּתָהּ" - יָדָהּ עַל הָעֶלְיוֹנָה, רוֹצָה נוֹטֶלֶת, רוֹצָה נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ. הָאוֹמֵר: "תְּנוּ מָאתַיִם דִּינָר לְפְלוֹנִי בַּעַל חוֹבִי בְּחוֹבוֹ כָּרָאוּי לוֹ" - נוֹטְלוֹ וְנוֹטֵל עוֹד מָאתַיִם דִּינָר בְּחוֹבוֹ. "בְּחוֹבוֹ" - אֵין לוֹ אֶלָּא בְּחוֹבוֹ.

הַשָּׁלֵם

הָיְתָה לוֹ שָׂדֶה עֲשׂוּיָה אַפּוֹתִיקִי לְאִשָּׁה בִּכְתֻבָּתָהּ, וּלְבַעַל חוֹב בְּחוֹבוֹ, וְאָמַר: "תְּנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִית לְפְלוֹנִית אִשְׁתִּי בִּכְתֻבָּתָהּ, וְלִפְלוֹנִי בַּעַל חוֹבִי בְּחוֹבוֹ" - נִתְקַבְּלוּ שֶׁלָּהֶן וְיָדָן עַל הָעֶלְיוֹנָה.

ז,ה הָאוֹמֵר: "תְּנוּ חֵלֶק" - יִירַשׁ עִם הַבָּנִים. "בִּבְכוֹרָה" - אֵין נוֹטֵל פִּי שְׁנַיִם. הָאוֹמֵר: "יוֹרִישֵׁנִי פְּלוֹנִי" - לֹא אָמַר כְּלוּם. "תְּנוּ נְכָסַי לְפְלוֹנִי" - דִּבְרָיו קַיָּמִין. כָּתַב יְרוּשָׁה מִלְמַטָּה וּמַתָּנָה מִלְמַעְלָה, יְרוּשָׁה מִלְמַעְלָה וּמַתָּנָה מִלְמַטָּה, יְרוּשָׁה מִכָּאן וּמִכָּאן מַתָּנָה בָּאֶמְצַע, הוֹאִיל וְהִזְכִּיר שָׁם מַתָּנָה - דִּבְרָיו קַיָּמִין. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר: אִם אָמַר עַל מִי שֶׁרָאוּי לוֹ לְיוֹרְשׁוֹ - דִּבְרָיו קַיָּמִין. עַל מִי שֶׁאֵינוֹ רָאוּי לוֹ לְיוֹרְשׁוֹ - אֵין דִּבְרָיו קַיָּמִין. כֵּיצַד? אָמַר עַל בַּת הַבֵּן בֵּין הַבָּנִים וְעַל בֶּן הַבַּת בֵּין הַבָּנוֹת - דִּבְרָיו קַיָּמִין. עַל הַבַּת בֵּין הַבָּנִים, וְעַל הָאָח בֵּין הַבָּנוֹת - לֹא אָמַר כְּלוּם.

מַסֶּכֶת בָּבָא בַּתְרָא פֶּרֶק שְׁמִינִי

ח,א הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לְאַחַר וְהָיָה כֹּהֵן, וְהָיוּ בָּהֶן עֲבָדִים, אַף עַל פִּי שֶׁאָמַר הַלָּה: "אִי אֶפְשִׁי בָּהֶן" - הֲרֵי אֵלּוּ אוֹכְלִין בִּתְרוּמָה. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: כֹּהֵן שֶׁאָמַר הַלָּה: "אִי אֶפְשִׁי בָּהֶן" - זָכוּ בָּהֶן הַיּוֹרְשִׁין. הַכּוֹתֵב נְכָסָיו לַעֲשָׂרָה, בֵּין שֶׁזָּכָה אֶחָד מֵהֶן, וּבֵין שֶׁזָּכוּ כֻּלָּן - זָכוּ כֻּלָּן. כָּתַב וְהֶעֱלָה לָהֶם בַּעֲרָכִים - זָכְתָה לָהֶן הָעֲרָכִים. הַמּוֹצִיא עֶשָׂרָה עֲבָדִים בְּנֵי חוֹרִין, בֵּין שֶׁיָּצָא אֶחָד מֵהֶן, וּבֵין שֶׁיָּצְאוּ כֻּלָּן - יָצְאוּ כֻּלָּן. כָּתַב וְהֶעֱלָה לָהֶן בַּעֲרָכִים - זָכְתָה לָהֶן הָעֲרָכִים.

הָאוֹמֵר: "תְּנוּ שָׂדֶה פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי, וְאִם מֵת פְּלוֹנִי לְפְלוֹנִי" - רִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּרוֹת, וְאִם מֵת - יִנָּתְנוּ לַשֵּׁנִי - הַשֵּׁנִי אוֹכֵל פֵּרוֹת, וְאִם מֵת - יִנָּתְנוּ לַשְּׁלִישִׁי. מֵת הַשְּׁלִישִׁי עַד שֶׁלֹּא יָמוּת הַשֵּׁנִי - הַשֵּׁנִי אוֹכֵל פֵּרוֹת, וְאִם מֵת - יַחְזְרוּ לְיוֹרְשֵׁי נוֹתֵן. הָרִאשׁוֹן אוֹכֵל פֵּרוֹת וּמוֹכֵר קַרְקַע; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין לָרִאשׁוֹן אֶלָּא אֲכִילַת פֵּרוֹת בִּלְבַד.

תּוֹסֶפְתָּא

ח,ב שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ בָּאִין מִמְּדִינַת הַיָּם, אַף עַל פִּי שֶׁמַּשָּׂאָן וּמַתָּנָן וּמאכלן וּמַשְׁקֶן כְּאֶחָד, וּמֵת אֶחָד מֵהֶן - אֵין חֲבֵרוֹ יוֹרְשׁוֹ. וְאִם הָיָה נוֹהֵג בּוֹ מִשּׁוּם אַחְוָה - חֲבֵרוֹ יוֹרְשׁוֹ. מִשֶּׁיָּצָא הוּא וּבְנוֹ לִמְדִינַת הַיָּם, וּבָא וְעִמּוֹ אֶחָד וְאָמַר: ״זֶה אָחִי שֶׁנִּתַּן לִי בִּמְדִינַת הַיָּם, וְלוֹ חֲמִשָּׁה אַחִין, וְלִפְנֵיהֶן בֵּית חֲמִשָּׁת כּוֹרִין״ - הֵן אֵין נוֹתְנִין לוֹ כְּלוּם, וְהוּא נוֹתֵן לָהֶן שְׁתּוּת בְּחֶלְקוֹ. מֵת - הוּא נוֹטֵל מַה שֶּׁנִּתַּן, וְהַשְּׁאָר מְבִיאִין לָאֶמְצַע וְחוֹלְקִין. מִשֶּׁיָּצְאוּ הוּא וְאָבִיו לִמְדִינַת הַיָּם, וּמֵת הַבֵּן, אוֹ שֶׁמֵּת הָאָב - לְעוֹלָם נְכָסָיו בְּחֶזְקַת זָקֵן.

ח,ג הַכּוֹתֵב דְּיָיתֵיקִי וְהָיָה מִתְיָרֵא מִן הַיּוֹרְשִׁין - נִכְנָסִין אֶצְלוֹ כְּמְבַקְּרִין אוֹתוֹ, שׁוֹמְעִים דְּבָרָיו מִבִּפְנִים וְיוֹצְאִין וְכוֹתְבִין מִבַּחוּץ. בָּרִיא שֶׁכָּתַב דְּיָיתֵיקִי, שְׁכִיב מֵרַע שֶׁכָּתַב נְכָסָיו מַתָּנָה, אַף עַל פִּי שֶׁזּכָה לְאַחַר מַתָּנָה - לֹא עָשָׂה כְּלוּם. אֲבָל הַכּוֹתֵב נְכָסָיו בְּשֵׁם חֲבֵרוֹ וְזָכָה לְאַחַר מִיתָה - דְּבָרָיו קַיָּמִין. הַכּוֹתֵב דְּיָיתֵיקִי, יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. מַתָּנָה - אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. אֵיזֶה הוּא דְּיָיתֵיקִי? דָּא תְּהֵא לִי לַעֲמֹד וְלִהְיוֹת, אִם מַתִּי יִנָּתְנוּ נְכָסַי לְפִלּוֹנִי. אֵיזוֹ הִיא מַתָּנָה? מִן הַיּוֹם יִנָּתְנוּ לְפִלּוֹנִי. הַכּוֹתֵב דְּיָיתֵיקִי, עַד שֶׁלֹּא זָכָה בֵּין הוּא וּבֵין אַחֵר - יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. מְשֶׁזָּכָה בֵּין הוּא וּבֵין אַחֵר - אֵין יָכוֹל לַחֲזֹר בּוֹ. אַפּוֹטְרוֹפִין, עַד שֶׁלֹּא הֶחֱזִיקוּ בִּנְכָסֵי יְתוֹמִין - יְכוֹלִין לַחֲזֹר בָּהֶן. מִשֶּׁהֶחֱזִיקוּ בִּנְכָסֵי יְתוֹמִים - אֵין יְכוֹלִין לַחֲזֹר בָּהֶן. אַפּוֹטְרוֹפּוֹס שֶׁמִּנָּהוּ אֲבִי יְתוֹמִים - יִשְׁבַּע. שֶׁמִּנּוּהוּ בֵּית דִּין - [לֹא] יִשָּׁבַע. אַבָּא שָׁאוּל אוֹמֵר: אַף שֶׁמִּנָּהוּ בֵּית דִּין - יִשָּׁבַע מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר.

ח,ד אַפּוֹטְרוֹפִין - תּוֹרְמִין וּמְעַשְּׂרִין עַל נִכְסֵי יְתוֹמִין. מוֹכְרִין בָּתִּים, שָׂדוֹת וּכְרָמִים, בְּהֵמָה עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, לְהַאֲכִיל יְתוֹמִים, לַעֲשׂוֹת לָהֶם סֻכָּה וּלוּלָב וְצִיצִית, וְכָל מִצְוֹת הָאֲמוּרוֹת בַּתּוֹרָה, וְלִקְנוֹת לָהֶם סֵפֶר תּוֹרָה וּנְבִיאִים, דָּבָר הַקָּצוּב מִן הַתּוֹרָה. אֲבָל אֵין פּוֹדִין עֲלֵיהֶן שְׁבוּיִן, וְאֵין פּוֹסְקִין עֲלֵיהֶן צְדָקָה בְּבֵית הַכְּנֶסֶת לַעֲנִיִּים, דָּבָר שֶׁאֵינוֹ

הַשָּׁלֵם

קָצוּב מִן הַתּוֹרָה. אֵינָן רַשָּׁאִין לְהוֹצִיא עַבְדֵיהֶם בְּנֵי חוֹרִין, אֲבָל מוֹכְרִין אוֹתָן לַאֲחֵרִים וַאֲחֵרִים מוֹצִיאִין אוֹתָן בְּנֵי חוֹרִין. רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי: שֶׁנּוֹתֵן דָּמָיו וּפוֹדֶה אֶת עַצְמוֹ. אֵין מוֹכְרִין בְּרָחוֹק לִקַּח בְּקָרוֹב, בָּרָע לִקַּח בְּיָפֶה. אֵין דָּנִין לְחוֹב וּלְזְכוּת, לְהַכְנִיס וּלְהוֹצִיא לְיתוֹמִים, אֶלָּא אִם כֵּן נָטְלוּ רְשׁוּת מִבֵּית דִּין. וּצְרִיכִין אַפּוֹטְרוֹפִין לְחַשֵּׁב עִם הַיְתוֹמִים בָּאַחֲרוֹנָה; דִּבְרֵי רַבִּי. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אֵין לְיתוֹמִין אֶלָּא מַה שֶּׁהִנִּיחוּ לָהֶם אַפּוֹטְרוֹפִין. מוֹכְרִין עֲבָדִים לְקַח בָּהֶן קַרְקָעוֹת, אֲבָל לֹא קַרְקָעוֹת לְקַח בָּהֶן עֲבָדִים. רַבָּן שִׁמְעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אַף לֹא עֲבָדִים לְקַח בָּהֶן קַרְקָעוֹת. אֵין בֵּית דִּין עוֹשִׂין אַפּוֹטְרוֹפִין נָשִׁים וַעֲבָדִים לְכַתְּחִלָּה, וְאִם מִנָּה אוֹתָן אֲבִיהֶן בְּחַיָּיו - עוֹשִׂין אוֹתָן אַפּוֹטְרוֹפִין. כָּתַב בִּשְׁטָר: ״מָעוֹת וְכֵלִים יֵשׁ לִי בְּיַד פְּלוֹנִי״ - רַשָּׁאִין הָעֵדִים לַחְתֹּם. אֲבָל אֵינוֹ גּוֹבֶה עַד שֶׁיָּבִיא רְאָיָה. רַבִּי אוֹמֵר, אוֹמֵר אֲנִי: שֶׁלֹּא יַחְתְּמוּ עַד שֶׁיִּטְּלוּ רְשׁוּת מִבֵּית דִּין, וּכְשֶׁהוּא גּוֹבֶה - אֵינוֹ צָרִיךְ שֶׁיָּבִיא רְאָיָה. הֵנִיחַ בָּנִים גְּדוֹלִים וּקְטַנִּים, וְהָיוּ גְּדוֹלִים נְזוֹנִים וּבָאִין בִּשְׁתִיקָה - לֹא יֹאמְרוּ קְטַנִּים: הֲרֵי אָנוּ נְזוֹנִים כְּדֶרֶךְ שניזנתם אַתֶּם. נָשְׂאוּ גְּדוֹלִים בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן - לֹא יֹאמְרוּ קְטַנִּים: הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאִים כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּשָׂאתֶם אַתֶּם. וְלֹא עוֹד: אֶלָּא אֲפִלּוּ הֵנִיחַ לָהֶם עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל עַצְמָן.

הֵנִיחַ בָּנוֹת גְּדוֹלוֹת וּקְטַנּוֹת, וְהָיוּ גְּדוֹלוֹת נְזוֹנוֹת וּבָאוֹת בִּשְׁתִיקָה, לֹא יֹאמְרוּ קְטַנּוֹת: ״הֲרֵי אָנוּ נְזוֹנוֹת כְּדֶרֶךְ שניזנתם אַתֶּם״. נָשְׂאוּ גְּדוֹלוֹת בְּחַיֵּי אֲבִיהֶן - לֹא יֹאמְרוּ קְטַנּוֹת: ״הֲרֵי אָנוּ נוֹשְׂאוֹת כְּדֶרֶךְ שֶׁנָּשָׂאתֶם אַתֶּם״. וְלֹא עוֹד, אֶלָּא אֲפִלּוּ הֵנִיחַ לָהֶן אֲבִיהֶן עֲבָדִים וּשְׁפָחוֹת, כְּלֵי כֶסֶף וּכְלֵי זָהָב - הֲרֵי אֵלּוּ שֶׁל עַצְמָן.

שמואל א פרק יד

א וַיְהִי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר יְוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל אֶל־הַנַּעַר
נֹשְׂא כֵלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים אֲשֶׁר
מֵעֵבֶר הַלָּז וְלְאָבִיו לֹא הִגִּיד: ב וְשָׁאוּל יוֹשֵׁב
בִּקְצֵה הַגִּבְעָה תַּחַת הָרִמּוֹן אֲשֶׁר בְּמִגְרוֹן וְהָעָם
אֲשֶׁר עִמּוֹ כְּשֵׁשׁ מֵאוֹת אִישׁ: ג וַאֲחִיָּה בֶן־אֲחִיטוּב
אָחִי אִיכָבוֹד | בֶּן־פִּינְחָס בֶּן־עֵלִי כֹּהֵן | יְהוָה
בְּשִׁלוֹ נֹשֵׂא אֵפוֹד וְהָעָם לֹא יָדַע כִּי הָלַךְ יוֹנָתָן: ד
וּבֵין הַמַּעְבְּרוֹת אֲשֶׁר בִּקֵּשׁ יוֹנָתָן לַעֲבֹר עַל־מַצַּב
פְּלִשְׁתִּים שֵׁן־הַסֶּלַע מֵהָעֵבֶר מִזֶּה וְשֵׁן־הַסֶּלַע
מֵהָעֵבֶר מִזֶּה וְשֵׁם הָאֶחָד בּוֹצֵץ וְשֵׁם הָאֶחָד סֶנֵה:
ה הַשֵּׁן הָאֶחָד מָצוּק מִצָּפוֹן מוּל מִכְמָשׂ וְהָאֶחָד
מִנֶּגֶב מוּל גֶּבַע: {ס} ו וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־הַנַּעַר |
נֹשֵׂא כֵלָיו לְכָה וְנַעְבְּרָה אֶל־מַצַּב הָעֲרֵלִים הָאֵלֶּה
אוּלַי יַעֲשֶׂה יְהוָה לָנוּ כִּי אֵין לַיהוָה מַעְצוֹר
לְהוֹשִׁיעַ בְּרַב אוֹ בִמְעָט: ז וַיֹּאמֶר לוֹ נֹשֵׂא כֵלָיו
עֲשֵׂה כָּל־אֲשֶׁר בִּלְבָבֶךָ נְטֵה לָךְ הִנְנִי עִמְּךָ
כִּלְבָבֶךָ: {ס} ח וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן הִנֵּה אֲנַחְנוּ עֹבְרִים
אֶל־הָאֲנָשִׁים וְנִגְלֵינוּ אֲלֵיהֶם: ט אִם־כֹּה יֹאמְרוּ
אֵלֵינוּ דֹּמּוּ עַד־הַגִּיעֵנוּ אֲלֵיכֶם וְעָמַדְנוּ תַחְתֵּינוּ
וְלֹא נַעֲלֶה אֲלֵיהֶם: י וְאִם־כֹּה יֹאמְרוּ עֲלוּ עָלֵינוּ
וְעָלִינוּ כִּי־נְתָנָם יְהוָה בְּיָדֵנוּ וְזֶה־לָּנוּ הָאוֹת: יא
וַיִּגָּלוּ שְׁנֵיהֶם אֶל־מַצַּב פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ פְּלִשְׁתִּים
הִנֵּה עִבְרִים יֹצְאִים מִן־הַחֹרִים אֲשֶׁר הִתְחַבְּאוּ־
שָׁם: יב וַיַּעֲנוּ אַנְשֵׁי הַמַּצָּבָה אֶת־יוֹנָתָן | וְאֶת־
נֹשֵׂא כֵלָיו וַיֹּאמְרוּ עֲלוּ אֵלֵינוּ וְנוֹדִיעָה אֶתְכֶם דָּבָר
{פ}

וַיֹּאמֶר יְוֹנָתָן אֶל־נֹשֵׂא כֵלָיו עֲלֵה אַחֲרַי כִּי־נְתָנָם
יְהוָה בְּיַד יִשְׂרָאֵל: יג וַיַּעַל יְוֹנָתָן עַל־יָדָיו וְעַל־
רַגְלָיו וְנֹשֵׂא כֵלָיו אַחֲרָיו וַיִּפְּלוּ לִפְנֵי יְוֹנָתָן וְנֹשֵׂא
כֵלָיו מְמוֹתֵת אַחֲרָיו: יד וַתְּהִי הַמַּכָּה הָרִאשֹׁנָה
אֲשֶׁר הִכָּה יְוֹנָתָן וְנֹשֵׂא כֵלָיו כְּעֶשְׂרִים אִישׁ
כְּבֶחְצִי מַעֲנֶה צֶמֶד שָׂדֶה: טו וַתְּהִי חֲרָדָה בַּמַּחֲנֶה
בַּשָּׂדֶה וּבְכָל־הָעָם הַמַּצָּב וְהַמַּשְׁחִית חָרְדוּ גַּם־
הֵמָּה וַתִּרְגַּז הָאָרֶץ וַתְּהִי לְחֲרַדַּת אֱלֹהִים: טז
וַיִּרְאוּ הַצֹּפִים לְשָׁאוּל בְּגִבְעַת בִּנְיָמִן וְהִנֵּה הֶהָמוֹן
נָמוֹג וַיֹּלֶךְ וַהֲלֹם: {פ}

יז וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ פִּקְדוּ־נָא וּרְאוּ
מִי הָלַךְ מֵעִמָּנוּ וַיִּפְקְדוּ וְהִנֵּה אֵין יְוֹנָתָן וְנֹשֵׂא
כֵלָיו: יח וַיֹּאמֶר שָׁאוּל לַאֲחִיָּה הַגִּישָׁה אֲרוֹן
הָאֱלֹהִים כִּי־הָיָה אֲרוֹן הָאֱלֹהִים בַּיּוֹם הַהוּא וּבְנֵי
יִשְׂרָאֵל: יט וַיְהִי עַד דִּבֶּר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן וְהָהֳמוֹן
אֲשֶׁר בְּמַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וָרָב {פ}

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַכֹּהֵן אֱסֹף יָדֶךָ: כ וַיִּזָּעֵק שָׁאוּל
וְכָל־הָעָם אֲשֶׁר אִתּוֹ וַיָּבֹאוּ עַד־הַמִּלְחָמָה וְהִנֵּה
הָיְתָה חֶרֶב אִישׁ בְּרֵעֵהוּ מְהוּמָה גְּדוֹלָה מְאֹד: כא
וְהָעִבְרִים הָיוּ לַפְּלִשְׁתִּים כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם אֲשֶׁר
עָלוּ עִמָּם בַּמַּחֲנֶה סָבִיב וְגַם־הֵמָּה לִהְיוֹת עִם־
יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר עִם־שָׁאוּל וְיוֹנָתָן: כב וְכָל־ אִישׁ
יִשְׂרָאֵל הַמִּתְחַבְּאִים בְּהַר־אֶפְרַיִם שָׁמְעוּ כִּי־נָסוּ
פְּלִשְׁתִּים וַיַּדְבְּקוּ גַם־הֵמָּה אַחֲרֵיהֶם בַּמִּלְחָמָה:
כג וַיּוֹשַׁע יְהוָה בַּיּוֹם הַהוּא אֶת־יִשְׂרָאֵל
וְהַמִּלְחָמָה עָבְרָה אֶת־בֵּית אָוֶן: כד וְאִישׁ־יִשְׂרָאֵל
נִגַּשׂ בַּיּוֹם הַהוּא וַיְאַל שָׁאוּל אֶת־הָעָם לֵאמֹר
אָרוּר ׀ הָאִישׁ אֲשֶׁר־יֹאכַל לֶחֶם עַד־הָעֶרֶב וְנִקַּמְתִּי
מֵאֹיְבָי וְלֹא־טָעַם כָּל־הָעָם לָחֶם: {ס} כה וְכָל־
הָאָרֶץ בָּאוּ בַיָּעַר וַיְהִי דְבַשׁ עַל־פְּנֵי הַשָּׂדֶה: כו
וַיָּבֹא הָעָם אֶל־הַיַּעַר וְהִנֵּה הֹלֵךְ דָּבֶשׁ וְאֵין־מַשִּׁיג
יָדוֹ אֶל־פִּיו כִּי־יָרֵא הָעָם אֶת־הַשְּׁבֻעָה: כז וְיוֹנָתָן

לְא־שָׁמַע בְּהַשְׁבִּיעַ אָבִיו אֶת־הָעָם וַיִּשְׁלַח אֶת־
קְצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר בְּיָדוֹ וַיִּטְבֹּל אוֹתָהּ בְּיַעֲרַת
הַדְּבָשׁ וַיָּשֶׁב יָדוֹ אֶל־פִּיו ותראנה (וַתְּאֹרְנָה)
עֵינָיו: כח וַיַּעַן אִישׁ מֵהָעָם וַיֹּאמֶר הַשְׁבֵּעַ הִשְׁבִּיעַ
אָבִיךָ אֶת־הָעָם לֵאמֹר אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר־יֹאכַל
לֶחֶם הַיּוֹם וַיָּעַף הָעָם: כט וַיֹּאמֶר יוֹנָתָן עָכַר אָבִי
אֶת־הָאָרֶץ רְאוּ־נָא כִּי־אָרוּ עֵינַי כִּי טָעַמְתִּי מְעַט
דְּבַשׁ הַזֶּה: ל אַף כִּי לוּא אָכֹל אָכַל הַיּוֹם הָעָם
מִשְׁלַל אֹיְבָיו אֲשֶׁר מָצָא כִּי עַתָּה לֹא־רָבְתָה מַכָּה
בַּפְּלִשְׁתִּים: לא וַיַּכּוּ בַיּוֹם הַהוּא בַּפְּלִשְׁתִּים
מִמִּכְמָשׂ אַיָּלֹנָה וַיָּעַף הָעָם מְאֹד: לב ויעש
(וַיַּעַט) הָעָם אֶל־שלל (הַשָּׁלָל) וַיִּקְחוּ צֹאן וּבָקָר
וּבְנֵי בָקָר וַיִּשְׁחֲטוּ־אָרְצָה וַיֹּאכַל הָעָם עַל־הַדָּם:
לג וַיַּגִּידוּ לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה הָעָם חֹטְאִים לַיהוָה
לֶאֱכָל עַל־הַדָּם וַיֹּאמֶר בְּגַדְתֶּם גֹּלוּ־אֵלַי הַיּוֹם אֶבֶן
גְּדוֹלָה: לד וַיֹּאמֶר שָׁאוּל פֻּצוּ בָעָם וַאֲמַרְתֶּם לָהֶם
הַגִּישׁוּ אֵלַי אִישׁ שׁוֹרוֹ וְאִישׁ שֵׂיוֵהוּ וּשְׁחַטְתֶּם בָּזֶה
וַאֲכַלְתֶּם וְלֹא־תֶחֱטְאוּ לַיהוָה לֶאֱכֹל אֶל־הַדָּם
וַיַּגִּשׁוּ כָּל־הָעָם אִישׁ שׁוֹרוֹ בְיָדוֹ הַלַּיְלָה וַיִּשְׁחֲטוּ־
שָׁם: לה וַיִּבֶן שָׁאוּל מִזְבֵּחַ לַיהוָה אֹתוֹ הֵחֵל
לִבְנוֹת מִזְבֵּחַ לַיהוָה: {פ}
לו וַיֹּאמֶר שָׁאוּל נֵרְדָה אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים | לַיְלָה
וְנָבְזָה בָהֶם | עַד־אוֹר הַבֹּקֶר וְלֹא־נַשְׁאֵר בָּהֶם
אִישׁ וַיֹּאמְרוּ כָּל־הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה {ס} וַיֹּאמֶר
הַכֹּהֵן נִקְרְבָה הֲלֹם אֶל־הָאֱלֹהִים: לז וַיִּשְׁאַל
שָׁאוּל בֵּאלֹהִים הַאֵרֵד אַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים הֲתִתְּנֵם
בְּיַד יִשְׂרָאֵל וְלֹא עָנָהוּ בַיּוֹם הַהוּא: לח וַיֹּאמֶר
שָׁאוּל גֹּשׁוּ הֲלֹם כָּל פִּנּוֹת הָעָם וּדְעוּ וּרְאוּ בַּמָּה
הָיְתָה הַחַטָּאת הַזֹּאת הַיּוֹם: לט כִּי חַי־יְהוָה
הַמּוֹשִׁיעַ אֶת־יִשְׂרָאֵל כִּי אִם־יֶשְׁנוֹ בְיוֹנָתָן בְּנִי כִּי
מוֹת יָמוּת וְאֵין עֹנֵהוּ מִכָּל־הָעָם: מ וַיֹּאמֶר אֶל־
כָּל־יִשְׂרָאֵל אַתֶּם תִּהְיוּ לְעֵבֶר אֶחָד וַאֲנִי וְיוֹנָתָן
בְּנִי נִהְיֶה לְעֵבֶר אֶחָד וַיֹּאמְרוּ הָעָם אֶל־שָׁאוּל
הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשֵׂה: {ס} מא וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־
יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הָבָה תָמִים וַיִּלָּכֵד יוֹנָתָן
וְשָׁאוּל וְהָעָם יָצָאוּ: מב וַיֹּאמֶר שָׁאוּל הַפִּילוּ בֵּינִי
וּבֵין יוֹנָתָן בְּנִי וַיִּלָּכֵד יוֹנָתָן: מג וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־
יוֹנָתָן הַגִּידָה לִּי מֶה עָשִׂיתָה וַיַּגֶּד־לוֹ יוֹנָתָן וַיֹּאמֶר
טָעֹם טָעַמְתִּי בִּקְצֵה הַמַּטֶּה אֲשֶׁר־בְּיָדִי מְעַט
דְּבַשׁ הִנְנִי אָמוּת: {ס} מד וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־
יַעֲשֶׂה אֱלֹהִים וְכֹה יוֹסִף כִּי־מוֹת תָּמוּת יוֹנָתָן: מה
וַיֹּאמֶר הָעָם אֶל־שָׁאוּל הֲיוֹנָתָן | יָמוּת אֲשֶׁר עָשָׂה
הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל חָלִילָה חַי־
יְהוָה אִם־יִפֹּל מִשַּׂעֲרַת רֹאשׁוֹ אַרְצָה כִּי־עִם־
אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה וַיִּפְדּוּ הָעָם אֶת־יוֹנָתָן
וְלֹא־מֵת: {ס} מו וַיַּעַל שָׁאוּל מֵאַחֲרֵי פְלִשְׁתִּים
וּפְלִשְׁתִּים הָלְכוּ לִמְקוֹמָם: מז וְשָׁאוּל לָכַד
הַמְלוּכָה עַל־יִשְׂרָאֵל וַיִּלָּחֶם סָבִיב | בְּכָל־אֹיְבָיו
בְּמוֹאָב | וּבִבְנֵי־עַמּוֹן וּבֶאֱדוֹם וּבְמַלְכֵי צוֹבָה
וּבַפְּלִשְׁתִּים וּבְכֹל אֲשֶׁר־יִפְנֶה יַרְשִׁיעַ: מח וַיַּעַשׂ
חַיִל וַיַּךְ אֶת־עֲמָלֵק וַיַּצֵּל אֶת־יִשְׂרָאֵל מִיַּד שֹׁסֵהוּ:
{פ}
מט וַיִּהְיוּ בְּנֵי שָׁאוּל יוֹנָתָן וְיִשְׁוִי וּמַלְכִּישׁוּעַ וְשֵׁם
שְׁתֵּי בְנֹתָיו שֵׁם הַבְּכִירָה מֵרַב וְשֵׁם הַקְּטַנָּה
מִיכַל: נ וְשֵׁם אֵשֶׁת שָׁאוּל אֲחִינֹעַם בַּת־אֲחִימַעַץ
וְשֵׁם שַׂר־צְבָאוֹ אַבְנֵר בֶּן־נֵר דּוֹד שָׁאוּל: נא וְקִישׁ
אֲבִי־שָׁאוּל וְנֵר אֲבִי־אַבְנֵר בֶּן־אֲבִיאֵל: {ס} נב
וַתְּהִי הַמִּלְחָמָה חֲזָקָה עַל־פְּלִשְׁתִּים כֹּל יְמֵי שָׁאוּל
וְרָאָה שָׁאוּל כָּל־אִישׁ גִּבּוֹר וְכָל־בֶּן־חַיִל וַיַּאַסְפֵהוּ
אֵלָיו: {פ}

שמואל א פרק טו

א וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל אֹתִי שָׁלַח יְהוָה
לִמְשָׁחֲךָ לְמֶלֶךְ עַל־עַמּוֹ עַל־יִשְׂרָאֵל וְעַתָּה שְׁמַע
לְקוֹל דִּבְרֵי יְהוָה: {ס} ב כֹּה אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת
פָּקַדְתִּי אֶת אֲשֶׁר־עָשָׂה עֲמָלֵק לְיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר־
שָׂם לוֹ בַּדֶּרֶךְ בַּעֲלֹתוֹ מִמִּצְרָיִם: ג עַתָּה לֵךְ
וְהִכִּיתָה אֶת־עֲמָלֵק וְהַחֲרַמְתֶּם אֶת־כָּל־אֲשֶׁר־לוֹ
וְלֹא תַחְמֹל עָלָיו וְהֵמַתָּה מֵאִישׁ עַד־אִשָּׁה מֵעֹלֵל
וְעַד־יוֹנֵק מִשּׁוֹר וְעַד־שֶׂה מִגָּמָל וְעַד־חֲמוֹר: {ס}
ד וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל אֶת־הָעָם וַיִּפְקְדֵם בַּטְּלָאִים
מָאתַיִם אֶלֶף רַגְלִי וַעֲשֶׂרֶת אֲלָפִים אֶת־אִישׁ
יְהוּדָה: ה וַיָּבֹא שָׁאוּל עַד־עִיר עֲמָלֵק וַיָּרֶב בַּנָּחַל:
ו וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־הַקֵּינִי לְכוּ סֻרוּ רְדוּ מִתּוֹךְ
עֲמָלֵקִי פֶּן־אֹסִפְךָ עִמּוֹ וְאַתָּה עָשִׂיתָה חֶסֶד עִם־
כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בַּעֲלוֹתָם מִמִּצְרָיִם וַיָּסַר קֵינִי
מִתּוֹךְ עֲמָלֵק: ז וַיַּךְ שָׁאוּל אֶת־עֲמָלֵק מֵחֲוִילָה
בּוֹאֲךָ שׁוּר אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי מִצְרָיִם: ח וַיִּתְפֹּשׂ אֶת־
אֲגַג מֶלֶךְ־עֲמָלֵק חַי וְאֶת־כָּל־הָעָם הֶחֱרִים לְפִי־
חָרֶב: ט וַיַּחְמֹל שָׁאוּל וְהָעָם עַל־אֲגָג וְעַל־מֵיטַב
הַצֹּאן וְהַבָּקָר וְהַמִּשְׁנִים וְעַל־הַכָּרִים וְעַל־כָּל־
הַטּוֹב וְלֹא אָבוּ הַחֲרִימָם וְכָל־הַמְּלָאכָה נְמִבְזָה
וְנָמֵס אֹתָהּ הֶחֱרִימוּ: {פ}
י וַיְהִי דְּבַר־יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל לֵאמֹר: יא נִחַמְתִּי
כִּי־הִמְלַכְתִּי אֶת־שָׁאוּל לְמֶלֶךְ כִּי־שָׁב מֵאַחֲרַי
וְאֶת־דְּבָרַי לֹא הֵקִים וַיִּחַר לִשְׁמוּאֵל וַיִּזְעַק אֶל־
יְהוָה כָּל־הַלָּיְלָה: יב וַיַּשְׁכֵּם שְׁמוּאֵל לִקְרַאת
שָׁאוּל בַּבֹּקֶר וַיֻּגַּד לִשְׁמוּאֵל לֵאמֹר בָּא־שָׁאוּל
הַכַּרְמֶלָה וְהִנֵּה מַצִּיב לוֹ יָד וַיִּסֹּב וַיַּעֲבֹר וַיֵּרֶד
הַגִּלְגָּל: יג וַיָּבֹא שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַיֹּאמֶר לוֹ
שָׁאוּל בָּרוּךְ אַתָּה לַיהוָה הֲקִימֹתִי אֶת־דְּבַר יְהוָה:
יד וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל וּמֶה קוֹל־הַצֹּאן הַזֶּה בְּאָזְנָי
וְקוֹל הַבָּקָר אֲשֶׁר אָנֹכִי שֹׁמֵעַ: טו וַיֹּאמֶר שָׁאוּל
מֵעֲמָלֵקִי הֱבִיאוּם אֲשֶׁר חָמַל הָעָם עַל־מֵיטַב
הַצֹּאן וְהַבָּקָר לְמַעַן זְבֹחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ וְאֶת־
הַיּוֹתֵר הֶחֱרַמְנוּ: {פ}
טז וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל הֶרֶף וְאַגִּידָה לְךָ אֵת
אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה אֵלַי הַלָּיְלָה וַיֹּאמֶר (וַיֹּאמְרוּ) לוֹ
דַּבֵּר: {ס} יז וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הֲלוֹא אִם־קָטֹן אַתָּה
בְּעֵינֶיךָ רֹאשׁ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל אָתָּה וַיִּמְשָׁחֲךָ יְהוָה
לְמֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: יח וַיִּשְׁלָחֲךָ יְהוָה בְּדֶרֶךְ וַיֹּאמֶר
לֵךְ וְהַחֲרַמְתָּה אֶת־הַחַטָּאִים אֶת־עֲמָלֵק וְנִלְחַמְתָּ
בּוֹ עַד כַּלּוֹתָם אֹתָם: יט וְלָמָּה לֹא־שָׁמַעְתָּ בְּקוֹל
יְהוָה וַתַּעַט אֶל־הַשָּׁלָל וַתַּעַשׂ הָרַע בְּעֵינֵי יְהוָה:
{ס} כ וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־שְׁמוּאֵל אֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי
בְּקוֹל יְהוָה וָאֵלֵךְ בַּדֶּרֶךְ אֲשֶׁר־שְׁלָחַנִי יְהוָה
וָאָבִיא אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וְאֶת־עֲמָלֵק
הֶחֱרַמְתִּי: כא וַיִּקַּח הָעָם מֵהַשָּׁלָל צֹאן וּבָקָר
רֵאשִׁית הַחֵרֶם לִזְבֹּחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ בַּגִּלְגָּל: {ס}
כב וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַחֵפֶץ לַיהוָה בְּעֹלוֹת וּזְבָחִים
כִּשְׁמֹעַ בְּקוֹל יְהוָה הִנֵּה שְׁמֹעַ מִזֶּבַח טוֹב
לְהַקְשִׁיב מֵחֶלֶב אֵילִים: כג כִּי חַטַּאת־קֶסֶם מָרִי
וְאָוֶן וּתְרָפִים הַפְצֵר יַעַן מָאַסְתָּ אֶת־דְּבַר יְהוָה
וַיִּמְאָסְךָ מִמֶּלֶךְ: {ס} כד וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־
שְׁמוּאֵל חָטָאתִי כִּי־עָבַרְתִּי אֶת־פִּי־יְהוָה וְאֶת־
דְּבָרֶיךָ כִּי יָרֵאתִי אֶת־הָעָם וָאֶשְׁמַע בְּקוֹלָם: כה
וְעַתָּה שָׂא נָא אֶת־חַטָּאתִי וְשׁוּב עִמִּי וְאֶשְׁתַּחֲוֶה
לַיהוָה: כו וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל לֹא אָשׁוּב
עִמָּךְ כִּי מָאַסְתָּה אֶת־דְּבַר יְהוָה וַיִּמְאָסְךָ יְהוָה
מִהְיוֹת מֶלֶךְ עַל־יִשְׂרָאֵל: {ס} כז וַיִּסֹּב שְׁמוּאֵל

לָלֶכֶת וַיֶּחֱזַק בִּכְנַף־מְעִילוֹ וַיִּקָּרַע: {ס} כח וַיֹּאמֶר אֵלָיו שְׁמוּאֵל קָרַע יְהוָה אֶת־מַמְלְכוּת יִשְׂרָאֵל מֵעָלֶיךָ הַיּוֹם וּנְתָנָהּ לְרֵעֲךָ הַטּוֹב מִמֶּךָּ: {ס} כט וְגַם נֵצַח יִשְׂרָאֵל לֹא יְשַׁקֵּר וְלֹא יִנָּחֵם כִּי לֹא אָדָם הוּא לְהִנָּחֵם: ל וַיֹּאמֶר חָטָאתִי עַתָּה כַּבְּדֵנִי נָא נֶגֶד זִקְנֵי־עַמִּי וְנֶגֶד יִשְׂרָאֵל וְשׁוּב עִמִּי וְהִשְׁתַּחֲוֵיתִי לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ: לא וַיָּשָׁב שְׁמוּאֵל אַחֲרֵי שָׁאוּל וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁאוּל לַיהוָה: {ס} לב וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל הַגִּישׁוּ אֵלַי אֶת־אֲגַג מֶלֶךְ עֲמָלֵק וַיֵּלֶךְ אֵלָיו אֲגַג מַעֲדַנֹּת וַיֹּאמֶר אָגָג אָכֵן סָר מַר־הַמָּוֶת: {ס} לג וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל כַּאֲשֶׁר שִׁכְּלָה נָשִׁים חַרְבֶּךָ כֵּן־תִּשְׁכַּל מִנָּשִׁים אִמֶּךָ וַיְשַׁסֵּף שְׁמוּאֵל אֶת־אֲגַג לִפְנֵי יְהוָה בַּגִּלְגָּל: {ס} לד וַיֵּלֶךְ שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וְשָׁאוּל עָלָה אֶל־בֵּיתוֹ גִּבְעַת שָׁאוּל: לה וְלֹא־יָסַף שְׁמוּאֵל לִרְאוֹת אֶת־שָׁאוּל עַד־יוֹם מוֹתוֹ כִּי־הִתְאַבֵּל שְׁמוּאֵל אֶל־שָׁאוּל וַיהוָה נִחָּם כִּי־הִמְלִיךְ אֶת־שָׁאוּל עַל־יִשְׂרָאֵל: {פ}

שמואל א פרק טז

א וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל עַד־מָתַי אַתָּה מִתְאַבֵּל אֶל־שָׁאוּל וַאֲנִי מְאַסְתִּיו מִמְּלֹךְ עַל־יִשְׂרָאֵל מַלֵּא קַרְנְךָ שֶׁמֶן וְלֵךְ אֶשְׁלָחֲךָ אֶל־יִשַׁי בֵּית־הַלַּחְמִי כִּי־רָאִיתִי בְּבָנָיו לִי מֶלֶךְ: ב וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֵיךְ אֵלֵךְ וְשָׁמַע שָׁאוּל וַהֲרָגָנִי וַיֹּאמֶר יְהוָה עֶגְלַת בָּקָר תִּקַּח בְּיָדֶךָ וְאָמַרְתָּ לִזְבֹּחַ לַיהוָה בָּאתִי: ג וְקָרָאתָ לְיִשַׁי בַּזֶּבַח וְאָנֹכִי אוֹדִיעֲךָ אֵת אֲשֶׁר־תַּעֲשֶׂה וּמָשַׁחְתָּ לִי אֶת אֲשֶׁר־אֹמַר אֵלֶיךָ: ד וַיַּעַשׂ שְׁמוּאֵל אֵת אֲשֶׁר דִּבֶּר יְהוָה וַיָּבֹא בֵּית לָחֶם וַיֶּחֶרְדּוּ זִקְנֵי הָעִיר לִקְרָאתוֹ וַיֹּאמֶר שָׁלֹם בּוֹאֶךָ: ה וַיֹּאמֶר | שָׁלוֹם לִזְבֹּחַ לַיהוָה בָּאתִי הִתְקַדְּשׁוּ וּבָאתֶם אִתִּי בַּזֶּבַח וַיְקַדֵּשׁ אֶת־יִשַׁי וְאֶת־בָּנָיו וַיִּקְרָא לָהֶם לַזָּבַח: ו וַיְהִי בְּבוֹאָם וַיַּרְא אֶת־אֱלִיאָב וַיֹּאמֶר אַךְ נֶגֶד יְהוָה מְשִׁיחוֹ: {ס} ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל־שְׁמוּאֵל אַל־תַּבֵּט אֶל־מַרְאֵהוּ וְאֶל־גְּבַהּ קוֹמָתוֹ כִּי מְאַסְתִּיהוּ כִּי | לֹא אֲשֶׁר יִרְאֶה הָאָדָם כִּי הָאָדָם יִרְאֶה לַעֵינַיִם וַיהוָה יִרְאֶה לַלֵּבָב: ח וַיִּקְרָא יִשַׁי אֶל־אֲבִינָדָב וַיַּעֲבִרֵהוּ לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְהוָה: ט וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שַׁמָּה וַיֹּאמֶר גַּם־בָּזֶה לֹא־בָחַר יְהוָה: י וַיַּעֲבֵר יִשַׁי שִׁבְעַת בָּנָיו לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי לֹא־בָחַר יְהוָה בָּאֵלֶּה: יא וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי הַתַּמּוּ הַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר עוֹד שָׁאַר הַקָּטָן וְהִנֵּה רֹעֶה בַּצֹּאן וַיֹּאמֶר שְׁמוּאֵל אֶל־יִשַׁי שִׁלְחָה וְקָחֶנּוּ כִּי לֹא־נָסֹב עַד־בֹּאוֹ פֹּה: יב וַיִּשְׁלַח וַיְבִיאֵהוּ וְהוּא אַדְמוֹנִי עִם־יְפֵה עֵינַיִם וְטוֹב רֹאִי {פ}

וַיֹּאמֶר יְהוָה קוּם מְשָׁחֵהוּ כִּי־זֶה הוּא: יג וַיִּקַּח שְׁמוּאֵל אֶת־קֶרֶן הַשֶּׁמֶן וַיִּמְשַׁח אֹתוֹ בְּקֶרֶב אֶחָיו וַתִּצְלַח רוּחַ־יְהוָה אֶל־דָּוִד מֵהַיּוֹם הַהוּא וָמָעְלָה וַיָּקָם שְׁמוּאֵל וַיֵּלֶךְ הָרָמָתָה: יד וְרוּחַ יְהוָה סָרָה מֵעִם שָׁאוּל וּבִעַתַּתּוּ רוּחַ־רָעָה מֵאֵת יְהוָה: טו וַיֹּאמְרוּ עַבְדֵי־שָׁאוּל אֵלָיו הִנֵּה־נָא רוּחַ־אֱלֹהִים רָעָה מְבַעַתֶּךָּ: טז יֹאמַר־נָא אֲדֹנֵנוּ עֲבָדֶיךָ לְפָנֶיךָ יְבַקְשׁוּ אִישׁ יֹדֵעַ מְנַגֵּן בַּכִּנּוֹר וְהָיָה בְּהִיוֹת עָלֶיךָ רוּחַ־אֱלֹהִים רָעָה וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְטוֹב לָךְ: {פ}

יז וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־עֲבָדָיו רְאוּ־נָא לִי אִישׁ מֵיטִיב לְנַגֵּן וְהֲבִיאוֹתֶם אֵלָי: יח וַיַּעַן אֶחָד מֵהַנְּעָרִים וַיֹּאמֶר הִנֵּה רָאִיתִי בֵן לְיִשַׁי בֵּית הַלַּחְמִי יֹדֵעַ נַגֵּן וְגִבּוֹר חַיִל וְאִישׁ מִלְחָמָה וּנְבוֹן דָּבָר וְאִישׁ תֹּאַר וַיהוָה עִמּוֹ: יט וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים אֶל־יִשַׁי וַיֹּאמֶר שִׁלְחָה אֵלַי אֶת־דָּוִד בִּנְךָ אֲשֶׁר בַּצֹּאן: כ

וַיִּקַּח יִשַׁי חֲמוֹר לֶחֶם וְנֹאד יַיִן וּגְדִי עִזִּים אֶחָד
וַיִּשְׁלַח בְּיַד־דָּוִד בְּנוֹ אֶל־שָׁאוּל: כא וַיָּבֹא דָוִד
אֶל־שָׁאוּל וַיַּעֲמֹד לְפָנָיו וַיֶּאֱהָבֵהוּ מְאֹד וַיְהִי־לוֹ
נֹשֵׂא כֵלִים: כב וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל אֶל־יִשַׁי לֵאמֹר
יַעֲמָד־נָא דָוִד לְפָנַי כִּי־מָצָא חֵן בְּעֵינָי: כג וְהָיָה
בִּהְיוֹת רוּחַ־אֱלֹהִים אֶל־שָׁאוּל וְלָקַח דָּוִד אֶת־
הַכִּנּוֹר וְנִגֵּן בְּיָדוֹ וְרָוַח לְשָׁאוּל וְטוֹב לוֹ וְסָרָה
מֵעָלָיו רוּחַ הָרָעָה: {פ}

שמואל א פרק יז

א וַיֶּאֱסְפוּ פְלִשְׁתִּים אֶת־מַחֲנֵיהֶם לַמִּלְחָמָה
וַיֵּאָסְפוּ שֹׂכֹה אֲשֶׁר לִיהוּדָה וַיַּחֲנוּ בֵּין־שׂוֹכֹה וּבֵין־
עֲזֵקָה בְּאֶפֶס דַּמִּים: ב וְשָׁאוּל וְאִישׁ־יִשְׂרָאֵל
נֶאֶסְפוּ וַיַּחֲנוּ בְּעֵמֶק הָאֵלָה וַיַּעַרְכוּ מִלְחָמָה
לִקְרַאת פְּלִשְׁתִּים: ג וּפְלִשְׁתִּים עֹמְדִים אֶל־הָהָר
מִזֶּה וְיִשְׂרָאֵל עֹמְדִים אֶל־הָהָר מִזֶּה וְהַגַּיְא
בֵּינֵיהֶם: ד וַיֵּצֵא אִישׁ־הַבֵּנַיִם מִמַּחֲנוֹת פְּלִשְׁתִּים
גָּלְיָת שְׁמוֹ מִגַּת גָּבְהּוֹ שֵׁשׁ אַמּוֹת וָזָרֶת: ה וְכוֹבַע
נְחֹשֶׁת עַל־רֹאשׁוֹ וְשִׁרְיוֹן קַשְׂקַשִּׂים הוּא לָבוּשׁ
וּמִשְׁקַל הַשִּׁרְיוֹן חֲמֵשֶׁת־אֲלָפִים שְׁקָלִים נְחֹשֶׁת: ו
וּמִצְחֹת נְחֹשֶׁת עַל־רַגְלָיו וְכִידוֹן נְחֹשֶׁת בֵּין
כְּתֵפָיו: ז וחץ (וְעֵץ) חֲנִיתוֹ כִּמְנוֹר אֹרְגִים וְלַהֶבֶת
חֲנִיתוֹ שֵׁשׁ־מֵאוֹת שְׁקָלִים בַּרְזֶל וְנֹשֵׂא הַצִּנָּה הָלַךְ
לְפָנָיו: ח וַיַּעֲמֹד וַיִּקְרָא אֶל־מַעַרְכֹת יִשְׂרָאֵל
וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תֵצְאוּ לַעֲרֹךְ מִלְחָמָה הֲלוֹא
אָנֹכִי הַפְּלִשְׁתִּי וְאַתֶּם עֲבָדִים לְשָׁאוּל בְּרוּ־לָכֶם
אִישׁ וְיֵרֶד אֵלָי: ט אִם־יוּכַל לְהִלָּחֶם אִתִּי וְהִכָּנִי
וְהָיִינוּ לָכֶם לַעֲבָדִים וְאִם־אֲנִי אוּכַל־לוֹ וְהִכִּיתִיו
וִהְיִיתֶם לָנוּ לַעֲבָדִים וַעֲבַדְתֶּם אֹתָנוּ: י וַיֹּאמֶר
הַפְּלִשְׁתִּי אֲנִי חֵרַפְתִּי אֶת־מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל הַיּוֹם
הַזֶּה תְּנוּ־לִי אִישׁ וְנִלָּחֲמָה יָחַד: יא וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל
וְכָל־יִשְׂרָאֵל אֶת־דִּבְרֵי הַפְּלִשְׁתִּי הָאֵלֶּה וַיֵּחַתּוּ
וַיִּרְאוּ מְאֹד: {פ}

יב וְדָוִד בֶּן־אִישׁ אֶפְרָתִי הַזֶּה מִבֵּית לֶחֶם יְהוּדָה
וּשְׁמוֹ יִשַׁי וְלוֹ שְׁמֹנָה בָנִים וְהָאִישׁ בִּימֵי שָׁאוּל זָקֵן
בָּא בָאֲנָשִׁים: יג וַיֵּלְכוּ שְׁלֹשֶׁת בְּנֵי־יִשַׁי הַגְּדֹלִים
הָלְכוּ אַחֲרֵי־שָׁאוּל לַמִּלְחָמָה וְשֵׁם | שְׁלֹשֶׁת בָּנָיו
אֲשֶׁר הָלְכוּ בַּמִּלְחָמָה אֱלִיאָב הַבְּכוֹר וּמִשְׁנֵהוּ
אֲבִינָדָב וְהַשְּׁלִשִׁי שַׁמָּה: יד וְדָוִד הוּא הַקָּטֹן
וּשְׁלֹשָׁה הַגְּדֹלִים הָלְכוּ אַחֲרֵי שָׁאוּל: {ס} טו וְדָוִד
הֹלֵךְ וָשׁוֹב מֵעַל שָׁאוּל לִרְעוֹת אֶת־צֹאן אָבִיו בֵּית
לָחֶם: טז וַיִּגַּשׁ הַפְּלִשְׁתִּי הַשְׁכֵּם וְהָעֲרֵב וַיִּתְיַצֵּב
אַרְבָּעִים יוֹם: {פ}

יז וַיֹּאמֶר יִשַׁי לְדָוִד בְּנוֹ קַח־נָא לְאַחֶיךָ אֵיפַת
הַקָּלִיא הַזֶּה וַעֲשָׂרָה לֶחֶם הַזֶּה וְהָרֵץ הַמַּחֲנֶה
לְאַחֶיךָ: יח וְאֵת עֲשֶׂרֶת חַרְצֵי הֶחָלָב הָאֵלֶּה
תָּבִיא לְשַׂר־הָאֶלֶף וְאֶת־אַחֶיךָ תִּפְקֹד לְשָׁלוֹם
וְאֶת־עֵרְבָתָם תִּקָּח: יט וְשָׁאוּל וְהֵמָּה וְכָל־אִישׁ
יִשְׂרָאֵל בְּעֵמֶק הָאֵלָה נִלְחָמִים עִם־פְּלִשְׁתִּים: {ס}
כ וַיַּשְׁכֵּם דָּוִד בַּבֹּקֶר וַיִּטֹּשׁ אֶת־הַצֹּאן עַל־שׁוֹמֵר
וַיִּשָּׂא וַיֵּלֶךְ כַּאֲשֶׁר צִוָּהוּ יִשָׁי וַיָּבֹא הַמַּעְגָּלָה וְהַחַיִל
הַיֹּצֵא אֶל־הַמַּעֲרָכָה וְהֵרִעוּ בַּמִּלְחָמָה: כא וַתַּעֲרֹךְ
יִשְׂרָאֵל וּפְלִשְׁתִּים מַעֲרָכָה לִקְרַאת מַעֲרָכָה: כב
וַיִּטֹּשׁ דָּוִד אֶת־הַכֵּלִים מֵעָלָיו עַל־יַד שׁוֹמֵר הַכֵּלִים
וַיָּרָץ הַמַּעֲרָכָה וַיָּבֹא וַיִּשְׁאַל לְאֶחָיו לְשָׁלוֹם: כג
וְהוּא | מְדַבֵּר עִמָּם וְהִנֵּה אִישׁ הַבֵּנַיִם עוֹלֶה גָּלְיָת
הַפְּלִשְׁתִּי שְׁמוֹ מִגַּת ממערות (מִמַּעַרְכוֹת)
פְּלִשְׁתִּים וַיְדַבֵּר כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשְׁמַע דָּוִד: כד
וְכֹל אִישׁ יִשְׂרָאֵל בִּרְאוֹתָם אֶת־הָאִישׁ וַיָּנֻסוּ
מִפָּנָיו וַיִּירְאוּ מְאֹד: כה וַיֹּאמֶר | אִישׁ יִשְׂרָאֵל

הַרְאִיתֶם הָאִישׁ הֶעֹלֶה הַזֶּה כִּי לְחָרֵף אֶת־יִשְׂרָאֵל
עֹלֶה וְהָיָה הָאִישׁ אֲשֶׁר־יַכֶּנּוּ יַעְשְׁרֶנּוּ הַמֶּלֶךְ |
עֹשֶׁר גָּדוֹל וְאֶת־בִּתּוֹ יִתֶּן־לוֹ וְאֶת בֵּית אָבִיו יַעֲשֶׂה
חָפְשִׁי בְּיִשְׂרָאֵל: {פ}
כו וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־הָאֲנָשִׁים הָעֹמְדִים עִמּוֹ לֵאמֹר
מַה־יֵּעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר יַכֶּה אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי הַלָּז
וְהֵסִיר חֶרְפָּה מֵעַל יִשְׂרָאֵל כִּי מִי הַפְּלִשְׁתִּי הֶעָרֵל
הַזֶּה כִּי חֵרֵף מַעַרְכוֹת אֱלֹהִים חַיִּים: כז וַיֹּאמֶר לוֹ
הָעָם כַּדָּבָר הַזֶּה לֵאמֹר כֹּה יֵעָשֶׂה לָאִישׁ אֲשֶׁר
יַכֶּנּוּ: כח וַיִּשְׁמַע אֱלִיאָב אָחִיו הַגָּדוֹל בְּדַבְּרוֹ אֶל־
הָאֲנָשִׁים וַיִּחַר־אַף אֱלִיאָב בְּדָוִד וַיֹּאמֶר | לָמָּה־
זֶּה יָרַדְתָּ וְעַל־מִי נָטַשְׁתָּ מְעַט הַצֹּאן הָהֵנָּה
בַּמִּדְבָּר אֲנִי יָדַעְתִּי אֶת־זְדֹנְךָ וְאֶת רַע לְבָבְךָ כִּי
לְמַעַן רְאוֹת הַמִּלְחָמָה יָרָדְתָּ: כט וַיֹּאמֶר דָּוִד מֶה
עָשִׂיתִי עָתָּה הֲלוֹא דָבָר הוּא: ל וַיִּסֹּב מֵאֶצְלוֹ אֶל־
מוּל אַחֵר וַיֹּאמֶר כַּדָּבָר הַזֶּה וַיְשִׁבֵהוּ הָעָם דָּבָר
כַּדָּבָר הָרִאשׁוֹן: לא וַיִּשָּׁמְעוּ הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר
דָּוִד וַיַּגִּדוּ לִפְנֵי־שָׁאוּל וַיִּקָּחֵהוּ: לב וַיֹּאמֶר דָּוִד
אֶל־שָׁאוּל אַל־יִפֹּל לֵב־אָדָם עָלָיו עַבְדְּךָ יֵלֵךְ
וְנִלְחַם עִם־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה: לג וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־
דָּוִד לֹא תוּכַל לָלֶכֶת אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה לְהִלָּחֶם
עִמּוֹ כִּי־נַעַר אַתָּה וְהוּא אִישׁ מִלְחָמָה מִנְּעֻרָיו:
{ס} לד וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־שָׁאוּל רֹעֶה הָיָה עַבְדְּךָ
לְאָבִיו בַּצֹּאן וּבָא הָאַרְיֵה וְאֶת־הַדֹּוב וְנָשָׂא שֶׂה
מֵהָעֵדֶר: לה וְיָצָאתִי אַחֲרָיו וְהִכִּתִיו וְהִצַּלְתִּי מִפִּיו
וַיָּקָם עָלַי וְהֶחֱזַקְתִּי בִּזְקָנוֹ וְהִכִּתִיו וַהֲמִיתִיו: לו גַּם
אֶת־הָאֲרִי גַּם־הַדֹּב הִכָּה עַבְדֶּךָ וְהָיָה הַפְּלִשְׁתִּי
הֶעָרֵל הַזֶּה כְּאַחַד מֵהֶם כִּי חֵרֵף מַעַרְכֹת אֱלֹהִים
חַיִּים: {ס} לז וַיֹּאמֶר דָּוִד יְהוָה אֲשֶׁר הִצִּלַנִי מִיַּד
הָאֲרִי וּמִיַּד הַדֹּב הוּא יַצִּילֵנִי מִיַּד הַפְּלִשְׁתִּי הַזֶּה
{ס} וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד לֵךְ וַיהוָה יִהְיֶה עִמָּךְ:
לח וַיַּלְבֵּשׁ שָׁאוּל אֶת־דָּוִד מַדָּיו וְנָתַן קוֹבַע נְחֹשֶׁת
עַל־רֹאשׁוֹ וַיַּלְבֵּשׁ אֹתוֹ שִׁרְיוֹן: לט וַיַּחְגֹּר דָּוִד אֶת־
חַרְבּוֹ מֵעַל לְמַדָּיו וַיָּאֶל לָלֶכֶת כִּי לֹא־נִסָּה וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֶל־שָׁאוּל לֹא אוּכַל לָלֶכֶת בָּאֵלֶּה כִּי לֹא
נִסֵּיתִי וַיְסִרֵם דָּוִד מֵעָלָיו: מ וַיִּקַּח מַקְלוֹ בְּיָדוֹ
וַיִּבְחַר־לוֹ חֲמִשָּׁה חַלְּקֵי־אֲבָנִים | מִן־הַנַּחַל וַיָּשֶׂם
אֹתָם בִּכְלִי הָרֹעִים אֲשֶׁר־לוֹ וּבַיַּלְקוּט וְקַלְעוֹ בְּיָדוֹ
וַיִּגַּשׁ אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי: מא וַיֵּלֶךְ הַפְּלִשְׁתִּי הֹלֵךְ וְקָרֵב
אֶל־דָּוִד וְהָאִישׁ נֹשֵׂא הַצִּנָּה לְפָנָיו: מב וַיַּבֵּט
הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּרְאֶה אֶת־דָּוִד וַיִּבְזֵהוּ כִּי־הָיָה נַעַר
וְאַדְמֹנִי עִם־יְפֵה מַרְאֶה: מג וַיֹּאמֶר הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־
דָּוִד הֲכֶלֶב אָנֹכִי כִּי־אַתָּה בָּא־אֵלַי בַּמַּקְלוֹת
וַיְקַלֵּל הַפְּלִשְׁתִּי אֶת־דָּוִד בֵּאלֹהָיו: מד וַיֹּאמֶר
הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־דָּוִד לְכָה אֵלַי וְאֶתְּנָה אֶת־בְּשָׂרְךָ
לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְבֶהֱמַת הַשָּׂדֶה: {ס} מה וַיֹּאמֶר
דָּוִד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי אַתָּה בָּא אֵלַי בְּחֶרֶב וּבַחֲנִית
וּבְכִידוֹן וְאָנֹכִי בָּא־אֵלֶיךָ בְּשֵׁם יְהוָה צְבָאוֹת אֱלֹהֵי
מַעַרְכוֹת יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר חֵרַפְתָּ: מו הַיּוֹם הַזֶּה
יְסַגֶּרְךָ יְהוָה בְּיָדִי וְהִכִּיתִךָ וַהֲסִרֹתִי אֶת־רֹאשְׁךָ
מֵעָלֶיךָ וְנָתַתִּי פֶּגֶר מַחֲנֵה פְלִשְׁתִּים הַיּוֹם הַזֶּה
לְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּלְחַיַּת הָאָרֶץ וְיֵדְעוּ כָּל־הָאָרֶץ כִּי
יֵשׁ אֱלֹהִים לְיִשְׂרָאֵל: מז וְיֵדְעוּ כָּל־הַקָּהָל הַזֶּה
כִּי־לֹא בְחֶרֶב וּבַחֲנִית יְהוֹשִׁיעַ יְהוָה כִּי לַיהוָה
הַמִּלְחָמָה וְנָתַן אֶתְכֶם בְּיָדֵנוּ: {ס} מח וְהָיָה כִּי־
קָם הַפְּלִשְׁתִּי וַיֵּלֶךְ וַיִּקְרַב לִקְרַאת דָּוִד וַיְמַהֵר דָּוִד
וַיָּרָץ הַמַּעֲרָכָה לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי: מט וַיִּשְׁלַח
דָּוִד אֶת־יָדוֹ אֶל־הַכֶּלִי וַיִּקַּח מִשָּׁם אֶבֶן וַיְקַלַּע וַיַּךְ
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי אֶל־מִצְחוֹ וַתִּטְבַּע הָאֶבֶן בְּמִצְחוֹ
וַיִּפֹּל עַל־פָּנָיו אָרְצָה: נ וַיֶּחֱזַק דָּוִד מִן־הַפְּלִשְׁתִּי

בַּקֶּלַע וּבָאֶבֶן וַיַּךְ אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי וַיְמִתֵהוּ וְחֶרֶב אֵין
בְּיַד־דָּוִד: נא וַיָּרָץ דָּוִד וַיַּעֲמֹד אֶל־הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח
אֶת־חַרְבּוֹ וַיִּשְׁלְפָהּ מִתַּעְרָהּ וַיְמִתְתֵהוּ וַיִּכְרֹת־בָּהּ
אֶת־רֹאשׁוֹ וַיִּרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי־מֵת גִּבּוֹרָם וַיָּנֻסוּ:
נב וַיָּקֻמוּ אַנְשֵׁי יִשְׂרָאֵל וְיהוּדָה וַיָּרִעוּ וַיִּרְדְּפוּ
אֶת־הַפְּלִשְׁתִּים עַד־בּוֹאֲךָ גַּיְא וְעַד שַׁעֲרֵי עֶקְרוֹן
וַיִּפֹּלוּ חַלְלֵי פְלִשְׁתִּים בְּדֶרֶךְ שַׁעֲרַיִם וְעַד־גַּת וְעַד־
עֶקְרוֹן: נג וַיָּשֻׁבוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִדְּלֹק אַחֲרֵי
פְלִשְׁתִּים וַיָּשֹׁסּוּ אֶת־מַחֲנֵיהֶם: נד וַיִּקַּח דָּוִד אֶת־
רֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי וַיְבִאֵהוּ יְרוּשָׁלִָם וְאֶת־כֵּלָיו שָׂם
בְּאָהֳלוֹ: {ס} נה וּכְרְאוֹת שָׁאוּל אֶת־דָּוִד יֹצֵא
לִקְרַאת הַפְּלִשְׁתִּי אָמַר אֶל־אַבְנֵר שַׂר הַצָּבָא בֶּן־
מִי־זֶה הַנַּעַר אַבְנֵר וַיֹּאמֶר אַבְנֵר חֵי־נַפְשְׁךָ הַמֶּלֶךְ
אִם־יָדָעְתִּי: נו וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ שְׁאַל אַתָּה בֶּן־מִי־
זֶה הָעֶלֶם: {ס} נז וּכְשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת־
הַפְּלִשְׁתִּי וַיִּקַּח אֹתוֹ אַבְנֵר וַיְבִאֵהוּ לִפְנֵי שָׁאוּל
וְרֹאשׁ הַפְּלִשְׁתִּי בְּיָדוֹ: נח וַיֹּאמֶר אֵלָיו שָׁאוּל בֶּן־
מִי אַתָּה הַנָּעַר וַיֹּאמֶר דָּוִד בֶּן־עַבְדְּךָ יִשַׁי בֵּית
הַלַּחְמִי:

שמואל א פרק יח

א וַיְהִי כְּכַלֹּתוֹ לְדַבֵּר אֶל־שָׁאוּל וְנֶפֶשׁ יְהוֹנָתָן
נִקְשְׁרָה בְּנֶפֶשׁ דָּוִד ויאהבו (וַיֶּאֱהָבֵהוּ) יְהוֹנָתָן
כְּנַפְשׁוֹ: ב וַיִּקָּחֵהוּ שָׁאוּל בַּיּוֹם הַהוּא וְלֹא נְתָנוֹ
לָשׁוּב בֵּית אָבִיו: ג וַיִּכְרֹת יְהוֹנָתָן וְדָוִד בְּרִית
בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ כְּנַפְשׁוֹ: ד וַיִּתְפַּשֵּׁט יְהוֹנָתָן אֶת־
הַמְּעִיל אֲשֶׁר עָלָיו וַיִּתְּנֵהוּ לְדָוִד וּמַדָּיו וְעַד־חַרְבּוֹ
וְעַד־קַשְׁתּוֹ וְעַד־חֲגֹרוֹ: ה וַיֵּצֵא דָּוִד בְּכֹל אֲשֶׁר
יִשְׁלָחֶנּוּ שָׁאוּל יַשְׂכִּיל וַיְשִׂמֵהוּ שָׁאוּל עַל אַנְשֵׁי
הַמִּלְחָמָה וַיִּיטַב בְּעֵינֵי כָל־הָעָם וְגַם בְּעֵינֵי עַבְדֵי
שָׁאוּל: {פ}
ו וַיְהִי בְּבוֹאָם בְּשׁוּב דָּוִד מֵהַכּוֹת אֶת־הַפְּלִשְׁתִּי
וַתֵּצֶאנָה הַנָּשִׁים מִכָּל־עָרֵי יִשְׂרָאֵל לשור (לָשִׁיר)
וְהַמְּחֹלוֹת לִקְרַאת שָׁאוּל הַמֶּלֶךְ בְּתֻפִּים בְּשִׂמְחָה
וּבְשָׁלִשִׁים: ז וַתַּעֲנֶינָה הַנָּשִׁים הַמְשַׂחֲקוֹת
וַתֹּאמֶרְן הִכָּה שָׁאוּל בַּאֲלָפָו וְדָוִד בְּרִבְבֹתָיו: ח
וַיִּחַר לְשָׁאוּל מְאֹד וַיֵּרַע בְּעֵינָיו הַדָּבָר הַזֶּה וַיֹּאמֶר
נָתְנוּ לְדָוִד רְבָבוֹת וְלִי נָתְנוּ הָאֲלָפִים וְעוֹד לוֹ אַךְ
הַמְּלוּכָה: ט וַיְהִי שָׁאוּל עוֹן (עוֹיֵן) אֶת־דָּוִד מֵהַיּוֹם
הַהוּא וָהָלְאָה: {ס} י וַיְהִי מִמָּחֳרָת וַתִּצְלַח רוּחַ
אֱלֹהִים | רָעָה | אֶל־שָׁאוּל וַיִּתְנַבֵּא בְּתוֹךְ־הַבַּיִת
וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָדוֹ כְּיוֹם | בְּיוֹם וְהַחֲנִית בְּיַד־שָׁאוּל:
יא וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית וַיֹּאמֶר אַכֶּה בְדָוִד
וּבַקִּיר וַיִּסֹּב דָּוִד מִפָּנָיו פַּעֲמָיִם: יב וַיִּרָא שָׁאוּל
מִלִּפְנֵי דָּוִד כִּי־הָיָה יְהוָה עִמּוֹ וּמֵעִם שָׁאוּל סָר: יג
וַיְסִרֵהוּ שָׁאוּל מֵעִמּוֹ וַיְשִׂמֵהוּ לוֹ שַׂר־אָלֶף וַיֵּצֵא
וָבֹא לִפְנֵי הָעָם: {ס} יד וַיְהִי דָּוִד לְכָל־דְּרָכָו
מַשְׂכִּיל וַיהוָה עִמּוֹ: טו וַיַּרְא שָׁאוּל אֲשֶׁר־הוּא
מַשְׂכִּיל מְאֹד וַיָּגָר מִפָּנָיו: טז וְכָל־יִשְׂרָאֵל וִיהוּדָה
אֹהֵב אֶת־דָּוִד כִּי־הוּא יוֹצֵא וָבָא לִפְנֵיהֶם: {פ}
יז וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד הִנֵּה בִתִּי הַגְּדוֹלָה מֵרַב
אֹתָהּ אֶתֶּן־לְךָ לְאִשָּׁה אַךְ הֱיֵה־לִי לְבֶן־חַיִל
וְהִלָּחֶם מִלְחֲמוֹת יְהוָה וְשָׁאוּל אָמַר אַל־תְּהִי יָדִי
בּוֹ וּתְהִי־בוֹ יַד־פְּלִשְׁתִּים: {ס} יח וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־
שָׁאוּל מִי אָנֹכִי וּמִי חַיַּי מִשְׁפַּחַת אָבִי בְּיִשְׂרָאֵל
כִּי־אֶהְיֶה חָתָן לַמֶּלֶךְ: יט וַיְהִי בְּעֵת תֵּת אֶת־מֵרַב
בַּת־שָׁאוּל לְדָוִד וְהִיא נִתְּנָה לְעַדְרִיאֵל הַמְּחֹלָתִי
לְאִשָּׁה: כ וַתֶּאֱהַב מִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֶת־דָּוִד וַיַּגִּדוּ
לְשָׁאוּל וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינָיו: כא וַיֹּאמֶר שָׁאוּל

אֶתְנֶנָּה לּוֹ וּתְהִי־לוֹ לְמוֹקֵשׁ וּתְהִי־בוֹ יַד־פְּלִשְׁתִּים
וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־דָּוִד בִּשְׁתַּיִם תִּתְחַתֵּן בִּי הַיּוֹם:
כב וַיְצַו שָׁאוּל אֶת־עַבָדָו דַּבְּרוּ אֶל־דָּוִד בַּלָּט
לֵאמֹר הִנֵּה חָפֵץ בְּךָ הַמֶּלֶךְ וְכָל־עֲבָדָיו אֲהֵבוּךָ
וְעַתָּה הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ: כג וַיְדַבְּרוּ עַבְדֵי שָׁאוּל
בְּאָזְנֵי דָוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר דָּוִד
הַנְקַלָּה בְעֵינֵיכֶם הִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וְאָנֹכִי אִישׁ־רָשׁ
וְנִקְלֶה: כד וַיַּגִּדוּ עַבְדֵי שָׁאוּל לוֹ לֵאמֹר כַּדְּבָרִים
הָאֵלֶּה דִּבֶּר דָּוִד: כה וַיֹּאמֶר שָׁאוּל כֹּה־תֹאמְרוּ
לְדָוִד אֵין־חֵפֶץ לַמֶּלֶךְ בְּמֹהַר כִּי בִּמְאָה עָרְלוֹת
פְּלִשְׁתִּים לְהִנָּקֵם בְּאֹיְבֵי הַמֶּלֶךְ וְשָׁאוּל חָשַׁב
לְהַפִּיל אֶת־דָּוִד בְּיַד־פְּלִשְׁתִּים: כו וַיַּגִּדוּ עֲבָדָיו
לְדָוִד אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיִּשַׁר הַדָּבָר בְּעֵינֵי דָוִד
לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וְלֹא מָלְאוּ הַיָּמִים: כז וַיָּקָם דָּוִד
וַיֵּלֶךְ | הוּא וַאֲנָשָׁיו וַיַּךְ בַּפְּלִשְׁתִּים מָאתַיִם אִישׁ
וַיָּבֵא דָוִד אֶת־עָרְלֹתֵיהֶם וַיְמַלְאוּם לַמֶּלֶךְ
לְהִתְחַתֵּן בַּמֶּלֶךְ וַיִּתֶּן־לוֹ שָׁאוּל אֶת־מִיכַל בִּתּוֹ
לְאִשָּׁה: {ס} כח וַיַּרְא שָׁאוּל וַיֵּדַע כִּי יְהוָה עִם־
דָּוִד וּמִיכַל בַּת־שָׁאוּל אֲהֵבַתְהוּ: כט וַיֹּאסֶף שָׁאוּל
לְרָא מִפְּנֵי דָוִד עוֹד וַיְהִי שָׁאוּל אוֹיֵב אֶת־דָּוִד כָּל־
הַיָּמִים: {פ}
ל וַיֵּצְאוּ שָׂרֵי פְלִשְׁתִּים וַיְהִי | מִדֵּי צֵאתָם שָׂכַל
דָּוִד מִכֹּל עַבְדֵי שָׁאוּל וַיִּיקַר שְׁמוֹ מְאֹד: {ס}

שמואל א פרק יט

א וַיְדַבֵּר שָׁאוּל אֶל־יוֹנָתָן בְּנוֹ וְאֶל־כָּל־עֲבָדָיו
לְהָמִית אֶת־דָּוִד וִיהוֹנָתָן בֶּן־שָׁאוּל חָפֵץ בְּדָוִד
מְאֹד: ב וַיַּגֶּד יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵאמֹר מְבַקֵּשׁ שָׁאוּל
אָבִי לַהֲמִיתֶךָ וְעַתָּה הִשָּׁמֶר־נָא בַבֹּקֶר וְיָשַׁבְתָּ
בַּסֵּתֶר וְנַחְבֵּאתָ: ג וַאֲנִי אֵצֵא וְעָמַדְתִּי לְיַד־אָבִי
בַּשָּׂדֶה אֲשֶׁר אַתָּה שָׁם וַאֲנִי אֲדַבֵּר בְּךָ אֶל־אָבִי
וְרָאִיתִי מָה וְהִגַּדְתִּי לָךְ: {ס} ד וַיְדַבֵּר יְהוֹנָתָן
בְּדָוִד טּוֹב אֶל־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו אַל־יֶחֱטָא
הַמֶּלֶךְ בְּעַבְדּוֹ בְּדָוִד כִּי לוֹא חָטָא לָךְ וְכִי מַעֲשָׂיו
טוֹב־לְךָ מְאֹד: ה וַיָּשֶׂם אֶת־נַפְשׁוֹ בְכַפּוֹ וַיַּךְ אֶת־
הַפְּלִשְׁתִּי וַיַּעַשׂ יְהוָה תְּשׁוּעָה גְדוֹלָה לְכָל־יִשְׂרָאֵל
רָאִיתָ וַתִּשְׂמָח וְלָמָּה תֶחֱטָא בְדָם נָקִי לְהָמִית
אֶת־דָּוִד חִנָּם: ו וַיִּשְׁמַע שָׁאוּל בְּקוֹל יְהוֹנָתָן
וַיִּשָּׁבַע שָׁאוּל חַי־יְהוָה אִם־יוּמָת: ז וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן
לְדָוִד וַיַּגֶּד־לוֹ יְהוֹנָתָן אֵת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה
וַיָּבֵא יְהוֹנָתָן אֶת־דָּוִד אֶל־שָׁאוּל וַיְהִי לְפָנָיו
כְּאֶתְמוֹל שִׁלְשׁוֹם: {ס} ח וַתּוֹסֶף הַמִּלְחָמָה לִהְיוֹת
וַיֵּצֵא דָוִד וַיִּלָּחֶם בַּפְּלִשְׁתִּים וַיַּךְ בָּהֶם מַכָּה גְדוֹלָה
וַיָּנֻסוּ מִפָּנָיו: ט וַתְּהִי רוּחַ יְהוָה | רָעָה אֶל־שָׁאוּל
וְהוּא בְּבֵיתוֹ יֹשֵׁב וַחֲנִיתוֹ בְּיָדוֹ וְדָוִד מְנַגֵּן בְּיָד: י
וַיְבַקֵּשׁ שָׁאוּל לְהַכּוֹת בַּחֲנִית בְּדָוִד וּבַקִּיר וַיִּפְטַר
מִפְּנֵי שָׁאוּל וַיַּךְ אֶת־הַחֲנִית בַּקִּיר וְדָוִד נָס וַיִּמָּלֵט
בַּלַּיְלָה הוּא: {פ}
יא וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים אֶל־בֵּית דָּוִד לְשָׁמְרוֹ
וְלַהֲמִיתוֹ בַּבֹּקֶר וַתַּגֶּד לְדָוִד מִיכַל אִשְׁתּוֹ לֵאמֹר
אִם־אֵינְךָ מְמַלֵּט אֶת־נַפְשְׁךָ הַלַּיְלָה מָחָר אַתָּה
מוּמָת: יב וַתֹּרֶד מִיכַל אֶת־דָּוִד בְּעַד הַחַלּוֹן וַיֵּלֶךְ
וַיִּבְרַח וַיִּמָּלֵט: יג וַתִּקַּח מִיכַל אֶת־הַתְּרָפִים
וַתָּשֶׂם אֶל־הַמִּטָּה וְאֵת כְּבִיר הָעִזִּים שָׂמָה
מְרַאֲשֹׁתָיו וַתְּכַס בַּבָּגֶד: {ס} יד וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל
מַלְאָכִים לָקַחַת אֶת־דָּוִד וַתֹּאמֶר חֹלֶה הוּא: {ס}
טו וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל אֶת־הַמַּלְאָכִים לִרְאוֹת אֶת־דָּוִד
לֵאמֹר הַעֲלוּ אֹתוֹ בַמִּטָּה אֵלַי לַהֲמִתוֹ: טז וַיָּבֹאוּ
הַמַּלְאָכִים וְהִנֵּה הַתְּרָפִים אֶל־הַמִּטָּה וּכְבִיר
הָעִזִּים מְרַאֲשֹׁתָיו: {ס} יז וַיֹּאמֶר שָׁאוּל אֶל־מִיכַל

לָמָּה בָּכָה רִמִּיתָנִי וַתְּשַׁלְּחִי אֶת־אֹיְבִי וַיִּמָּלֵט
וַתֹּאמֶר מִיכַל אֶל־שָׁאוּל הוּא־אָמַר אֵלַי שַׁלְּחִנִי
לָמָּה אֲמִיתֶךָּ: יח וְדָוִד בָּרַח וַיִּמָּלֵט וַיָּבֹא אֶל־
שְׁמוּאֵל הָרָמָתָה וַיַּגֶּד־לוֹ אֵת כָּל־אֲשֶׁר עָשָׂה־לוֹ
שָׁאוּל וַיֵּלֶךְ הוּא וּשְׁמוּאֵל וַיֵּשְׁבוּ בנוית (בְּנָיוֹת):
יט וַיַּגֶּד לְשָׁאוּל לֵאמֹר הִנֵּה דָוִד בנוית (בְּנָיוֹת)
בָּרָמָה: כ וַיִּשְׁלַח שָׁאוּל מַלְאָכִים לָקַחַת אֶת־דָּוִד
וַיַּרְא אֶת־לַהֲקַת הַנְּבִיאִים נִבְּאִים וּשְׁמוּאֵל עֹמֵד
נִצָּב עֲלֵיהֶם וַתְּהִי עַל־מַלְאֲכֵי שָׁאוּל רוּחַ אֱלֹהִים
וַיִּתְנַבְּאוּ גַּם־הֵמָּה: כא וַיַּגִּדוּ לְשָׁאוּל וַיִּשְׁלַח
מַלְאָכִים אֲחֵרִים וַיִּתְנַבְּאוּ גַּם־הֵמָּה {ס} וַיֹּסֶף
שָׁאוּל וַיִּשְׁלַח מַלְאָכִים שְׁלִשִׁים וַיִּתְנַבְּאוּ גַּם־
הֵמָּה: כב וַיֵּלֶךְ גַּם־הוּא הָרָמָתָה וַיָּבֹא עַד־בּוֹר
הַגָּדוֹל אֲשֶׁר בַּשֶּׂכוּ וַיִּשְׁאַל וַיֹּאמֶר אֵיפֹה שְׁמוּאֵל
וְדָוִד וַיֹּאמֶר הִנֵּה בנוית (בְּנָיוֹת) בָּרָמָה: כג וַיֵּלֶךְ
שָׁם אֶל־נוית (נָיוֹת) בָּרָמָה וַתְּהִי עָלָיו גַּם־הוּא
רוּחַ אֱלֹהִים וַיֵּלֶךְ הָלוֹךְ וַיִּתְנַבֵּא עַד־בֹּאוֹ בנוית
(בְּנָיוֹת) בָּרָמָה: כד וַיִּפְשַׁט גַּם־הוּא בְּגָדָיו
וַיִּתְנַבֵּא גַּם־הוּא לִפְנֵי שְׁמוּאֵל וַיִּפֹּל עָרֹם כָּל־הַיּוֹם
הַהוּא וְכָל־הַלָּיְלָה עַל־כֵּן יֹאמְרוּ הֲגַם שָׁאוּל
בַּנְּבִיאִם: {פ}

שמואל א פרק כ

א וַיִּבְרַח דָּוִד מנוות (מִנָּיוֹת) בָּרָמָה וַיָּבֹא וַיֹּאמֶר
| לִפְנֵי יְהוֹנָתָן מֶה עָשִׂיתִי מֶה־עֲוֹנִי וּמֶה־חַטָּאתִי
לִפְנֵי אָבִיךָ כִּי מְבַקֵּשׁ אֶת־נַפְשִׁי: ב וַיֹּאמֶר לוֹ
חָלִילָה לֹא תָמוּת הִנֵּה לו־עשה (לֹא־יַעֲשֶׂה) אָבִי
דָּבָר גָּדוֹל אוֹ דָּבָר קָטֹן וְלֹא יִגְלֶה אֶת־אָזְנִי וּמַדּוּעַ
יַסְתִּיר אָבִי מִמֶּנִּי אֶת־הַדָּבָר הַזֶּה אֵין זֹאת: ג
וַיִּשָּׁבַע עוֹד דָּוִד וַיֹּאמֶר יָדֹעַ יָדַע אָבִיךָ כִּי־מָצָאתִי
חֵן בְּעֵינֶיךָ וַיֹּאמֶר אַל־יֵדַע־זֹאת יְהוֹנָתָן פֶּן־יֵעָצֵב
וְאוּלָם חַי־יְהוָה וְחֵי נַפְשֶׁךָ כִּי כְּפֶשַׁע בֵּינִי וּבֵין
הַמָּוֶת: ד וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד מַה־תֹּאמַר
נַפְשְׁךָ וְאֶעֱשֶׂה־לָּךְ: {פ}
ה וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוֹנָתָן הִנֵּה־חֹדֶשׁ מָחָר וְאָנֹכִי
יָשׁוֹב אֵשֵׁב עִם־הַמֶּלֶךְ לֶאֱכֹל וְשִׁלַּחְתַּנִי וְנִסְתַּרְתִּי
בַּשָּׂדֶה עַד הָעֶרֶב הַשְּׁלִשִׁית: ו אִם־פָּקֹד יִפְקְדֵנִי
אָבִיךָ וְאָמַרְתָּ נִשְׁאֹל נִשְׁאַל מִמֶּנִּי דָּוִד לָרוּץ בֵּית־
לֶחֶם עִירוֹ כִּי זֶבַח הַיָּמִים שָׁם לְכָל־הַמִּשְׁפָּחָה: ז
אִם־כֹּה יֹאמַר טוֹב שָׁלוֹם לְעַבְדֶּךָ וְאִם־חָרֹה
יֶחֱרֶה לוֹ דַּע כִּי־כָלְתָה הָרָעָה מֵעִמּוֹ: ח וְעָשִׂיתָ
חֶסֶד עַל־עַבְדֶּךָ כִּי בִבְרִית יְהוָה הֵבֵאתָ אֶת־
עַבְדְּךָ עִמָּךְ וְאִם־יֶשׁ־בִּי עָוֹן הֲמִיתֵנִי אַתָּה וְעַד־
אָבִיךָ לָמָּה־זֶּה תְּבִיאֵנִי: {פ}
ט וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן חָלִילָה לָּךְ כִּי | אִם־יָדֹעַ אֵדַע
כִּי־כָלְתָה הָרָעָה מֵעִם אָבִי לָבוֹא עָלֶיךָ וְלֹא אֹתָהּ
אַגִּיד לָּךְ: {ס} י וַיֹּאמֶר דָּוִד אֶל־יְהוֹנָתָן מִי יַגִּיד לִי
אוֹ מַה־יַּעַנְךָ אָבִיךָ קָשֶׁה: {ס} יא וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן
אֶל־דָּוִד לְכָה וְנֵצֵא הַשָּׂדֶה וַיֵּצְאוּ שְׁנֵיהֶם הַשָּׂדֶה:
{ס} יב וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן אֶל־דָּוִד יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל
כִּי־אֶחְקֹר אֶת־אָבִי כָּעֵת | מָחָר הַשְּׁלִשִׁית וְהִנֵּה־
טוֹב אֶל־דָּוִד וְלֹא־אָז אֶשְׁלַח אֵלֶיךָ וְגָלִיתִי אֶת־
אָזְנֶךָ: יג כֹּה־יַעֲשֶׂה יְהוָה לִיהוֹנָתָן וְכֹה יֹסִיף כִּי־
יִיטַב אֶל־אָבִי אֶת־הָרָעָה עָלֶיךָ וְגָלִיתִי אֶת־אָזְנְךָ
וְשִׁלַּחְתִּיךָ וְהָלַכְתָּ לְשָׁלוֹם וִיהִי יְהוָה עִמָּךְ כַּאֲשֶׁר
הָיָה עִם־אָבִי: יד וְלֹא אִם־עוֹדֶנִּי חָי וְלֹא־תַעֲשֶׂה
עִמָּדִי חֶסֶד יְהוָה וְלֹא אָמוּת: טו וְלֹא־תַכְרִית אֶת־
חַסְדְּךָ מֵעִם בֵּיתִי עַד־עוֹלָם וְלֹא בְּהַכְרֵת יְהוָה
אֶת־אֹיְבֵי דָוִד אִישׁ מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה: טז וַיִּכְרֹת
יְהוֹנָתָן עִם־בֵּית דָּוִד וּבִקֵּשׁ יְהוָה מִיַּד אֹיְבֵי דָוִד:

יז וַיִּוֹסֶף יְהוֹנָתָן לְהַשְׁבִּיעַ אֶת־דָּוִד בְּאַהֲבָתוֹ אֹתוֹ
כִּי־אַהֲבַת נַפְשׁוֹ אֲהֵבוֹ: {ס} יח וַיֹּאמֶר־לוֹ יְהוֹנָתָן
מָחָר חֹדֶשׁ וְנִפָּקַדְתָּ כִּי יִפָּקֵד מוֹשָׁבֶךָ: יט וְשִׁלַּשְׁתָּ
תֵּרֵד מְאֹד וּבָאתָ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־נִסְתַּרְתָּ שָּׁם
בְּיוֹם הַמַּעֲשֶׂה וְיָשַׁבְתָּ אֵצֶל הָאֶבֶן הָאָזֶל: כ וַאֲנִי
שְׁלֹשֶׁת הַחִצִּים צִדָּה אוֹרֶה לְשַׁלַּח־לִי לְמַטָּרָה:
כא וְהִנֵּה אֶשְׁלַח אֶת־הַנַּעַר לֵךְ מְצָא אֶת־הַחִצִּים
אִם־אָמֹר אֹמַר לַנַּעַר הִנֵּה הַחִצִּים | מִמְּךָ וָהֵנָּה
קָחֶנּוּ | וָבֹאָה כִּי־שָׁלוֹם לְךָ וְאֵין דָּבָר חַי־יְהוָה: כב
וְאִם־כֹּה אֹמַר לָעֶלֶם הִנֵּה הַחִצִּים מִמְּךָ וָהָלְאָה
לֵךְ כִּי שִׁלַּחֲךָ יְהוָה: כג וְהַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבַּרְנוּ אֲנִי
וָאָתָּה הִנֵּה יְהוָה בֵּינִי וּבֵינְךָ עַד־עוֹלָם: {ס} כד
וַיִּסָּתֶר דָּוִד בַּשָּׂדֶה וַיְהִי הַחֹדֶשׁ וַיֵּשֶׁב הַמֶּלֶךְ עַל־
(אֶל־) הַלֶּחֶם לֶאֱכוֹל: כה וַיֵּשֶׁב ׀ הַמֶּלֶךְ עַל־מוֹשָׁבוֹ
כְּפַעַם | בְּפַעַם אֶל־מוֹשַׁב הַקִּיר וַיָּקָם יְהוֹנָתָן
וַיֵּשֶׁב אַבְנֵר מִצַּד שָׁאוּל וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד: כו
וְלֹא־דִבֶּר שָׁאוּל מְאוּמָה בַּיּוֹם הַהוּא כִּי אָמַר
מִקְרֶה הוּא בִּלְתִּי טָהוֹר הוּא כִּי־לֹא טָהוֹר: {ס}
כז וַיְהִי מִמָּחֳרַת הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי וַיִּפָּקֵד מְקוֹם דָּוִד
{פ}

וַיֹּאמֶר שָׁאוּל ׀ אֶל־יְהוֹנָתָן בְּנוֹ מַדּוּעַ לֹא־בָא בֶן־
יִשַׁי גַּם־תְּמוֹל גַּם־הַיּוֹם אֶל־הַלָּחֶם: כח וַיַּעַן
יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל נִשְׁאֹל נִשְׁאַל דָּוִד מֵעִמָּדִי עַד־
בֵּית לָחֶם: כט וַיֹּאמֶר שַׁלְּחֵנִי נָא כִּי זֶבַח מִשְׁפָּחָה
לָנוּ בָּעִיר וְהוּא צִוָּה־לִי אָחִי וְעַתָּה אִם־מָצָאתִי חֵן
בְּעֵינֶיךָ אִמָּלְטָה נָּא וְאֶרְאֶה אֶת־אֶחָי עַל־כֵּן לֹא־
בָא אֶל־שֻׁלְחַן הַמֶּלֶךְ: {ס} ל וַיִּחַר־אַף שָׁאוּל ׀
בִּיהוֹנָתָן וַיֹּאמֶר לוֹ בֶּן־נַעֲוַת הַמַּרְדּוּת הֲלוֹא
יָדַעְתִּי כִּי־בֹחֵר אַתָּה לְבֶן־יִשַׁי לְבָשְׁתְּךָ וּלְבֹשֶׁת
עֶרְוַת אִמֶּךָ: לא כִּי כָל־הַיָּמִים אֲשֶׁר בֶּן־יִשַׁי חַי
עַל־הָאֲדָמָה לֹא תִכּוֹן אַתָּה וּמַלְכוּתֶךָ וְעַתָּה שְׁלַח
וְקַח אֹתוֹ אֵלַי כִּי בֶן־מָוֶת הוּא: {ס} לב וַיַּעַן
יְהוֹנָתָן אֶת־שָׁאוּל אָבִיו וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָמָּה יוּמַת
מֶה עָשָׂה: לג וַיָּטֶל שָׁאוּל אֶת־הַחֲנִית עָלָיו
לְהַכֹּתוֹ וַיֵּדַע יְהוֹנָתָן כִּי־כָלָה הִיא מֵעִם אָבִיו
לְהָמִית אֶת־דָּוִד: {ס} לד וַיָּקָם יְהוֹנָתָן מֵעִם
הַשֻּׁלְחָן בֲּחָרִי־אָף וְלֹא־אָכַל בְּיוֹם־הַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי
לֶחֶם כִּי נֶעְצַב אֶל־דָּוִד כִּי הִכְלְמוֹ אָבִיו: {ס} לה
וַיְהִי בַבֹּקֶר וַיֵּצֵא יְהוֹנָתָן הַשָּׂדֶה לְמוֹעֵד דָּוִד וְנַעַר
קָטֹן עִמּוֹ: לו וַיֹּאמֶר לְנַעֲרוֹ רֻץ מְצָא נָא אֶת־
הַחִצִּים אֲשֶׁר אָנֹכִי מוֹרֶה הַנַּעַר רָץ וְהוּא־יָרָה
הַחֵצִי לְהַעֲבִרוֹ: לז וַיָּבֹא הַנַּעַר עַד־מְקוֹם הַחֵצִי
אֲשֶׁר יָרָה יְהוֹנָתָן וַיִּקְרָא יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר
וַיֹּאמֶר הֲלוֹא הַחֵצִי מִמְּךָ וָהָלְאָה: לח וַיִּקְרָא
יְהוֹנָתָן אַחֲרֵי הַנַּעַר מְהֵרָה חוּשָׁה אַל־תַּעֲמֹד
וַיְלַקֵּט נַעַר יְהוֹנָתָן אֶת־החצי (הַחִצִּים) וַיָּבֹא אֶל־
אֲדֹנָיו: לט וְהַנַּעַר לֹא־יָדַע מְאוּמָה אַךְ יְהוֹנָתָן
וְדָוִד יָדְעוּ אֶת־הַדָּבָר: {ס} מ וַיִּתֵּן יְהוֹנָתָן אֶת־
כֵּלָיו אֶל־הַנַּעַר אֲשֶׁר־לוֹ וַיֹּאמֶר לוֹ לֵךְ הָבִיא
הָעִיר: מא הַנַּעַר ׀ בָּא וְדָוִד קָם מֵאֵצֶל הַנֶּגֶב וַיִּפֹּל
לְאַפָּיו אַרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ שָׁלֹשׁ פְּעָמִים וַיִּשְׁקוּ | אִישׁ
אֶת־רֵעֵהוּ וַיִּבְכּוּ אִישׁ אֶת־רֵעֵהוּ עַד־דָּוִד הִגְדִּיל:
מב וַיֹּאמֶר יְהוֹנָתָן לְדָוִד לֵךְ לְשָׁלוֹם אֲשֶׁר ׀ נִשְׁבַּעְנוּ
שְׁנֵינוּ אֲנַחְנוּ בְּשֵׁם יְהוָה לֵאמֹר יְהוָה ׀ יִהְיֶה | בֵּינִי
וּבֵינֶךָ וּבֵין זַרְעִי וּבֵין זַרְעֶךָ עַד־עוֹלָם: {פ}

הודפס לזכות

ליאל ז׳אן בן אהובה
וחנה בת לאה מרים הי״ו

אור בן חנה ותהילה בת
אזמרלדה הי״ו

וכל נשמות ישראל הזקוקים להפקד
בדבר ישועה ורחמים שיפקדו בזרע
של קיימא בקרוב, אמן כן יהי רצון!

ולהבדיל לעילוי נשמת:

יהודה ליאון בן יעקב
וקוטה ז״ל

נפ׳ ח״י ניסן תשפ״ו

ת.נ.צ.ב.ה.

הודפס
לעילוי נשמת
עומר רחמים בן
סלימה ומנחם ז"ל
נלב"ע
כ"ה שבט תשפ"ו
ת.נ.צ.ב.ה.

לימודי הבי"ת
ותכשיטי הבית
המשניות והזהר הקדוש
נדפסו לזכות
התורם ובני ביתו הי"ו
הקב"ה יעזור להם
שירוו נחת דקדושא
מכל צאצאים ויזכו כולם
לבריאות שלימה ולשלום
בית אמיתי ולפרנסה כשירה
אמן כן יהי רצון

זכות הדפסת בי"ת
ומשניות זהר
יכול להיות שלך או
לעילוי נשמת קרוב
משפחתך!
אלפי דפי גמרא
אלפי פרקי משנה
ותוספתא
נ"ך ודפי זהר לזכותך!

זכות שבועית: 180 ₪

זכות חודשית: 520 ₪

להקדשות: 058-3273775

לוח מוהרא"ש

לפי אופק יבנאל עיר ברסלב
עיר שומרי הלשון עיר השמחה

פרשת כי תצא

ג	יום **ראשון**	עלות השחר (72 דק') ... 4:50 נץ החמה ..... 6:02 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:33 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:22	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:21 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:34	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קח **ירושלמי:** בבא בתרא כד **תוספתא:** בבא בתרא ב **נ"ך:** שמואל א יד **משניות:** שבועות ג **זהר:** שמות א עמ' שנז-שנח	**16**
ד	יום **שני**	עלות השחר (72 דק') ... 4:51 נץ החמה ..... 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:33 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:22	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:20 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:33	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קט **ירושלמי:** בבא בתרא כה **תוספתא:** בבא בתרא ג **נ"ך:** שמואל א טו **משניות:** שבועות ד **זהר:** שמות א עמ' שנט-שס	**17**
ה	יום **שלישי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:51 נץ החמה ..... 6:03 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:33 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:23	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:19 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:32	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קי **ירושלמי:** בבא בתרא כו **תוספתא:** בבא בתרא ד **נ"ך:** שמואל א טז **משניות:** שבועות ה **זהר:** שמות א עמ' שסא-שסב	**18**
ו	יום **רביעי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:52 נץ החמה ..... 6:04 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:34 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:23	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:42 שקיעה ..... 7:18 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:31	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קיא **ירושלמי:** בבא בתרא כז **תוספתא:** בבא בתרא ה **נ"ך:** שמואל א יז **משניות:** שבועות ו **זהר:** שמות א עמ' שסג-שסד	**19**
ז	יום **חמישי**	עלות השחר (72 דק') ... 4:53 נץ החמה ..... 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:34 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:23	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 7:17 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:30	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קיב **ירושלמי:** בבא בתרא כח **תוספתא:** בבא בתרא ו **נ"ך:** שמואל א יח **משניות:** שבועות ז **זהר:** שמות א עמ' שסה-שסו	**20**
ח	יום **שישי** הדלקת נרות (40 דק'): 6:35 (20 דק'): 6:55	עלות השחר (72 דק') ... 4:53 נץ החמה ..... 6:05 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:35 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:23	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 7:15 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:28	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קיג **ירושלמי:** בבא בתרא כט **תוספתא:** בבא בתרא ז **נ"ך:** שמואל א יט **משניות:** שבועות ח **זהר:** שמות א עמ' שסז-שסח	**21**
ט	**שב"ק** מוצש"ק לשיטת ר"ת: 8:27	**שבת קודש פרשת כי תצא** עלות השחר (72 דק') ... 4:54 נץ החמה ..... 6:06 סו"ז קר"ש - מג"א ... 8:35 סו"ז קר"ש - גר"א ... 9:23	סו"ז תפילה ..... 10:29 חצות היום ..... 12:41 שקיעה ..... 7:14 צה"כ לשיטת ר"ת ... 8:27	**ליומוד יומי:** **בבלי:** חולין קיד **ירושלמי:** בבא בתרא ל **תוספתא:** בבא בתרא ח **נ"ך:** שמואל א כ **משניות:** עדיות א **זהר:** שמות א עמ' שסט-שע	**22**

בַּמֶּה מִתְגַּלִּית הָאֱמוּנָה שֶׁל הָאָדָם? אֵיךְ יֵדַע אֵיפֹה הוּא אוֹחֵז בֶּאֱמוּנָה, אֵיךְ הוּא עוֹבֵד עַל אֱמוּנָה, אֵיךְ הוּא מִתְעַלֶּה בֶּאֱמוּנָה? זֶה עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה שֶׁלּוֹ!

(משיחותיו של מו"ר הרה"צ שליט"א)